

Kereiti 1

KOTARA 2

SESOTHO

PUONG YA

LAPENG

Moralo

wa Thuto

MEKGWA YA HO HLOPHISA

Ho basebetsi-mmoho

Le ya amohelwa lenaneong la Puo Ya Lapeng ya NECT!

Hlokomela hore disebediswa tsa kotara ya 1 ya Puo Ya Lapeng ya NECT di entswe ka nako e kgutshwane haholo. Ke ka baka leo re ananelang hore ditokiso le diphetoho di ka ba teng.

Re ka thabela hape le hore disebediswa tsena e be tsa hao, mme o sebetse mmoho le sehlopha sa rona ho tswela pele ho ntlafatsa phetolelo. E bang o fumana diphoso, ka kopo latela mokgwa ona ho di tlaleha:

- 1 Romela I-meile mona:
xitsonga@homelanguage.co.za
tshivenda@homelanguage.co.za
sepedi@homelanguage.co.za
siswati@homelanguage.co.za
isizulu@homelanguage.co.za
isindebele@homelanguage.co.za
isixhosa@homelanguage.co.za
sesotho@homelanguage.co.za
setswana@homelanguage.co.za
afrikaans@homelanguage.co.za
english@homelanguage.co.za
- 2 Moleng wa sehloho sa molaetsa, ngola mohlodi wa tokomane eo o buang ka yona. Mohlala: Kereiti 3 Kotara 2 Moralo wa Thuto Maqephe 45–47
- 3 Ditabeng tsa hao I-meiling, bolela diphetoho tse tshwanetseng ho etswa. Kapa, mohlomong, etsa diphetoho bukaneng ebe o nka senepe sa leqephe leo, o le romele ka I-meile.
- 4 Ha o na le dintlha tse sa o kgotsofatseng puong tseo o ka ratang hore di elwe hloko, ka kopo ngola mohlodi wa tokomane moleng wa sehloho wa Imeile. Mohlala: BOPAKI BA PUO YA SEBAKA
- 5 Ebe, ditabeng tsa hao tsa I-meile, o hlalosa dintlha tseo.
- 6 Ka kopo romela I-meile tsohle di na le lebitso, mosebetsi le nomoro ya hao mohala, e le hore re tle tsebe ho hokahana le wena bakeng sa dipuisano le tlhakisetsa ha ho hlokahala.
- 7 **Re ya o leboha ka diphehiso tsa hao lenaneong lena! Re o tiisetse hore, phetolelo tse ntle, tse nepahetseng tsa puo tsohle di hlahisitswe ditokomane tsena.**

Dikahare

Dintlha tsa Tsamaiso	v
Mekgwa ya Mantlha ya ho Ruta	xiii
Beke 1 Mokotaba: Metswalle	1
Mantaha	3
Labobedi	7
Laboraro	11
Labone	16
Labohlano	20
Beke 2 Mokotaba: Metswalle	25
Mantaha	27
Labobedi	31
Laboraro	36
Labone	41
Labohlano	45
Beke 3 Mokotaba: Ho lema	49
Mantaha	51
Labobedi	55
Laboraro	60
Labone	65
Labohlano	69
Beke 4 Mokotaba: Ho lema	73
Mantaha	75
Labobedi	80
Laboraro	85
Labone	91
Labohlano	95
Beke 5 Mokotaba: Diphoofolo	99
Mantaha	101
Labobedi	105
Laboraro	110
Labone	116
Labohlano	120

Beke 6 Mokotaba: Diphoofolo	125
Mantaha	127
Labobedi	131
Laboraro	137
Labone	142
Labohlano	147
Beke 7 Mokotaba: Dipapadi	151
Mantaha	153
Labobedi	157
Laboraro	162
Labone	167
Labohlano	171
Beke 8 Mokotaba: Dipapadi	175
Mantaha	177
Labobedi	182
Laboraro	187
Labone	192
Labohlano	196
Beke 9 Mokotaba: Di ... tse nyane tse tharo	201
Mantaha	203
Labobedi	207
Laboraro	210
Labone	215
Labohlano	218
Beke 10 Mokotaba: Di ... tse nyane tse tharo	223
Mantaha	225
Labobedi	230
Laboraro	235
Labone	239
Labohlano	244

Dintlha tsa Tsamaiso

Diphetho tsa Thuto

Kotareng ena, baithuti ba tshwanetse ho fihlela diphetho tse latelang:

HO MAMELA LE HO BUA

- 1 Baithuti ba tshwanetse ho tseba kapa ho bina diraeme ka dipina tse 4
- 2 Baithuti ba tshwanetse ho ka nka karolo dipuisanong ka phaposiburutelong ho abela tsebo ya pejana
- 3 Baithuti ba tshwanetse ho buisana ka pale e badilweng ka kopanelo, ba sebedisa foreimi ya dipuisano ho tataisa.
- 4 Baithuti ba tshwanetse ho kgona ho iqapela dipale tsa bona bakeng sa mosebetsi wa pale ya boiqapelo
- 5 Baithuti ba tshwanetse ho qoqa ka seo ba se ngotseng
- 6 Baithuti ba tshwanetse ho utlwisisa mme ba kgone ho sebedisa tlotlontswe e latelang

dintle	dihlong	nang le botho	ho kgoptjwa	kgopisa	kgopisetse
mosa	pelo e mpe	tshwarela	e sa tlwaelehang	letsa	moose
fulang	budutu	tlosa budutu	tlwaelehile	e sa tlwaelehang	ha ke kgolwe mahlo aka
lema	mobu	peo	silala	baka	koro
botswa	sebetsang ka thata	lehlomela	sethopo	dimatlafatsi	sejalo
jala hape	jeha	ditholwana	meroho	a phela	methapo
tlasa mobu	tshukudu	kotsi	leshodu	paterola	sireletsa
hlaha	e seng molaong	ho ba tsiet-sing	phodiso	llama	boya
moharo	fanang	tumelo e fosahetseng	dibaka tse phahameng	kgohlo	setjhaba
bohlokwa	botle	bobe	ikwetlisa	motshehetsi	disebediswa
mohope	mampodi	bompodi	rata	mohale	mokapotene
kutsa	molawana	bokella	qubu	tora	diha
makotikoti	dintlha	hlodisana	ho hlodisana	aha	disebediswa
tsitsitseng	ditene	seretse se dubilweng	bolokehile	lelekisa	sireletsa
ho butswela	orangutan	kgofu	senya	bodulo	honyela
hlwekisa	boloka	ho honotha	ho batla ka nkane		

TLHOKOMEDISO YA MEDUMO LE MEDUMO

- 1 Baithuti ba tshwanetse ho ka kgetha medumo ka kutlo
- 2 Baithuti ba tshwanetse ho hlokomela medumo e latelang ka boiketsetso
- 3 Baithuti ba tshwanetse ho kgona ho arola le ho kopanya medumo e latelang

k	d	t	s	r	h	
f	p	j	q	mp	nt	
ng	ny	kg	ph			

Baithuti ba tshwanetse ho ka arola mantswe a latelang ka medumo

kama	kobo	kena	kuku	mokola	kolla
dula	dila	duka	tola	letamo	tamati
tala	bata	seta	sesa	somo	sila
mose	selemo	lerato	rula	rema	ruta
hula	hema	hoko	heke	huku	hola
fofa	fofa	fela	fereko	feisi	lefielo
pana	paka	pepa	pula	polasi	pina
jala	jele	jeke	joko	jeme	jaefa
qala	qela	qoqa	qeka	moqoqo	moqomo
mpone	ntate	ntoma	ntiha	ntima	ntukisa
ngata	ngola	mongolo	lengolo	lengope	ngaka
nyala	nyeka	nyoko	nyanya	lenyalo	monyadi
kgomo	kgena	kgolo	kgaka	kgoho	sekgele
phula	phoka	phema	phepheng	phuta	pheta

HO BALA

Baithuti ba tshwanetse ho kgona ho qapodisa mantswe a latelang

kama	kobo	kena	kuku	mokola	kolla
dula	dila	duka	tau	tola	letamo
tamati	tala	bata	seta	sesa	somo
sila	mose	selemo	rea	rua	lerato
rula	rema	ruta	hula	hema	hoko
heke	huku	hola	fofa	fofa	fela
fereko	feisi	lefielo	pana	paka	pepa
pula	polasi	pina	jala	jele	jeke

joko	jeme	jaefa	qala	qela	qoqa
qeka	moqoqo	moqomo	mpa	mpone	mpea
nta	ntate	ntoma	ntiha	ntima	ntukisa
ngata	ngola	mongolo	lengolo	lengope	ngaka
nyala	nyeka	nyoko	nyanya	lenyalo	monyadi
kgomo	kgena	kgolo	kgaka	kgoho	sekgele
phula	phoka	phema	phepheng	phuta	pheta

Baithuti ba tshwanetse ho kgona ho bala mantswa a latelang ka ho a sheba

se	ke	wa	tsheha	metswalle	setswalle
sa	tlwaelehang	mang	ya	nthusang	ho
lema	tla	sheba	peo	poone	re
tshireletsa	diphoofolo	tse	rona	bidikisa	boya
etsa	ulu	sebetsa	ka	thata	o
ikwetlise	ha	bapaleng	dipapadi	mmoho	aha
matlo	a	tsitsitseng	etsa	dikgetho	tse
bohlale					

Baithuti ba tshwanetse ho kgona ho bala seratswana se kopantsweng jwaloka ka mohlala o latelang:

n/a

KUTLWISISO

- 1 Baithuti ba tshwanetse ho noha/lepa seratswana ka ho bala ditshwantsho
- 2 Baithuti ba tshwanetse ho hopola diketsahalo tsa seratswana
- 3 Baithuti ba tshwanetse ho tseba ho pheta seratswana
- 4 Baithuti ba tshwanetse ho tseba ho pheta diketsahalo tsa seratswana ka tatelano
- 5 Baithuti ba tshwanetse ho qala ho utlwisisa hore ho bolela eng ho iketsetsa setshwantsho ka hlohong, ho amahanya diketsahalo ho ya ka boiphihlelo ba hao, ho akanya ka dintho tse o di bonang empa o sena bonnete ba tsona le ho nahana ka seratswana
- 6 Baithuti ba tshwanetse ho kgona ho nahanisisa ka seratswana ba sebedisa foreimi ya dipuisano
- 7 Baithuti ba tshwanetse ho kgona ho araba dipotso tsa kutlwisiso tse ngotsweng ka seratswana

MONGOLO

- 1 Baithuti ba tshwanetse ho kgona ho taka setshwantsho se bontshang moelelo
- 2 Baithuti ba tshwanetse ho kgona ho ngola sehloho kapa tse pedi ka ditshwantsho tsa bona
- 3 Baithuti ba tshwanetse ho kgona ho tlatsa foreimi ya mongolo e kgutshwane

HO BALA KA TATAISO YA SEHLOPHA

- 1 Baithuti ba tshwanetse ho kgona balla hodimo dibuka tsa kereiti ya bona ka bokgoni ba bona le sehlopha mmoho le titjhere
- 2 Baithuti ba tshwanetse ho sebedisa tlhokomediso ya medumo, ditlhahiso le elellwa mantswa a sebediswang kgafetsa ha ba bala.
- 3 Baithuti ba tshwanetse ho kgona ho qala ho hlokomela temoho ya matswe ka bona le kutlwisiso ya bo bona

Disebediswa le thepa eo o e fumantshitsweng

Ela hlooko hore disebediswa tsohle tseo o di fumantshitsweng ke tsa sekolo.

Disebediswa di tla sebediswa hang feela mme di lokela ho hlokomelwa le ho anela bohle.

Kotareng ya 1, matitjhere a tla fumantshwa disebediswa tse latenag:

1 Ditjhate tsa Papatso tse 4

Sebedisa ditjhate tsena ho rala mosebetsi wa hao wa beke. Beke le beke, bapatsa medumo le mantswa; mantswa a sebediswang kgafetsa, tlotlontswa ya mokotaba; ditshwantsho; mmoho le foreimi ya ho ngola.

2 Ditjhate tsa Mongolo

Bapatsa ditjhate tsena ka pele phaphosing ya boithutelo, e le hore di bonahale ho baithuti. Matitjhere a kereiti 1 le 2 a tla fumantshwa ditjhate tsa mongolo o sa kopanang. Matitjhere a kereiti 2 le 3 a tla fumantshwa ditjhate tsa mongolo o kopaneng le mongolo o sa kopanang.

3 Kotara ya 1 Moralo wa Thuto 1

Sebedisa moralo ona wa thuto ho elellwa seo o tshwanetseng ho se ruta letsatsi ka leng. Mekgwa e fapaneng ya ho ruta e tla o thusa hore o rute jwang thuto ka nngwe. Bekeng tse pedi tse qalang kotareng ya 1, o tla latela lenane la tlwaetso.

4 Kotara ya 1 Tereka

Sebedisa tokomane ena ho tlatsa le moralo wa selemo wa ho ruta mmoho (ATP) le wa kotara. Bontsha ka ho tshwaya le ho beha letsatsi ha tekanyetso ya mosebetsi e fedile. Nahanisisa hantle ka tseo o di rutileng.

5 Kotara ya 1 Buka e Kgolo

Sebedisa buka e kgolo ya dipale ka nako ya dithuto tsa ho bala ka kopanelo. Kotara ena le dipale tse robedi – pale e le nngwe ka beke.

6 Kotara ya 1 Pokello ya Disebediswa

Pokello ya disebediswa e nale tse latelang:

- **Dipapetla tsa Mantswe tse** sebediswang bakeng sa tlotlontswe ya mokotaba, mantswe a sebediswang kgafetsa, medumo le mantswe. Di sehe mme o di behe hantle ka tatelano. Sebedisa dipapetla tsa mantswe mmoho le ditjhate tsa papatso ya mantswe.
- **Ditshwantsho tsa tlotlontswe ho tswa mokotabeng:** di sehe hantle mme o di behe hantle ka tatelano. Sebedisa dipapetla tse tsa mantswe mmoho le ditjhate tsa papatso ya mantswe.
- **Meqephe a tshebetso a dipale tsa boiqapelo:** o a fuwe bakeng sa mokotaba ka mong. Ho na le ditshwantsho tse 3 kapa tse 4 tse buang ka pale. Ho na le maqephe a 10 a tokomane – e le nngwe bakeng sa sehlotshwana sa bana. Eketsa ha ho hlokeha.
- **Maqephe a mosebetsi wa tekanyetso** o a fuwe bakeng sa dipheto tsa baithuti le ntlha tsa bohlokwa tsa kotara.

7 Kotara ya 1: Leqephe la tshebetso la ho bala

O fuwe maqephe a tshebetso a ho bala a robedi bakeng sa kotara e le nngwe ka beke ho tloha bekeng ya 3 ho isa bekeng ya 10. Sebedisa maqephe ana a tshebetso le baithuti kaofela ka nako ya ho bala ka tataiso ya sehlopha. O na le maqephe a tshebetso a ho bala a 20. Eketsa ha ho hlokeha.

Tsamaiso ya Beke le Beke: Dihora tse 7

- 1 Lenaneo la thuto le latela tsamaiso ya tlwaelo e tshwanang beke le beke.
- 2 Hona ho nolofaletsisa baithuti le matitjhere ho latela tlwaelo ya tsamaiso ya beke.
- 3 Baithuti ba kgona ho itokisetsa mosebetsi o latelang ha ba se ba tlwaetse tsamaiso ya beke.
- 4 Tlwaelo ena ya tsamaiso e itshetlehile ho nako e lekantsweng ya Puo ya Lapeng ya CAPS: dihora tse 7 ka beke.
- 5 Tlwaelo ena ya tsamaiso e entswe ele karolo ya lenaneo la dipuo tse pedi mmoho le PSRIP EFAL ya lenaneo la thuto le hlophisitsweng.
- 6 Ka kopo bapatsa tlwaelo ena ya tsamaiso ka phaphosiburutelong mme o leke ka matla ho e tseba ka hlooho.

MANTAHA		LABOBEDI		LABORARO		LABONE		LABOHLANO	
Mosebetsi wa molomo	15			Mosebetsi wa molomo	15			Mosebetsi wa molomo	15
		Medumo	15	Medumo	15	Medumo	15	Medumo	15
Mongolo	15	Mongolo	15	Mongolo	15				
Ho bala ka kopanelo	15	Ho bala ka kopanelo	15			Ho bala ka kopanelo	15	Ho bala ka kopanelo	15
Ho ngola	30			Ho ngola	30				
Ho bala ka tataiso ya sehlopha	30	Ho bala ka tataiso ya sehlopha	30	Ho bala ka tataiso ya sehlopha	30	Ho bala ka tataiso ya sehlopha			30
1.45		1.15		1.45		1.00		1.15	

Boitokiso ba beke

Ho bohlokwa ho hopola hore lenaneo la Puo Ya Lapeng le fokoleditse matitjhere tlhokeho ya ho rala, empa BOITOKISO e sa le ntlha ya bohlokwa! Ha nngwe ka beke, motsheare wa mantsiboya kopanang le basebetsi-mmoho (matitjhere ohle a foundation Phase), le hlophise boitokiso mmoho.

Ha o ithlopisa/ itokisa hopola ho:

- 1 Badisisa hantle Moralo wa Thuto wa beke.
- 2 Etsa bonnete bahore o utlwisa le ho tseba mekgwa e fapaneng e tshwanetseng ho sebediswa. Ha ho se jwalo, eya karolong e bitswang 'Mekgwa e fapaneng ya ho ruta' mme o e bale ka moo o ka hlohang.
- 3 Kamorao ho seo, sheba hore ke dipapetla le ditshwantsho dife tse tla hlokahala bakeng sa bakeng sa tlotlontswe ya mokotaba, mantswe a sebediswang kgafetsa, medumo le foreimi ya ho ngola. Lokisa dipapetla tsa mantswe le ditshwantsho ka tsela e latelang:
 - a Seha dipapetla kapa ditshwantsho
 - b Leka ho di kgomaretsa pampering kapa lebokoseng
 - c Ha ho kgoneha, di lamineite kapa o di kwahele ka polasitiki.
 - d Dipapetla tsa thuto e itseng di kenye ka hara enfelopo kapa o di tlame ka kgwele ya rekere.
- 4 Bokelletsa di sebediswa tsohle tseo o ka di hlohang, ditshwantsho kapa dintho tsa nnete tse tshwarehang.
- 5 Etsa bonnete ba hore Buka e Kgolo e lokile.
- 6 Badisisa hantle mesebetsi e tshwanetseng e phethwa ka hara buka ya Tshebetso ya DBE.
- 7 Etsa bonnete ba hore Tereka ya hao e maamong a nepahetseng mme e bontshe kgatelopele eo o seng o e entse.

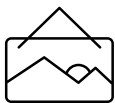
Mokotaba le Lenane la ho Bala

NOMORO YA BEKE	MOKOTABA	PALE YA HO BALA KA KOPANELO	LEQEPHE LA MOSEBETSI LA HO BALA
1	Metswalle	Metswalle ya mabitso a "A"	1
2	Metswalle	Kgomo le Moose	2
3	Ho lema	Kgoho e kgubedu	3
4	Ho lema	Khwezi o fumana seboko	4
5	Diphoofolo	Black Mambas tsa Munene	5
6	Diphoofolo	Hobaneng diLlama di dula hodimo	6
7	Dipapadi	Siphelo o kopana le mohale wa hae	7
8	Dipapadi	Ha re bapaleng Bhati	8
9	Di... tse nyane tse tharo	Dikolobe tse tharo tse nyane	9
10	Di... tse nyane tse tharo	Diorangutan tse tharo	10

Kotara 1 Lenaneo la Tekanyetso

Lenaneo la tekanyetso le bopilwe ho latela Karolo 4 ya CAPS e amohetsweng. Sena se ka fumanwa kamora Teraka ya kotara e nngwe le e nngwe.

Papatso ka Phaphosiburutelong

DITJHATE TSA PAPATSO

- O tla fumantshwa ditjhate tsa papatso tse nne tse mmala e fapaneng, ele karolo lenaneo lena.
- Tjhate ya mmala ka nngwe e tla sebedisetswa ho bapatsa mantswa a fapaneng a beke.
- Sebedisa ditjhate ka tsela ena e latelang:
 - Tjhate e mmala o motala** – e bapatsa tlotlontswa ya mokotaba le ditshwantsho tsa beke.
 - Tjhate e mmala o bolou** – e bapatsa mantswa asebediswang kgafetsa a beke.
 - Tjhate e mmala o mosehla** – e bapatsa medumo le mantswa a beke.
 - Tjhate ya mmala o mopinki** – e bapatsa foreimi ya ho ngola ya beke.
- Mantswa a ditjhateng tsena a lokelwa ho ntjhafatswa/ tjhentjhuwa beke le beke.
- Ka kopo o se ke wa tlohela tlotlontswa ya mokotaba le ditshwantsho selemo kaofela. Dipapatso di lokela ho tsamaelana le mokotaba o rutwang. Ha phaphosi ya borutelo

e tletse ka mantswe le ditshwantsho, baithuti ba ka hloleha ho ellelwa mantswe le ditshwantsho tse ntjha.

- 6 Ha o qeta ho tlosa mantswe le ditshwantsho tse itseng, di bokelle mme o di behe hantle ka faeleng.
- 7 Hlokomela mantswe ana molemong wa ho a sebedisa selemong se lateng.

TAFOLE YA MOKOTABA

- 1 Leka ho iketsetsa tafole ya mokotaba ka phaphosiborutelong.
- 2 Sebedisa sebaka sena ho bapapatsa ditshwantsho le dintho tsa nnete tse tsamaelanang le mokotaba.
- 3 Ngola/ leibola dintho tsena mabitsa, e le hore baithutia batle ba ithute tlotlontswe ena.

Mekgwa ya Mantlha ya ho Ruta

Botsamaisi ba Phaposiborutelo

Maano a mang a botsamaisi ba phaposiborutelo a kentswe e le “mekgwa ya mantlha ya ho ruta”. Ke maano a sebediswang ka nako tsohle lenaneong lena, ka hoo ho bohlokwa hore titjhere e a utlwisise hantle.

Sepheo: Ho ntlafatsa nako e sebediswang nakong ya mosebetsi, boitshwaro ba moithuti le tshebedisano mmoho pakeng tsa baithuti. Ho fokotsa ditshitiso thutong. Ho kenyeletsa le karolo ya papadi thutong.

BODULO LE DIHLOTSHWANA TSE NYANE.

- 1 Ho bohlokwa ho hlophisa nako le ho ela hloko tsela eo o hlophang tsela eo baithuti ba dulang ka yona ka phaposiburutelong
- 2 Ha o etsa sena, ela hloko dinthla tse latelang:
 - a **Dudisa baithuti ho ya ka bokgoni bo fapaneng** – O seke wa beha baithuti ba sokolang mmoho, le sebetsang hantle mmoho. Kopanya baithuti hore phaposi yohle e be sebaka sa bokgoni bo fapaneng.
 - b **Dudisa baithuti ka leano la ho fokotsa ditshitiso kapa lerata le fetelletseng.** O seke wa dudisa baithuti ba kgathatsanang mmoho. O seke wa dudisa baithuti ba ratang ho bua ka phaposing mmoho.
- 3 Lenaneong lena la thuto, ho na le mesebetsi e tla hloka baithuti ba e etse ka dihlotshwana tse nyane.
- 4 E kaba dihlotshwana tsa baithuti ba 3–4, ba dutse mmoho. Etsa seo hore ha o bolella baithuti ho sebetsa ka “dihlotshwana tse nyane” ba kopane ka pele ka mokgwa o kgethehileng ntle le tshitiso.
- 5 Ha baithuti ba dutse ka mela, tsela e bonolo ya ho etsa dihlotshwana ke hore ba babedi ba dutseng ka pele ba retolohe ba shebane le ba ka morao ho bopa sehlopha kapele.
- 6 O seke wa tlohella baithuti ho etsa hlophiso ena ka bo bona. Haebe wena ya nkang qeto ka ho etsa dihlotshwana ka paposing le ho ruta baithuti ho bopa dihlopha tsena ka pele ka kgutso.
- 7 Ha o bona tshebetso ya sehlopha e se ntle, etsa diphethoho ho sehlopha. O seke wa qobella baithuti ho sebetsa mmoho.

TSAMAISO YA DIPUISANO TSA DIHLOPHA

- 1 Ka hara lenaneo tsamaiso la thuto, hona le mesebetsi e mmalwa e hloakang hore baithuti ba be le therisano ya dihlopha.
- 2 Kwetlisa baithuti ho etsa tse latelang:
 - a Qalong baithuti ba tshwanetse ho bopa dihlotshwana.

- b** Ka morao ho moo, baithuti ba eellwe potso kapa foreimi eo batlileng ho rerisanang ka yona.
- c** E be moithuti e mong le e mong o fumana monyetla wa ho araba potso e nngwe le e nngwe.
 - Moithuti wa 1 o araba potso ya 1
 - Moithuti wa 2 o araba potso ya 1
 - Moithuti wa 3 o araba potso ya 1
 - Moithuti wa 4 o araba potso ya 1
 - Moithuti wa 1 o araba potso ya 2
 - Moithuti wa 2 o araba potso ya 2
 - Moithuti wa 3 o araba potso ya 2
 - Moithuti wa 4 o araba potso ya 2
 - Jwalo jwalo
- 3** E kaba mohopolo o motle ho sebedisa thupa / lejwe / ntho.
 - a** Neha sehlopha ka seng ntho e mebala jwaloka thupa kapa lejwe.
 - b** Motho ya tshwereng ntho o ya bua mme ba bang bohle ba ya mamela.
 - c** Ha moithuti wa pele a se a buile, o tshwanetse ho fetisetsa ntho eo ho motho e mong.
- 4** Haeba dihlopha di tshwanetse fana ka tlaleho, baithuti ba se ba arabile kaofela, sehlopha se ka kgetha dikarabo tse nepahetseng bakeng sa potso e nngwe le enngwe.

MESEBETSI YA PHETOHO YA HO BALA

- 1** Ka nako ya ho bala ka tataiso ya sehlopha, titjhere o sebetsa le dihlopha tse pedi
- 2** Pakeng tsa dihlopha tsena tse pedi, ho bohlokwa honka “kgefutso” pele o lokisa bodulo ba baithuti ba ho sebetsa leqephe la mosebetsi le latelang.
- 3** Etsa hona ka mokgwa o latelang:
 - a** Ha o qetile ho sebetsa le dihlopha, laela sehlopha sa pele ditulong tsa bona.
 - b** Laela baithuti ho mamela ka hlooko
 - c** Etsa Mosebetsi wa phetoho ya ho bala le baithuti bohle.
 - d** Netefatsa hore baithuti ba maamong a ho bala leqephe la mosebetsi
 - e** Hlalosa mosebetsi o tla latela leqephe la mosebetsi
 - f** Hopotsa baithuti hore ba tshwanetse ho qeta mosebetsi wa bona pele ba etsa mosebetsi o latelang – ba nke nako ya bona ho etsa mosebetsi ba sa potlake.
 - g** Bitsa sehlopha sa bobedi ho sebetsa le wena.
- 4** Kotareng ya 1, re kgothalletsa hore o sebedise mekgwa ena e 4 ya mosebetsi wa phetoho ya ho bala le baithuti:

Mosebetsi wa 1: Titjhere ore

- 1 Bolella baithuti hore ba eme.
- 2 Hlalosa hore o tlo etsa ditshitshinyeho tse fapaneng, jwaloka: ama hlooho; fofisa khaethe; swenya nko; tlola ha raro.
- 3 Qala ka hore 'titjhere ore', ebe baithuti ba etsa tshitshinyeho e boletsweng.
- 4 Ha o sa qala ka hore 'titjhere ore', baithuti ha ba etse letho, ba ema feela.
- 5 Ha moithuti a ka sisinyeha titjhere a sa qala ka hore 'titjhere ore', moithuti eo o dula fatshe ha a sa nka karolo.
- 6 Mohlodi ke moithuti ya salang a eme.

Mosebetsi wa 2: Mokitjana wa ho tjeka

- 1 Bolella baithuti hore ba eme.
- 2 Hlalosa hore o tlile ho bapala mmimo founung ya hao.
- 3 Ha baithuti ba utlwa mmimo, ba tjeke.
- 4 Hang ha mmimo o kgutsa, baithuti ba eme tsi!
- 5 Letsa o tima mmimo ka makgetlo, e le hore baithuti ba tjeke le ho ema feela ka makgetlo.

Mosebetsi wa 3: Tsoka, tsoka, ema

- 1 Bolella baithuti hore ba eme.
- 2 Ere: tsoka, tsoka, tsoka, tsoka, tsoka, tsoka, tsoka, ema!
- 3 Baithuti ba pheta se bolelwang ke titjhere, ba ntse ba tsoka mmele ya bona.
- 4 Ha ba fihla ho 'ema' ba tshwanetse ba eme tsi! ba kgutse.
- 5 Pheta sena ka makgetlo.

Mosebetsi wa 4: Nna le setulo saka

- 1 Bolella baithuti hoe ma pela ditulo tsa bona. Ho be le sebaka pela bona.
- 2 Efa baithuti ditaello tseo ba tshwanetseng ho di latela – sena ba se etse ka pele mme ba kgutsitse.
- 3 Ditaello tsena tsohle di amana le ditulo tsa bona mme ba ithuta tshebediso ya maetelli.
- 4 Fana ka ditaello tse kang:
 - ema kamora setulo sa hao
 - phahamisa setulo sa hao
 - palama hodima setulo sa hao
 - tlola setulo sa hao
 - jwalo, jwalo.

Mesebetsi ya ho bua ya molomo

Qalong ya thuto ya Sesotho ka Mantaha, Laboraro le Labohlano titjhere o tla etsa mosebetsi wa molomo. Tsena ke karolo ya ho mamela le ho bua ya lenane la thuto. Di radilwe ka hlooko ho neha moithuti ka mong monyetla wa ho bua.

Ho ruta tlotlontswe ya mokotaba

Sepheo: Ho eketsa tsebo, menahano, le tlotlontswe ya thuto ho matlafatsa kutlwisiso ya ho bala le tsebo kakaretso. Ho thusa baithuti ka puo e batlehang e tla sebediswa ka Intermediate Phase.

- 1 Ruta baithuti mantswe a 3 a matjha a tlotlontswe ya mokotaba.
- 2 Sebedisa mokgwa wa 'PATS' ha o ruta tlotlontswe e ntjha.
- 3 PATS e hlalosa Supa, Etsa, Jwetsa le Bua.
- 4 Ha ho bonolo ho ruta mekgwa ena kaofela ka nako e le nngwe, etsa eo o ka e kgonang.
 - a Supa – setshwantsho kapa ntho e itseng ha ho hlokeha
 - b Bontsha ka mmele moelelo wa lentswe.
 - c Bolella baithuti hore mokotaba ke eng. Fana ka mohlala o bonolo.
 - d Sebedisa lentswe polelong.
- 5 Hang ha o se o rutila tlotlontswe ya mokotaba bekeng, maneha mantswe ao tjhateng ya papatso ya mantswe mmoho le a ditshwantsho.
- 6 Ha se baithuti bohle ba tla hopola tlotlontswe ena ka pele. O seke wa tshwenywa ke sena mme o se ke wa pheta phetisa baithuti mantswe ana kgafetsa
- 7 Baithuti ba utlwa mantswe a matjha hangata ha mokotaba o ntse o rutwa, mme ba tla ba le monyetla wa ho iketsetsa tlotlontswe ya bona.

Pina kapa Raeme

Sepheo: Ho matlafatsa tsebo ya tlotlontswe e ntjha ya baithuti. Ho ithuta ka ho bapala

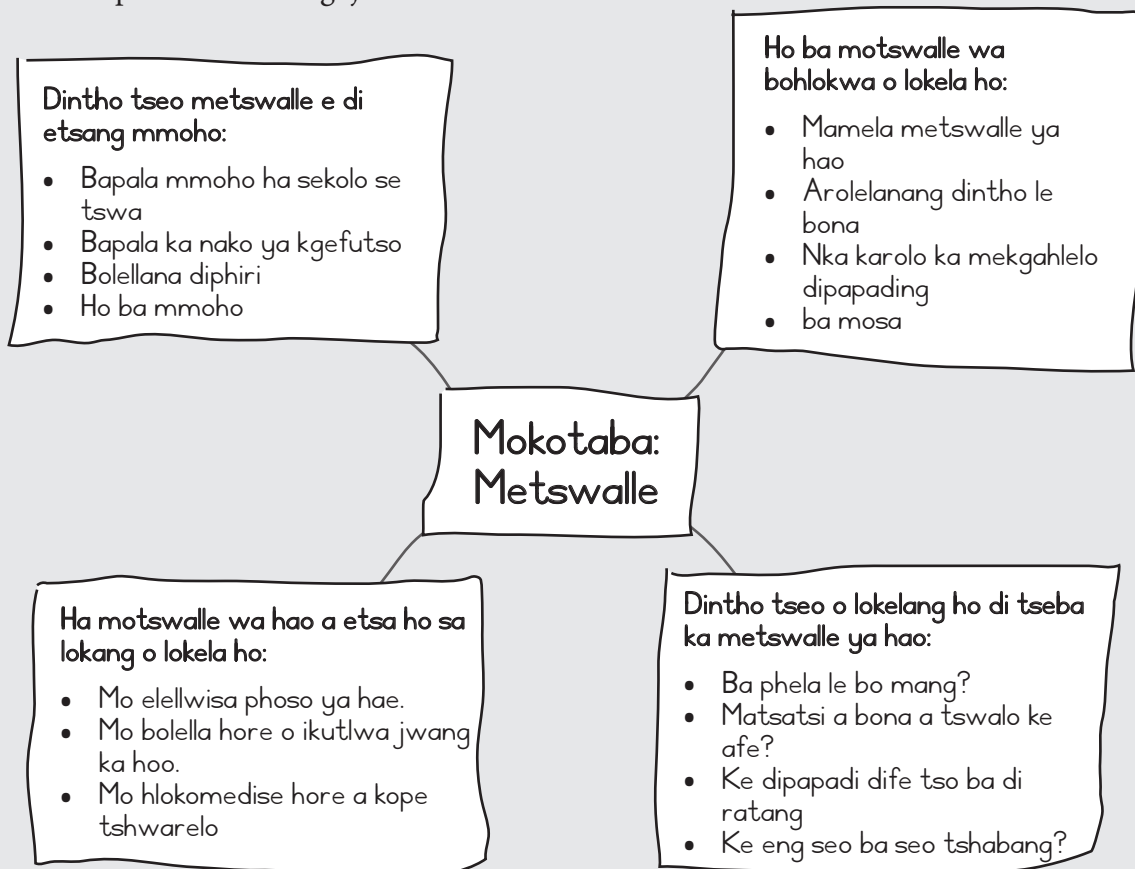
- 1 Pina kapa Raeme eo o tlo e ruta baithuti e ngotswe ka hare ho Moralo wa Thuto.
- 2 Ha nako e ntse eya baithuti ba tla tseba dipina kapa diraeme tsena, mme ba tla ipinela ka bolokolohi.
- 3 Ha o qala ho tsebisa baithuti pina kapa raeme ba rute mantswe, diketso le morethetho. (ha o le teng)
- 4 Ruta baithuti pina kapa raeme mola ka mola ka mokgwa o latelang:
 - a Binela kapa o balle baithuti pina kapa raeme kaofela o ntse o hlalosa mantswe ha ho hlokeha.
 - b Bina kapa o bale mola o qalang mme baithuti ba o sale morao.
 - c Bina kapa o bale mola wa bobedi mme baithuti ba o sale morao

- d Bina kapa o bale mola wa pele lewa bobedi mmoho mme baithuti ba ho sale morao.
 - e Tswela pele ka mpkgwa ona ho fihlela baithuti ba utlwisisa pina kapa raeme kaofela.
- 5 Kamehla hopola ho etsa diketso ha o bina pina kapa o bala raeme.
- 6 Kopa baithuti ho bina pina eo ba e ratang pheletsong ya letsatsi. Ena ke tsela e monate ya ho bona ho kenya lerato la puo.

Tsebisana ka Mokotaba: Phuputso ya tsebo ya sethatong/ kgale

Sepheo: Ho fuputsa le ho ananela tsebo ya sethatong ya baithuti ka mokotaba o tlileng ho rutwa le ho eketsa tsebo hoe o ba seng ba ena le yon aka ha mokotaba ... Ho bontsha ka moo thuto e ka ralwang ka teng ho sebediswa mmapa wa kelello.

- 1 Mosebetsing ona titjhere o qala ka ho etsa mmapa wa kelello tlapangollong.
- 2 Titjhere o taka sedikadikwe tlapangollong ebe o ngola mokotaba ka hara sedikadikwe seo.
- 3 Jwale e be titjhere o botsa hore: Ke eng seo le seng le se tseba ka mokotaba ona?
- 4 Titjhere o ngola dintlha tsa baithuti ho potoloha mmapa wa kelello. Titjhere o bokella dikarabo tse tshwanang mmoho.ho. Mohlala: Haeba mokotaba ke 'Metswalle' o tla ba le mmapa o shebahalang tjena:

- 5 Bekeng ya bobedi titjhere o tla sebedisa mmapa wa kelello ho hopotsa baithuti ka seo ba ithutileng sona bekeng ya pele.

- 6 Titjhere o tla botsa baithuti tjena: Ke dintho difeng tse ntjha tse thabisang tseo re ithutileng tsona ka mokotaba ona ho fihlela ha kana.?

Pale ya Boiqapelo Beke ya 1

Sepheo: Ho fa baithuti monyetla wa ho sebedisa puo e ntjha ka nepo, le ho sebedisa tsebo ya bona ya sehlooho le boiqapelo ho etsa pale e nang le moelelo. Ho aha tsebo ya baithuti ya ho aha tatelano ya dintlha. Ho fa baithuti monyetla wa sebedisa mmoho ka kutlwano ka dihlopha tse nyane.

- 1 Mosebetsi ona o fa baithuti monyetla wa ho sebedisa boinahanelo le boiqapelo ba tlotlontswe ya mokotaba le bokgoni ba tatelano ya dintlha ho iketsetsa pale e ntjha.
- 2 Bolella baithuti ho bopa dihlopha tse nyane.
- 3 Neha sehlopha ka seng leqephe la tshebetso la mokotaba. Leqephe lena o tla le fumana ka pokelletsong ya disebediswa.
- 4 Maqephe ana a na le tatelano ya 3–4 ya ditshwantsho tse ka sebediswang ho bopa pale e tsamaelanang le mokotaba.
- 5 Bolella baithuti ho nahana ka pale e tla tsamaelana le ditshwantsho.
- 6 Efa baithuti motsotso kapa e mmedi ho nahana ka dintlha tsa bona.
- 7 Ka mora moo moithuti ka mong sehlopheng o fumana monyetla wa ho phehisa ka seo a se nahanang.
- 8 Tsamatsamaya ka phaposiburutelong ho mamela ha baithuti ba ntse ba bua ka pale ya bona.
- 9 Phutha Maqephe a tshebetso kaofela mme o a behe/boloke hantle bakeng sa ho a sebedisa bekeng e latelang.
- 10 Kgothaletsa baithuti ho phetela ba lelapa la habo bona dipale tsa bona.

Pale ya Boiqapelo Beke ya 2

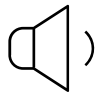
Sepheo: Neha baithuti monyetla wa ho sebedisa puo e ntjha ka nepo le ho sebedisa tsebo ya sehlooho ho qapa pale e nang le moelelo. Ho aha bokgoni ba baithuti ba tatelano ya dintlha. Ho fa baithuti monyetla wa ho sebedisanammoho le ka kutlwano ka sehlotshwana se senyane.

- 1 Hlophisa baithuti ka dihlopha tse nyenyane.
- 2 Neha sehlopha se seng le se seng leqephe la tshebetso la mokotaba.
- 3 Hopotsa baithuti hore beke e fetileng ba entse dipale tsa bona ba sebedisa ditshwantsho.
- 4 Bekeng ena baithuti ba lokela ho sebeta ka dihlopha ho nka qeto ka pale ya sehlopha.
- 5 Hopotsa baithuti hore dipale tsa bona e lokela ho ba tsa boiqapelo, empa di tsamaellane le ditshwantsho.
- 6 Bitsa phaposi yohle ho tsepamisa maikutlo.
- 7 Kopa dihlopha 1–2 ho arolelana dipale tsa bona.
- 8 Leboha baithuti ka ho abelana ka dipale tsa bona.

Puisano mabapi le ho Bala ka Kopanelo

Sepheo: Ho ruta baithuti bohlokwa ba ho nahana le tsebo ya ho akaretsa le ho ba neha monyetla wa ho hodisa tsebo ya bona. Ho aha boitshepo ba baithuti ka ho ba neha monyetla wa ho ikutlwahatsa ka bolokolohile ho ithuta le ho ba neha monyetla wa ho ikutlwahatsa ka bolokolohi, ho hlahloba, ho amanya diketsahalo ho ya ka boiphihlelo ba bona, ho nka qeto ka dintho tseo o di bonang empa o sena bonnete ba tsona. Ho neha baithuti monyetla wa ho sebedisana mmoho le ka kutlwano ka sehlotshwana se senyane.

- 1 Dipuisano tsa ho bala ka kopanelo di etswa ka Labohlano.
- 2 Qala ka ho ngola foreimi ya dipuisano tlapangollong.
- 3 Ebe o bala le ho hlalositse baithuti foreimi ya puisano.
- 4 Baithuti ba lokela ho utwisisa hore ha hona kgahlano ho dipotso tse bulehileng. s – dikarabo tse fapaneng le maikutlo a fapaneng di amohelehile.
- 5 Qetellong ya thuto, beha baithuti maemong a ho mamela ka hlooko.
- 6 Metsotsong ya ho qetela botsa baithuti ba fapaneng kapa sehlopha sa baithuti ho fana ka dikarabo tsa bona.
- 7 Leboha baithuti ka ho fana ka dikarabo le diphehiso.
- 8 Ha dikarabo di fosahetse, kapa di hloka tlhalosetso e batsi, araba baithuti kapa botsa dipotso tsa tlhakisetso.

Tlhokomediso ya medumo le medumo/Mongolo

Kereiti ya 1&2 (Ho fihlela lenaneo la medumo le qetilwe)

Tlhokomediso ya medumo le medumo le mosebetsi wa Mongolo di ya amana leanong lena.

Matlafatso ya Medumo le Mantswe a fetileng: Mantaha wa beke e nngwe le e nngwe

Sepheo: Ho hlahloba temoho ya baithuti ya medumo le ho hopola medumo le mongolo o rutilweng. Ho phekola le ho matlafatsa tsebo ya medumo le mongolo ka mokgwa wa ho itokisa. Ho sebedisa ditebello tsa tekanyetso ho fana ka lesedi la tekanyetso e tswelang pele.

- 1 Ka Mantaha ka nako ya mongolo baithuti ba tla ikwetlisetsa mongolo wa bona ka ho phetha medumo, dinoko le mantswe ao ba ithutileng bekeng e fetileng.
- 2 Laela baithuti ba bule dibuka tsa bona mme ba ngole letsatsi.
- 3 Kamora moo bolella baithuti ho mena leqephe mahareng mme ba ngole dinomoro 1–5 pela mola o ka thoko bukeng (margin), le 6–10 moleng o mahareng a leqephe. (Palo ya medumo, dinoko le mantswe di tla fapana ho ya ka thuto e nngwe le e nngwe)

- 4 Bolella baithuti ho ngola modumo, senoko kapa lentswe ha o le bitsa – ba ngole ka thoko ho nomoro e nepahetseng. Ha ba sa kgone ho ngola modumo kapa lentswe ba ngole letshwao la deshe (-).
- 5 Hopotsa baithuti hore ena ke tshebetso e potlakileng ho lekola hore ba ntse ba hopola ho ngola medumo, dinoko le mantswe ao ba ithutileng ona.
- 6 Bolella baithuti hore ba tlo lekola difoniki le mongolo wa bona.
 - Ba tlameha ho lekola hore ba tseba ho ngola modumo, senoko kapa lentswe ka nepo.
 - Ba tlameha le ho lekola hore ba bopa ditlhaku tsa bona ka nepo.
- 7 Qapodisa medumo, dinoko le mantswe a ka moralong wa thuto.
- 8 Laela baithuti hore ba nke pensele e le nngwe ya mmala ba e sebedise ho lokisa mesebetsi ya bona.
- 9 Ngola dikarabo tse nepahetseng tlapangolong, o bitsa modumo ebile o hlalosa mohato wa ho ngola.
- 10 Bolella baithuti hore ha ba ile ba thatafalla ke ho hopola modumo kapa ho ngola tlhaku, ba sebedise matsatsi ao a beke ho matlafatsa bokgoni ba bona ba mosebetsi oo.
- 11 Phutha dibuka tsa baithuti qetellong ya letsatsi, mme o ngole mabitso a baithuti ba hlokgang thuso.

Thuto ya Modumo o Motjha le Mantswe: Labobedi le Laboraro la beke e nngwe le e nngwe

Sepheo: Ho ntshetsa pele bokgoni ba moithuti ba temoho ya difoneme. Ho ruta baithuti difoniki le dinoko tsa puo ya lapeng ka mokgwa o hlakileng le o itlhopileng, le ho itlwaetsa ho lemoha le ho sebedisa difoniki le dinoko tse rutuweng.

Tsebisiso ya modumo o motjha

- 1 Qapodisa modumo mme o phahamise papetla ya modumo: /p/
- 2 Qapodisa modumo mme o laele baithuti ho phetha modumo ha 3.
- 3 Buisana le baithuti kamoo modumo /p/ o tshwanang Puong ya lapeng le Puong ya Senyesemane. /le kamoo o fapaneng Puong ya lapeng le Puong ya Senyesemane.
- 4 Bakeng sa tuma-notshi, bontsha baithuti modumo oo tihateng ya alfabeto.
- 5 Botsa baithuti hore: Na o ka hopola mantswe a mang a qalang ka modumo ona /p/?
- 6 Sekaseka/buisana le baithuti ka mantswe a mang, jwaloka: **pere, apole,**
(**phantswe a mane**)

Tsebisiso mantswe a matjha

- 1 Qapodisa lentswe ka leng hodimo le ka ho hlaka o bontsha baithuti papetla: **pere, apole,**
(**phantswe a mane**)
- 2 Kopa baithuti ba phethe lentswe leo o hatella modumo o wa beke o ka sehloohong.
- 3 Beha dipapetlana tsa mantswe tihateng ya papatso ya medumo.

Ho ngola Tlhaku/Ditlhaku tse Ntjha le Mantswe: Labobedi le Laboraro la beke e nngwe le e nngwe

Sepheo: Ho ntshetsa pele bokgoni ba baithuti ba ho ngola kerafeme (grapheme) tse tsamaellanang le foneme e rutilweng.

- 1 Ruta baithuti ho bopa ditlhaku tsa medumo e rutilweng ka nepo.
- 2 Bontsha baithuti ka ho ngola modumo oo tlapangollong – hlalosa o bontshe mohato wa ho bopa tlhaku eo.
- 3 Bolella baithuti ba sebedisang letsoho le letshehadi ba behe dihloho ditafoleng tsa bona.
- 4 Ema o furalletse baithuti, mme o phahamise letsoho le letona.
- 5 Bolella baithuti ba sebedisang letsoho le letona ba o latele/etsise ha o ngola tlhaku moyeng.
- 6 Phetha mokgwa ona le baithuti ba sebedisang letsoho le letshehadi.
- 7 Bolella baithuti ho sebetsa le metswalle ho ngola modumo/tlhaku mekokotlong ya bona ka menwana ya bona.
- 8 Ka mora moo, bolella baithuti ho ngola medumo ditafoleng tsa bona ka menwana ya bona.
- 9 Qetellong, bontsha baithuti hape mohato wa ho bopa tlhaku/ditlhaku le mantswe tlapangollong.
- 10 Baithuti ebe ba ngola medumo/mantswe/dipolelo dibukeng tsa bona.
- 11 Baithuti ba sehelle mola ka tlasa modumo o rutilweng lentsweng kapa polelong e nngwe le e nngwe e ngotsweng.

Ho arola le ho kopanya mantswe: Labone la beke e nngwe le e nngwe

Sepheo: Ho ntshetsa pele temoho ya baithuti ya difoneme, le bokgoni ba ho arola le ho kopanya difoneme le dinoko tse rutilweng. Hona, ho tla ba thusa ho bala le ho ba bangodi ba ikemetseng. Ho eketsa bokgoni ba ho lemoha difoneme le dinoko ha bonolo.

Ke a etsa...

- 1 Qala ka lentse le tswang thutong ya Labobedi.
- 2 Qapodisa lentse: **pere**
- 3 Arola lentse ho ya ka medumo ya lona: /p/e/r/e/
- 4 Qapodisa modumo wa pele wa lentse: /p/
- 5 Qapodisa modumo wa bobedi wa lentse: /e/
- 6 Qapodisa modumo wa boraro wa lentse: /r/
- 7 Qapodisa modumo wa ho qetela wa lentse: /e/
- 8 Ngola lentse lena tlapangollong: **pere**
- 9 Bontsha baithuti ka ho supa hore o kopanya jwang medumo ho etsa lentse.
- 10 Kamora moo, qapodisa senoko sa pele ya lentse. /pe/

- 11 Ho latele senoko sa bobedi ya lentswe: /re/
- 12 Supa o bontshe baithuti ho kopanya dinoko ho etsa lentswe: /pe/-/re/
- 13 Phetha sena ka lentswe le leng la thuto ya Laboraro.

Seo re se etsang...

- 1 Qala ka lentswe le tswang thutong ya Labobedi.
- 2 Qapodisa lentswe apole: **apole**
- 3 Botsa baithuti hore: Modumo wa pele lentsweng lena ke ofe? /a/
- 4 Botsa baithuti hore: Modumo wa bobedi lentsweng lena ke ofe? /p/
- 5 Botsa baithuti hore: Modumo wa boraro lentsweng lena ke ofe? /o/
- 6 Botsa baithuti hore: Modumo wa bone lentsweng lena ke ofe? /l/
- 7 Botsa baithuti hore: Modumo wa ho qetela lentsweng lena ke ofe? /e/
- 8 Kopa baithuti ho arola lentswe ka ka medumo eo le bopilweng ka yona: /a/-/p/-/o/-/l/-/e/
- 9 Ngola lentswe tlapangolong: **apole**
- 10 Kopa baithuti ba o thuse ho kopanya medumo ho bopa lentswe: /a/-/p/-/o/-/l/-/e/
- 11 Botsa baithuti hore: Senoko sa pele lentsweng lena ke sefe? /a/
- 12 Botsa baithuti hore: Senoko sa bobedi ke sefe? /po/
- 13 Botsa baithuti hore: Senoko sa ho qetela ke sefe? /le/
- 14 Laela baithuti ho kopanya dinoko ho etsa/bopa lentswe: /a/-/po/-/le/ = **apole**
- 15 Pheta hona o sebedisa lentswe ho hlaha thutong ya Laboraro.

Fumana Lentswe: Labohlano la beke e nngwe le e nngwe

Sepheo: Ho fa baithuti monyetla wa ho matlafatsa tsebo ya bona ya medumo. Ho fa baithuti monyetla wa ho ntshetsa pele tsebo ya bona ya ho bopa mantswa. Ho eketsa bokgoni ba bona ba ho lemoha/elellwa medumo ha bonolo.

Taka tafole ena e latelang tlapangolong. Netefatsa hore e kentse medumo eo baithuti ba ithutileng yona ka Labobedi le Laboraro.

th	l	o
nn	p	a
nk	e	m

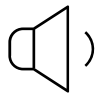
Bontsha (Model)

- 1 Hopotsa baithuti medumo ya beke, mohlala: /p/ le /m/
- 2 Etsa boikgopotso ba medumo yohle le ho e kopanya tlapangolong.
- 3 Hlalosetsa baithuti hore ba tla fumana fela metsotso e meraro ho fumana mantswa a mangata eo ba ka a bopang ba sebedisa medumo le didumammoho tse ka hara mabokose.

- 4 Bontsha baithuti hore ba ka bopa mantswe ka modumo o korotsweng, jwaloka: /p/ – /m/
- 5 Hopotsa baithuti hore ba ka bopa mantswe ba sebedisa medumo e meng le e meng e ka mabokosong. Ha ba a tlameha ho sebedisa feela /p/ le /m/
- 6 Bontsha baithuti ho etsa lentswe le leng, jwaloka: /m/ – /o/ – /th/ – /o/
- 7 Hopotsa baithuti hore ba ka etsa mantswe ba sebedisa modumo wa beke, jwaloka ka **pelo**, kapa ba sebedisa modumo o mong le o mong e ba o ratang, jwaloka **nkela**.

Ho etswang ke baithuti

- 1 Bolella baithuti ho bula dibuka tsa bona mme ba ngole sehlooho: **p, m**
- 2 Laela baithuti ho qala ho ngola.
- 3 Neha baithuti metsotso e 3 ho fumana le ho bopa mantswe ka bongata kamoo ba ka kgonang
- 4 Dumella baithuti ho tshwaya mosebetsi wa bona. Bontsha baithuti tsela ya ho bopa mantswe ana (le amang): **peo, palo, pelo, poma, ema, thapo, monna, nko**

Tlhokomediso ya Medumo le Medumo/Mongolo

Kereiti 2&3 (hang ha lenaneo la medumo le qetilwe)

Tlhokomediso ya Medumo le Medumo le Mongolo di ya amana lenaneong lena.

KEREITI 2 KOTARA 3-4

MONGOLO

Mantswe a fetohang: Mantaha wa beke e nngwe le e nngwe

Sepheo: Ho phekola le ho matlafatsa tsebo ya difoniki le mongolo ka mokgwa wa ho itokisa. Ho ntshetsa pele bokgoni ba ho bala ka ho thusa baithuti ho sheba diphethoho tse ka fetolang moelelo wa lentswe kapa wa polelo.

Hlokomela: Qalong baithuti ba lokela ho etsa mosebetsi ona ka mongolo o sa kopanang. Ha ba se ba ithutile bongata ba mongolo o kopaneng, ba laele hore ba etse mosebetsi ona ka **MONGOLO O KOPANENG**.

- 1 Ka Mantaha o mong le o mong ka nako ya Mongolo, baithuti ba tla matlafatsa bokgoni ba bona ha ho ngola ka mongolo o kopaneng ka ho phetha medumo le mantswe a ithutilweng bekeng tse fetileng.
- 2 Bolella baithuti ho bula dibuka tsa bona mme ba ngole letsatsi.
- 3 Ka mora moo bolella baithuti ho ngola dinomoro 1–5 pela mola o ka thoko bukeng, ba tlola mola pele ho nomoro e nngwe le e nngwe.
- 4 Ngola polelo eo ho fanweng ka yona ka moralong wa thuto tlapangollong pela nomoro ya 1, ka tsela ena:

- Ke batla buka.
- 5** Laela baithuti ho kopolla dipolelo dibukeng tsa bona.
- 6** Latela ka ho laela baithuti ho ngola maemedi a fapaneng pela dinomoro ka tsela ena:
- Ke
 - Le
 - Re
 - Ba
- 7** Laela baithuti ho ngololla dipolelo, ba sebedisa e nngwe le e nngwe ya maemedi.
- 8** Hopotsa baithuti hore ena ke tshebetso ya potlako ho sheba hore na ba ntse ba hopola ho ngola medumo le mantswe ao ba seng ba ithutile ona.
- 9** Tsebisa baithuti hore ba lekola tsebo ya bona ya difoniki le mongolo.
- 10** Qetellong ya thuto, ngola dipolelo ka nepo tlapangolong, o bitsa medumo ebile o hlalosa tsela/mohato wa mongolo o kopaneng ha o etsa jwalo.
- 11** Botsa baithuti ho tshwaya paterone eo ba e bonang, jwaloka: moo polelo e fetohang teng.
- 12** Sehella paterone e nngwe le e nngwe mola:
- Ke batla buka.
 - Le batla buka.
 - Re batla buka.
 - Ba batla buka.
- 13** Laela baithuti ho sebedisa pensele ya mmala itokisetsa mosebetsi.
- 14** Bollella baithuti hore ha ba ile ba thatafalla ho hopola medumo kapa ho ngola tlhaku ka mongolo o kopaneng, ba sebedise matsatsi a bekeng eo no ntlafatsa mosebetsi oo.
- 15** Qetellong ya letsatsi phutha dibuka tsa baithuti mme o ngole mabitso a baithuti ba hlokang thuso. Baithuti ba bang ba ka hlolwa ke difoniki ha ba bang ba ka hlolwa ke mongolo o kopaneng.

KEREITI 3 KOTARA 1-2

MONGOLO

Mantswe a Bonngwe le Bongata: Mantaha wa beke e nngwe le e nngwe

Sepheo: Ho phekola kapa ho matlafatsa tsebo ya baithuti ya difoniki le mongolo ka mokgwa wa ho itokisa. Ho ntlafatsa tsebo ya ho bala ka ho thusa baithuti ho lekola dipaterone tse fetolang lentswe ho ya ka sehlongwa pele sa lebitso

Hlokomela: Qalong baithuti ba lokela ho etsa mosebetsi ona ka mongolo o sa kopanang. Ha mongolo wa baithuti o kopaneng o se o kgotsofatsa ba laele hore ba qetele mosebetsi ona ka mongolo o kopaneng.

- 1 Ka Mantaha o mong le o mong ka nako ya Mongolo, baithuti ba tla ikwetlisetsa mongolo o kopaneng ka ho phetha mantswe a rutuweng dibekeng tse fetileng.
- 2 Bolella baithuti ho bula dibuka tsa bona mme ba ngole letsatsi le sehlooho **Bonngwe le Bongata ba Mantswe.**
- 3 Ka mora moo, bolella baithuti ho ngola dinomoro 1–5 pela mola o ka thoko bukeng ba etse sena ba tlola mela pele ho nomoro e nngwe le e nngwe.
- 4 Hopotsa baithuti hore ona ke mosebetsi wa potlako ho lekola hore ba tseba ho ngola medumo le mantswe ao ba seng ba ithutile ona.
- 5 Bolella baithuti hore ba tlo lekola mosebetsi wa bona wa difoniki le mongolo.
- 6 Bitsa mantswe a bonngwe ho tswa moralong wa thuto. Baithuti ba lokela ho ngola mantswe ana pela dinomoro tseo ba di ngotseng ka tsela ena.
 - motho
 - lesapo
 - seeta
 - nonyana
 - bohobe
- 7 Kamora mona, laela baithuti ho ngola bongata ba mantswe ana.
- 8 Metsotsong e mehlano ya ho qetela ya thuto, ngola dikarabo tlapangollong, o bitsa medumo ebile o hlalosa mokgwa/tsamaiso ya mongolo o kopaneng.
- 9 Botsa baithuti ho supa paterone eo ba e bonang, jwaloka moo mantswe a fetohang.
- 10 Seha mola ka tlasa dipaterone ka tsela ena.

Mantswe a Bonngwe le Bongata

- 1 motho
batho
- 2 lesapo
masapo
- 3 seeta
dieta

4 nonyana
dinonyana

5 bohobe
mahobe

- 11 Bolella baithuti ho nahana ka moo mantswe ana a fetohang ka teng ha ba bala le ha ba ngola.
- 12 Laela baithuti ho sebedisa pensele ya mmala ho tshwaya mosebetsi wa bona.
- 13 Bolella baithuti hore ha ba thatafalletswe ke ho hopola medumo kapa ho ngola tlhaku ka mongolo o kopaneng, ba sebedise matsatsi a bekeng eo ho ikwetlisetsa mosebetsi ona.
- 14 Phutha dibuka tsa baithuti qetellong ya letsatsi, mme o ngole mabitso a baithuti ba hlokang thuso. Baithuti ba itseng ba ka thatafallwa ke medumo, ha ba bang ba ka thatafallwa ke mongolo o kopaneng!

KEREITI YA 3 KOTARA YA 3-4

MONGOLO

Dipolelo tsa Bonngwe le Bongata: Mantaha o mong le o mong.

Sepheo: Ho phekola le ho matlafatsa tsebo ya difoniki le mongolo ka mokgwa wa ho itokisa. Ho ntshetsa pele bokgoni ba ho bala ka ho thusa baithuti ho lemoha tsela eo mantswe a fetohang ka yona dipolelong ho ya ka mofuta wa lebitso.

Hlokomela: Qalong baithuti ba lokela ho etsa mosebetsi ona ka mongolo o sa kopanang. Ha mongolo wa baithuti o kopaneng o se o kgotsafatsa, ba laele hore ba etse mosebetsi ona ka mongolo o kopaneng.

- 1 Ka Mantaha o mong le o mong ka nako ya mongolo, baithuti ba tla ikwetlisetsa mongolo o kopaneng ka ho phetha mantswe eo ba ithutileng ona bekeng tse fetileng.
- 2 Bolella baithuti ho bula dibuka tsa bona ba ngole letsatsi le sehlooho

Dipolelo tsa Bonngwe le Bongata

- 3 Ka mora moo, ba bolelle hore ba ngole dinomoro 1-5 ka pela mola o ka thoko bukeng ba tlole mela pakeng tsa dinomoro.
- 4 Hopotsa baithuti hore ona ke mosebetsi wa potlako ho lekola hore na ba ntse ba hopola ho ngola mantswe eo ba ithutileng ona.
- 5 Bolella baithuti hore ba tlo lekola medumo le mongolo wa bona.
- 6 Bitsa dipolelo tsa bonngwe ho tswa moralong wa thuto. Baithuti ba ngole dipolelo tsena pela dinomoro tseo ba di ngotseng.

Dipolelo tsa Bonngwe le Bongata

- 1 Ho na le motho ka tlung.
- 2 Ntja e ja lesapo.
- 3 Seeta sa ka se lahlehile.
- 4 Nonyana e fofela hodimo.

- 5 Mme o rekile bohobe bo monate.
- 7 Ka mora mona, laela baithuti ba ngole dipolelo tsena ba fetola mantswe a bonngwe ho bongata.
- 8 Metsotsong ya ho qetela ya thuto, ngola dipolelo tse nepahetseng tlapangollong, o bitsa medumo ebile o hlalosa mokgwa le tsela ya ho ngola mongolo o kopaneng.
- 9 Kopa baithuti ho supa paterone e nngwe le e nngwe eo ba e bonang, jwaloka ka moo lentswe le fetohang teng.
- 10 Seha mola ka tlasa dipaterone tsena ka tsela ena:
Dipolelo tsa Bonngwe le Bongata
 - 1 Ho na le motho ka tlung.
Ho na le batho ka tlung.
 - 2 Ntja ya ka e ja lesapo.
Ntja ya ka e ja masapo.
 - 3 Seeta sa ka se lahlehile.
Dieta tsa ka di lahlehile.
 - 4 Nonyana e fofela hodimo.
Dinonyana di fofela hodimo
 - 5 Mme o rekile bohobe bo monate.
Mme o rekile mahobe a monate.
- 11 Bolella baithuti ho ehlwa dipaterone tsena ha ba ngola kapa ha ba bala.
- 12 Laela baithuti ba nke pensele ya mmala ba tshwaye mosebetsi wa bona.
- 13 Bolella baithuti hore ha ba thatafalletswe ke ho hopola modumo kapa ho ngola tlhaku ka mongolo o kopaneng, ba sebedise matsatsi a beke eo ho matlafatsa bokgoni ba bona ba mosebetsi ona.
- 14 Phutha dibuka tsa baithuti qetellong ya letsatsi o ngole mabitso a baithuti ba hlohang thuso. Baithuti ba itseng ba tla thatafallwa ke difoniki ha ba bang ba tla thatafallwa ke mongolo o kopaneng.

MEDUMO

Ho Phetha medumo ka mokgwa wa ho Arola le ho Kopanya: Labobedi le Laboraro la beke e nngwe le e nngwe.

Sepheo: Ho ntshetsa pele tlhokomediso ya medumo le bokgoni ba ho kopanya le ho arola difoneme le dinoko tse rutuweng, hore ba be le bokgoni ba ho bala ka boikemelo. Ho eketsa bokgoni ba baithuti ba ho lemoha medumo le dinoko ha bonolo.

Seo ke se etsang...

- 1 Qala ka lentswe le tswang thutong ya Labobedi.
- 2 Bitsa lentswe: **apole**
- 3 Arola lentswe ka medumo, ka tsela ena: /a/-/p/-/o/-/l/-/e/
- 4 Qapodisa modumo wa pele wa lentswe: /a/

- 5 Qapodisa modumo wa bobedi wa lentswe: /p/
- 6 Qapodisa modumo wa boraro wa lentswe: /o/
- 7 Qapodisa modumo wa bone wa lentswe: /le/
- 8 Qapodisa modumo wa ho qetela wa lentswe: /e/
- 9 Ngola lentswe tlapangolong: **apole**
- 10 Supa o bontshe baithuti ho kopanya modumo ho etsa lentswe: /a/-/p/-/o/-/l/-/e/= apole
- 11 Ka mora moo, qapodisa senoko sa pele sa lentswe: /a/
- 12 Qapodisa senoko sa bobedi sa lentswe: /po/
- 13 Qapodisa senoko sa boraro sa lentswe: /le/
- 14 Bontsha ka ho supa le ho kopanya dinoko ho bopa lentswe: /a/-/po/-/le/
- 15 Pheta hona o sebedisa lentswe ho hlaha thutong ya Laboraro.

Seo re se etsang...

- 1 Qala ka lentswe le le leng la thuto ya Labobedi
- 2 Qapodisa lentswe: **pere**
- 3 Botsa baithuti hore: Modumo wa pele ke ofe? /p/
- 4 Botsa baithuti hore: Modumo wa bobedi ke ofe? /e/
- 5 Botsa baithuti hore: Modumo wa boraro ke ofe? /r/
- 6 Botsa baithuti hore: Modumo wa ho qetela ke ofe? /e/
- 7 Kopa baithuti ho arola lentswe ka modumo eo le bopilweng ka yona: /p/-/e/-/r/-/e/
- 8 Ngola lentswe tlapangolong: **pere**
- 9 Laela baithuti ho kopanya modumo le wena ho bopa lentswe: /p/-/e/-/r/-/e/
- 10 Botsa baithuti hore: Senoko sa pele sa lentswe ke sefe? /pe/
- 11 Botsa baithuti hore: Senoko sa bobedi ke sefe? /re/
- 12 Bolella baithuti ho kopanya dinoko ho bopa/etsa lentswe: /pe/-/re/ = pere
- 13 Pheta hona o sebedisa lentswe ho hlaha thutong ya Laboraro.

O a etsa (moithuti)

- 1 Bolella baithuti ba ntshe dibuka tsa bona ba ngole letsatsi le sehlooho: **Mantswe a p**
- 2 Ka mora moo, bolella baithuti ba ngole dinomoro 1–5 pela mola o ka thoko bukeng
- 3 Bitsa dinoko tse hlano kapa mantswe ho tswa moralong wa thuto.
- 4 Baithuti ba ngole mantswe ana pela nomoro e nepahetseng. Ba sebedise tsebo ya bona ya ho arola le ho kopanya ho ba thusa ho peleta mantswe ana.
- 5 Baithuti ba sehe mola ka tlasa modumo o ka sehloohong.
- 6 Metsotsong e mebedi e qetelang ya thuto, ngola mantswe a nepahetseng tlapangolong, ebe o sehella modumo o ka sehloohong.
- 7 Bolella baithuti ho tshwaya mesebetsi ya bona ka pensele ya mmala.
- 8 Hlalosetsa baithuti hore ba tla ithuta ho ngola modumo o na ka mongolo o kopaneng thutong e latelang.

Kantle ho karolo e hodimo e tshwailweng, mosebetsi ona o tshwana le wa Kereiti 1–2 wa Labone le leng le le leng.

MONGOLO

Ho ngola tlhaku/ditlhaku le mantswe a matjha: Mantaha le Laboraro la beke e nngwe le e nngwe

Sepheo: Ho ntshetsa pele bokgoni ba baithuti ba ho ngola dikerafeme tse nyalanang le difoneme tse seng di rutilwe.

- 1 Ruta baithuti ho bopa ditlhaku tsa modumo o seng o rutilwe ka mongolo o kopaneng ka nepo.
- 2 Ruta boholo le bonnyane ba tlhaku e nngwe le e nngwe.
- 3 Bontsha o ngola modumo tlapangollong, hlalosa tsela/mohato eo tlhaku e bopuwang ka yona.
- 4 Bolella baithuti ba sebedisang letsoho le letshehadi ba behe dihloho tsa bona ditafoleng tsa bona.
- 5 Ebe, o ema o furalletse baithuti o phahamisitse letsoho la hao le letona.
- 6 Bolella baithuti bana ba sebedisang letsoho le letona ho o latela/etsisa ha o ngola tlhaku/ditlhaku moyeng.
- 7 Ka mora mona, pheta ketso ena le baithuti ba sebedisang letsoho le letshehadi.
- 8 Ebe o bolella baithuti ho sebetsa le balekane ba bona ho ngola ditlhaku mekokotlong ya bona ka menwanwa.
- 9 Kamora sena bolella baithuti ho ngola ditlhaku ditafoleng tsa bona ka menwanwa.
- 10 Qetellong, bontsha baithuti ho bopa tlhaku/ditlhaku le mantswe tlapangollong.
- 11 Baithuti ebe ba ngola medumo/mantswe/dipolelo dibukeng tsa bona.
- 12 Ha o bontsha ketso ya ho ngola, hatella ka moo ditlhaku tsa mongolo o kopaneng di harelanang kapa di tshwaranang ka teng.
- 13 Baithuti ba sehelle modumo lentsweng kapa polelong e nngwe le e nngwe mola.

Kantle ho polelo ya bo 12, mosebetsi ona o tshwana hantle le wa Kereiti ya 1–2.

MEDUMO

Ho fapanya ditlhaku: Labone la beke e nngwe le e nngwe:

Sepheo: Ho phekola le ho matlafatsa tsebo ya difoniki. Ho ntshetsa pele bokgoni ba ho bala ka ho thusa baithuti ho lemoha le ho supa phethoho e le nngwe lentsweng e fetolang moelelo wa lentse.

Ke a etsa(titjhere)

- 1 Hlalosa hore kajeno, re tlo matlafatsa bokgoni ba rona ba ho fumana dipheho tse nnyane mantsweng. Sena se re thusa ho ntshetsa pele bokgoni ba rona ba ho bala.
- 2 Ngola mantswe a mabedi eo ho fanweng ka yona moralong wa thuto tlapangollong, jwaloka: pere, bere

- 3 Hlalosa hore re tlo leka ho supa hore ke modumo ofe o le mong o fapaneng mantsweng ana a mabedi.
- 4 Bontsha barutwana ha o supa phapang ya mantswa: pere, bere
- 5 Hlalosa hore a fapane kae, mohlala: /p/ le /b/ medumo ena e fapane empa e meng kaofela lentsweng e ya tshwana.

Re a etsa...(titjhere le baithuti)

Karolo ya 1

- 1 Ngola mantswa a mabedi eo o a filweng ho tswa moralong wa thuto tlapangollong, mohlala: sela, sala
- 2 Botsa baithuti: Mantswa ana a mabedi a fapane kae?
- 3 Bitsa moithuti a le mong ho tlo sehella seo mantswa ana a mabedi se fapanang ka sona, mohlala: sela, sala
- 4 Hlalosa phapang pakeng tsa mantswa ana a mabedi.

Karolo ya 2

- 1 Ngola lentswa le o le filweng ho tswa moralong wa thuto tlapangollong, mohlala: bela
- 2 Botsa baithuti: **Ke modumo ofe o ka o fetolang lentsweng lena ho le etsa lentswa le letjha?**
- 3 Ngola lenane la mantswa a fapaneng a matjha eo bathuti ba o fang ona, mohlala: bula, bala, pula, fula, sela

Ke a etsa...

- 1 Ngola lentswa le o le filweng ho tswa moralong wa thuto tlapangollong, mohlala: mela
- 2 Botsa baithuti sena: **Ke modumo ofe o le mong e o ka o fetolang lentsweng lena ho etsa lentswa le letjha?**
- 3 Laela baithuti ho etsa mantswa a mang a mangata a matjha, ba fetola fela modumo o le mong lentsweng leo.
- 4 Qetellong ya thuto, bitsa baithuti ka bonngwe.
- 5 Bitsa baithuti hore ba tlo ngolla mantswa a bona a matjha tlapangollong.
- 6 Bala mantswa kaofela, o hlalose hore ke modumo o feng o fetotsweng lentsweng le leng le le leng. **bela, pela, mala, fela**

MEDUMO

Bopa/Fumana lentswa: Labohlano la beke e nngwe le e nngwe.

Sepheo: Ho fa baithuti monyetla wa ho matlafatsa tsebo ya bona ya difoniki tse rutuweng. Ho fa baithuti monyetla ba ho matlafatsa bokgoni ba ho bopa mantswa. Ho eketsa temoho e bonolo ya mantswa:

Taka tafole ena tlapangollong. Ngola medumo eo ba ithutileng yona nako e fetileng mmoho le medumo ya thuto ya Labobedi. E ka kenyetse le dihlongwapele.

ph-	i	p	ntl-
th-	b	a	u
l	e	m	t

Etsa ka ho bontsha

- 1 Hopotsa baithuti ka medumo ya beke: /**ph**/ le /**th**/
- 2 Etsa boikgoptsa ba medumo yohle le ho e kopanya tlapangolong.
- 3 Neha baithuti metsotso e 3 ho bopa mantswe a mangata kamoo ba ka kgonang ka ho sebedisa medumo le ho kopanya medumo e ka hodimo.
- 4 Bontsha baithuti hore ba ka bopa mantswe ka modumo o korotsweng, jwaloka: /th/-/i/-/b/-/a/ = thiba
- 5 Hopotsa baithuti hore ba ka bopa mantswe ka ho sebedisa medumo ofe kapa ofe – ha ho hlokehe hore ba sebedise /th/ le /ph/ feela.
- 6 Bontsha baithuti hore ba ka bopa lentswe le leng jwang, jwaloka: /b/-/u/-/l/-/a/=bula
- 7 Hopotsa baithuti hore ba ka bopa mantswe a mang ba sebedisa medumo ya beke jwaloka, “phetha” kapa mantswe a senang modumo wa beke, “leba”

Ho etswang ke baithuti

- 1 Bolella baithuti ho bula dibuka tsa bona tsa ho ngolla ebe ba ngola sehloho sena: ph, th
- 2 Laela baithuti ho qala ho ngola.
- 3 Neha baithuti metsotso e 3 ho fumana le ho bopa mantswe ka bongata kamoo ba ka kgonang.
- 4 Dumella baithuti ho tshwaya mosebetsi wa bona. Bontsha baithuti tsela ya ho bopa mantswe ana (le amang): **pheta, phala, phela, thiba, thebe, thepa, thuba, thula, matha, phutha lema, leba, lepa, ntle, mantle.**

Kantle le mosebetsi o tshwailweng, mosebetsi ona o tshwana le wa Gr 1–2 Labohlano la beke e nngwe le e nngwe.

Ho Bala ka Kopanelo le Maano a Kutlwisiso.

Pale e tjha ya ho bala ka kopanelo e balwa beke le beke.

Ho bala ka kopanelo ho etswa ka mokgwa o latelang.:

Mantaha Boitokisetso pele o bala

Labobedi Padiso ya pele.

Labone Padiso ya bobedi

Labohlano Diketsahalo/mesebetsi kamora ho bala

Ha o itokisetsa ho bala ka kopanelo, etsa bonnete ba hore baithuti ba dutse hantle moo ba tla kgonang ho bona buka e kgolo hantle.

Hopotsa baithuti ka seo o se lebelletseng ka nako ya ho bala ka kopanelo jwaleka:

- Dula hantle o kgutsitse.
- **Beha matsoho a hao pakeng tsa dirope / (phutha matsoho a hao).**
- **Tadima ka hlooko o nahane ka pale.**
- **Kgutsang (bontsha ka ho beha monwana molomong)**

Sepheo sa bohlokwa sa ho bala ka kopanelo lenaneong lena, ke se latelang:

- 1** *Baithuti ba ba le boiphihelo ba hore ho jwang ho bala pale e boima, ba bile ba e bala kaofela ba le bang. Hobane baithuti ha ba na taba le tataiso kapa tsamaiso e nepahetseng ya ho bala, ba ka tsepamisa maikutlo a bona dikateng tsa pale le dibapadi. Baithuti ba ka natefelwa ke dipale, le ho ba le lerato la ho bala.*
- 2** *Ha titjhere a ntse a balla pale hodimo, 'O kgona le ho ka bontsha bokgoni kapa boiphihlelo ba ho bala ho tloha leqhepeng le qalang ho isa leqhepeng la ho qetela, O bala ho tloha hodimo leqhepeng ho ya tlase, a boele a bale ho tloha letsohong le letshehadi ho ya ho le letona. O elellwa le ho hlalosa matshwao ohle a puo, hape o bala ka thello, ka nako e nepahetseng, hape o bontsha ka maikutlo ho totobatsa moelelo wa pale. Baithuti ba bokella tsebo e ngata ba sa elellwe ha ba mametse mmadi ya balang ka thello.*
- 3** *Ha titjhere antse a bala, O kenyelletsa le ho fana ka tlhaloso ya mantswa ka ho: Ho supa karolo ya setshwantsho, ka ho bontsha ka diketso, a bile a sebedisa sehalo sa hae. Titjhere hape o hlalosa se bolelwang, a bontsha ka diketso ha a hlalosa lentswe kapa polelo paleng. Ho mamela titjhere le ho mo shebella, baithuti ba iphumanela bokgoni le boqhetseke ba puo e ntjha.*
- 4** *Ntho ya bohlokwa, ka nako ya ho bala ka kopanelo, titjhere o lokela ho ruta baithuti ho nahana ka pale, le ka moo ba ka bopang kutlwisiso ya bona ya pale. Lenaneng lena, re kgethile ho bopa bokgoni ba kutlwisiso ka ho bontsha le ho ruta mekgwa e fapaneng ya kutlwisiso. Mekgwa ena e fapaneng ya kutlwisiso, e a sebediswa:*
 - *Ho lepa*
 - *Ho bopa setshwantsho ka hlohong*
 - *Fuputsa seratswana*
 - *Ho akaretsa*
 - *Ho nahana ka seratswana (Ke a ipotsa)*
 - *Ho amanya/kopanya dintlha*
 - *Ho etsa qeto ka dintho tseo o senang bonnete ba tsona.*
 - *Ho lekola/ Tekolo/Hlahloba*

MAANO AHO BALA KA KUTLWISISO

Tafole e ka tlase e fana ka tlhahisoleseding ka leano le leng le le leng:

Leano la 1: ho lepa/noha	
Tlhaloso	Ha baithuti ba lepa kapa ba noha, ba bua ka seo ba nahanang hore se tla etsahala paleng. Baithuti ba noha se tla etsahala ba shebile ditshwantsho bukeng. Hape ba ka noha se tla etsahala kamorao ho hore ba bale leqephe le le leng la pale. Qetellong, baithuti ba ka lepa le hore ebe pale ena e tla fella jwang.
<i>Sepheo:</i>	<i>Hore baithuti ba kgone ho noha, o ba thusa hore ba nahane ka pale le pele ba e bala. Baithuti ba lokela ho sebedisa lesedi le itseng ho leka ho fumana hore dibapadi ke bo mang, le hore ke diketsahalo dife tse tla etsahala. Ka ho noha baithuti ba kgona ho bontsha kutlwisiso ya bokgoni ba ho nahana ka pale.</i>
Mehato: (<i>Ho noha pale ka ditshwantsho</i>)	<ol style="list-style-type: none"> 1 Sheba setshwantsho 2 Botsa baithuti hore: O nahana hore ho etsahala eng moo? 3 Neha baithuti sebaka sa ho nahana ka potso. 4 Ha baithuti ba sa kgone ho fana ka dikarabo, ba etsetse mohlala wa 5 karabo ya potso eo. 6 Bontsha ka moo ditshwantsho di kgonang ho hokahana le ho bontsha kopano ya ho bopa pale.
Mehlala (<i>Ho lepa ka ditshwantsho</i>)	<ol style="list-style-type: none"> 1 O nahana hore ho etsahala eng mona? 2 Ebe o nahana hore sebakadi sena se ikutlwa jwang? Hobaneng o nahana jwalo? 3 O nahana hore o tlo bona eng setshwantshong se latelang?
Mehato <i>Ho lepa ka diketsahalo tsa seratswana</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1 Bala leqephe la pale 2 Botsa baithuti hore: O nahana hore ho tlo etsahalang kamora mo? 3 Neha baithuti sebaka sa ho nahana ka dipotso. 4 Ha baithuti ba sa kgone ho araba, ba fe mohlala wa karabo ya potso.
Mehlala <i>Ho lepa ka diketsahalo tsa seratswana</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1 O nahana hore se tla etsahala ka mora ho mona ke sefe? 2 Ha o nahana, sebakadi sena se tla etsang kamora moo? 3 O nahana hore pale ena e tla fella jwang?
Leano la 2: Ho bopa setshwantso ka hlohong	
Tlhaloso	Ha baithuti ba iketsetsa setshwantsho ka hlohong tsa bona, ba lokela ho nahana ka se etsahalang paleng jwaleka ketsahalo ho tswa papading ya kalaneng/baesekepoko. Ba leke ho bona ketsahalo ya pale dikelellong tsa bona.
<i>Sepheo</i>	<i>Ho iketsetsa setshwantsho ka hlohong ho thusa ho fana ka ditlhaloso tsa mantswe a hlahellang leqepheng ka ho di fetolela papading e tshwanang le baesekepoko ka hlohong ya moithuti. Ebile e thusa baithuti ho bona ka moo diketsahalo tse latelang di kopanang ka hokahanang kaofela. Hona ho thusa ho bo le kutlwisiso ya pale ka kakaretso ntle le ho ho bona leqephe le leqephe.</i>
Mehato	<ol style="list-style-type: none"> 1 Bala seratswana leqepheng. 2 Bua tjena: Jwale re tlilo nahana le ho ipopela setshwantsho sa pale dikelellong tsa rona jwaleka ha eka re shebile baesekepoko. 3 Laela baithuti ho tutubala. Hlalosetsa baithuti ho mamela mantswe, ebe a bapala baesekepoko ka dikelellong tsa bona. 4 Bala seratswana hape. 5 Bolella baithuti hore ba iketsetse setshwantsho ka dikelellong tsa bona (Ba bontshe hore ba etseng)

Mekgwa ya Mantlha ya ho Ruta

	<p>6 Botsa baithuti: Le bona eng? (Ho etsahetse eng baesekopong)?</p> <p>7 Mamela dikarabo tsa baithuti le ho buisana tsona. Etsa bonnete ba hore dikarabo tsa bona di tsamaisana le se etsahetseng paleng.</p>
Mehlala.	<p>E kare ya mmona Joe a hlola lebelo. Ke bona hantle ha mofufutso o tswa phatlang ya hae, o fofela hohle. Ke bona mahlo a shebile palong ya qetelo, le mmele o sebetsang ka thata ka moo o ka kgonang,</p> <p>O ipopetse setshwantsho sefe kelellong ya hao? Ho etsahetse eng baesekopong ya hao.</p>
Leano la 3: Ho fuputsa Seratswana	
Tlhaloso	Dipotso tse fuputswang, ke dipotso tsa mantlha tse bobebe/amohelehileng tse hlahellang seratswaneng sa kutlwisiso. Tsena ke dipotso tse thusang baithuti ho nahana kapa ho sheba mantswe leqepheng leo ba le badileng ho ka ikgopotsa ditaba kapa molaetsa wa teng.
Sepheo	<i>Tsena ke dipotso tse bobebe tse ho thusang ho hlokomela/ ho bontsha kutlwisiso ya mantswe leqepheng leo o le balang. Leano lena le bontsha baithuti hore o ka elellwa le ho fuputsa /batla mantswe a bohlokwa jwang a tlang ho o thusa ho araba dipotso.</i>
Mehato	<ol style="list-style-type: none"> 1 Bala seratswana leqepheng. 2 Botsa baithuti potso ka tlhahisoleseding ho tswa seratswaneng, jwaleka: Ebe Joe o ne a batla ho hlola mang? 3 Dumella baithuti ho araba dipotso. 4 ELA HLOOKO: Thusa baithuti ho fumana dikarabo ho elellwa mantswe a sehlooho a bohlokwa le ho fuputsa mantswe ao seratswaneng. Hona hot la ba thusa ho fihlella dikarabo.
Mehlala	<ol style="list-style-type: none"> 1 Ke mang eo Joe a batlang ho mo hlola mabelong? 2 Ke eng seo Joe a se entseng pele ho mabelo? 3 Joe o kwetliseditse mabelo neng? 4 Mabelo a ne a tshwaretswe hokae?
Leano la 4: Kakaretso	
Tlhaloso	<p>Ha baithuti ba akaretsa, ba nahana ka tse etsahetseng paleng. Hape ba ka nahana ka dintho tse kang:</p> <p>Ke eng seo ba se ratileng ka pale ena? Ba ithutileng eng paleng ena?</p>
Sepheo	<i>Kakaretso e bontsha hore baithuti ba nahanne le ho utlwisisa tsohle ka pale. Ho kopa baithuti ho akaretsa pale, ke tsela e lokileng ya ho bona hore ba utlwisisa ha kae.</i>
Mehato	<ol style="list-style-type: none"> 1 Bala seratswana. 2 Hopotsa baithuti: Ha re akaretsa, re nahana ka dikarolo tsa bohlokwa tsa pale. Re ka nahana hape ka tseo re di ratileng paleng, le hore re ithutile eng paleng ena. 3 Neha baithuti motsotso ho nahana ka pale. 4 Laela baithuti ho qoqa ka bobedi ba arolelana kakaretso ya pale le motswalle.
	5 Qetellong, o ka kopa baithuti ho ngola kakaretso ya bona ya pale, ba sebedisa foreimi ya ho ngola ho ba tataisa.
Mehlala	<p>Pale: Joe o hapa lebelo.</p> <p>Baithuti ba ka akaretsa pale tjena:</p> <p>Pale ena e bua ka: Moshanyana ya bitswang Joe ya batlang ho hlola, moshanyana ya neng a matha ho feta bohle sekolong, eleng Sizwe. Joe o ne a ikwetlisa kamehla, qetellong a kgona ho hlola Sizwe.</p>

	<p>Ke ratile karolo eo Joe a kgaolang thapo ya tlhoho ha a fihla qetellong ya lebelo. Ho ne ho thabisa haholo.</p> <p>Ke ithutile hore ha o sebetsa ka thata o sa nyahame, o tla atleha qetellong.</p>
Leano la 5: Nahana ka seratswana.(Ke a ipotsa)	
Tlhaloso	Ha titjhere a ipotsa, o ipotsa a buela hodimo ka seratswana O batla baithuti ba utlwe seo a nahanang ka sona kaseratswana.
Sepheo	<p><i>Ha bontsha ka ho etsa, ho nahana/ho ipotsa ka seratswana ho ruta baithuti dintho tsena tse pedi. Ya pele, re ruta baithuti hore babadi ba hlwahlwa ha ba bale mantswa feela, empa ba nahana ka seo ba se balang. Ya bobedi, re bontsha baithuti mekgwa e fapaneng ya menahano ya babadi ba hlwahlwa ka seratswana seo ba se balang.</i></p> <p><i>Ka ho etsa jwalo, re ruta baithuti ho ba le bokgoni ba ho ka iqapela le ho seholla seratswana. Ha nako e ntse e tsamaya, baithuti ba tla kgona ho iketsetsa tsena ka bo bona.</i></p>
Mehato	<ol style="list-style-type: none"> 1 Bala seratswana tse leqepheng 2 Nahana ka potso kapa mohopolo oo mmadi ya balang ka thello a ka bang le ona ha a bala seratswana. (Mehopolo ho se ho fanwe ka yona padisong ya pele le ya bobedi, ha ho balwa mabolokong a Moralo wa Thuto. 3 Bua tjena: Ke bona/ ke hlokomela-- 4 Bua tjena: Ke ipotsa hore? 5 Baithuti ha ba hloke ho araba dipotso.
Mohlala	<p>Ke bona Sizwe a tsheha, ha Joe a kenela lebelo.</p> <p>Ke ipotsa hore, ebe sena se ke ke sa utlwisisa Joe bohloko na?</p>
Leano la 6: Ho amanya diketsahalo	
Tlhaloso	Ha baithuti ba kopanya/amanya dintlha, Ba bapisa pale le diketsahalo tse etsahetseng bophelong ba bona.(maphelong a bona) kapa ba e bapisa le seo ba kileng ba se bala.(bapisa tema le tema e nngwe) kapa ntho e nngwe e etsahetseng kae kae (lefatsheng.)
Sepheo	<i>Ho kopanya/amanya dintlha ho thusa baithuti ho utlwisisa seratswana ka botebo le ho kopanya dintho tse ding tse seng di le teng tse etsahetseng ho bona. Ho bontsha baithuti hore b aka etsa papiso ya pale le pale e nngwe, pale wa e bapisa le bophelo ba hao, kapa wa e bapisa le diketsahalo tse teng mona lefatsheng- -- kapa tlhahisoleseding e tsejwang lefatsheng lohle.</i>
Mehato	<ol style="list-style-type: none"> 1 Bala seratswana leqepheng. 2 Botsa baithuti potso ena: Ke nakong efe moo o neng o labalabela ho ba mohlodi? 3 Bontsha le ho fana ka mohlala wa ho araba potso, e tshwanang le ena: Ha Joe o ne a labalabela ho ka hlola lebelong, O ile a nkgopotsa ka moo re neng re hlodisana le moholwane wa ka sekolong ka teng. Kamehla moholwane o ne a fumana matshwao a hodimodimo dithutong tsohle, batswadi ba rona ba ne ba ikgantsa ka yena. Le nna ke ne ke batla hore ba ikgantshe ka nna.
Mehlala	<ol style="list-style-type: none"> 1 Wena, sena se ho hopotsa eng ka bophelo ba hao? 2 Bolela nako eo sena kapa se tshwanang le sona se neng se etsahale ho wena? 3 Haeba o ne o le Joe, o nahana hore o ne o ka etsang ha Sizwe a ho tsheha? 4 O nahana hore Sizwe o ile a ikutlwa jwang hoba Joe a mo hlole? 5 Ebe ke sebakadi sefe seo o se tsebang se ho hopotsang ketso ena?

Leano la 7: Ho nka qeto ka dintho tseo o di bonang, empa o se na bonnete ba tsona.	
Tlhaloso	<p>Ho nka qeto ka dintho tse o di bonang empa o sena bonnete ba tsona, le ho sebedisa seo o se tsebang, le seo o ntseng o se bala, moo o nang le bokgoni ba ho ka lepa kapa ho noha (guess) se leng sio paleng. Sena se bolela hore o kgona ho ka bala pakeng tsa mela, e leng ho elellwa ketso kapa taba e itseng eo ho sa bueng ka yona paleng ena.</p> <p>Ka nako e nngwe, mongodi ha a ngole ditaba kaofela ka botebo, empa o siya ditaba tse ding di sa fella, e le hore mmadi a iketsetse qeto le ho iphumanela dikarabo ka bo yena.</p>
Sepheo	<i>Baithuti ba hloka ho sebetsana le dikarolo tsa pale ba tle ba kgone ho ka bala dipakeng tsa mela. Hore ba fihlele sena, ba lokela ho sebedisa seo ba se badileng mmoho le seo ba se tsebang ho iphumanela taba e sa ngolwang empa ho buuwa ka yona kapa e sa ngolwang mona paleng.</i>
Mehato	<ol style="list-style-type: none"> 1 Bala seratswana leqepheng 2 Botsa baithuti: Ke eng seo o se tsebang ka sena? Ebe seratswana sona se bolelang? 3 Botsa baithuti: Ke eng seo re ka se nohang hape ka seratswana sena? Ebe ho na le seo seratswana se sa re bolelleng sona? 4 Botsa baithuti: Ke eng eo re ka e bolelang/nahanang ka Joe ho ya ka tsela eo a neng a ikwetlisa ka yona? 5 Botsa baithuti: Mamela le ho buisana ka dikarabo tsa baithuti. Etsa bonnete ba hore dikarabo tsa baithuti di a utlwahala le hore di na le kelello. 6 Ha baithuti ba sokola kapa ba na le bothata ba ho ka araba, ba fe mohlala oo ba ka o bapisang le seo ba se tsebang 7 Sebedisa tse latelang, Foreimi ya dipolelo ho ka thusa: 8 E itshetlehile hodima ... Ke nahana hore ...
Mohlala	<p>Seratswana</p> <p>Moholwane wa ka o ile a etsa kopo yah o ya Yunibesiting. Ha ke fihla hae, ke fumana maholwane a tshwere lengolo abile a bobosela. Mme yena o ne a lla a bile a bososela, a mo hakile.</p> <p>Papiso/ ho amanya</p> <p>Ka mabaka a hobane Moholwane/Abuti o kentse kopo ya sebaka mane Univesiting, le hore o tshwere lengolo a thabile haholo, ke noha hore kopo ya hae e amohetswe.</p>
Leano la 8: Ho etsa hlahlobo/Tekolo	
Tlhaloso	Ha re lekola pale ena, o ka lekola le ho hlahloba karolwana ka nngwe ya pale ena.
Sepheo	<i>Baithuti ba tshwanetse ho rutwa ho lekola le ho hlahloba seratswana, le ho fana ka mabaka a tekolo kapa hlahlobo ya bona.</i>
Mehato	<ol style="list-style-type: none"> 1 Bala seratswana se leqepheng. 2 Botsa baithuti potso e lekolang, ba kope ho fana ka mabaka a dikarabo tsa bona. Mohlala: Ebe o nahana hore X o entse ntho e nepahetseng? Hobaneng ha o rialo? Fana ka mabaka a karabo ya hao. 3 Mamela le ho buisana ka dikarabo tsa baithuti. Etsa bonnete ba hore dikarabo tsa baithuti di a utlwahala le hore di na le kelello. 4 Haeba baithuti ba a sokola, arolelana/sebedisa tekolo ya hao e le mohlala: Ke nahana hore X o entse ntho e nepahetseng hobane X

Mohlala

Dipotso tse ding tsa Tekolo di qala tjena:

- 1 O nahana hore----
- 2 O dumellana le--
- 3 maikutlo a hao ke---
- 4 Ebe o rata----

Ka tlase ke ditlhaloso tsa mekgwa ya ho ruta mohato o mong le o mong wa ho bala ka kopanelo.

Thuto: **Pele o bala**; Padiso ya pele; Padiso ya bobedi le ka morao ho ho bala.

Tlhaloso ena e thusa hore ho be le kutlwisiso e utlwahalang e etsang hore padiso e tsamaye mmoho le thuto e nngwe le e nngwe e rutwang.

HO BALA KA KOPANELO: BOITOKISETSO PELE O BALA.**HO BALA KA KUTLWISISO: LEANO: HO LEPA/HO NOHA.**

Ha re itokisetsa ho bala, re bopa bokgoni ba ho bala ka kutlwisiso ka ho ruta baithuti ho nahana ka pale, pele ba bala.

- 1 Bolella baithuti hore kajeno ba tlile ho shebana le ditshwantsho tse hlahellang paleng., ebe ba nahana ka pale.
- 2 Bolella baithuti hore ka lebaka la seo ba se bonang, ba tla lepa/noha ka diketsahalo paleng. Hona ho bolela hore ba tlile ho sebedisa ditshwantsho tse bukeng ho leka ho noha seo pale e buang ka sona.
- 3 Hlalosetsa baithuti hore ba se shebe setshwantsho ka seng bukeng. Ba shebe ka moo ditshwantsho kaofela tsa buka di amanang, e le ho fumana hore di kopana jwang kapa di tsamaelana jwang. Setshwantsho ka seng se lokela hoba le kopano le ditshwantsho tsohle tse bukeng, mme di leke ho bontsha kopano/ tsamaelano ya pale kaofela.
- 4 Bontsha baithuti bokantle ba buka le ho bala Sehlooho sa buka o balla hodimo.
- 5 Botsa baithuti hore: Ha o nahana ho etsahala eng paleng ena?
- 6 Ka mora moo: Sheba setshwantsho ka seng sa pale, ebe o botsa baithuti dipotso.
 - a Ebe o bona eng mona setshwantshong?
 - b O nahana hore ho etsahala eng moo?
 - c O nahana hore hot la etsahala eng kamorao ho moo?
- 7 Haeba baithuti ba sokola ho kopanya diketsahalo kapa dintlha, ba thuse hore ba fihlelle sena.
- 8 Mohlala: Ebe o sa hopola hore moshanyana enwa o ne a etsang leqepheng le fetileng? O etsang jwale? O nahana hore ho etsahala eng jwale?
- 9 Ha o fihla setshwantshong sa ho qetela bukeng, botsa baithuti hore: Ebe o nahana hore pale ena e tla fella jwang (e tlabo potso e lokelang ho ya ka setshwantsho)
- 10 Leboha baithuti k aka tshebetso ya bona ya ho lepa.
- 11 Haeba o na le nako, bala pale ntle le kgefutsa kgetlo le le leng.

HO BALA KA KOPANELO: PADISO YA PELE.

MOKGWA WA HO BALA KA KUTLWISISO: ONA KE MOKGWA O SEBEDISWANG LE HO ELELLWA MORALONG WA THUTO.

Ho Padiso ya pele, re qala ka ho bopa bokgoni ba ho bala ka kutlwisiso ha o bala ebile o hlalosa pale ho baithuti. Hape re bontsha ka ketso hore o nahana jwang ka pale. Pele ho ho bala, bolella baithuti hore o tlilo etsa eng. *Bua tjena: Baithuti, ke nako ya ho bala ka kopanelo. Hopola hore ha re bala kapa re mametse pale ho bohlokwa kamehla ho nahana ka pale. Kajeno, ke tlile ho le bontsha kamoo ke nahanang ka teng ka pale. Ke tlo le bontsha sena ka homohlala) iketsetsa setshwantsho ka kelellong ya ka. Ho na ho bolela hore, ha o ntse o bala, o iketsetsa baesekopo ka hloohong ena ya hao.*

- 1 Bala leqephe ka leng ka bo qhetseke le ka thello. Ha o ntse o bala, sebedisa mekgwa e thusang ho hlalosa ho bala, sebedisa diketso, pontsho tse fapaneng tsa sefahleho le lentswe la hao o le theola le ho le phahamisa ho bontsha kutlwisiso e le ho hlalosa diketsahalo.
- 2 Ha ho kgonahala, kgefutsa mme o hlalose lentswe kapa polelo ho baithuti.
- 3 Ka yona nako eo, ya padiso ya pele, re boetse re tsepamisa maikutlo ho bontsheng le ho ruta maano a ho bala ka kutlwisiso ho baithuti.
- 4 Qetellong ya ho leqephe le leng le le leng, o tla bona mabokose a mmala a mabedi, mme a ngotswe tjena: Palo ya pele le Palo ya bobedi.
- 5 Ha o qetile ho balla baithuti leqephe, kgefutsa mme o bontshe hore o nahana ka se ka lebokoseng. Ha o etsa sena o bontsha ka ketso hore o nahana eng ka pale. Ho bohlokwa ho utlwisisa seo o se buang – ha seo se balang se sa utlwahale, se ke sa utlwahala le ho baithuti.
- 6 Leqepheng la ho qetela la pale, ho na le dipotso tse mmalwa tsa Padiso ya pele le ya bobedi ka hara lebokose.
- 7 Dumella baithuti ba fapaneng ho araba dipotso tseo.
- 8 Bontsha baithuti hore ho ka ba le dikarabo tse fapaneng bakeng sa potso e le nngwe, le hore baithuti ba a fapana ka maikutlo,

HO BALA KA KOPANELO: PADISO YA BOBEDI.

LEANO LA KUTLWISISO: LEANO LE SEBEDISWANG LE TLA FUMANWA KA HARA MORALO WA THUTO.

Ho Padiso ya bobedi, re tswella ka ho bopa bokgoni ba ho bala ka kutlwisiso ha o balla baithuti, le ho bontsha ka ho etsa ka moo o ka nahanng ka pale. Boela o bolella baithuti hore o tlilo etsa eng. *Bua tjena: Baithuti, ena ke nako ya ho bala ka kopanelo. Hopola hore kamehla ha re bala kapa re mametse pale hobohlokwa ho nahana ka pale. Kajeno, ke batla ho le bontsha hhore o ka nahana ka pale jwang. Ke tlilo etsa tjena, (Mohlala) ke tlilo bopa setshwantsho ka kelellong ya ka ka pale. Hona ho bolela hore ha ke ntse ke bala ke tla iketsetsa baesekopo ka hlohong kapa kelellong ya ka.*

- 1 Ha morao bala leqephe le leng le le leng ka thello le boqhetseke. Ha o ntse o bala, sebedisa diketso, pontsho ya sefahleho, sebedisa le lentswe la hao o le theola o le nyolla ho bontsha kutlwisiso e le ho hlalosa diketsahalo.
- 2 Ka yona nako eo. Ha o bala padiso ya bobedi, O ka bontsha ka ho etsa hore o nahana jwang ka pale.
- 3 Qetellong ya ho bala leqephe, o tla bona mabokose a mmala a mabedi, mme a ngotswe tjena: Palo ya pele le Palo ya bobedi.
- 4 Ha o qetile ho balla baithuti leqephe la pele, kgefutsa mme o bontshe hore o a nahana ka ho bala kapa ho bolela se ka lebokoseng. Ha o etsa sena o bontsha ka ketso hore o *nahana jwang ka pale*. Ho bohlokwa ho utlwisisa seo o se buang- – ha seo se balang se sa utlwahale, se ke ke sa utlwahala le ho baithuti.
- 5 Ka leqepheng la ho qetela la pale, ho na le dipotso tsa Padiso ya pele le ya bobedi ka hara mabokose.
- 6 Neha baithuti ba fapaneng sebaka sa ho araba dipotso.
- 7 Qetellong, laela baithuti ho iketsetsa dipotso ka pale.
 - a Kopa baithuti ho sebetsa ka bonngwe ho nahana ka dipotso tseo ba ka di botsang ka pale eo.
 - b Ha ho hlokahala/kgonahala, hopotsa baithuti ka dipotso tse ding tsa mantswa kapa dipolelo. Mohlala; Mang; Neng; Ho kae; Jwang le Hobaneng; fana ka maikutlo a hao; O nahana hore; lenane jwalojwalo.
 - c Bolella baithuti ho qoqa le ho buisana ba be ba arolelane dipotso.
 - d Ebe o kopa baithuti ho arolelana dipotso le baithuti bohle.
 - e Neha baithuti sebaka sa ho araba dipotso.

HO BALA KA KOPANELO: KA MORAO HO HO BALA

Lebaka la hoba le mesebetsi kamora ho bala, ke ho neha baithuti monyetla wa ho kopanya kutlwisiso ka pale, le ho sebedisa puo e ntjha eo ba ithutileng yona.

Kamorao ho bala ka kopanelo, o tla etsa o mong wa mesebetsi e latelang:

- 1 Ho taka setshwantsho sa pale
- 2 Ho etsa papadi ka pale
- 3 Ho qoqa kapa pheta pale ka molomo.
- 4 Ho araba dipotso ka pale e le ho hlahloba kutlwisiso.

TAKA SETSHWANTSHO KA PALE.

- 1 Laela baithuti ho dula madulong a bona, ba ntshe dibuka tsa bona tsa ho ngolla kapa maqephe a sa ngollang, dipensele le dikeraone
- 2 Bolella baithuti hore ba tlo iketsetsa ditshwantsho ka dikelellong tsa bona ka pale. Hopotsa moithuti hore ha a iketsetsa setshwantsho ka hlohong ya hae, o nahana ka hore ntho ena e shebahala jwang, e nka jwang, ha o e tswara e jwang ebile e utlwahala jwang. Ba bile ba ba le pono ya hore ba ikutlwa jwang ka seapadi sena, mosebetsi kapa ntho e itseng e fumanwang paleng.

- 3 Botsa baithuti ho tutubala mme ba iketle. Ba balle seratswana hape.
- 4 Ha o qetile, kopa baithuti ho bula mahlo a bona, ebe o mamela setshwantsho seo ba iketseditseng sona dikelellong tsa bona. Baithuti baka ngola hore setshwantsho sena sa bona se shebshala jwang, se nkgang jwang, tatso ya sona e jwang. jj
- 5 Ebe, baithuti ba sebedisa qaleho ya polelo / e le ho ngola polelo kapa tse pedi ka setshwantsho seo ba ipopetseng sona aka kelellong tsa bona.
- 6 Qetellong, dumella baithuti ho buisana le ho arolelana ka dipono tsa bona le balekane.

HO TSHWANTSHISA PALE (HO QAPA PAPADI KA PALE)

- 1 Beha baithuti mmateng kapa kante moo ho kgutsitseng.
- 2 Bolella baithuti hore kajeno, ba tlilo tshwantsha le ho bapala dikarolo tse itseng tsa pale eo ba e badileng.
- 3 Phahamisa buka e kgolo, hore baithuti ba e bone, ebe o bala leqephe le qalang.
- 4 Laela baithuti ho qapa papadi efe ho tswa paleng
- 5 Tshwantsha/ Bontsha ketso eo le baithuti.
- 6 Pheta hape leqephe ka leng
- 7 Kwetlisa baithuti ho hlokomela matshwao a bontshang hore ba tshwanetse ho kgutsa mme ba mamele ha tithjere e ntse e balaleqephe ha a ntse a ba bontsha ka diketso

MOSEBETSI WA HO NGOLA KAPA HO QOQA KA PALE

- 1 Dudisa baithuti madulong a bona mme ba mamele ka hloko.
- 2 Latela mehato e moralong wa thuto ho pheta / qoqa pale le baithuti.
- 3 Qalong o tla bontsha ka ho pheta ho hong ho tswang paleng.
- 4 Kamora moo o tla bolella baithuti ho nahana ka ho hong ho tswa paleng –baithuti ba seke ba koposa seo titjhere e se qoqileng
- 5 Ebe baithuti ba BUISANA le balekane ka seo baka se phetang ho tswa paleng.
- 6 Qetellong o tla kopa baithuti ba mmalwa ho pheta meqoqo ya bona ho tswa paleng.
- 7 Haeba thuto ena ke mosebetsi o ngolwang, baithuti bat la rala/ngola mosebetsi dibukeng tsa bona.

NGODISO YA KUTLWISISO

- 1 Pele ho thuto, ngola sehlooho sa seratswana tlapangollong.
- 2 Jwale o ka ngola dipotso tse batlang kutlwisiso tlapangollong, hammoho le qaleho ya dipolelo e le dikarabo (moo ho hlokahalang)
- 3 Laela baithuti ho bula dibuka tsa bona ba ngole sehlooho.
- 4 Bolella baithuti hore kajeno, ba tlile ho nahana le ho ngola dikarabo tsa dipotso tseo.
- 5 Bala dipotso mmoho le baithuti, mme o hlalose moo ho hlokahalang.
- 6 Bolella baithuti hore ba se ke ba ngola dipotso, ba ngole dikarabo feela.
- 7 Tsamatsamaya pakeng tsa baithuti ho thusa ba nang le bothata/ba sokolang
- 8 Metsotsong e mmedi ya ho qetela, sheba dikarabo tsa baithuti mme o ba dumelle ho etsa ditokiso tsa mosebetsi moo ba fositseng.

Ho Bala ka Tataiso ya Sehlopha

Sepheo: Ho mamela moithuti ka mong a balla hodimo, le ho aha, ho totobatsa bokgoni ba ho bala ka kutlwisiso ha moithuti ka mong. Ho dumella le ho fa baithuti bohle ka phaposing monyetla wa ho ikwetlisetsa ho bala medumo ya mantswe, mantswe a hlahang kgafetsa le a makgutshwane, ho arola mantswe a dipolelo tse arohaneng pele a qetela ho ngola mosebetsi wa tsebo kutlwisiso ka bo yena.

Ho molemo ho mamela moithuti ka mong ha a bala bonyane hang ka beke.

SEO O LOKELANG HO SE ETSA LE BAITHUTI BA SA NKENG KAROLO HO BALANENG:

- 1 Pele o qala ka ho bala ka tataiso ya sehlopha, titjhere o lokela ho fa baithuti ba sa nkeng karolo mosebetsi oo ba lokelang ho o etsa ho tswa dibukeng tsa bona, kapa maqepheg a tshebetso.
- 2 Etsa bonnete ba hore Maqephe a bona a tshebetso a sireletsihile ho a boloka ka hara faele kappa mokotlana wa polasitiki.
- 3 Kwetlisa baithuti ka tlwaelo ya ho bala Sesotho ka Tataiso ya sehlopha ka mokgwa o latelang:
 - a Dudisa baithuti mmoho le maqephe a bona a tshebetso a ho bala.
 - b Hlalosetse baithuti ka leqephe la pele la mosebetsi oo ba lokelang ho o etsa.
 - c Bitsa sehlopha ho tlilo o balla.
 - d Hang ha baithuti ba qetile ho bala ba kgutlisetse ditulong tsa bona.
 - e Laela baithuti ho etsa mosebetsi wa phetoho jwaleka: Titjhere o re; Tlola tlola, itsoke, tsoke, ema! Kapa setulo sa ka le nna.
 - *Ela hloko: 30 metsotso ke nako e telele ho bana ba ba nyenyane ho dula ba sebetsa ba kgutsitse, ka hoo ba lokela ho etsa diphetoho ka ho etsa dihlokiso ho kgatholla mmele.*
 - f Dudusa baithuti hantle le maqephe a bona a tshebetso.
 - g Hlalosetsa baithuti leqephe la tshebetso le latelang leo ba lokelang ho le sebedisa.
 - h Bitsa sehlopha se latelang ho tlilo o balla.
- 4 Ke ntho e ntle ho dudisa baithuti ba senang bokgoni ba ho bala mmoho le ba kgonang hore ha ba bala maqephe a tshebetso ebe moo ba kgonang ho thusanang.

SEBOPEHO SA HO BALA LEQEPHE LA TSHEBETSO:

- 1 Leqephe le leng le le leng la tshebetso le na le mosebetsi e 10 (leshome) beke le beke. Ho na le dihlopha tse 10 tsa ho bala ka tataiso ya sehlopha ka beke. Le ha ho le jwalo sehlopha se seng le se seng se na le monyetla wa ho sebetsa le titjhere hang ka beke. Hona ho bolela hore baithuti ba tla qeta mosebetsi ona ka nako ya dikarolo tse 9.
- 2 **Matshwao a hopotsang baithuti ka seo ba lokelang ho se etsa le tsatsi le letsatsi:**
 - a Molomo o ba hopotsa ho qapodisa mantswe.
 - b Leihlo le ba hopotsa ho bala mantswe.
 - c Ngwana a le mong o ba hopotsa ho bala ka bonngwe.

- d** Bana ba babedi ba hopotsa baithuti ka ho bala ka bobedi.
- e** Letsoho le tshwereng pene le ba holopotsa hore ba lokela ho taka kapa ho ngola.
- 3** Lenane la sehlooho la medumo le mantswe a sebediswang kgafetsa a rutwang a lokela ho bolokwa ka hloko. Dipale tse ntjha di behilwe ka mokgwa wa sebopeho sa medumo le mantswe a tlwaelehileng a beke le beke, mme a kenyelletsa medumo le mantswe a tlwaelehileng a sebedisitsweng nako e fetileng. Hona ho hlalosa hore baithuti ba keke ba bala mantswe ao ba sa a rutwang.

HO ABELA DIHLOPHA SERATSWANA BAKENG SA HO BALA KA TATAISO YA SEHLOPHA.

- 1** Bekeng tse pedi tse qalang tsa sekolo, mamela moithuti ka mong a bala ka. Sebedisa ruburiki e ka tlase bakeng sa ho beha bana ho ya ka bokgoni ba bona. Arola baithuti ho ya ka dihlopha tsa bokgoni bo tshwanang.
- 2** Lenaneng lena ho na le dikarolo tse 10 tsa ho mamela baithuti ha ba bala. Hona ho hlalosa hore o ka etsa dihlopha tse 10. Haeba o etsa dihlopha tse ka tlase ho 10 o tla sebedisa nako e ekeditsweng ho thusa baithuti ba sokolang/nang le mathata.
- 3** Ka hare ho tereka o tla fumana foromo eo o tla ngola mabitso a bana ho ya ka dihlopha, le sebaka se tla o dumella ho tereka tshebetso ya bona ya ho bala ho ya ka dihlopha.
- 4** **Ela hloko:** ruburiki ena e arotse bana ho ya ka bokgoni ba bona ba ho bala.
- 5** Ha ho ena le bana ba bongata boemong bo tshwanang, o ka sebedisa tsebo kutlwisiso e le mokgwa o mong wa ho bopa dihlopha hoy a ka bokgoni bah o bala.
- 6** **Ka phaposeng ya baithuti ba 40, ho ka ba le:**
 - Ha ho na sehlopha boemong ba 1, ke sehlotshwana sa baithuti feela.
 - 1 sehlopha boemong ba 2
 - 2 kapa 3 dihlopha boemong ba 3
 - 2 kapa 3 dihlopha boemong ba 4
 - 1 kapa 2 boemong ba 5

Ke nahana hore moithuti o bala ka boemo ba 1	Ke nahana hore moithuti o bala ka boemo ba 2	Ke nahana hore moithuti o bala ka boemo ba 3	Ke nahana hore moithuti o bala ka boemo ba 4	Ke nahana hore moithuti o bala ka boemo ba 5
<ul style="list-style-type: none"> Moithuti ha a tsebe kapa o tseba mantswe a mmalwa. Moithuti ha a elellwe medumo le tswalano ya ditlhaku. 	<ul style="list-style-type: none"> Moithuti o tseba mantswe a mmalwa a tlwaelehileng. Moithuti o bonahala a sa elellwe ditlhaku le medumo ya mantswe. Kapa o hloka tataiso ya medumo e fetileng. 	<ul style="list-style-type: none"> Moithuti o tseba mantswe a mangata a tlwaelehileng. Moithuti o hloka tataiso ho qhaqholla ditlhaku tsa mantswe ao ba sokang ba a bona. 	<ul style="list-style-type: none"> Moithuti o tseba bongata ba mantswe a tlwaelehileng. Mme o kgona le ho qhaqholla ditlhaku tsa mantswe ao ba so kang ba ithuta ona. Moithuti o hloka tataiso ya sewelo ho qapodisa mantswe a thata. Moithuti o bala ka thello. 	<ul style="list-style-type: none"> Moithuti o tseba mantswe a mangata a tlwaelehileng. Moithuti o kgona ho qapodisa mantswe ka nepo. Moithuti o bala ka bokgeleke le ka kutlwisiso. Enwa ke moithuti ya tsebang ho bala ho feta baithuti bohle.

SEO O LOKELANG HO SE ETSA NAKONG YA HO BALA KA TATAISO YA SEHLOPHA:

- Bitsa sehlopha ho tllilo ho balla.
 - Etsa bonnete ba hore baithuti ba na le pale / seratswana se nepahetseng.
 - Dudisa sehlopha ka mokgwa wa sedikadikwe.
 - Hopotsa baithuti ka mantswe a tlwaelehileng ao ba ithutileng ona bekeng. Bontsha baithuti dipapetla tsa mantswe mme ba ithute ho a bala.
 - Ka mora moo neha baithuti metsotswana ya ho bala pale /seratswana ka bonngwe le ka kgutso.
 - Botsa baithuti ho balla karolo ya seratswana hodimo ka bo bona.
- Nakong ya ho bala ka Tataiso ya Sehlopha, ho molemo ho ho hopola:
 - Supa mantswe ohle a tlwaelehileng.** Hopotsa baithuti hore ho na le mantswe a mang a hlahang kgafetsa, ao re lokelang ho a bala ka bo mong.
 - Ho bopa bokgoni ba ho qapodisa mantswe.** Haeba ngwana a sa kgone ho bala lentswe o se mo thuse hang, mo kgothaletse ho le qapodisa medumo ya lentswe e be o mo kopa ho le kopanya ho bopa lentswe leo hape.
 - Thoholetsa le ho kgothaletsa baithuti.** Etsa ho bala ka tataiso ya sehlopha e be karolo e bohlokwa ho baithuti mme e ahe boitshepo baithuting.
 - Bopa ho bala ka thello. Thusa baithuti ho ntlafatsa ho bala ka thello.** Tsebisa baithuti hore ho bala ha bona ho be jwaleka ha e ka ba a bua. Bontsha ka ho bala ka thello mme baithuti ba o sale morao.
 - Aha ho bala ka kutlwisiso.** Bolella baithuti hore ba lokela ho nahana ka mehla ka seo ba tllileng ho se bala. Ruta baithuti ho kgefutsa, ba kgutlele morao, ba phete

seo ba se badileng haeba ba sa utlwisise seo ba se balang. Ruta baithuti ho iketsetsa setshwantsho ka hlohong ha ba ntse ba bala le ho aha baesekopo dikelellong tsa bona ka seo ba se balang. Ruta baithuti ho hopola seo ba se badileng hape ba kgothaletse ho botsa dipotso haho na le seo bas a se utlwising.

TLHOKOMELO YA MAQEPHE A TSHEBETSO A HO BALA:

- 1 Ke mokgwa o motle ho boloka maqephe a tshebetso ka hare ho faele kapa mokotlana wa polasitiki nakong eo baithuti ba di sebedisang.
- 2 Hlokomela maqephe ana a tshebetso ka makgethe, o a behe ka hantle ha baithuti ba qetile ho a sebedisa.
- 3 O tla kgona ho sebedisa maqephe ana dilemo tse ngata, hobane baithuti ha ba ngolle ho tsona, ba ngola dibukeng tsa bona.

FAPANYETSANO YA HO BALA KA TATAISO YA SEHLOPHA.

Hopola hore ntlha ya ho bala ka Tataiso ya Sehlopha ke ho mamela moithuti ka mong a bala, ele ho bopa tsebo le bokgoni ba ho bala. Haeba o sena sebaka se lekaneng ka phapusiburutelong, kapa o sa kgone ho laola maemo a baithuti ka phaposing nakong eo ba balang ka yona ho na le mokgwa o mong.

Nakong ya ho bala ka Tataiso ya Sehlopha, dudisa baithuti bohle ditulong le maqephe a bona a tshebetso mme o etse se latelang::

- 1 Hlalosa leqephe la tshebetso leo ba tlileng ho le sebedisa.
- 2 Jwale, bitseta moithuti ka mong ho wena hore a tlo ho balla hodimo.
- 3 Mamela moithuti ka mong a bala karolo e loketseng bokgoni ba hae.
- 4 Bopa bokgoni ba baithuti ba ho bala.
- 5 Ka mora metsotso e 15, laela baithuti ho etsa phetoho ya mosebetsi.
- 6 Jwale dudisa baithuti ditulong tsa bona mmoho le maqephe a bona a tshebetso.
- 7 Hlalosa mosebetsi o latelang oo baithuti ba tlang ho o etsa.
- 8 Tswela pele ho bitsa baithuti ho tla ho wena ho tlo ho balla.

Haeba o nka qeto ya ho sebedisa mokgwa ona wa ho phapanyetso wa ho mamela ho bala, etsa bonnete ba ho mamela moithuti e mong le e mong bonyane hang ka beke.

Tshebetso ya ho ngola

Sepheo: Ho ruta baithuti ho ngola menahano ya bona ya sethathong ba ntse ba fumana thuso ho titjhere. Ho bontsha baithuti hore ha ba latela mokgwa o itseng wa ho ngola ba na le monyetla wa ho fetola, ho lokisa le ho ba le mehopolo e meng e metjha ntle le ho ngola ka nepo hang ha ba qala ho ngola feela.

Mokgwa wa ho ngola o na le mehato ena, moralo, mothalo, tokiso ya diphoso, phatlalatso le ho hasa. Mehato ena e mene ya ho ngola e rutwa le ho latelwa dikereiting tse tharo, ho kgothaletsa bokgoni ba ho ngola ba baithuti.

RALA MOSEBETSI WA NGOLA

- 1 Lenaneong lena, moralo o ruta baithuti mokgwa wa ho rala ba sebedisa:
 - a Lanane
 - b Mmapa wa monahano
- 2 Pele baithuti ba etsa meralo ya bona, titjhere o tshwanetse ho ba bontsha moralo wa hae tlapangollong hore ba tsebe hantle seo ba tshwanetseng ho se etsa. Moralo wa Thuto o ho bontsha hantle seo o tshwanetseng ho se etsa.
- 3 Hlalosetsa baithuti hore ka mehla o NAHANA ka seo o tlang ho se ngola. O hlalose menahano ya hao o buela hodimo hore baithuti ba utlwe hantle.
- 4 Sebedisa sebopeho sa moralo ho bopa moralo wa hao wa ho ngola.
- 5 Ka mora moo neha baithuti metsotswana ya ho nahana ka seo ba tlileng ho se ngola.
- 6 Dumella baithuti ho buisana ka bobedi ka seo ba se nahanang.
- 7 Qetellong bontsha le ho thusa baithuti ha ba ntse ba sebedisa sebopeho sa moralo ho phethela meralo ya bona

MOTHALO WA BONGODI

- 1 Pele thuto ya ho ngola e qala, ngola foreimi ya moralo wa hao hape o tswang thutong ya MANTHA tlapangollong.
- 2 Ngola foreimi ya ho ngola tlapangollong
- 3 Ka mora moo hlalosa ha kgutshwanyane mme o bontshe baithuti ka moo b aka sebedisang meralo ya bona ho etsa mothalo.
- 4 Bontsha baithuti sebopeho sa foreimi ya ho ngola e tla ba thusa.
- 5 Ha baithuti ba ntse ba phethela methalo ya bona, tsamatsamaya ka phaposeng ho thusa ba ntseng ba sokola.

TOKISO YA DIPHOSO BONGODING

- 1 Ngola tlapangollong lenane la hlahlobo le tswang moralong wa thuto.
- 2 Bala lenane mme o hlalosetse baithuti tsela eo le tla sebediswa ka yona.
- 3 O ka nna wa bontsha baithuti tokiso ya phoso e tlwaelehileng.
- 4 Dumella baithuti nako ya ho lokisa mosebetsi wa bona ba sebedisa lenane la hlahlobo

PHATLATSO LE KGASO YA BONGODI

- 1 Laela baithuti ho ngola ka bohleweki mosebetsi wa bona wa qetelo.
- 2 Neha baithuti monyetla wa ho fapanya le ho bala dibuka tsa balekane.

- 3 Neha baithuti ba fapaneng monyetla wa ho balla bana ba bang kaofeela ka phaposing
- 4 Kopa baithuti ba mmalwa ho ngololla mosebetsi wa bona maqepheng a hlwekileng, ho taka le ho o saena.
- 5 Bokella dibuka tsa baithuti. O lokela ho tshwaya feela mesebetsi e mmedika kotarao sebedisa diruburiki tseo o di neuweng.
- 6 Hape, boitshepo ke karolo ya bohlokwa ho hodisa botsebi ba bongodi.

Maano a ho ngola

Sepheo: Ho matlafatsa baithuti ka maano a ho fetolela menahano ya bona ho bongodi ba sethathong.

- 1 Latela Moralo wa Thuto ho phethela mosebetsi wa ho ngola wa beke le beke.
- 2 Moralong wa thuto, o tla eellwa hore ho latelwa mokgwa o itseng ka nako tsohle. Hona ho thusa baithuti hore ba tsebe seo b aka se lebellang thutong tsa ho ngola.
- 3 Otlala eellwa hore maano a fapaneng a rutwa baithuti ha nyane ha nyane hore ba kgone ho phethela diforeimi tsa dipolelo tsa bona ka nepo.
- 4 Sepheo ke hore baithuti ba kgone ho sebedisa maaano ana ka mokgwa o itaolang.
- 5 Maano ana a thusa bana hoba le boitshepo ka bongodi ba bona ka ho ba bontsha hore hona le mehato e latelwang ya bongodi.

LEANO LA 1: TITJHERE O BONTSHA KA HO NGOLA PELE

- a Titjhere o bontsha baithuti pele (o bontsha baithuti hantle seo ba tlileng ho se etsa). Ka ho bona seo titjhere e se etsang, baithuti ba tseba hantle se lebelletsweng ho bona.

LEANO LA 2: BANGODI BA NAHANA PELE BA NGOLA

- a Bongodi ke ketso ya ho ngola mehopolo ya hao pampiring / bukeng
- b Hona ho bolela hore bangodi ba tshwanetse ho nahana pele ba nka qeto ya seo ba tlang ho ngola ka sona
- c Hona ho bolela hape horeha hona karabo e nepahetseng kapa e sa nepahalang bongoding – mongodi e mong le e mong o ngola ka seo a ratang ho ngola ka sona.
- d Kamehla fana ka sebaka sa hore baithuti ba nahae ka seo ba batlang ho ngola ka sona

LEANO LA 3: BANGODI BA SEHELA LENTSWE LE LENG LE LE LENG MOLA

- a** Baithuti ba nahana ka dipolelo tseo ba batlang ho di ngola mme ba buella hodimo.
- b** Ba bala hore mantswe a makae polelong, ebe ba seha mela bakeng sa lentswe ka leng.
- c** Mela e sehwa ho tloha letsohong le letshehadi ho ya ho le letona, le ho tloha hodimo leqepheng ho ya tlase.
- d** Mela e tshwanetse hoba bolelele ba lentswe ka leng.
- e** Ho be le sebaka pakeng tsa mantswe
- f** Qetellong ya polelo baithuti ba kenye kgutlo.
- g** Ha mela e se e seuwe, baithuti ba ngola mantswe ao ba a tsebang, kapa ba leke ho ngola medumo ya mantswe e qalang pele ba ka batla thuso ho titjhere.
- h** Hona ho fana ka sebopeho bongoding ba moithuti, le ho hodisa boitshepo. Le baithuti ba sokolang ba ka qala ho ngola ka mokgwa ona.

LEANO LA 4: BANGODI BA SEBEDISA DISEBEDISWA HO NGOLA MANTSWE

- a** Ruta baithuti hore ba se ke ba kopa thuso ha ba ngola mantswe ao ba sa tsebeng. Ba tshwanetse ho sebedisa disebediswa tse teng ho fumana tsela ya ho ngola lentswe leo ba sa le tsebeng. Mohlala
 - Mantswe a leboteng
 - Dibuka tse ding
 - Lenane la piletso
 - Ba ka botsa le balekane ba bona ka phaposing

LEANO LA 5: BANGODI BA SEBEDISA MEHOPOLO YA BONA HO NGOLA MANTSWE

- a** Baithuti ba lokela ho hopola mantswe ao ba ithutileng ona, le hore ba kgone ho a ngola ao tswa kelellong tsa bona.

LEANO LA 6: BANGODI BA BUA MANTSWE BUTLE JWALOKA KGUDU

- a** Ruta baithuti ho bua lentswe leo ba sa le tsebeng ka boiketlo hore ba kgone ho utlwa medumo e fapaneng ya lentswe leo.
- b** Ka moraho ho moo, ruta baithuti ho ngola modumo o mong le o mong oo ba o utlwang. (Ba kanna ba se ngole lentswe ka nepo, feela hona e tla be e le qaleho ya bona ya ho ngola mantswe ao ba sa a tsebeng. Mohlala **metsi** a ka ngolwa jwaleka **mitsii**. Titjhere e ka sebedisa hona ho bopa lentswe le nepahetseng.)
- c** Leka ho bala mongolo wa bana wa fonetiki, ebe o thoholetse baithuti ha ba sebedisitse tsebo ya bona ya fonetiki ho bopa mantswe. Ena ke tsebo e tshwanetseng ho kgothaletswa baithuti.

LEANO LA 7: BANGODI BA BALA SEO BA SE NGOLANG

- a** Baithuti ba ipalla dipolelo tsa bona hodimo kapa ba balla balekane ba bona. Ho bala ha mosebetsi wa molekane ho etsa tshebetso ya ngola e be le moelelo.
- b** Ha ba ntse ba bala jwalo ba ele hlooko hore ha ho mantswe ao ba a siyang morao.
- c** Ba ele hlooko le hore tatalano ya mantswe e nepahetse.
- d** Ho bohlokwa haholo ke hore o latele moralo ona hore baithuti ba natefelwe ke mokgwa ona wa ho bala, ba be motlotlo ka seo ba se ngotseng

LEANO LA 8: BANGODI BA BUISANA/QOQA KA BOBEDI

- a** Ha thuto e ntse e tswepele, neha baithuti monyetla wa ho buisana ka bobedi, ba qoqelane ka seo ba se ngotseng
- b** Hona ho ka sebediswa ele monyetla wa ho arolelana dikgopolo ka seo se tla ngolwa, ho bala seo ba se ngotseng, ho qoqa ka ditshwantsho tsa bona le ho etsa bonnete ba hore ba utlwisisa seo ba tshwanetseng ho se etsa.
- c** Ruta baithuti ho shebana le ho buisana ka kgutso ha ba ntse ba shebane.

LEANO LA 9: TSHWARA DIKOPANONYANA

- a** Lena ke leano la bohlokwa le ka sebediswang ha baithuti ba ntse ba ngola.
- b** Tsama-tsamaya ka phaposing mme o thuse moo baithuti ba sokolang.
- c** Tshwara kopanonyana le moithuti ya sokolang.
- d** Sheba mosebetsi wa moithuti, mamela moithuti mme o mo nehe thuso eo a e hlokang.
- e** Hopola ho neha baithuti bohle nako e ikgethileng, ho thoholetsa boiteko ba bona le tswelopele ya bona.

The background of the entire page is a light gray color with a repeating pattern of small, white, line-art icons. These icons represent various educational fields: science (flasks, beakers, globes, atoms), mathematics (calculators, rulers, compasses, triangles), arts (pencils, paint palettes, brushes), and general education (books, graduation caps, lightbulbs, speech bubbles).

Kereiti 1

KOTARA 2

Beke

1

MOKOTABA:

Metswalle

Boitokisetso ba Phaposiburutelo

- 1 Tshimolohong ya beke e nngwe le enngwe, netefatsa hore phaposiburutelo e hlwekile e makgethe.
- 2 Beha DITJHATE TSA PAPATSO YA MANTSWE, mme o tlose tseo o seng o sa di hloke, mme o di boloke hantle.
- 3 Ebe, o hlophisa dipapetlana tsa mantswe le ditshwantsho tsa tlotlontswe ya mokotaba tseo o tla di hloka.
- 4 Fumana o be o lokise dintho bakeng sa lebota la phaposi la mokotaba tse tla kgahla baithuti, jwaloka: setshwantsho sa hao le metswalle ya hao, ditshwantsho tsa hao le metswalle ya hao le bapala mmoho, jj...
- 5 Etsa diphuphutso inthaneteng ho hlophisetsa mokotaba. Mohlala: diphuphutso ka dintle tsa motswalle wa makgonthe.
- 6 Etsa bonnete ba hore buka tsa ho ngolla tsa baithuti mmoho le dibuka tsa tshebetso tsa DBE di beilwe ka makgethe.
- 7 Etsa bonnete ba hore buka tse kgolo tsa hao, dibuka tsa padiso mmoho le dibuka tsa laeborari di maemong a lokileng ebile di beilwe ka nepo.

Mosebetsi ya Tlatsetso

Mosebetsi ena e ka etswa ke baithuti ka bonngwe ba qetang mosebetsi wa bona ka pele KAPA ha o ntse o etsa tekanyetso le ba bang ba baithuti.

Mosebetsi wa 1: Buka ya tshebetso ya DBE 1: Leqephe la 24 le 25, Ha re ngoleng

Mosebetsi wa 2: Buka ya tshebetso ya DBE 1: Leqephe la 26, Ha re baleng

Mosebetsi wa 3: Buka ya tshebetso ya DBE 1: Leqephe la 27 le 28, Ha re ngoleng

Mosebetsi wa 4: Taka setshwantsho sa motswalle wa hao ya makgonthe.

Mantaha

Mosebetsi wa molomo

Metsotso e 15

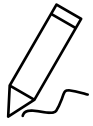
TSEBISA MOKOTABA: FUMANA DINTLHA TSA TSEBO YA PELE

- 1 Bontsha baithuti setshwantsho sa pele/sa bobedi sa buka e kgolo: Metswalle ya 'A'
- 2 Bolella baithuti hore re qala mokotaba o motjha o bitswang: Metswalle
- 3 Taka sedikadikwe o ngole **mokotaba** ka hara sona mahareng a tlapangollo.
- 4 Botsa baithuti: *ke eng seo le seng le se tseba ka mokotaba ona?*
- 5 Ngola mehopolo ya baithuti tlapangollong mmapeng wa mehopolo. Ngola dintlha tse tshwanang mmoho.
- 6 Ha baithuti ba sokola ho fana ka mehopolo ya bona, ba etelle pele ka dipotso tse kang:
 - a Ke dintle dife ka motswalle?
 - b Ke dintho dife tseo metswalle e di etsang mmoho?
 - c Ke eng seo motswalle a sa tshwanelang ho se etsa?

TLOTLONTSWE YA MOKOTABA

- 1 Ruta o sebedisa (PATS)
- 2 Bapatsa mantswa le ditshwantsho tihateng ya tlotlontswe ya mokotaba.
 - dintle
 - dihlong
 - nang le botho

Raeme kapa pina	Diketso
_____ ke motswalle, motswalle, motswalle	<i>Sebedisa mabitso a baithuti ba fapaneng ho bina pina ena.</i>
_____ ke motswalle, motswalle wa ka.	
Re rata ho ya sekolong, sekolong, sekolong.	<i>Baithuti ba tshwarane ka matsoho ka bobedi ba iketse ekare bay a tsamaya.</i>
Re rata hoye sekolong le motswalle wa ka.	
Re rata ho ja mmoho, mmoho, mmoho	<i>Baithuti ba shebane ba sebedisa matsoho a bona ho bontsha ketso ya ho ja.</i>
Re rata ho ja mmoho le motswalle wa ka.	
Re rata ho tshhehisana, tshhehisana, tshhehisana	<i>Baithuti ba tsikinyetsane.</i>
Re rata ho tshhehisana le motswalle wa ka.	

Mongolo

Metsotso e 15

- 1 Bolella baithuti hore ba bule buka tsa bona tsa ho ngolla.
- 2 Bitsetsa baithuti medumo le mantswe ao ba tshwanetseng ho a ngola:
 - a nana
 - b lona
 - c mela
 - d wele
 - e bala
 - f llela
 - g yena
 - h nnana
 - i bina
 - j imela
- 3 Ho tloha moo bolella baithuti ho nka dipene tsa bonatsa mmala ho itshwaela.
- 4 Ngola ka ho hlaka medumo le mantswe tlapangolong.
- 5 Qetellong ya letsatsi bokella dibuka tsa baithuti ele hore o elellwe baithuti ba hlohang thuso kapa tshehetso.

LENANEO LA MONGOLO LE FAPANENG

Modumo/Medumo: _____

Mantswe: _____

Ho bala ka kopanelo:

Metsotso e 15

Boitokisetso pele o bala

MAANO A KUTLWISISO: HO LEPA/NOHA

- 1 Dudisa baithuti fatshe hodima mmata hore bohle ba kgone ho bona buka e kgolo.
- 2 Bula buka e kgolo paleng ya: Metswalle ya 'A'
- 3 Bontsha baithuti ditshwantsho leqephe ka leng ontse o ba botsa hore ba nahana hore ho etsahalang.
- 4 Thusa baithuti ho ikamahanya ka maikutlo le ditshwantsho, hore ba be le moelelo o motle wa seo pale e buang ka sona.
- 5 Tsebisa mantswe a matjha karolong tse nepahetseng tsa pale.
- 6 Bala pale kaofela hang, o sa kgaotse.

Ho ngola:

Metsotso e 30

ho rala le ho thala

SEHLOHO: Taka setshwantsho sa motswalle eo o mo ratang.

MOSEBETSI: Taka setshwantsho mme o ngole polelo.

FOREIMI YA HO NGOLA: Motswalle waka ke...

BONTSHA KA HO E TSA

- 1 Hlalosa hore tsatsing lena, baithuti batla ngola ka motswalle eo ba e ratang.
- 2 **Bontsha** baithuti ka ho etsa hore o **nahana pele o ngola**.
- 3 Bolella baithuti seo o nahanneng ho se taka, jwaloka: Enwa ke motswalle waka Siya
- 4 **Bontsha** ka ho taka setshwantsho sa hao le motswalle wa hao.
- 5 Hlalosa hore ke mantswe afe ao o tlileng ho a ngola . **Seha mola bakeng sa lentswe le leng le leng**, ka tsela ena: Motswalle waka ke Siya.
- 6 Hlakola mohlala wa hao letlapeng. Hlalosa hore seo e ne e le mohlala feela, baithuti ba lokela ho ngola mehopolo ya bona ya sethatong.

DITAELO TSA MOLOMO

- 1 Sekasekang dithla tse itseng ka hore Motswalle wa hao ke mang? Ke ntho efe e le nngwe eo o e ratang ka motswalle wa hao? le baithuti.
- 2 Laela baithuti ho **nahana pele ba ngola**
- 3 Bitsa baithuti ba 2–3 ho o phetela
- 4 Botsa baithuti: ke dintle dife tseo ba ratileng ka motswalle ya bona.
- 5 Ba tshwanetse bare: Motswalle waka...o...
- 6 Hlalosetsa baithuti hore jwale ba tlile ho taka le ho ngola ka metswalle ya bona.

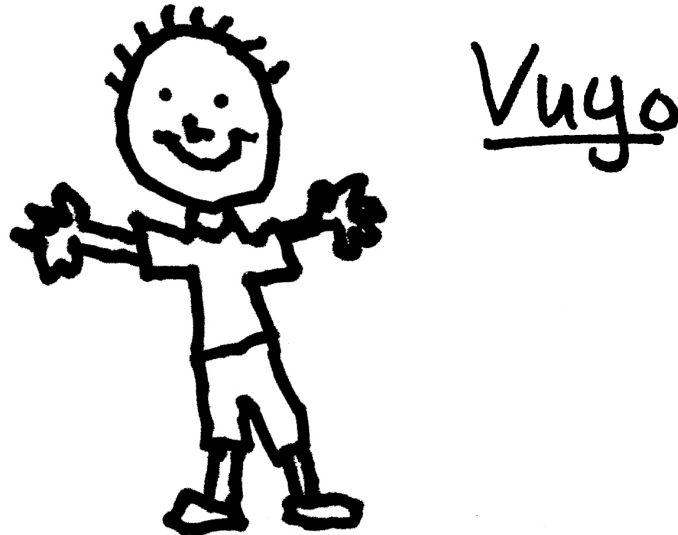
NGODISO

- 1 Neha baithuti dibuka tsa bona
- 2 Ha baithuti ba ntse ba ngola, tsama-tsamaya ka phaposeng mme o **tshware dikopanonyana mmoho le baithuti**.
- 3 Kopa baithuti hore ba o jwetse ka seo ba se ngotseng.
- 4 Thusa baithuti ho ngola sehlooho. (nna)
- 5 Kgothatsa baithuti

BUISANANG KA BOBEDI

- 1 Ha ho setse metsotso e 2–3, laela baithuti ho beha dipensele tsa bona.
- 2 Laela baithuti ho **buisana ka bobedi** le balekane ba bona ka seo ba se takileng.

*Bapatsa bongodi ba baithuti leboteng ka phaposiburutelo moo bohle ba kgonang ho bona.
Hona ho thusa baithuti ho buisana ka mokotaba.*

Motswalle wa kake Vuyo

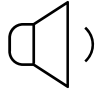
Ho bala ka tataiso ya sehlopha

Metsoso e 30

DIHLOPHA: _____

- 1 Dudisa baithuti hantle mme ba sebedise **Leqephe la Tshebetso ya ho Bala 1**.
- 2 Hlalosetsa baithuti **mosebetsi wa 1 wa Mantaha**
- 3 Bitsa sehlopha sa pele ho sebetsa ha mmoho le wena.
- 4 Kamora metsotso e 15, ba kgutlisetse ditulong tsa bona.
- 5 Etsa **Mosebetsi wa Phetoho ya ho Bala**.
- 6 Hlalosetsa baithuti **mosebetsi wa 2 wa Mantaha**.
- 7 Bitsa sehlopha sa bobedi ho sebetsa ha mmoho le wena.
- 8 Tlatsa tereka ya hao ho bontsha dihlopha tseo di mametseng, le seo ba se badileng.
- 9 Ngola diphetoho tse ka etswang dihlopheng tsa ho bala kapa mesebetsing ya ho bala.

Labobedi

Tlhokomediso ya Medumo le Medumo:

Metsotso e 15

Tsebisa modumo o motjha le mantswe

TSEBISA MODUMO O MOTJHA

- 1 Qapodisa modumo mme o phahamise papetla ya modumo /k/. Qapodisa modumo mme o laele baithuti ho phetha modumo ha 3.
- 2 Buisana le baithuti kamoo modumo /k/ o tshwanang Puong ya lapeng le Puong ya Senyese mane le kamoo o fapaneng Puong ya lapeng le Puong ya Senyese mane.
- 3 Bakeng sa tumannotshi, bontsha baithuti modumo oo tjhateng ya alfabete.
- 4 Botsa baithuti: Na o ka hopola mantswe a nang le modumo /k/?
- 5 Sekaseka/buisana le baithuti ka mantswe a jwaloka: **kobo, kuku, mokola**

LENANEO LA DIFONIKI/MEDUMO LE FAPANENG

Modumo/Medumo: _____

Mantswe: _____

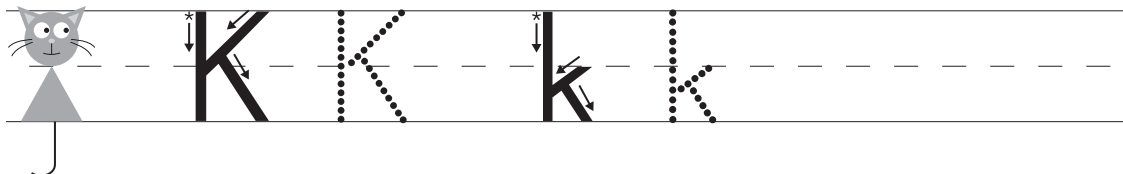

Mongolo:

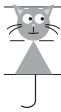
Metsotso e 15

Ho ngola ditlhaku / mantswe / dipolelo tse ntjha

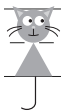
- 1 Ruta baithuti ho bopa ditlhaku tse kgolo le tse nyenyane ka nepo: **Kk**
- 2 Bontsha baithuti ba sebedisang letsoho le letona ebe o bontsha ba sebedisang le letshehadi tsela eo tlhaku e ngolwang ka yona.
- 3 Bolella baithuti ho sebetsa le balekane ba bona ho ngola ditlhaku mekokotlong ya bona ka menwana.
- 4 Kamora seo, bolella baithuti ho ngola tlhaku/ditlhaku ditafolelang tsa bona ka menwana.
- 5 Qetellong, bontsha baithuti hape tsela eo ditlhaku di ngolwang ka yona ka ho di ngola tlapangollong.
- 6 Baithuti ba tlameha ho ngololla ditlhaku tseo dibukeng tsa bona.

 kama kama

 kobo kobo

 kena kena

 kuku kuku

 mokola mokola

 kolla kolla

LENANEO LA MONGOLO LE FAPANENG

Modumo/Medumo: _____

Mantswe: _____

Ho bala ka kopanelo

Metsotso e 15

Padiso ya Pele

MAANO A KUTLWISISO: HO NAHANA / HO AKANYA

Seratswana/tabana	Padiso ya pele (Nahanela, o bue)
<p>Metswalle ya mabitso a "A"</p> <p>Anopa le Akani e bile metswalle ho tloha tlhahong. Bobedi ba bona bo hlahile ka kgwedi ya Phato. Mabitso a bona a qala ka 'A'. Anopa le Akani ba ne ba bapala mmoho tsatsi le leng le le leng.</p>	

Seratswana/tabana	Padiso ya pele (Nahanela, o bue)
Bashemane bana ba babedi ba ne ba le ka diphaposing tse fapaneng sekolong, empa ba ne ba bapala mmoho ka nako ya kgefutso. Tsatsi le leng le le leng ba ne ba kopana sefateng sa Acacia ho nka qeto ya hore ba batla ho bapala eng.	
Ka Mantaha ba ile ba matha. Ha Anopa a ntse a matha o ile a kgopjwa ke lejwe a wela fatshe. Anopa o ile a lla. "Se ke wa lla! O iketsa lesea!" Akani a swaswa. Empa, Anopa ha a ka a tsheha.	Ke a ipotsa hore na Anopa o ikutlwa jwang ha motswalle wa hae a mmita lesea?
Ka Labobedi ba ile ba bapala bolo ya maoto. Ha Anopa a ntse a bapala, moshemane e mong o ile a mo raha. Anopa o ile a lla. "Se ke wa lla! O iketsa lesea!" Akani a swaswa. Empa, Anopa ha a ka a tsheha.	Akani o nahana hore o a tshehisa, ke bona setshwantshong hore Anopa ha a rate ha motswalle wa hae a mmita lesea.
Ka Laboraro ba ile ba rera ho thellisa. Ha Anopa a thellisa ho ya tlase, o ile a ya ka lebelo le makatsang mme a wela fatshe ha bohloko. O ile a qalella ho lla. "Tlohella ho lla! O iketsa lesea le hodileng!" Akani a swaswa. Empa Anopa ha a ka a tsheha.	Ke elellwa hore Anopa o ntse a halefa le ho feta ha motswalle wa hae a tswela pele a mmita lesea! Ke a ipotsa hore na o tla etsa eng?
Ka Labone, ha Akani a fihla sefateng sa Acacia moo ba tlaetseng ho kopanela teng, Anopa o ne a le siyo. Akani o ile a batla motswalle wa hae. O ile a mo batla hohle. Qetellong o ile a mo fumana a bapala le Bongani. "Hobaneng Anopa a sa nkemela hore re tlo bapala mmoho? Akani a ipotsa ka ho kgena. O ile a bapala a le mong ho fihlela nako ya kgefutso e fela.	Ke a bona hore Anopa o bapala le motswalle e motjha. Ke a ipotsa hore na ke hobane Akani a ne a dula a mmita lesea?
Mantsiboyeng ao, Ntate wa Akani o ile a mmotsa hore o bile le letsatsi le monate sekolong na? "Tjhehe, Akani a araba, "Anopa o ne a sa batle ho bapala le nna" "Hobaneng?" ntatae a botsa. "Ha ke tsebe," Akani a tsamaisa mahetla. "Ho na le ntho e etsahetseng mahareng a lona?" ntatae a mmotsa. "Ha ke tsebe,," Akani a tsamaisa mahetla hape. "O na le bonnete ba hore ha no na letho le etsahetseng?" ntatae a botsa hape.	Akani o ne a nahana hore boswasi ba hae bo a tshehisa. Ke nahana hore ha a ka a nahana ka moo boswaswi ba hae bo ka utlwisang motswalle wa hae bohloko ka teng.
"Ke batla ho mo etsetsa karete ho kopa tshwarelo", Akani a bua. O ile a matha, a lata leqephe. O ile a le mena mahareng. A taka setshwantsho sa hae le Anopa ba bapala mmoho, yaba o ngola, "Ke kopa tshwarelo!"	Ke a ipotsa hore Anopa o tla tshwarela motswalle wa hae ha a bona karete?

Seratswana/tabaa	Padiso ya pele (Nahanela, o bue)
Ka Labohlano pele sekolo se kena, Akani o ile a batlana le Anopa. Eitse ha a mo fumana, a mo fa karete. "Ke kopa tshwarelo!" Akani a bua.	
Ka nako ya kgefutso, Anopa o ne a emetse Akani sefateng sa Acacia. Empa o ne a se mong. Bongani o ne a na le yena. "Ke lebohela karete," ho tjho Anopa. "Ha re bapale, le Bongani a ka bapala le rona!" Bongani o ne a se na lebitso le qalang ka "A". O ne a sa hlaha ka kgwedi ya Phato. Empa ho ne ho ntse ho le monate ho bapala le motswalle e motjha.	Ke nahana hore Anopa o tshwaretse motswalle wa hae, hobane o ile a lo mo emela moo ba neng ba tlwaetse ho kopana teng.
Dipotso tsa tlhakisetsa	Dikarabo tse lebelletsweng
Ke eng se etsang Anopa a lle?	O ile a kgopjwa ke lejwe, a rahwa ke moshemane e mong, a ba a wela fatshe habohloko ha a ne a thellisa.
Akani o ne a reng ha Anopa a lla?	O ne a re o iketsa lesea.
Potso hobaneng/Potso ya Maikutlo	Dikarabo tse lebelletsweng
Hobaneng Anopa a ne a bapala le motswalle e motjha ka Labone.	<ul style="list-style-type: none"> Hobane o ne a sa rate ho bitswa lesea Hobane Akani o ile a mmita lesea ka Mantaha, ka Labobedi le ka Laboraro e leng ntho a sa e rateng. Hobane o ne a sa batle motswalle a mo tshehang ha a utlwile bohloko. Hobane Akani o ne a utlwisitse maikutlo a hae bohloko.

Ho bala ka tataiso ya sehlopha

Metsotso e 30

DIHLOPHA: _____

- 1 Dudisa baithuti hantle mme ba sebedise **Leqephe la Tshebetso ya ho Bala 1**.
- 2 Hlalosetsa baithuti **Mosebetsi wa 1** wa **Labobedi**.
- 3 Bitsa sehlopha sa pele ho sebetsa mmoho le wena.
- 4 Kamora metsotso e 15, ba kgutisetse ditulong tsa bona
- 5 Etsa **Mosebetsi wa Phetoho ya ho Bala**.
- 6 Hlalosetsa baithuti Mosebetsi wa 2 wa **Labobedi**.
- 7 Bitsa sehlopha sa bobedi ho sebetsa mmoho le wena.
- 8 Tlatsa tereka ya hao ho bontsha dihlopha tse o di mamatseng, le seo ba se badileng.
- 9 Ngola diphetoho tse ka etswang dihlopheng tsa ho bala kapa mesebetsing ya ho bala.

Laboraro

Mesebetsi ya Molomo

Metsotso e 15

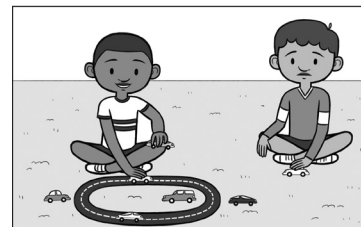
TLOTLONTSWE YA MOKOTABA

- 1 Ruta o sebedisa PATS
- 2 Bapatsa mantswe le ditshwantsho tjhateng ya Tlotlontswe ya Mokotaba.
 - ho kgoptjwa
 - kgopisa
 - kgopisitse

Raeme kapa pina	Diketso
_____ ke motswalle, motswalle, motswalle	<i>Sebedisa mabitso a baithuti ba fapaneng ho bina pina ena.</i>
_____ ke motswalle, motswalle wa ka.	
Re rata ho ya sekolong, sekolong, sekolong.	<i>Baithuti ba tshwarane ka matsoho ka bobedi ba iketse ekare bay a tsamaya.</i>
Re rata hoya sekolong le motswalle wa ka.	
Re rata ho ja mmoho, mmoho, mmoho	<i>Baithuti ba shebane ba sebedisa matsoho a bona ho bontsha ketso ya ho ja.</i>
Re rata ho ja mmoho le motswalle wa ka.	
Re rata ho tshedisana, tshedisana, tshedisana	<i>Baithuti ba tsikinyetsane.</i>
Re rata ho tshedisana le motswalle wa ka.	

HO PHETA DIPALE KA BOIQAPELO/BOKGONI (BEKE YA PELE YA MOKOTABA)

- 1 Arola baithuti ka dihlotshwana tse nyane.
- 2 Neha sehlopha ka seng leqephe la ditshwantsho la ho petha pale ka boiqapelo/bokgoni ba bona.
- 3 Bolella baithuti ho nahana ka pale e tla tsamaelanang le ditshwantsho.
- 4 Dumella baithuti motsotso kapa e mmedi ho nahana ka dintlha tsa bona.
- 5 Kamorao ho seo, moithuti ka mong sehlotshwaneng a fumane monyetla wa ho phehisa kutlwisiso ya hae ka pale.
- 6 Hopotsa baithuti hore pale tsa bona di tshwanetse ho kgahlisa, le ho tsamaelana le ditshwantsho!
- 7 Hopotsa baithuti ho mamela dipale tsa ba bang ka hlooko.
- 8 Leboha baithuti ka ho abelana le balekane ba bona dipale tsa bona.

Tlhokomediso ya Medumo le Medumo:

Metsotso e 15

Tsebisa modumo o motjha le mantswe.

TSEBISA MODUMO O MOTJHA

- 1 Qapodisa modumo mme o phahamise papetla ya modumo: /d/
- 2 Bitsa modumo mme o laele baithuti ho o phetha makgetlo a 3.
- 3 Hlalosa hore modumo /d/ o fapane Puong ya Lapeng le English.
- 4 Bontsha baithuti dipapetla tsa medumo bakeng sa didumannotshi.
- 5 Botsa baithuti: Le ka nahana ka mantswe a nang le modumo /d/?
- 6 Sekaseka mantswe le baithuti, jwaloka: **duka, dila, monyadi, mookodi**

TSEBISA MANTSWE A MATJHA

- 1 Qapodisa lentswe ka leng hodimo le ka ho hlaka o ntse o phahamisa papetlana ya lentswe: **dula, dila, duka**
- 2 Bontsha baithuti lentswe ka leng, o ntse o le qapodisa.
- 3 Kopa baithuti ho pheta mantswe kamora hao.
- 4 Beha dipapetlana tsa mantswe tihateng ya papatso ya medumo.

LENANEO LA DIFONIKI/MEDUMO LE FAPANENG

Modumo/Medumo: _____

Mantswe: _____

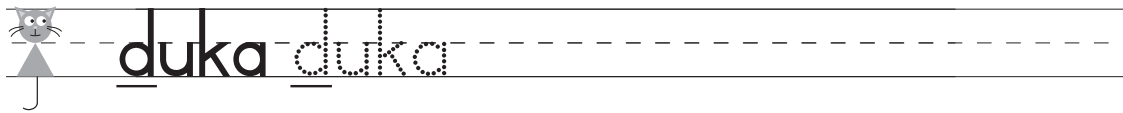
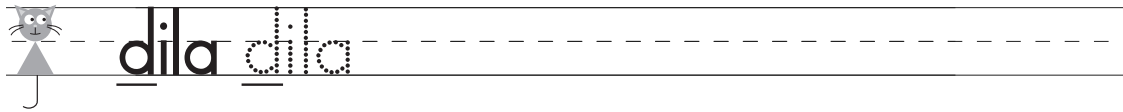
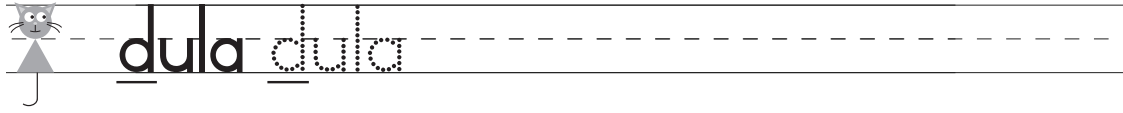
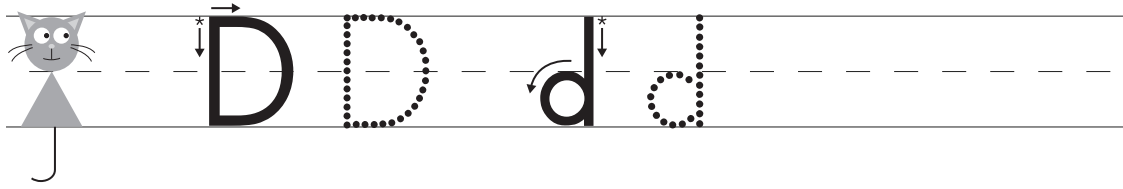

Mongolo:

Metsotso e 15

Ho ngola ditlhaku / mantswe/ dipolelo tse ntjha.

- 1 Ruta baithuti ho bopa ditlhaku tse kgolo le tse nyenyane ka nepo: **Dd**
- 2 Bontsha baithuti ba sebedisang letsoho le letona ebe o bontsha ba sebedisang le letshehadi tsela eo tlhaku e ngolwang ka yona.
- 3 Bolella baithuti ho sebetsa le balekane ba bona ho ngola ditlhaku mekokotlong ya bona ka menwana.
- 4 Kamora seo, bolella baithuti ho ngola tlhaku/ditlhaku ditafoleng tsa bona ka menwana.
- 5 Qetellong, bontsha baithuti hape tsela eo ditlhaku di ngolwang ka yona ka ho di ngola tlapangollong.
- 6 Baithuti ba tlameha ho ngololla ditlhaku tseo dibukeng tsa bona.

Ngodiso:

Metsotso e 30

Ho rala le ho thala

SEHLOHO: Taka setshwantsho sa motswalle wa hao. Ngola botle bo le bong boo bo ratileng ka motswalle wa hao.

MOSEBETSI: Taka setshwantsho mme o ngole polelo.

FOREIMI YA HO NGOLA: Motswalle waka...o...

BONTSHA KA HO E TSA

- 1 Hlalosa hore kajeno, baithuti ba tlile ho ngola ka ntho e le nngwe eo ba e ratang ka motswalle.
- 2 Bontsha ka ho etsa hore o **nahana pele o ngola**.
- 3 Bolella baithuti mohopolo wa hao ka setshwantsho seo o tlleng ho se taka, ka mokgwa ona: Enwa ke motswalle waka Siya. Ke rata Siya hobane o a tshehisa.
- 4 Bontsha ka ho taka setshwantsho sa hao le motswalle wa hao.
- 5 Hlalosa hore ke mantswa afe ao o tlleng ho a ngola. Sehela lentswe le leng le leng mola: ka mokgwa ona: Motswalle waka Siya o a tshehisa.
- 6 Hlakola mohlala wa hao tlapangolong. Hlalosa hore hona e ne e le mohlala feela, baithuti ba tshwanela ho ngola mehopolo ya bona ya sethatong.

DITAELO TSA MOLOMO

- 1 Sekaseka/busiana le baithuti ka mantswa a itseng dintle tsa metswalle.
- 2 Ngola mantswa tlapangolong, ka mokgwa ona mosa, tshahisa, nahanela, kgathalla, jj.
- 3 Botsa baithuti hore: Motswalle wa hao ke mang? Ke ntho efe eo o e ratang ka motswalle wa hao?
- 4 Laela baithuti ho **nahana pele ba ngola**.
- 5 Bitsa baithuti ba 2–3 ho o phetela dintle tse ba di ratileng ka motswalle ya bona.
- 6 Ba tshwanetse hore: Motswalle waka...o...
- 7 Hlalosetsa baithuti hore jwale ba tlile ho taka le ho fa ditshwantsho tsa bona sehlooho.

NGODISO

- 1 Neha baithuti dibuka tsa bona.
- 2 Ha baithuti ba ntse ba ngola, tsama-tsamaya ka phaposingburutelo ho phethela **dikopanonyana**.
- 3 Kopa baithuti ho o phetela seo ba se ngotseng.
- 4 Thusa baithuti ho ngola sehloho.
- 5 Kgothatsa baithuti.

BOISANANG KA BOBEDI

- 1 Ha ho setse metsotso e 2–3, laela baithuti ho beha diphensele tsa bona fatshe.
- 2 Laela baithuti ho **buisana ka bobedi** le balekane ba bona ka seo ba se takileng.

*Bapatsa bongodi ba baithuti leboteng ka phaposiburutelong moo bohle ba kgonang ho bona.
Hona ho thusa baithuti ho buisana ka mokotaba.*

mosa/pelonolo

Motswalle wa ka Uyo o
mosa/pelonolo

Ho bala ka tataiso ya sehlopha

Metsotso e 30

DIHLOPHA: _____

- 1 Dudisa baithuti bohle ka **Leqephe la tshebetso la ho Bala 1**.
- 2 Hlalosetsa baithuti bohle **mosebetsi wa 1 wa Laboraro**.
- 3 Bitsa sehlopha sa pele ho sebetsa ha mmoho le wena.
- 4 Kamora metsotso e 15, ba kgutlisetse ditulong tsa bona.
- 5 Etsa phethoho ya **Mosebetsi wa Phetoho ya ho Bala**.
- 6 Hlalosetsa baithuti bohle **Mosebetsi wa 2 wa Laboraro**.
- 7 Bitsa sehlopha sa bobedi ho sebetsa ha mmoho le wena.
- 8 Tlatsa tereka ya hao ho bontsha dihlopha tseo o di mametseng, le seo ba se badileng.
- 9 Ngola diphetoho tse ka etswang dihlopheng tsa ho bala kapa mesebetsing ya ho bala.

Labone

Tlhokomediso ya Medumo le Medumo:

Metsotso e 15

Ho arola le ho kopanya medumo/mantswe

SEO KE SE ETSANG...

- 1 Qala ka lentswe ho tswa thutong ya Labobedi
- 2 Qapodisa lentswe: **kuku**
- 3 Arola lentswe ho ya ka modumo ya lona: /k/-/u/-/k/-/u/
- 4 Qapodisa modumo o qalang lentswe: /k/
- 5 Qapodisa modumo wa bobedi wa lentswe: /u/
- 6 Qapodisa modumo wa boraro wa lentswe: /k/
- 7 Qapodisa modumo o qetelang lentswe: /u/
- 8 Ngola lentswe tlapangollong: **kulu**
- 9 Bontsha ka ho supa le ho kopanya medumo ho bopa lentswe: /ku/-/lu/ = **kulu**
- 10 Pheta hona o sebedisa lentswe ho hlaha thutong ya Laboraro: **dila**

SEO RE SE ETSANG

- 1 Qala ka lentswe ho tswa thutong ya Labobedi
- 2 Qapodisa lentswe: **kobo**
- 3 Botsa baithuti hore: ke modumo ofe o qalang lentswe? /k/
- 4 Botsa baithuti hore: ke modumo ofe o latelang lentsweng? /o/
- 5 Botsa baithuti hore: ke modumo ofe o latelang? /b/
- 6 Botsa baithuti hore: ke modumo ofe o qetellong ya lentswe? /o/
- 7 Kopa baithuti ho arola lentswe ka medumo eo le bopilweng ka yona: /k/-/o/-/b/-/o/
- 8 Ngola lentswe: **kobo**
- 9 Laela baithuti ho kopanya medumo le wena ho bopa lentswe: /ko/-/bo/ = **kobo**
- 10 Pheta hona o sebedisa lentswe ho hlaha thutong ya Laboraro: **duka**

LENANEO LA DIFONIKI/MEDUMO LE FAPANENG

Modumo/Medumo: _____

Mantswe: _____

Ho bala ka kopanelo:

Metsotso e 15

Padiso ya bobedi

BEKE 1

MAANO A HO BALA: HO AKANYA

Seratswana	Padiso ya bobedi (Nahana, o bue)
<p><u>Metswalle ya mabitso a "A"</u></p> <p>Anopa le Akani e bile metswalle ho tloha tlhahong. Bobedi ba bona bo hlahile ka kgwedi ya Phato. Mabitso a bona a qala ka 'A'. Anopa le Akani ba ne ba bapala mmoho tsatsi le leng le leng.</p>	
<p>Bashemane bana ba babedi ba ne ba le ka diphaposing tse fapaneng sekolong, empa ba ne ba bapala mmoho ka nako ya kgefutso. Tsatsi le leng le leng ba ne ba kopana sefateng sa Acacia ho nka qeto ya hore ba batla ho bapala eng.</p>	
<p>Ka Mantaha ba ile ba matha. Ha Anopa a ntse a matha o ile a kgopjwa ke lejwe a wela fatshe. Anopa o ile a lla. "Se ke wa lla! O iketsa lesea!" Akani a swaswa. Empa, Anopa ha a ka a tsheha.</p>	<p>Ke nahana hore Anopa o ne a sa nahane hore ho a tshehisa ha motswalle wa hae a mmitisa lesea, hobane o ne a sa tshehe.</p>
<p>Ka Labobedi ba ile ba bapala bolo ya maoto. Ha Anopa a ntse a bapala, moshemane e mong o ile a mo raha. Anopa o ile a lla. "Se ke wa lla! O iketsa lesea!" Akani a swaswa. Empa, Anopa ha a ka a tsheha.</p>	<p>Ke nahana hore Anopa ha a rata ha motswalle wa hae a mmitisa lesea hobane ha a ka a tsheha.</p>
<p>Ka Laboraro ba ile ba rera ho thellisa. Ha Anopa a thellisa ho ya tlase, o ile a ya ka lebelo le makatsang mme a wela fatshe ha bohloko. O ile a qalella ho lla. "Tlohella ho lla! O iketsa lesea le hodileng!" Akani a swaswa. Empa Anopa ha a ka a tsheha.</p>	<p>Ha Anopa a sa tshehe, ke nahana hore ha a rate ho bitswa lesea – le ha ebe ke boswaswi.</p>
<p>Ka Labone, ha Akani a fihla sefateng sa Acacia moo ba tlwaetseng ho kopanela teng, Anopa o ne a le siyo. Akani o ile a batla motswalle wa hae. O ile a mo batla hohle. Qetellong o ile a mo fumana a bapala le Bongani. "Hobaneng Anopa a sa nkemela hore re tlo bapala mmoho? Akani a ipotsa ka ho kgena. O ile a bapala a le mong ho fihlela nako ya kgefutso e fela.</p>	<p>Ke nahana hore Anopa o bapala le motswalle e motjha hobane a sa rate ha Akani a mo bitsa lesea. Seo se entse hore a seke a hlola a batla ho bapala le Akani!</p>

Seratswana	Padiso ya bobedi (Nahana, o bue)
<p>Mantsiboyeng ao, Ntate wa Akani o ile a mmotsa hore o bile le letsatsi le monate sekolong na?</p> <p>“Tjhehe, Akani a araba, “Anopa o ne a sa batle ho bapala le nna”</p> <p>“Hobaneng?” ntatae a botsa.</p> <p>“Ha ke tsebe,” Akani a tsamaisa mahetla.</p> <p>“Ho na le ntho e etsahetseng mahareng a lona?” ntatae a mmotsa.</p> <p>“Ha ke tsebe,,” Akani a tsamaisa mahetla hape.</p> <p>“O na le bonnete ba hore ha no na letho le etsahetseng?” ntatae a botsa hape.</p>	<p>Ho ne ho le thata hore Akani a nahane hobaneng Anopa a sa bapale le yena. Ho nkile nako e telele pele a ka fumana hore lebaka ke lefe. Ke nahana hore e ne e se maikemisetso a hae ho utlwisa motswalle wa hae bohloko – o ne a nahana hore o a tshehisa.</p>
<p>“Ke batla ho mo etsetsa karete ho kopa tshwarelo”, Akani a bua.</p> <p>O ile a matha, a lata leqephe. O ile a le mena mahareng. A taka setshwantsho sa hae le Anopa ba bapala mmoho, yaba o ngola, “Ke kopa tshwarelo!”</p>	<p>Ke nahana hore Akani o batla hore motswalle wa hae a tsebe hore o swabetse seo a se entseng, ke ka hoo a mo ngolang karete e kopang tshwarelo.</p>
<p>Ka Labohlano pele sekolo se kena, Akani o ile a batlana le Anopa. Eitse ha a mo fumana, a mo fa karete. “Ke kopa tshwarelo!” Akani a bua.</p>	
<p>Ka nako ya kgefutso, Anopa o ne a emetse Akani sefateng sa Acacia. Empa o ne a se mong. Bongani o ne a na le yena. “Ke lebohela karete,” ho tjho Anopa.</p> <p>“Ha re bapale, le Bongani a ka bapala le rona!”</p> <p>Bongani o ne a se na lebitso le qalang ka “A”. O ne a sa hlaha ka kgwedi ya Phato. Empa ho ne ho ntse ho le monate ho bapala le motswalle e motjha.</p>	<p>Ke nahana hore Anopa o thabela ho bapala le Bongani, le ha a se a tshwaretse Akani. Ke ka hoo a nang le yena ho emela Akani.</p>
Dipotso tsa tlhakisetso	Dikarabo tse lebelletsweng
<p>Re tseba jwang hore Anopa o ne a sa rate boswaswi ba Akani?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Hobane o ne a sa tshehe. • Hobane o ile a ipatlela motswalle e mong.
<p>Akani o ile a etsetsa motswalle wa hae eng?</p>	<p>O ile a mo etsetsa karete ho kopa tshwarelo.</p>
Potso Hobaneng/Potso ya maikutlo	Dikarabo tse lebelletsweng
<p>Hobaneng Akani a ile a bua le ntate wa hae?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Hobane letsatsi la hae le ne le se monate. • Hobane o ile a hlonama ha a bona Anopa a bapala le motswalle e mong kante ho yena. • Hobane o ne a sa utlwisise hore hobaneng Anopa a sa batle ho bapala le yena. • Hobane o ne a hloka motho ya tla mo thusa ho nahana hore phoso e bile kae.

Ho bala ka tataiso ya sehlopha

Metsotso e 30

BEKE 1

DIHLOPHA: _____

- 1 Dudisa baithuti hantle mme ba sebedise **Leqephe la Tshebetso la ho Bala 1**.
- 2 Hlalosetsa baithuti bohle mosebetsi wa 1 wa **Labone** ho baithuti bohle.
- 3 Bitsa sehlopha sa pele ho sebetsa ha mmoho le wena.
- 4 Kamora metsotso e 15, ba kgutlisetse ditulong tsa bona.
- 5 Etsa **mosebetsi wa phetoho wa ho bala**.
- 6 Hlalosetsa baithuti bohle mosebetsi wa 2 wa **Labone**.
- 7 Bitsa sehlopha sa bobedi ho sebetsa ha mmoho le wena.
- 8 Tlatsa tereka ho bontsha dihlopha tse o di mametseng, le seo ba se badileng.
- 9 Ngola diphetoho tse ka etswang dihlopheng tsa ho bala kapa mesebetsing ya ho bala.

Labohlano

Mesebetsi ya Molomo

Metsotso e 15

TLOTLONTSWE YA MOKOTABA

- 1 Ruta o sebedisa PATS
- 2 Bapatsa mantswe le ditshwantsho tjhateng ya Tlotlontswe ya Mokotaba.
 - mosa
 - pelo e mpe
 - tshwarela

Raeme kapa pina	Diketso
_____ ke motswalle, motswalle, motswalle	<i>Sebedisa mabitso a baithuti ba fapaneng ho bina pina ena.</i>
_____ ke motswalle, motswalle wa ka.	
Re rata ho ya sekolong, sekolong, sekolong.	<i>Baithuti ba tshwarane ka matsoho ka bobedi ba iketse ekare bay a tsamaya.</i>
Re rata hoya sekolong le motswalle wa ka.	
Re rata ho ja mmoho, mmoho, mmoho	<i>Baithuti ba shebane ba sebedisa matsoho a bona ho bontsha ketso ya ho ja.</i>
Re rata ho ja mmoho le motswalle wa ka.	
Re rata ho tshehisana, tshehisana, tshehisana	<i>Baithuti ba tsikinyetsane.</i>
Re rata ho tshehisana le motswalle wa ka.	

PUISANO YA SERATSWANA SE BADILWENG KA KOPANELO

- 1 Ngola foreimi ya puisano tlapangolong
Seratswana sena se mabapi le...
Ke nahana Akani...
Ntho e le nngwe eo ke ithutang yona ka setswalle ho tswa seratswaneng sena ke...
- 2 Balla baithuti foreimi ya puisano.
- 3 Arola baithuti ka **dihlotshwana tse nyane**.
- 4 Bolella baithuti hore e mong le e mong a fumane monyetla wa ho tshwaela puisanong.
- 5 Laela baithuti ho mamela ka hlooko.
- 6 Kopa baithuti ba fapaneng kapa sehlopha se itseng sa baithuti ho abelana le wena dikarabo tsa bona.
- 7 Ha dikarabo di sa nepahala, di lokise.
- 8 Leboha baithuti ka diphehiso tsa bona.

Tlhokomediso ya Medumo le Medumo:

Metsotso e 15

Popo ya Mantswe

Ngola lenane tlapangolong le bontshang medumo eo ba ithutileng yona nako e fetileng mmoho le medumo ya thuto ya Labobedi le Laboraro.

k	d	m
a	e	n
o	b	l
u	i	w

ETSA KA HO BONTSHA

- 1 Hopotsa baithuti ka medumo ya beke: /k/ le /d/
- 2 Etsa boikgopotso ba medumo yohle le ho e kopanya tlapangolong.
- 3 Neha baithuti metsotso e 3 ho bopa mantswe a mangata kamoo ba ka kgonang ka ho sebedisa medumo le ho kopanya medumo e ka hodimo.
- 4 Bontsha baithuti hore ba ka bopa mantswe ka modumo o korotsweng, jwaloka: /k/-/a/-/m/-/a/ = **kama**
- 5 Hopotsa baithuti hore ba ka bopa mantswe ka ho sebedisa medumo ofe kapa ofe – ha ho hlokehe hore ba sebedise feela /k/ kapa /d/
- 6 Bontsha baithuti hore ba ka bopa lentswe le leng jwang, jwaloka: /w/-/e/-/n/-/a/ = **wena**

HO ETSWANG KE BAITHUTI

- 1 Bolella baithuti ho bula dibuka tsa bona tsa ho ngolla ebe ba ngola sehloho sena: **k, d**
- 2 Laela baithuti ho ba qala ho ngola.
- 3 Neha baithuti metsotso e 3 ho fumana le ho bopa mantswe ka bongata kamoo ba ka kgonang.
- 4 Dumella baithuti ho tshwaya mosebetsi wa bona. Bontsha baithuti tsela ya ho bopa mantswe ana (le amang): **kama, kobo, kena, kuku, mokola, kolla, dula, dila, duka, wena, bala, bona, mela, lona, nama**

LENANEO LA DIFONIKI/MEDUMO LE FAPANENG

Modumo/Medumo: _____

Mantswe: _____

Ho bala ka kopanelo:

Metsotso e 15

Diketsahalo kamora ho bala

MAANO A KUTLWISISO: KAKARETSO

KAKARETSO YA PALE KA MOLOMO

- 1 Hlalosa hore baithuti ba tlile ho bua seo ba sa se ratang ka seratswana: Metswalle ya 'A'
- 2 Bontsha ka ho **etsa** o bontshe baithuti hore ba ka fana ka dipolelo tse 1–2 ho pheta **seo ba sa se ratang** seratswaneng jwaloka: **Ha ke ya rata hore** Akani o bitsitse motswalle wa hae ngwana, hobane ke ho hloka mosa. Ha ke rate ha metswalle e hloka mosa ho metswalle e meng.
- 3 Phahamisa ditshwantsho ho tswa bukeng e kgolo. Lela baithuti ho shebisisa ditshwantsho hantle mme ba nahane ka se etsahetseng.
- 4 Laela baithuti ho nahana ka **seo ba sa se ratang** ka seratswana, le hore hobaneng.
- 5 Kopa baithuti ba 2–3 ho **abelana** le baithuti bohle mehopolo ya bona. **Thusa** baithuti ho bopa dipolelo tse phethahetseng.
- 6 Hlalosa le ho lokisa diphoso tseo baithuti ba di etsang kgafetsa.
- 7 Laela baithuti ho **qoqa ka bobedi** ba phete seratswana le balekane ba bona..(*Baithuti ba seke ba kopitsa se boletsweng ke titjhere. E be mehopolo ya bona ya sethatong.*)

Ho bala ka tataiso ya sehlopha

Metsotso e 30

DIHLOPHA: _____

- 1 Dudisa baithuti hantle mme ba sebedise **Leqephe la Tshebetso la ho Bala 1**.
- 2 Hlalosetsa baithuti bohle mosebetsi wa 1 wa **Labohlano** ho baithuti bohle.
- 3 Bitsa sehlopha sa pele ho sebetsa ha mmoho le wena.
- 4 Kamora metsotso e 15, ba kgutlisetse ditulong tsa bona.
- 5 Etsa **Mosebetsi wa Phetoho wa ho Bala**.
- 6 Hlalosetsa baithuti bohle **Mosebetsi wa 2** wa **Labohlano**.
- 7 Bitsa sehlopha sa bobedi ho sebetsa ha mmoho le wena.
- 8 Tlatsa tereka ya hao ho bontsha dihlopha tse o di mametseng, le seo ba se badileng.
- 9 Ngola diphetoho tse ka etswang dihlopheng tsa ho bala kapa mesebetsing ya ho bala.

Boikgopotso ba thuto ya puo pheletsong ya beke

Metsotso e 15

BEKE 1

- 1 Dudisa baithuti mmateng pheletsong ya letsatsi.
- 2 Etsa boikgopotso ba thuto ya puo. O ka nna wa kgetha ho kopanya Puo ya Lapeng le Puo ya Senyesemane ha o ntse o etsa boikgopotso bona.
- 3 Hopola ho dumella baithuti ho buisana ka bobedi ka dikarabo tsa bona le balekane ba bona. Kamora moo, kgetha baithuti ba seng ba kae ho abelana dikarabo tsa bona ho baithuti bohle.
- 4 Sebedisa dipotso tse latelang ho tataisa dipuisano tsa thuto ya puo:
 - a **Mmokotaba wa rona wa beke e ne e le ofe?**
 - b **Ke pale dife tseo re di badileng mmoho?**
 - c **Ke mantswe afe a matjha ao o a ratileng bekeng ena?**
 - d **O ithutile eng paleng tseo re di badileng mmoho?**
 - e **Re ngotse ka eng bekeng ena?**
 - f **Tsebo ya hao ya mongolo e ntlafetse jwang bekeng ena?**
 - g **Tsebo ya hao ya ho bala e ntlafetse jwang bekeng ena?**
 - h **Ke eng seo o leng motlotlo ka ona bekeng ena?**
- 5 Qetellong, bolella baithuti ho nahana ka dintho tse pedi tseo ba tla qoqela ba lelapa la bona tseo baithutileng tsona bekeng ena le hore tsebo ya bona e ntlafetse hakae?

Hlokomela: mosebetsi ona wa boikgopotso le boitekolo o bohlokwa haholo jwaloka karolo ya thuto. Ka kopo o se ke wa tlola mosebetsi ona wa beke.

The background of the entire page is a light gray color with a repeating pattern of small, white, line-art icons. These icons represent various educational fields: science (flasks, beakers, atoms, globes), mathematics (calculators, rulers, compasses, triangles), arts (pencils, paint palettes, brushes), and general education (books, graduation caps, speech bubbles, lightbulbs).

Kereiti 1

KOTARA 2

Beke

2

MOKOTABA:

Metswalle

Boitokisetso ba Phaposiburutelo

- 1 Tshimolohong ya beke e nngwe le enngwe, netefatsa hore phaposiburutelo e hlwekile e makgethe.
- 2 Beha DITJHATE TSA PAPATSO YA MANTSWE, mme o tlose tseo o seng o sa di hloke, mme o di boloke hantle.
- 3 Ebe, o hlophisa dipapetlana tsa mantswe le ditshwantsho tsa tlotlontswe ya mokotaba tseo o tla di hloka.
- 4 Fumana o be o lokise dintho bakeng sa lebota la phaposi la mokotaba tse tla kgahla baithuti, jwaloka mehlala ya mosebetsi wa baithuti; ditshwantsho tsa metswalle e etsa dintho mmoho.
- 5 Etsa diphuphutso inthaneteng ho hlophisetsa mokotaba. Mohlala: diphuphutso ka ho etsa metswalle e metjha.
- 6 Etsa bonnete ba hore buka tsa ho ngolla tsa baithuti dibuka tsa tshebetso tsa DBE di tshwailwe ka ho ikgetha, mme di beilwe ka makgethe.
- 7 Etsa bonnete ba hore buka tse kgolo tsa hao, dibuka tsa padiso mmoho le dibuka tsa laeborari di maemong a lokileng ebile di beilwe ka nepo.

Mosebetsi ya Tlatsetso

Mosebetsi ena e ka etswa ke baithuti ka bonngwe ba qetang mosebetsi wa bona ka pele KAPA ha o ntse o etsa tekanyetso le ba bang ba baithuti.

Mosebetsi wa 1: Buka ya tshebetso ya DBE 1: Leqephe la 29, Ha re ngoleng

Mosebetsi wa 2: Buka ya tshebetso ya DBE 1: Leqephe la 30, Ha re baleng

Mosebetsi wa 3: Buka ya tshebetso ya DBE 1: Leqephe la 31 le 32, Ha re ngoleng

Mosebetsi wa 4: Taka setshwantsho sa mosebetsi oo o ratang ho o etsa le metswalle.

Mantaha

Mosebetsi wa molomo

Metsotso e 15

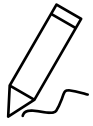
AKARETSA MOKOTABA: HO FUMANA DINTHLA KA THUTO E FETILENG

- 1 Bontsha baithuti setshwantsho sa Kgomo le Moose di fula mmoho seratswaneng ka bukeng e kgolo: Kgomo le Moose
- 2 Bolella baithuti hore re tswelapele ka mokotaba wa rona: Metswalle
- 3 Taka sedikadikwe tlapangolong mme o ngole mokotaba ka hara sedikadikwe seo.
- 4 Botsa baithuti hore: Ke eng seo le seng le se tseba ka ha mokotaba ona?
- 5 Ngola mehopolo ya baithuti tlapangolong mmapeng wa mehopolo. Ngola dintlha tse tshwanang mmoho
- 6 Ha baithutwana ba sokola, ba etelle pele ka dipotso tse kang:
 - a Re lokela ho tshwara metswalle ka mokgwa o jwang?
 - b Metswalle ya rona e etsa re ikutlwe jwang ka nako tse ding?
 - c O nahana hoba le metswalle ho bonolo kamehla hape ho monate? Hobaneng?

TLOTLONTSWE YA MOKOTABA

- 1 Ruta o sebedisa (PATS)
- 2 Bapatsa mantswa le ditshwantsho tjhateng ya tlotlontswe ya mokotaba.
 - e sa tlwaelehang
 - letsa
 - moose

Raeme kapa pina	Diketso
_____ ke motswalle, motswalle, motswalle	<i>Sebedisa mabitso a baithuti ba fapaneng ho bina pina ena.</i>
_____ ke motswalle, motswalle wa ka.	
Re rata ho ya sekolong, sekolong, sekolong.	<i>Baithuti ba tshwarane ka matsoho ka bobedi ba iketse ekare bay a tsamaya.</i>
Re rata hoya sekolong le motswalle wa ka.	
Re rata ho ja mmoho, mmoho, mmoho	<i>Baithuti ba shebane ba sebedisa matsoho a bona ho bontsha ketso ya ho ja.</i>
Re rata ho ja mmoho le motswalle wa ka.	
Re rata ho tshehisana, tshehisana, tshehisana	<i>Baithuti ba tsikinyetsane.</i>
Re rata ho tshehisana le motswalle wa ka.	

Mongolo

Metsotso e 15

- 1 Bolella baithuti hore ba bule buka tsa bona tsa ho ngolla.
- 2 Bitsetsa baithuti medumo le mantswe ao ba tshwanetseng ho a ngola:
 - a kama
 - b kobo
 - c kena
 - d kuku
 - e kola
 - f dula
 - g dila
 - h duka
- 3 Ho tloha moo bolella baithuti ho nka dipene tsa bonatsa mmala ho itshwaela.
- 4 Ngola ka ho hlaka medumo le mantswe tlapangolong.
- 5 Qetellong ya letsatsi bokella dibuka tsa baithuti ele hore o elellwe baithuti ba hlokang thuso kapa tshehetso.

LENANEO LA MONGOLO LE FAPANENG

Modumo/Medumo: _____

Mantswe: _____

Ho bala ka kopanelo:

Metsotso e 15

Boitokisetso pele o bala

MAANO A KUTLWISISO: HO LEPA/NOHA

- 1 Dudisa baithuti fatshe hodima mmata hore bohle ba kgone ho bona buka e kgolo.
- 2 Bula buka e kgolo paleng ya: Kgomo le Moose
- 3 Bontsha baithuti ditshwantsho leqephe ka leng ontse o ba botsa hore ba nahana hore ho etsahalang.
- 4 Thusa baithuti ho ikamahanya ka maikutlo le ditshwantsho, hore ba be le moelelo o motle wa seo pale e buang ka sona.
- 5 Tsebisa mantswe a matjha karolong tse nepahetseng tsa pale.
- 6 Bala pale kaofela hang, o sa kgaotse.

Ho ngola:

Metsotso e 30

ho rala le ho thala

SEHLOHO: Taka setshwantsho se botshang ntho e ntle eo o ka e etsetsang motswalle.

MOSEBETSI: Taka setshwantsho mme o ngole polelo.

FOREIMI YA HO NGOLA: Nka...

BEKE 2

BONTSHA KA HO E TSA

- 1 Hlalosa hore tsatsing lena, baithuti batla taka ntho e ntle eo o ka e etsetsang motswalle.
- 2 **Bontsha** baithuti ka ho etsa hore o **nahana pele o ngola**.
- 3 Bolella baithuti seo o nahanneng ho se taka, jwaloka: Nka memela metswalle yaka ho tla lapeng haka bakeng sa dijo tsa mantsibuya ke ba phehele dijo tse monate!
- 4 **Bontsha** ka ho taka setshwantsho sa hao o tsholela metswalle ya hao dijo tsa mantsibuya.
- 5 Hlalosa hore ke mantswe afe ao o tlileng ho a ngola . **Seha mola bakeng sa lentse le leng le leng**, ka tsela ena: Nka phehela metswalle yaka
- 6 Hlakola mohlala wa hao letlapeng. Hlalosa hore seo e ne e le mohlala feela, baithuti ba lokela ho ngola mehopolo ya bona ya sethatong.

DITAELO TSA MOLOMO

- 1 Sekasekang mehopolo e meng ka dintho tse ntle tseo re ka di etsetsang metswalle le baithuti.
- 2 Ngola mantswe letlapangollong , jwaloka: arolelana seneke, taka setshwantsho, adimana pensele, mema ho tla bapala mmoho, jj.
- 3 Botsa baithuti: Ke ntho efe e ntle eo o ka e etsetsang motswalle?
- 4 Laela baithuti ho **nahana pele ba ngola**
- 5 Bitsa baithuti ba 2-3 ho o phetela ntho e ntle eo ba ka e etsetsa motswalle.
- 6 Ba tshwanetse bare: Nka...
- 7 Hlalosetsa baithuti hore jwale ba tlile ho taka le ho leibola ditshwantsho tsa bona.

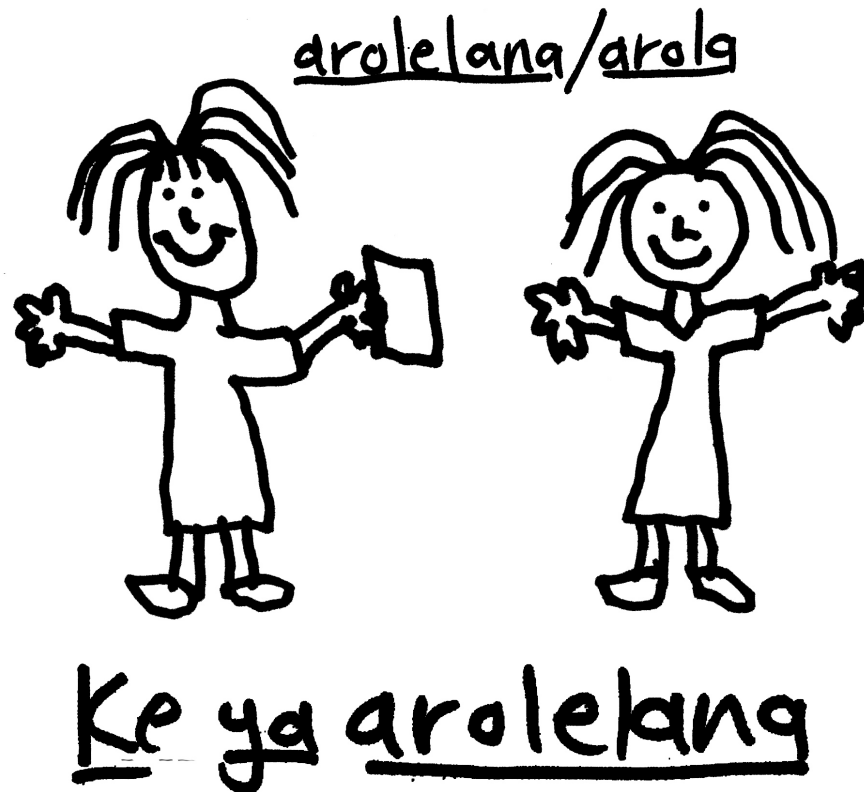
NGODISO

- 1 Neha baithuti dibuka tsa bona
- 2 Ha baithuti ba ntse ba ngola, tsama-tsamaya ka phaposeng mme o **tshware dikopanonyana mmoho le baithuti**.
- 3 Kopa baithuti hore ba o jwetse ka seo ba se ngotseng.
- 4 Thusa baithuti ho ngola sehlooho.
- 5 Kgothatsa baithuti.

BUISANANG KA BOBEDI

- 1 Ha ho setse metsotso e 2-3, laela baithuti ho beha dipensele tsa bona.
- 2 Laela baithuti ho **buisana ka bobedi** le balekane ba bona ka seo ba se takileng.

*Bapatsa bongodi ba baithuti leboteng ka phaposiburutelo moo bohle ba kgonang ho bona.
Hona ho thusa baithuti ho buisana ka mokotaba.*

Ho bala ka tataiso ya sehlopha

Metsoso e 30

DIHLOPHA: _____

- 1 Dudisa baithuti hantle mme ba sebedise **Leqephe la Tshebetso ya ho Bala 2**.
- 2 Hlalosetsa baithuti **mosebetsi wa 1 wa Mantaha**.
- 3 Bitsa sehlopha sa pele ho sebetsa ha mmoho le wena.
- 4 Kamora metsotso e 15, ba kgutlisetse ditulong tsa bona.
- 5 Etsa **Mosebetsi wa Phetoho ya ho Bala**.
- 6 Hlalosetsa baithuti **mosebetsi wa 2 wa Mantaha**.
- 7 Bitsa sehlopha sa bobedi ho sebetsa ha mmoho le wena.
- 8 Tlatsa tereka ya hao ho bontsha dihlopha tseo di mametseng, le seo ba se badileng.
- 9 Ngola diphetoho tse ka etswang dihlopheng tsa ho bala kapa mesebetsing ya ho bala.

Labobedi

Tlhokomediso ya Medumo le Medumo:

Metsotso 15

Tsebisa medumo medumo e metjha le mantswe

TSEBISA MODUMO

- 1 Qapodisa modumo mme o phahamise papetla ya modumo: /t/
- 2 Qapodisa modumo mme o laele baithuti ho phetha modumo ha 3.
- 3 Buisana le baithuti kamoo modumo /t/ o tshwanang Puong ya lapeng le Puong ya Senyesemane. /le kamoo o fapaneng Puong ya lapeng le Puong ya Senyesemane.
- 4 Bakeng sa tuma-notshi, bontsha baithuti modumo oo tjhateng ya alfabete.
- 5 Botsa baithuti hore: Na o ka hopola mantswe a mang a nang le modumo ona /t/?
- 6 Sekaseka/buisana le baithuti ka mantswe a mang, jwaloka: **letamo, tamati, tola**

TSEBISA MANTSWE A MATJHA

- 1 Qapodisa lentswe ka leng hodimo ha o ntse o phahamisitse papetlana ya modumo: **tau, tola, letamo, tamati, tala, bata**
- 2 Bontsha lentswe ka leng ho baithuti, o ntse o le qapodisa.
- 3 Kopa baithuti ho pheta mantswe kamora hao.
- 4 Beha dipapetlana tsa mantswe tjhateng ya papatso ya medumo.

LENANEO LA DIFONIKI/MEDUMO LE FAPANENG

Modumo/Medumo: _____

Mantswe: _____

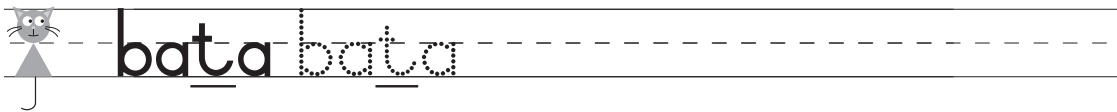
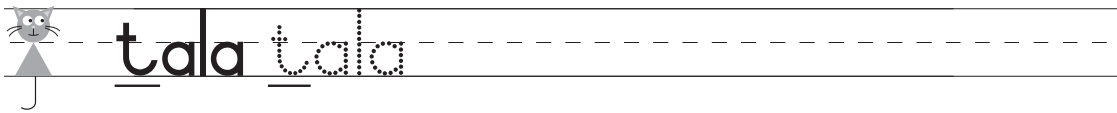
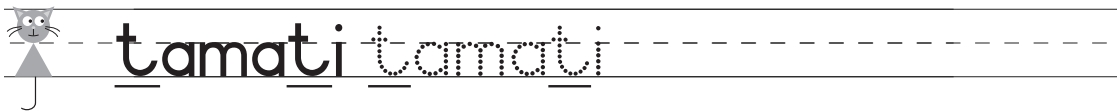
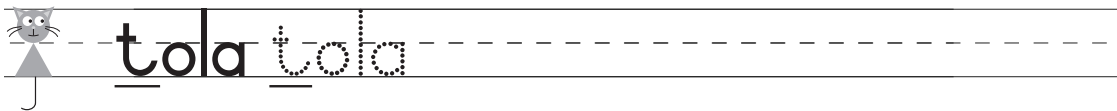
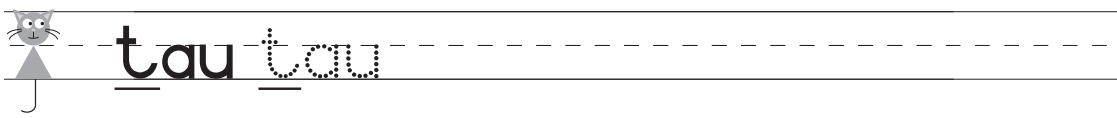
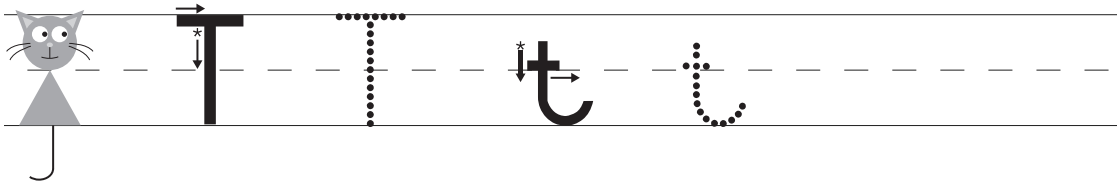
Ngodiso:

Metsotso e 15

Ngodiso ya dithlaku tse ntjha/ mantswe a matjha / dipolelo tse ntjha

- 1 Ruta baithuti mokgwa o nepahetseng wa ho sebedisa dithlaku tse nyanyane le tse kgolo: **Tt**
- 2 Bontsha ka ho ngola dithlaku bakeng sa bana ba ngolang ka letsoho le letona ebe o bontsha ba ngolang ka letsoho le letshehadi.
- 3 Ebe o bolella baithuti ho sebeta le balekane ba bona ho ngola dithlaku mekokotlong ya bona ka menwanwa.

- 4 Kamora sena bolella baithuti ho ngola ditlhaku ditafoleng tsa bona ka menwanwa.
- 5 Qetellong, bontsha baithuti tlapangollong hore mantswe le ditlhaku di ngolwa jwang.
- 6 Baithuti ebe ba ngola medumo/mantswe/dipolelo dibukeng tsa bona jwalokaha ho ngotswe tlapangollong.
- 7 Baithuti ba tshwanetse ho seha mola ka tlasa modumo o korotsweng mantsweng/dipolelong tse ngotsweng.

LENANEO LA MONGOLO LE FAPANENG

Modumo/Medumo: _____

Mantswe: _____

Ho bala ka kopanelo

Metsotso e 15

Padiso ya Pele

MAANO A KUTLWISISO: HO NAHANA/ HO AKANYA DINTHO TSE O DI BONANG EMPA O SENA BONNETE BA TSONA

Seratswana/taba	Padiso ya pele (Nahanela, o bue)
<p><u>Kgomo le Moose</u></p> <p><i>Pale ena eo o tlo e bala e itshetlehile paleng ya nnete e buang ka setswalle se sa tlwaelehang. Pale ena e etsahetse sebakeng se bitswang Vermont, lefatsheng le lenenyane Leboya Botjhabela ba United States. Vermont e tumme ka dithaba tse ntle, manyepe a dinotshi, le dipolasi tse ngata tsa lebeso. Paleng ena o tlo bala ka kgomo – phoofolo e o e tlwaetseng – le moose.</i></p> <p><i>Ho ka etsahala hore ebe ha o so utlwele ka moose pele ho mona! Moose ke phoofolo e fumanwang feela Leboya la Amerika. Ke phoofolo ya leloko la letsa empa yona e kgolo haholo.</i></p>	<p><i>Botsa: Ebe ho na le e mong wa lona a kileng a ultwela ka phoofolo e bitswang moose?</i></p>
<p>Hoseng ho hong ho bata ebile ho le mohodi. Rapolasi Abbot o ile a kganna koloi ya hae tselaneng e polasing ya hae. O ile a akgela mahlo kante mme a bona dikgomo tsa hae di ntse di fula makgulong a apereng lehlwa. O ile a emisa koloi, a tshoswa ke seo a se bonang se sa tlwaelehang.</p>	<p>Ke nahana hore Rapolasi Abbot o makaditswe ke se itseng. Hobane o ile emisa koloi! Ke a ipotsa hore na o bana eng?</p>
<p>‘Na ebe...ke moose eo?’ A buela hodimo, le ha ho ne ho se motho pela hae. O ne a e soka a bona moose polasing ya hae, mme ebile ho ne ho le mohodi mmeo ne a sena bonnete bo tiileng hore ke moose eo a e bonang. O ile a tswa ka koloing a tsamaela pela terata.</p> <p>Kannete, e ne e le moose o maoto a malelele le manaka a maholo e emeng makgulong a hae. ‘Ebe moose ona o batla eng mona?’ Rapolasi Abbot a ipotsa ka ho makala.</p>	<p>Moose ke phoofolo e kgolo haholo! Ke a ipotsa hore na Rapolasi Abbot o tshohile ha a bona Moose pela dikgomo tsa hae?</p>
<p>Bongata ba dikgomo tsa hae bo ne bo ikemetse hole le moose eo, di bonahala di maketse ebile di tshohile. Kaofela ha tsona, kante ho kgomo ya hae ya mmamoratwa, kgomo e bonolo Daisy. Daisy e ile ya atamela moose eo. Diphoofolo tsena tse pedi di ile tsa shebana jwale ka metswalle ya kgale, mme tsa qala ho fula mmoho. Rapolasi Abbot o ne a sa kgolwe seo a se bonang.</p>	<p>Ke nahana hore Rapolasi Abbot o ne a lebelletse hore dikgomo di tsamele hole le Moose ena ya tonanahadi. O ne a maketse haholo ha a bona Kgomo Daisy a atamela pela Moose!</p>

Seratswana/tabaa	Padiso ya pele (Nahanela, o bue)
<p>Rapolasi Abbot o ile a kena koloing ya hae mme a kganna ho kgutlela tlung ya hae. Ha a se a le ka tlung, o ile a nka setulo sa hae se koiyetsang mme a se beha pela festere. O ile a dula setulong seo nako e telele a shebile moose le kgomo di fula mmoho ho fihlela letsatsi le be le dikela.</p>	<p>Ke a ipotsa hore na hobaneng ha a tadimile Kgomo le Moose? Ke a ipotsa hore na o nahana hore Moose o tla ntsha Kgomo Daisy kotsi?</p>
<p>Eitse ha dikgomo di kgutlela lesakeng la tsona, Moose e ile ya ema kantle ya di shebella, e ne e bonahala e belaela e sa batle ho kena ka lesakeng leo. Qetellong Moose e ile ya paqama kantle ho lesaka. Daisy le yena atla ho paqama ka thokoho yena. Kamora nako e seng kae, Daisy le Moose ke ha di ile ke sephume sa boroko, di kgalehile! Rapolasi Abbot o ne a sa kgolwe mahlo a hae.</p>	<p>Ke na le bonnete ba hore Rapolasi Abbot o ne a sa lebella hore Kgomo Daisy a robale le Moose kantle. O ne a maketse haholo ha a bona Daisy a robala pela Moose!</p>
<p>Eitse ha Rapolasi a phaphama setulong moo, o ile a tadima ka ho makala ha Moose le Daisy di tsamaya mmoho di iketlile pela terata. Rapolasi Abbot a bososela ha a ipotsa hore na ebe diqoqa ka eng.</p>	
<p>Rapolasi Abbot o ile a palama terekere ya hae mme a tswela pele ka mesebetsi ya hae ya hoseng. O ile a qala ka ho lo hama dikgomo ka lesakeng. Kamora moo, a fepa dikgoho. Empa ha a le tseleng ya ho lata furu, o ile a bona Moose le Daisy di tsamaela tseleng e kgolo ya makoloi.</p>	<p>Ke na le bonnete ba hore jwale ha a na pelaelo ya hore Moose o tla ntsha Daisy kotsi, hobane o tswela pele ka mesebetsi ya hae ya letsatsi.</p>
<p>Eitse ha atamela ka terekere ya hae, a elellwa hore dikoloi tse ngata di eme pela terata. Letshwele labatho le ne le bokane le shebile Daisy le Moose ka lethabo. E ne e se nako e kae ha vene ya ditaba e emisa ho nka ditshwantsho tsa metswalle ena e mmedi e sa tlwaelehang. Rapolasi Abbot o ne a sa kgolwe mahlo a hae.</p> <p>'E se e le nako e kae phoofolo tsena tse pedi e le metswalle?' Moqolotsi wa ditaba a hweletsa ho botsa Rapolasi.</p>	<p>Ke nahana hore batho ha ba ke ba ema ho boha dikgomo polasing hobane Rapolasi o makaditswe ke ho bona letshwele la batho ka thoko ho terata ya hae!</p>
<p>Phirimaneng eo, Rapolasi Abbot o ile a beha setulo sa hae ka pela telebishene. Ditabeng ho ile ha hlaha polasi ya hae. Kgomo Daisy le Moose e ne e le dikgalala. Rapolasi Abbot o ne a sakgolwe seo a se bonang.</p> <p>O ile a labalabela hore Daisy le Moose e be metswalle ho ya ho ile.</p>	<p>Ke ya ipotsa hore na Kgomo Daisy le Moose e bile metswalle ya nako e kae?</p>

Dipotso tsa tlhakisetso	Dikarabo tse lebelletsweng
Ke diphoofole dife tseo e bileng metswalle paleng ena?	Kgomo Daisy le Moose di ile tsa ba metswalle
Ke eng seo Kgomo Daisy le Moose ba ileng ba se etsa mmoho?	<ul style="list-style-type: none"> • Di ile tsa fula mmoho. • Di ile tsa robala mmoho. • Di ile tsa tsamaya pela terata mmoho.
Potso hobaneng/Potso ya Maikutlo	Dikarabo tse lebelletsweng
Hobaneng ha Rapolasi Abbot a ne a sa kgolwe seo a se bonang?	<ul style="list-style-type: none"> • Hobane o ne a so ka a bona Moose polasing ya hae. • Hobane o ne a so ka a utlwela ka Moose le kgomo e le metswalle. • Hobane o ne a maketse hore Kgomo Daisy le Moose di ne robetse mmoho kantle. • Hobane batho ba bangata ba ile ba ema ho shebella Kgomo Daisy le Moose. • Hobane polasi ya hae e ne e le ditabeng.

Ho bala ka tataiso ya sehlopha

Metsotso e 30

DIHLOPHA: _____

- 1 Dudisa baithuti hantle mme ba sebedise **Leqephe la Tshebetso ya ho Bala 2**.
- 2 Hlalosetsa baithuti **Mosebetsi wa 1** wa **Labobedi**.
- 3 Bitsa sehlopha sa pele ho sebetsa mmoho le wena.
- 4 Kamora metsotso e 15, ba kgutisetse ditulong tsa bona
- 5 Etsa **Mosebetsi wa Phetoho ya ho Bala**.
- 6 Hlalosetsa baithuti Mosebetsi wa 2 wa **Labobedi**.
- 7 Bitsa sehlopha sa bobedi ho sebetsa mmoho le wena.
- 8 Tlatsa tereka ya hao ho bontsha dihlopha tse o di mamatseng, le seo ba se badileng.
- 9 Ngola diphetoho tse ka etswang dihlopheng tsa ho bala kapa mesebetsing ya ho bala.

Laboraro

Mesebetsi ya Molomo

Metsotso e 15

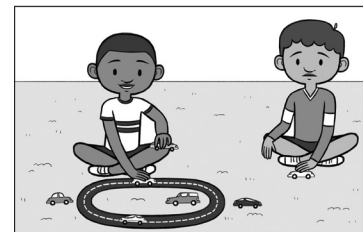
TLOTLONTSWE YA MOKOTABA

- 1 Ruta o sebedisa PATS
- 2 Bapatsa mantswe le ditshwantsho tjhateng ya Tlotlontswe ya Mokotaba.
 - fulang
 - budutu
 - tlosa budutu

Raeme kapa pina	Diketso
_____ ke motswalle, motswalle, motswalle	<i>Sebedisa mabitso a baithuti ba fapaneng ho bina pina ena.</i>
_____ ke motswalle, motswalle wa ka.	
Re rata ho ya sekolong, sekolong, sekolong.	<i>Baithuti ba tshwarane ka matsoho ka bobedi ba iketse ekare bay a tsamaya.</i>
Re rata hoya sekolong le motswalle wa ka.	
Re rata ho ja mmoho, mmoho, mmoho	<i>Baithuti ba shebane ba sebedisa matsoho a bona ho bontsha ketso ya ho ja.</i>
Re rata ho ja mmoho le motswalle wa ka.	
Re rata ho tshehisana, tshehisana, tshehisana	<i>Baithuti ba tsikinyetsane.</i>
Re rata ho tshehisana le motswalle wa ka.	

HO PHETA DIPALE KA BOIQAPELO/BOKGONI (BEKE YA PELE YA MOKOTABA)

- 1 Arola baithuti ka dihlotshwana tse nyane.
- 2 Neha sehlopha ka seng leqephe la ditshwantsho la ho petha pale ka boiqapelo/bokgoni ba bona.
- 3 Bolella baithuti ho nahana ka pale e tla tsamaelanang le ditshwantsho.
- 4 Dumella baithuti motsotso kapa e mmedi ho nahana ka dintlha tsa bona.
- 5 Kamorao ho seo, moithuti ka mong sehlotshwaneng a fumane monyetla wa ho phehisa kutlwisiso ya hae ka pale.
- 6 Hopotsa baithuti hore pale tsa bona di tshwanetse ho kgahlisa, le ho tsamaelana le ditshwantsho!
- 7 Hopotsa baithuti ho mamela dipale tsa ba bang ka hlooko.
- 8 Leboha baithuti ka ho abelana le balekane ba bona dipale tsa bona.

Tlhokomediso ya Medumo le Medumo:

Metsotso e 15

Tsebisa medumo e metjha le mantswe a matjha**TSEBISA MODUMO**

- 1 Qapodisa modumo mme o phahamise papetla ya modumo: /s/
- 2 Qapodisa modumo mme o laele baithuti ho pheta modumo ha 3.
- 3 Buisana le baithuti kamoo modumo /s/ o tshwanang Puong ya Lapeng le Puong ya Senyesemane /le kamoo o fapaneng Puong ya Lapeng le Puong ya Senyesemane.
- 4 Bakeng sa tuma-notshi, bontsha baithuti modumo oo tjhateng ya alfabete.
- 5 Botsa baithuti hore: Na o ka hopola mantswe a mang a nang le modumo /s/?
- 6 Sekaseka/buisana le baithuti ka mantswe mang, jwaloka: **sesa, mose, sila**

TSEBISA MANTSWE A MATJHA

- 1 Qapodisa lentswe ka leng hodimo le ka ho hlaka o ntse o phahamisa papetlana ya lentswe: **seta, sesa, somo, sila, mose, selemo**
- 2 Bontsha baithuti lentswe ka leng, o ntse o le qapodisa.
- 3 Kopa baithuti ho pheta mantswe kamora hao.
- 4 Beha dipapetlana tsa mantswe tjhateng ya papatso ya medumo.

LENANEO LA DIFONIKI/MEDUMO LE FAPANENG

Modumo/Medumo: _____

Mantswe: _____

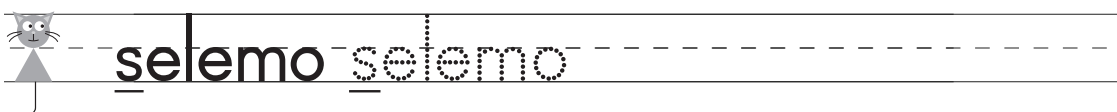
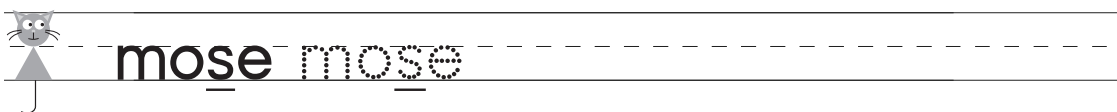
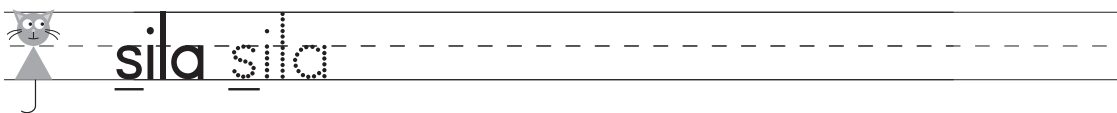
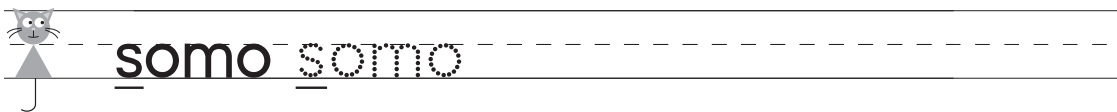
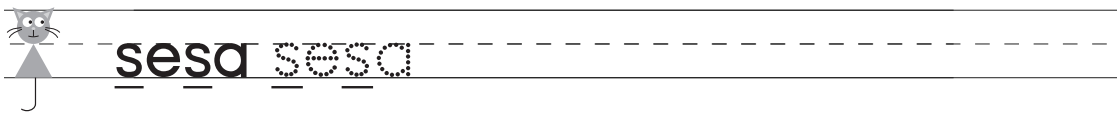
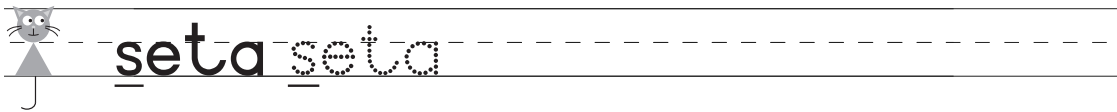
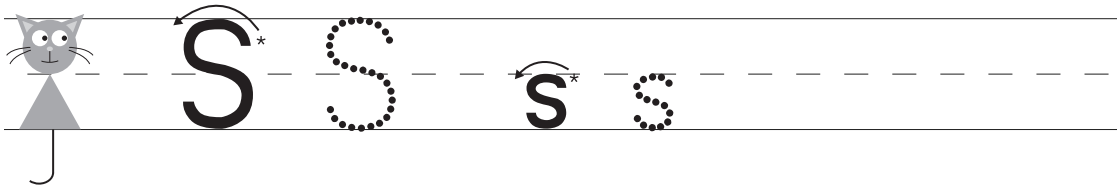
Mongolo:

Metsotso e 15

Ngola (di)tlhaku tse ntjha / mantswe a matjha / dipolelo tse ntjha

- 1 Ruta baithuti mokgwa o nepahetseng wa ho sebedisa ditlhaku tse nyenyane le tse kgolo: **Ss**
- 2 Bontsha ka ho ngola ditlhaku bakeng sa bana ba ngolang ka letsoho le letona ebe o bontsha ba ngolang ka letsoho le letshehadi.
- 3 Ebe o bolella baithuti ho sebeta le balekane, ho ngola ditlhaku mekokotlong ya bona ka menwana.
- 4 Ka mora hona, bolella baithuti ho ngola ditlhaku ka menwana hodima tafole tsa bona
- 5 Qetellong bontsha baithuti tlapangollong hape hore dithlaku le mantswe di ngolwa jwang

- 6 Baithuti ba tshwanetse ho kopolla modumo/ mantswe/ dipolelo dibukeng tsa bona.
7 Baithuti ba tshwanetse ho seha mela ka tlasa modumo o korotsweng mantsweng / kapa dipolelong tse ngotsweng.

LENANEO LA MONGOLO LE FAPANENG

Modumo/Medumo: _____

Mantswe: _____

Ngodiso:

Metsotso e 30

Ho rala le ho thala

SEHLOHO: Taka setshwantsho sa setswalle se sa tlwaelehang.

MOSEBETSI: Taka setshwantsho mme o ngole polelo.

FOREIMI YA HO NGOLA: Setswalle se sa tlwaelehang ke se pakeng tsa...le ...

BEKE 2

BONTSHA KA HO E TSA

- 1 Hlalosa hore kajeno, baithuti ba tlile ho sebedisa menahano ya bona ho taka setswalle se sa tlwaelehang.
- 2 Bontsha ka ho etsa hore o **nahana pele o ngola**.
- 3 Bolella baithuti mohopolo wa hao ka setshwantsho seo o tlileng ho se taka, ka mokgwa ona: letata le ntja.
- 4 Bontsha ka ho taka setshwantsho sa letata le ntja eo e leng metswalle.
- 5 Hlalosa hore ke mantswe afe ao o tlileng ho a ngola. Sehela lentswe le leng le leng mola: ka mokgwa ona: Setswalle se sa tlwaelehang pakeng tsa letata le ntja.
- 6 Hlakola mohlala wa hao tlapangolong. Hlalosa hore hona e ne e le mohlala feela, baithuti ba tshwanela ho ngola mehopolo ya bona ya sethatong.

DITAELO TSA MOLOMO

- 1 Sekaseka/busiana le baithuti ka mantswe a itseng a metswalle e sa tlwaelehang.
- 2 Ngola mantswe tlapangolong, ka mokgwa ona tau, tweba, jj.
- 3 Botsa baithuti hore: O nahana ke eng eo e ka bang setswalle se sa tlwaelehang?
- 4 Laela baithuti ho **nahana pele ba ngola**.
- 5 Bitsa baithuti ba 2–3 ho o phetela setswalle se sa tlwaelehang seo ba se nahanneng.
- 6 Ba tshwanetse hore: Ke nahanne setswalle se sa tlwaelehang pakeng tsa...le...
- 7 Hlalosetsa baithuti hore jwale ba tlile ho taka le ho fa ditshwantsho tsa bona sehlooho.

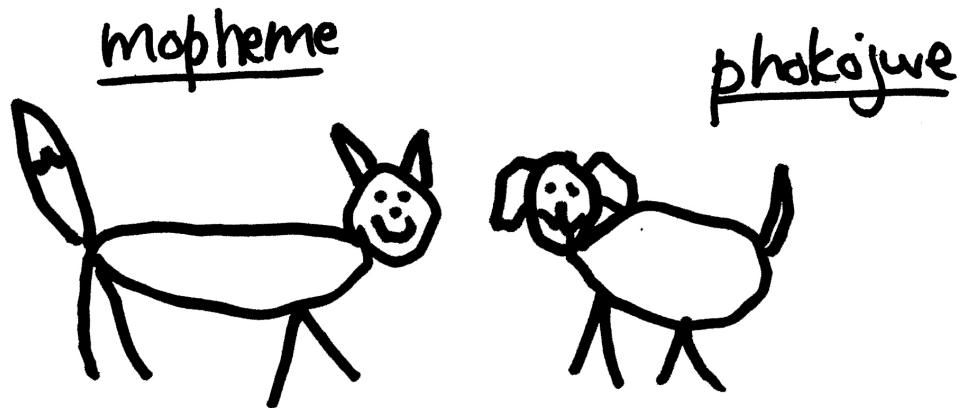
NGODISO

- 1 Neha baithuti dibuka tsa bona.
- 2 Ha baithuti ba ntse ba ngola, tsama-tsamaya ka phaposingburutelo ho phethela **dikopanonyana**.
- 3 Kopa baithuti ho o phetela seo ba se ngotseng.
- 4 Thusa baithuti ho ngola sehloho.
- 5 Kgothatsa baithuti.

BOISANANG KA BOBEDI

- 1 Ha ho setse metsotso e 2–3, laela baithuti ho beha diphensele tsa bona fatshe.
- 2 Laela baithuti ho **buisana ka bobedi** le balekane ba bona ka seo ba se takileng.

Bapatsa bongodi ba baithuti leboteng ka phaposiburutelong moo bohle ba kgonang ho bona. Hona ho thusa baithuti ho buisana ka mokotaba.

Setswalle se sa tlwaelehang
sa mopheme / phokojwe le ntja

Ho bala ka tataiso ya sehlopha

Metsotso e 30

DIHLOPHA: _____

- 1 Dudisa baithuti bohle ka **Leqephe la tshebetso la ho Bala 2**.
- 2 Hlalosetsa baithuti bohle **mosebetsi wa 1** wa **Laboraro**.
- 3 Bitsa sehlopha sa pele ho sebetsa ha mmoho le wena.
- 4 Kamora metsotso e 15, ba kgutlisetse ditulong tsa bona.
- 5 Etsa phethoho ya **Mosebetsi wa Phetoho ya ho Bala**.
- 6 Hlalosetsa baithuti bohle **Mosebetsi wa 2** wa **Laboraro**.
- 7 Bitsa sehlopha sa bobedi ho sebetsa ha mmoho le wena.
- 8 Tlatsa tereka ya hao ho bontsha dihlopha tseo o di mametseng, le seo ba se badileng.
- 9 Ngola diphetoho tse ka etswang dihlopheng tsa ho bala kapa mesebetsing ya ho bala.

Labone

Tlhokomediso ya Medumo le Medumo:

Metsotso e 15

Ho arola le ho kopanya medumo/mantswe

SEO KE SE ETSANG...

- 1 Qala ka lentswe ho tswa thutong ya Labobedi
- 2 Qapodisa lentswe: **tala**
- 3 Arola lentswe ho ya ka modumo ya lona: /t/-/a/-/l/-/a/
- 4 Qapodisa modumo o qalang lentswe: /t/
- 5 Qapodisa modumo wa bobedi wa lentswe: /a/
- 6 Qapodisa modumo wa boraro wa lentswe: /l/
- 7 Qapodisa modumo o qetelang lentswe: /a/
- 8 Ngola lentswe tlapangolong: **tala**
- 9 Bontsha ka ho supa le ho kopanya medumo ho bopa lentswe: /ta/-/la/ = **tala**
- 10 Pheta hona o sebedisa lentswe ho hlaha thutong ya Laboraro: **sila**

SEO RE SE ETSANG

- 1 Qala ka lentswe ho tswa thutong ya Labobedi
- 2 Qapodisa lentswe: **bata**
- 3 Botsa baithuti hore: ke modumo ofe o qalang lentswe? /b/
- 4 Botsa baithuti hore: ke modumo ofe o latelang lentsweng? /a/
- 5 Botsa baithuti hore: ke modumo ofe o latelang? /t/
- 6 Botsa baithuti hore: ke modumo ofe o qetellong ya lentswe? /a/
- 7 Kopa baithuti ho arola lentswe ka medumo eo le bopilweng ka yona: /b/-/a/-/t/-/a/
- 8 Ngola lentswe: **bata**
- 9 Laela baithuti ho kopanya medumo le wena ho bopa lentswe: /ba/-/ta/ = **bata**
- 10 Pheta hona o sebedisa lentswe ho hlaha thutong ya Laboraro: **sesa**

Ho bala ka kopanelo:

Metsotso e 15

Padiso ya bobedi

MAANO A HO BALA: HO AKANYA DINTHO TSE O DI BONANG EMPA O SENA BONNETE BA TSONA

Seratswana	Padiso ya bobedi (Nahana, o bue)
<p><u>Kgomo le Moose</u></p> <p><i>Pale ena eo o tlo e bala e itshetlehile paleng ya nnete e buang ka setswalle se sa tlwaelehang. Pale ena e etsahetse sebakeng se bitswang Vermont, lefatsheng le lenenyane Leboya Botjhabela ba United States. Vermont e tumme ka dithaba tse ntle, manyepe a dinotshi, le dipolasi tse ngata tsa lebese. Paleng ena o tlo bala ka kgomo – phoofolo e o e tlwaetseng – le moose.</i></p> <p><i>Ho ka etsahala hore ebe ha o so utlwele ka moose pele ho mona! Moose ke phoofolo e fumanwang feela Leboya la Amerika. Ke phoofolo ya leloko la letsa empa yona e kgolo haholo.</i></p>	
<p>Hoseng ho hong ho bata ebile ho le mohodi. Rapolasi Abbot o ile a kganna koloi ya hae tselaneng e polasing ya hae. O ile a akgela mahlo kantle mme a bona dikgomo tsa hae di ntse di fula makgulong a apereng lehlwa. O ile a emisa koloi, a tshoswa ke seo a se bonang se sa tlwaelehang.</p>	
<p>'Na ebe...ke moose eo?' A buela hodimo, le ha ho ne ho se motho pela hae. O ne a e soka a bona moose polasing ya hae, mme ebile ho ne ho le mohodi mmeo ne a sena bonnete bo tiileng hore ke moose eo a e bonang. O ile a tswa ka koloing a tsamaela pela terata.</p> <p>Kannete, e ne e le moose o maoto a malelele le manaka a maholo e emeng makgulong a hae. 'Ebe moose ona o batla eng mona?' Rapolasi Abbot a ipotsa ka ho makala.</p>	<p>Ke nahana hore ha ho a tlwaeleha ho bona moose, hobane Rapolasi Abbot o ne a qala ho e bona.</p>
<p>Bongata ba dikgomo tsa hae bo ne bo ikemetse hole le moose eo, di bonahala di maketse ebile di tshohile. Kaofela ha tsona, kantle ho kgomo ya hae ya mmamoratwa, kgomo e bonolo Daisy. Daisy e ile ya atamela moose eo. Diphoofolo tse tse pedi di ile tsa shebana jwale ka metswalle ya kgale, mme tsa qala ho fula mmoho. Rapolasi Abbot o ne a sa kgolwe seo a se bonang.</p>	<p>Ke nahana hore ho a makatsa hore kgomo le moose di etse setswalle, hobane dikgomo tse ngata di ne di le hole le moose. Lebaka le leng ke hore Rapolasi Abbot o ne a sa kgolwe seo a neng a se bona.</p>

Seratswana	Padiso ya bobedi (Nahana, o bue)
<p>Rapolasi Abbot o ile a kena koloing ya hae mme a kganna ho kgutlela tlung ya hae. Ha a se a le ka tlung, o ile a nka setulo sa hae se koyetsang mme a se beha pela festere. O ile a dula setulong seo nako e telele a shebile moose le kgomo di fula mmoho ho fihlela letsatsi le be le dikela.</p>	<p>Ke nahana hore Rapolasi Abbot o ne a bona setswalle seo se kgahlisa hobane se ne se sa tlwaeleha! Ha ke nahane hore o ne a tla tadima nako e telele jwalo ha e ne le dikgomo tse pedi tse neng di fula.</p>
<p>Eitse ha dikgomo di kgutlela lesakeng la tsona, Moose e ile ya ema kantle ya di shebella, e ne e bonahala e belaela e sa batle ho kena ka lesakeng leo. Qetellong Moose e ile ya paqama kantle ho lesaka. Daisy le yena atla ho paqama ka thokoho yena. Kamora nako e seng kae, Daisy le Moose ke ha di ile ke sephume sa boroko, di kgalehile! Rapolasi Abbot o ne a sa kgolwe mahlo a hae.</p>	<p>Ke nahana hore taba ena e ne e makatsa ho Rapolasi Abbot hobane o ne a sa kgolwe seo a neng a se bona.</p>
<p>Eitse ha Rapolasi a phaphama setulong moo, o ile a tadima ka ho makala ha Moose le Daisy di tsamaya mmoho di iketlile pela terata. Rapolasi Abbot a bososela ha a ipotsa hore na ebe diqoqa ka eng.</p>	<p>Ke nahana hore Rapolasi Abbot o ile a robala setulong seo se koyetsang hobane o ne a hohetswe ke diketso tsa kgomo le moose. O ne a tshaba hore o tla fetwa ke ntho tse ding tse ngata ha a ka tloha moo.</p>
<p>Rapolasi Abbot o ile a palama terekere ya hae mme a tswela pele ka mesebetsi ya hae ya hoseng. O ile a qala ka ho lo hama dikgomo ka lesakeng. Kamora moo, a fepa dikgoho. Empa ha a le tseleng ya ho lata furu, o ile a bona Moose le Daisy di tsamaela tseleng e kgolo ya makoloi.</p>	
<p>Eitse ha atamela ka terekere ya hae, a eellwa hore dikoloi tse ngata di eme pela terata. Letshwele labatho le ne le bokane le shebile Daisy le Moose ka lethabo. E ne e se nako e kae ha vene ya ditaba e emisa ho nka ditshwantsho tsa metswalle ena e mmedi e sa tlwaelehang. Rapolasi Abbot o ne a sa kgolwe mahlo a hae.</p> <p>‘E se e le nako e kae phoofolo tsena tse pedi e le metswalle?’ Moqolotsi wa ditaba a hweletsa ho botsa Rapolasi.</p>	<p>Ke nahana hore batho ba bangata ba ne ba nahana hore setswalle seo ha se a tlwaeleha hobane ba ile ba ema ba shebelletse Kgomo Daisy le Moose.</p>
<p>Phirimaneng eo, Rapolasi Abbot o ile a beha setulo sa hae ka pela telebishene. Ditabeng ho ile ha hlaha polasi ya hae. Kgomo Daisy le Moose e ne e le dikgalala. Rapolasi Abbot o ne a sakgolwe seo a se bonang.</p> <p>O ile a labalabela hore Daisy le Moose e be metswalle ho ya ho ile.</p>	<p>Ditaba di re tsebisa ka dintho tse bohlokwa le tse kgahlisang tse etsahalang. Setswalle sa Daisy le Moose ha se a tlwaeleha, ke ka hoo Daisy le Moose di ne di le ditabeng.</p>

Dipotso tsa tlhakisetso	Dikarabo tse lebelletsweng
Moose ha se phoofolo ya Afrika Borwa. Ke phoofolo efe ya Afrika Borwa e ka bang motswalle ya sa tlwaelehang wa kgomo.	<i>Ke nahana hore.....e ka ba motswalle ya sa tlwaelehang wa kgomo.</i>
Ke eng se etsang o nahane hore ha ho ya tlwaeleha hore kgomo le moose e be metswalle?	<p><i>Ke nahana sena hobane:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Rapolasi Abbot o ne a sa kgolwe mahlo a hae</i> • <i>Rapolasi Abbot o ne a di tadimile/shebile motsheare le bosiu</i> • <i>Letshwele la batho le ne le bokane bo shebile metswalle ena e sa tlwaelehang.</i> • <i>Hobane Kgomo le Moose di ne di hlahile ditabeng telebesheneng.</i>
Potso Hobaneng/Potso ya maikutlo	Dikarabo tse lebelletsweng
Hobaneng ha Kgomo Daisy le Moose ba ne ba hlahile ditabeng?	<ul style="list-style-type: none"> • Hobane batho ba ne ba qala ho bona kgomo le moose e le metswalle. • Hobane ha se ntho e tlwaelehileng hore kgomo le moose e be metswalle. • Hobane batho ba bangata ba ne ba kgahlilwe ke setswalle sena.

Ho bala ka tataiso ya sehlopha

Metsotso e 30

DIHLOPHA: _____

- 1 Dudisa baithuti hantle mme ba sebedise **Leqephe la Tshebetso la ho Bala 2**.
- 2 Hlalosetsa baithuti bohle mosebetsi wa 1 wa **Labone** ho baithuti bohle.
- 3 Bitsa sehlopha sa pele ho sebetsa ha mmoho le wena.
- 4 Kamora metsotso e 15, ba kgutlisetse ditulong tsa bona.
- 5 Etsa **mosebetsi wa phetoho wa ho bala**.
- 6 Hlalosetsa baithuti bohle mosebetsi wa 2 wa **Labone**.
- 7 Bitsa sehlopha sa bobedi ho sebetsa ha mmoho le wena.
- 8 Tlatsa tereka ho bontsha dihlopha tse o di mametseng, le seo ba se badileng.
- 9 Ngola diphetoho tse ka etswang dihlopheng tsa ho bala kapa mesebetsing ya ho bala.

Labohlano

Mesebetsi ya Molomo

Metsotso e 15

TLOTLONTSWE YA MOKOTABA

- 1 Ruta o sebedisa PATS
- 2 Bapatsa mantswe le ditshwantsho tjhateng ya Tlotlontswe ya Mokotaba.
 - tlwaelehile
 - e sa tlwaelehang
 - Ha ke kgolwe mahlo aka

Raeme kapa pina	Diketso
_____ ke motswalle, motswalle, motswalle	<i>Sebedisa mabitso a baithuti ba fapaneng ho bina pina ena.</i>
_____ ke motswalle, motswalle wa ka.	
Re rata ho ya sekolong, sekolong, sekolong.	<i>Baithuti ba tshwarane ka matsoho ka bobedi ba iketse ekare bay a tsamaya.</i>
Re rata hoya sekolong le motswalle wa ka.	
Re rata ho ja mmoho, mmoho, mmoho	<i>Baithuti ba shebane ba sebedisa matsoho a bona ho bontsha ketso ya ho ja.</i>
Re rata ho ja mmoho le motswalle wa ka.	
Re rata ho tshedisana, tshedisana, tshedisana	<i>Baithuti ba tsikinyetsane.</i>
Re rata ho tshedisana le motswalle wa ka.	

PUISANO YA SERATSWANA SE BADILWENG KA KOPANELO

- 1 Ngola foreimi ya puisano tlapangolong
Seratswaneng...
Karolo eo ke e ratileng ke...
Ke nahana ho tla be ho sa tlwaeleha ho bona setswalle pakeng tsa...le...
- 2 Balla baithuti foreimi ya puisano.
- 3 Arola baithuti ka **dihlotshwana tse nyane**.
- 4 Bolella baithuti hore e mong le e mong a fumane monyetla wa ho tshwaela puisanong.
- 5 Laela baithuti ho mamela ka hlooko.
- 6 Kopa baithuti ba fapaneng kapa sehlopha se itseng sa baithuti ho abelana le wena dikarabo tsa bona.
- 7 Ha dikarabo di sa nepahala, di lokise.
- 8 Leboha baithuti ka diphehiso tsa bona.

Tlhokomediso ya Medumo le Medumo:

Metsotso e 15

Popo ya Mantswe

Ngola lenane tlapangolong le bontshang medumo eo ba ithutileng yona nako e fetileng mmoho le medumo ya thuto ya Labobedi le Laboraro.

t	s	l
a	o	b
e	m	i
u	k	d

ETSA KA HO BONTSHA

- 1 Hopotsa baithuti ka medumo ya beke: /t/ le /s/
- 2 Etsa boikgopotso ba medumo yohle le ho e kopanya tlapangolong.
- 3 Neha baithuti metsotso e 3 ho bopa mantswe a mangata kamoo ba ka kgonang ka ho sebedisa medumo le ho kopanya medumo e ka hodimo.
- 4 Bontsha baithuti hore ba ka bopa mantswe ka modumo o korotsweng, jwaloka: /t/-/a/-/l/-/a/ = **tala**
- 5 Hopotsa baithuti hore ba ka bopa mantswe ka ho sebedisa medumo ofe kapa ofe – ha ho hlokehe hore ba sebedise /t/ kapa /s/
- 6 Bontsha baithuti hore ba ka bopa lentswe le leng jwang, jwaloka: /d/-/u/-/l/-/a/ = **dula**

HO ETSWANG KE BAITHUTI

- 1 Bolella baithuti ho bula dibuka tsa bona tsa ho ngolla ebe ba ngola sehloho sena: **t, s**
- 2 Laela baithuti ho ba qala ho ngola.
- 3 Neha baithuti metsotso e 3 ho fumana le ho bopa mantswe ka bongata kamoo ba ka kgonang.
- 4 Dumella baithuti ho tshwaya mosebetsi wa bona. Bontsha baithuti tsela ya ho bopa mantswe ana (le amang): **tau, tola, letamo, tamati, tala, bata, seta, sesa, somo, sila, mose, selemo, dula, duka, kama, kuku, mela, mola, loma**

LENANEO LA DIFONIKI/MEDUMO LE FAPANENG

Modumo/Medumo: _____

Mantswe: _____

Ho bala ka kopanelo:

Metsotso e 15

Diketsahalo kamora ho bala

MAANO A KUTLWISISO: KAKARETSO / HO AKANYA DINTHO TSE O DI BONANG EMPA O SENA BONNETE BA TSONA

TAKA SERATSWANA

- 1 Dudusa baithuti madulong a bona ka dibuka tsa bona tsa ho ngolla kapa maqephe a sa ngollang, diphensele le dikherayone.
- 2 Hlalosa hore kajeno baithuti ba tlile ho **akanya dintho mme ba take** ka seo se ka etsahalang ha seratswana se ka tswela pele.
- 3 **Bontsha** ka ho etsa o **akanye** ka se ka etsahalang, jwaloka: Ke nahana ho latelang, Kgomo le Moose ba ka leka ho tsamaya polasing mmoho, ho etela lapeng habo Moose.
- 4 Taka setshwantsho sa hao tlapangolong sa Kgomo le Moose ba tsamaya ba etswa polasing.
- 5 Kamora moo, bolella baithuti hore ba tlile ho akanya ke seo se ka etsahalang seratswana ha se tswelapele.
- 6 Kopa baithuti ho kwala mahlo mme ba iketle. Ba balle seratswana hape.
- 7 Kopa baithuti ho bula mahlo, mme ba take mehopolo ya bona ka seo ka etsahalang.
- 8 Qetellong, kopa baithuti ho **buisana ka bobedi**, mme ba bontshane seo ba se takileng le molekane.

Ho bala ka tataiso ya sehlopha

Metsotso e 30

DIHLOPHA: _____

- 1 Dudisa baithuti hantle mme ba sebedise **Leqephe la Tshebetso la ho Bala 2**.
- 2 Hlalosetsa baithuti bohle mosebetsi wa 1 wa **Labohlano** ho baithuti bohle.
- 3 Bitsa sehlopha sa pele ho sebetsa ha mmoho le wena.
- 4 Kamora metsotso e 15, ba kgutlisetse ditulong tsa bona.
- 5 Etsa **Mosebetsi wa Phetoho wa ho Bala**.
- 6 Hlalosetsa baithuti bohle **Mosebetsi wa 2** wa **Labohlano**.
- 7 Bitsa sehlopha sa bobedi ho sebetsa ha mmoho le wena.
- 8 Tlatsa tereka ya hao ho bontsha dihlopha tse o di mametseng, le seo ba se badileng.
- 9 Ngola diphetoho tse ka etswang dihlopheng tsa ho bala kapa mesebetsing ya ho bala.

Boikgopotso ba thuto ya puo pheletsong ya beke

Metsotso e 15

- 1 Dudisa baithuti mmateng pheletsong ya letsatsi.
- 2 Etsa boikgopotso ba thuto ya puo. O ka nna wa kgetha ho kopanya Puo ya Lapeng le Puo ya Senyesemane ha o ntse o etsa boikgopotso bona.
- 3 Hopola ho dumella baithuti ho buisana ka bobedi ka dikarabo tsa bona le balekane ba bona. Kamora moo, kgetha baithuti ba seng ba kae ho abelana dikarabo tsa bona ho baithuti bohle.
- 4 Sebedisa dipotso tse latelang ho tataisa dipuisano tsa thuto ya puo:
 - a **Mmokotaba wa rona wa beke e ne e le ofe?**
 - b **Ke pale dife tseo re di badileng mmoho?**
 - c **Ke mantswe afe a matjha ao o a ratileng bekeng ena?**
 - d **O ithutile eng paleng tseo re di badileng mmoho?**
 - e **Re ngotse ka eng bekeng ena?**
 - f **Tsebo ya hao ya mongolo e ntlafetse jwang bekeng ena?**
 - g **Tsebo ya hao ya ho bala e ntlafetse jwang bekeng ena?**
 - h **Ke eng seo o leng motlotlo ka ona bekeng ena?**
- 5 Qetellong, bolella baithuti ho nahana ka dintho tse pedi tseo ba tla qoqela ba lelapa la bona tseo baithutileng tsona bekeng ena le hore tsebo ya bona e ntlafetse hakae?

Hlokomela: mosebetsi ona wa boikgopotso le boitekolo o bohlokwa haholo jwaloka karolo ya thuto. Ka kopo o se ke wa tlola mosebetsi ona wa beke.

The background of the entire page is a light gray color with a repeating pattern of small, white, line-art icons. These icons represent various educational fields: science (flasks, beakers, globes, atoms), mathematics (calculators, rulers, compasses, triangles), arts (pencils, paint palettes, brushes), and general education (books, graduation caps, lightbulbs, speech bubbles).

Kereiti 1

KOTARA 2

Beke

3

МОКОТАВА:

Ho lema

Boitokisetso ba Phaposiburutelo

- 1 Tshimolohong ya beke e nngwe le enngwe, netefatsa hore phaposiburutelo e hlwekile e makgethe.
- 2 Beha DITJHATE TSA PAPATSO YA MANTSWE, mme o tlose tseo o seng o sa di hloke, mme o di boloke hantle.
- 3 Ebe, o hlophisa dipapetlana tsa mantswe le ditshwantsho tsa tlotlontswe ya mokotaba tseo o tla di hloka.
- 4 Fumana o be o lokise dintho bakeng sa lebotla la phaposi la mokotaba tse tla kgahla baithuti, jwaloka: ditshwantsho tse mmalwa tsa dintho tse lengwang.
- 5 Etsa diphuphutso inthaneteng ho hlophisetsa mokotaba. Mohlala: diphuphutso tsa kamoo dijalo di holang ka teng
- 6 Etsa bonnete ba hore buka tsa ho ngolla tsa baithuti dibuka tsa tshebetso tsa DBE di tshwailwe ka ho ikgetha, mme di beilwe ka makgethe.
- 7 Etsa bonnete ba hore buka tse kgolo tsa hao, dibuka tsa padiso mmoho le dibuka tsa laaborari di maemong a lokileng ebile di beilwe ka nepo.

Mosebetsi ya Tlatsetso

Mosebetsi ena e ka etswa ke baithuti ka bonngwe ba qetang mosebetsi wa bona ka pele KAPA ha o ntse o etsa tekanyetso le ba bang ba baithuti.

Mosebetsi wa 1: Buka ya tshebetso ya DBE 1: Leqephe la 33 le 34, Ha re etseng

Mosebetsi wa 2: Buka ya tshebetso ya DBE 1: Leqephe la 35, Mosebetsi wa mantswe

Mosebetsi wa 3: Buka ya tshebetso ya DBE 1: leqephe la 36 le 37, Ha re ngoleng

Mosebetsi wa 4: Taka setshwantsho sa ntho enngwe e lengwang.

Mantaha

Mosebetsi wa molomo

Metsotso e 15

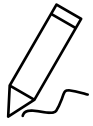
TSEBISA MOKOTABA: FUMANA DINTLHA TSA TSEBO YA PELE

- 1 Bontsha baithuti setshwantsho sa pele/sa bobedi sa buka e kgolo: Kgoho e kgubedu
- 2 Bolella baithuti hore re qala mokotaba o motjha o bitswang: Ho lema
- 3 Taka sedikadikwe o ngole **mokotaba** ka hara sona mahareng a tlapangollo.
- 4 Botsa baithuti: *ke eng seo le seng le se tseba ka mokotaba ona?*
- 5 Ngola mehopolo ya baithuti tlapangollong mmapeng wa mehopolo. Ngola dintlha tse tshwanang mmoho.
- 6 Ha baithuti ba sokola ho fana ka mehopolo ya bona, ba etelle pele ka dipotso tse kang:
 - a Ke dintho dife tse lengwang?
 - b Re ka etsa eng ka dintho tse lengwang?
 - c Re ka lema dintho kae?

TLOTLONTSWE YA MOKOTABA

- 1 Ruta o sebedisa (PATS)
- 2 Bapatsa mantswa le ditshwantsho tihateng ya tlotlontswe ya mokotaba.
 - lema
 - mobu
 - peo

Raeme kapa pina	Diketso
Dipalesa tse tharo tshimong ya rona.	<i>Bontsha menwana e meraro</i>
Ya pele ya re: Nna ke mosweu, jwaloka ka lebese.	<i>Bontsha monwana o le mong kapa/le mmala o mosweu.</i>
Ya bobedi ya re: Bona nna, mmala wa ka, ke o mokgubedu.	<i>Bontsha menwana e mebedi kapa/le mmala o mokgubedu</i>
Ya boraro ya re: Nna ke mosehla, bosehla ba letsatsi.	<i>Bontsha monwana wa boraro kapa/le mmala o mosehla.</i>
Letsatsi la tjhaba, ka mahlasedi a phatsimang	<i>Kgantsha ka menwana kaofela e leshome ebile o bososela.</i>
Dipalesa tse tharo tsa bososela.	<i>Kgantsha ka menwana kaofela e leshome ebile o bososela.</i>

Mongolo

Metsotso e 15

- 1 Bolella baithuti hore ba bule buka tsa bona tsa ho ngolla.
- 2 Bitsetsa baithuti medumo le mantswe ao ba tshwanetseng ho a ngola: *palo e fapana ho ya ka puo*)
 - a tola
 - b tala
 - c bata
 - d letamo
 - e sesa
 - f somo
 - g sila
 - h mose
- 3 Ho tloha moo bolella baithuti ho nka dipene tsa bonatsa mmala ho itshwaela.
- 4 Ngola ka ho hlaka medumo le mantswe tlapangolong.
- 5 Qetellong ya letsatsi bokella dibuka tsa baithuti ele hore o eellwe baithuti ba hlohang thuso kapa tshehetso.

LENANEO LA MONGOLO LE FAPANENG

Modumo/Medumo: _____

Mantswe: _____

Ho bala ka kopanelo:

Metsotso e 15

Boitokisetso pele o bala

MAANO A KUTLWISISO: HO LEPA/NOHA

- 1 Dudisa baithuti fatshe hodima mmata hore bohle ba kgone ho bona buka e kgolo.
- 2 Bula buka e kgolo paleng ya: Kgoho e kgubedu
- 3 Bontsha baithuti ditshwantsho leqephe ka leng ontse o ba botsa hore ba nahana hore ho etsahalang.
- 4 Thusa baithuti ho ikamahanya ka maikutlo le ditshwantsho, hore ba be le moelelo o motle wa seo pale e buang ka sona.
- 5 Tsebisa mantswe a matjha karolong tse nepahetseng tsa pale.
- 6 Bala pale kaofela hang, o sa kgaotse.

Ho ngola:

Metsotso e 30

ho rala le ho thala

SEHLOHO: Ngola ka ntho eo o batlang ho e lema tshimong ya hao.

MOSEBETSI: Taka setshwantsho mme o ngole polelo.

FOREIMI YA HO NGOLA: Ke batla ho lema...tshimong yaka.

BONTSHA KA HO E TSA

- 1 Hlalosa hore tsatsing lena, baithuti batla ngola ntho eo ba batlang ho e lema tshimong tsa bona.
- 2 **Bontsha** baithuti ka ho etsa hore o **nahana pele o ngola.**
- 3 Bolella baithuti seo o nahanneng ho se taka, jwaloka: Ke batla ho lema sefate sa avokhado tshimong yaka.
- 4 **Bontsha** ka ho taka setshwantsho sa hao o eme pela sefate se seholo sa avokhado.
- 5 Hlalosa hore ke mantswe afe ao o tlileng ho a ngola . **Seha mola bakeng sa lentse le leng le leng**, ka tsela ena: Ke batla ho lema sefate sa avokhado tshimong yaka.
- 6 Hlakola mohlala wa hao letlapeng. Hlalosa hore seo e ne e le mohlala feela, baithuti ba lokela ho ngola mehopolo ya bona ya sethatong.

DITAELO TSA MOLOMO

- 1 Sekasekang dintho tse lengwang le baithuti.
- 2 Ngola mantswe letlapangollong , jwaloka: dihwete, ditapole, dipalesa, dilemone, jj.
- 3 Botsa baithuti: Ke ntho efe e le nngwe eo o batlang ho e lema tshimong ya hao?
- 4 Laela baithuti ho **nahana pele ba ngola**
- 5 Bitsa baithuti ba 2–3 ho o phetela seo ba batlang ho se lema.
- 6 Ba tshwanetse bare: Ke batla ho lema...tshimong yaka.
- 7 Hlalosetsa baithuti hore jwale ba tlile ho taka le ho leibola ditshwantsho tsa bona.

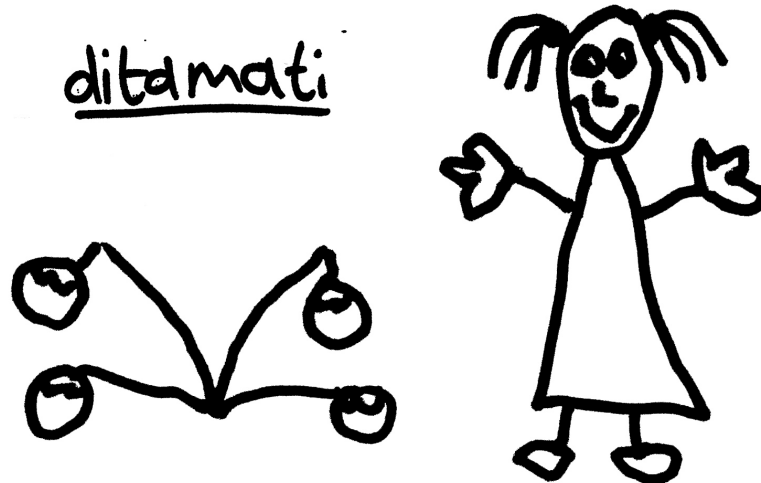
NGODISO

- 1 Neha baithuti dibuka tsa bona
- 2 Ha baithuti ba ntse ba ngola, tsama-tsamaya ka phaposeng mme o **tshware dikopanonyana mmoho le baithuti.**
- 3 Kopa baithuti hore ba o jwetse ka seo ba se ngotseng.
- 4 Thusa baithuti ho ngola sehlooho. (na)
- 5 Kgothatsa baithuti

BUISANANG KA BOBEDI

- 1 Ha ho setse metsotso e 2-3, laela baithuti ho beha dipensele tsa bona.
- 2 Laela baithuti ho **buisana ka bobedi** le balekane ba bona ka seo ba se takileng.

*Bapatsa bongodi ba baithuti leboteng ka phaposiburutelo moo bohle ba kgonang ho bona.
Hona ho thusa baithuti ho buisana ka mokotaba.*

Ke patla ho lema ditamati
tshimong ya ka.

Ho bala ka tataiso ya sehlopha

Metsoso e 30

DIHLOPHA: _____

- 1 Dudisa baithuti hantle mme ba sebedise **Leqephe la Tshebetso ya ho Bala 3**.
- 2 Hlalosetsa baithuti **mosebetsi wa 1 wa Mantaha**
- 3 Bitsa sehlopha sa pele ho sebetsa ha mmoho le wena.
- 4 Kamora metsotso e 15, ba kgutlisetse ditulong tsa bona.
- 5 Etsa **Mosebetsi wa Phetoho ya ho Bala**.
- 6 Hlalosetsa baithuti **mosebetsi wa 2 wa Mantaha**.
- 7 Bitsa sehlopha sa bobedi ho sebetsa ha mmoho le wena.
- 8 Tlatsa tereka ya hao ho bontsha dihlopha tseo di mametseng, le seo ba se badileng.
- 9 Ngola diphetoho tse ka etswang dihlopheng tsa ho bala kapa mesebetsing ya ho bala.

Labobedi

Tlhokomediso ya Medumo le Medumo:

Metsotso e 15

Tsebisa modumo o motjha le mantswe

TSEBISA MODUMO O MOTJHA

- 1 Qapodisa modumo mme o phahamise papetla ya modumo /r/Qapodisa modumo mme o laele baithuti ho phetha modumo ha 3.
- 2 Buisana le baithuti kamoo modumo /r/ o tshwanang Puong ya lapeng le Puong ya Senyese mane le kamoo o fapaneng Puong ya lapeng le Puong ya Senyese mane.
- 3 Bakeng sa tumannotshi, bontsha baithuti modumo oo tjhateng ya alfabeto.
- 4 Botsa baithuti: Na o ka hopola mantswe a mang a nang le modumo /r/?
- 5 Sekaseka/buisana le baithuti ka mantswe a jwaloka: **lerato, rula, rema**

TSEBISA MANTSWE A MATJHA

- 1 Qapodisa lentswe ka leng hodimo ha o ntse o phahamisitse papetlana ya modumo: **rea, rua, lerato, rula, rema, ruta**
- 2 Bontsha lentswe ka leng ho baithuti, o ntse o le qapodisa.
- 3 Kopa baithuti ho pheta mantswe kamora hao.
- 4 Beha dipapetlana tsa mantswe tjhateng ya papatso ya medumo.

LENANEO LA DIFONIKI/MEDUMO LE FAPANENG

Modumo/Medumo: _____

Mantswe: _____

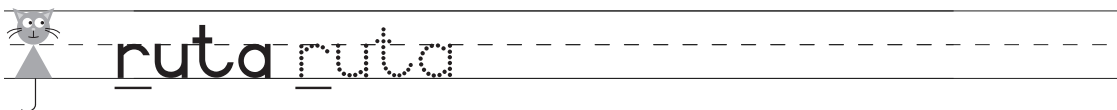
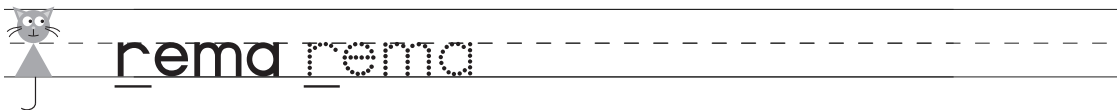
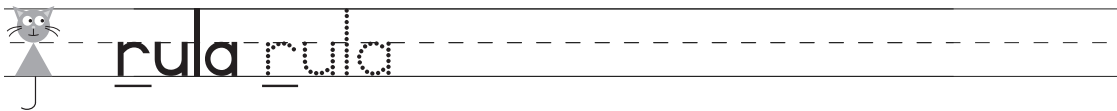
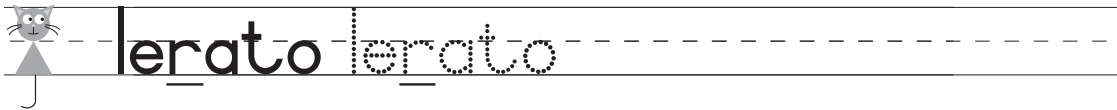
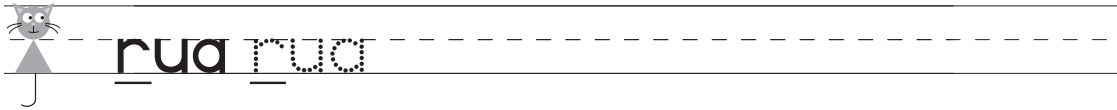
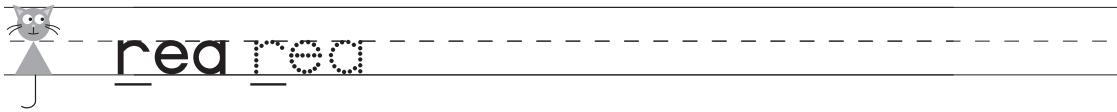
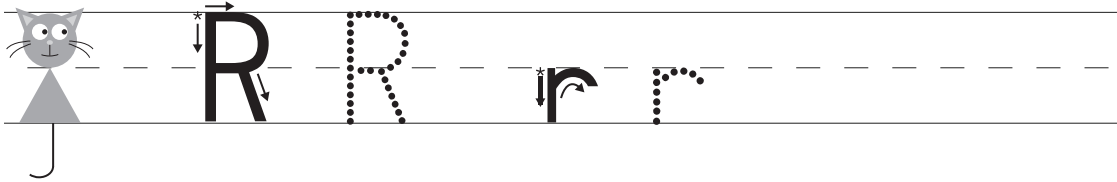
Mongolo:

Metsotso e 15

Ho ngola ditlhaku / mantswe / dipolelo tse ntjha

- 1 Ruta baithuti ho bopa ditlhaku tse kgolo le tse nyenyane ka nepo: **Rr**
- 2 Bontsha baithuti ba sebedisang letsoho le letona ebe o bontsha ba sebedisang le letshehadi tsela eo tlhaku e ngolwang ka yona.
- 3 Bolella baithuti ho sebetsa le balekane ba bona ho ngola ditlhaku mekokotlong ya bona ka menwana.
- 4 Kamora seo, bolella baithuti ho ngola tlhaku/ditlhaku ditafoleng tsa bona ka menwana.

- 5 Qetellong, bontsha baithuti hape tsela eo ditlhaku di ngolwang ka yona ka ho di ngola tlapangolong.
- 6 Baithuti ba tlameha ho ngololla ditlhaku tseo dibukeng tsa bona.

LENANEO LA MONGOLO LE FAPANENG

Modumo/Medumo: _____

Mantswe: _____

Ho bala ka kopanelo

Metsotso e 15

Padiso ya Pele

MAANO A KUTLWISISO: HO NAHANA

Seratswana/tabane	Padiso ya pele (Nahanela, o bue)
<p><u>Kgoho e kgubedu</u></p> <p>Ka tsatsi le leng, kgoho e kgubedu e ile ya fumana thollo ya peo ya koro.</p>	
<p>Ke mang a tla nthusa ho jala peo e? ho botsa kgoho e kgubedu botsa.</p>	Ke ipotsa hore na ke mang ya tla thusa kgoho e kgubedu.
<p>“Ha se nna,” ha araba letata. “Ha se nna,” ha araba lekgansi. “Ha se nna,” ha araba kolobe.</p>	
<p>“Ke tla itjalla yona,” ho rialo kgoho e kgubedu. A etsa jwalo.</p>	Ke a ipotsa hore na hobaneng diphoofole tse ding di sa batle ho thusa kgoho e kgubedu.
<p>Peo ya koro e ile ya mela, ya hola mme ya holela hodimo.</p>	
<p>“Ke mang ya tla nthusa ho kotula koro ena?” ho botsa Kgoho e kgubedu.</p>	Ke a ipotsa hore na ebe ho tla ba le phoofole e tla thusa kgoho e kgubedu.
<p>“Ha se nna,” letata la araba “Ha se nna,” lekgansi la araba “Ha se nna,” kolobe ya araba</p>	Ke a ipotsa hore na hobaneng ha diphoofole tse ding di sa batle ho thusa kgoho e kgubedu ho kotula koro.
<p>“Ha ho le jwalo, ke tla ikotulela yona” ha rialo kgoho e kgubedu. A etsa jwalo!</p>	
<p>Ha koro e se e kotutswe, kgoho e kgubedu a tlatlarietsa, “Ke mang ya tla nthusa ho jara koro?” “Ha se nna,” letata la araba “Ha se nna,” lekgansi la araba “Ha se nna,” kolobe ya araba O ile a itjarela yona</p>	
<p>Kamora moo kgoho e kgubedu ya botsa hape, “Ke mang ya tla nthusa ho sila koro ena?” “Ha se nna,” letata la araba. “Ha se nna,” lekgansi la araba. “Ha se nna,” kolobe ya araba.</p>	Ke a ipotsa hore na kgoho e kgubedu e tlo etsa eng ka phofo eo?
<p>“Ha ho le jwalo, ke tla itshilela yona.” ho rialo kgoho e kgubedu. Yaba o a e sila.</p>	

Seratswana/tabana	Padiso ya pele (Nahanela, o bue)
<p>Ha koro e se e sitswe e le phofo, kgoho e kgubedu e ile ya botsa,</p> <p>“Ke mang a tla nthusa ho baka bohobe?”</p> <p>“Ha se nna, letata la araba.</p> <p>“Ha se nna, lekgansi la araba.</p> <p>“Ha se nna, kolobe ya araba.</p>	<p>Kgoho e kgubedu o baka bohobe ka phofo eo. Ke a ipotsa ke mang a tlo ja bohobe boo.</p>
<p>“Ha ho le jwalo, ke tla ipakela bohobe boo,” ha rialo kgoho e kgubedu. Yaba o a bo baka.</p>	
<p>Ha bohobe bo se bo butswitse, kgoho e kgubedu e ile ya botsa, “Ke mang ya tla nthusa ho ja bohobe?”</p> <p>“Ke nna!” ha araba letata</p> <p>“Ke nna!” ha araba lekgansi</p> <p>“Ke nna!” ha araba kolobe</p> <p>“Tjhehe, ha se lona! Kgoho e kgubedu ya bua. “Le ne le sa batle ho nthusa!” Nkeke ka le fa bohobe ba ka! Ke tla bo ja kaofela ke le mong!”</p> <p>Yaba o ja bohobe ba hae kaofela a le mong a ba tima.</p>	<p>Ke a ipotsa hore na hobaneng ha diphoofolo tse ding di re di tla thusa jwale? Ke nahana hore ho ya ka bona, ho ja ho monate ho feta ho sebetsa.</p>
Dipotso tsa tlhakisetsa	Dikarabo tse lebelletsweng
Kgoho e kgubedu e ile ya thola eng?	E ile ya thola thollo ya peo ya koro.
Baphethwa tse ding paleng e ke dife?	letata, lekgansi le kolobe
Potso hobaneng/Potso ya Maikutlo	Dikarabo tse lebelletsweng
Hobaneng kgoho e kgubedu a ba timme bohobe ba hae?	<ul style="list-style-type: none"> • Ba hanne ho mo thusa ho lema, ho kotula, ho jara, ho sila le ho baka. • Hobane o entse mesebetsi kaofela a le mong. • Diphoofolo tse ding ha di a mo thusa ho sebetsa.

Ho bala ka tataiso ya sehlopha

Metsotso e 30

DIHLOPHA: _____

- 1 Dudisa baithuti hantle mme ba sebedise **Leqephe la Tshebetso ya ho Bala 3**.
- 2 Hlalosetsa baithuti **Mosebetsi wa 1** wa **Labobedi**.
- 3 Bitsa sehlopha sa pele ho sebetsa mmoho le wena.
- 4 Kamora metsotso e 15, ba kgutlisetse ditulong tsa bona
- 5 Etsa **Mosebetsi wa Phetoho ya ho Bala**.
- 6 Hlalosetsa baithuti Mosebetsi wa 2 wa **Labobedi**.
- 7 Bitsa sehlopha sa bobedi ho sebetsa mmoho le wena.
- 8 Tlatsa tereka ya hao ho bontsha dihlopha tse o di mamatseng, le seo ba se badileng.
- 9 Ngola diphetoho tse ka etswang dihlopheng tsa ho bala kapa mesebetsing ya ho bala.

Laboraro

Mesebetsi ya Molomo

Metsotso e 15

TLOTLONTSWE YA MOKOTABA

- 1 Ruta o sebedisa PATS
- 2 Bapatsa mantswe le ditshwantsho tjhateng ya Tlotlontswe ya Mokotaba.
 - sila
 - baka
 - koro

Raeme kapa pina	Diketso
Dipalesa tse tharo tshimong ya rona.	<i>Bontsha menwana e meraro</i>
Ya pele ya re: Nna ke mosweu, jwaloka ka lebese.	<i>Bontsha monwana o le mong kapa/le mmala o mosweu.</i>
Ya bobedi ya re: Bona nna, mmala wa ka, ke o mokgubedu.	<i>Bontsha menwana e mebedi kapa/le mmala o mokgubedu</i>
Ya boraro ya re: Nna ke mosehla, bosehla ba letsatsi.	<i>Bontsha monwana wa boraro kapa/le mmala o mosehla.</i>
Letsatsi la tjhaba, ka mahlasedi a phatsimang	<i>Kgantsha ka menwana kaofela e leshome ebile o bososela.</i>
Dipalesa tse tharo tsa bososela.	<i>Kgantsha ka menwana kaofela e leshome ebile o bososela.</i>

HO PHETA DIPALE KA BOIQAPELO/BOKGONI (BEKE YA PELE YA MOKOTABA)

- 1 Arola baithuti ka dihlotshwana tse nyane.
- 2 Neha sehlopha ka seng leqephe la ditshwantsho la ho petha pale ka boiqapelo/bokgoni ba bona.
- 3 Bolella baithuti ho nahana ka pale e tla tsamaelanang le ditshwantsho.
- 4 Dumella baithuti motsotso kapa e mmedi ho nahana ka dintlha tsa bona.
- 5 Kamorao ho seo, moithuti ka mong sehlotshwaneng a fumane monyetla wa ho phehisa kutlwisiso ya hae ka pale.
- 6 Hopotsa baithuti hore pale tsa bona di tshwanetse ho kgahlisa, le ho tsamaelana le ditshwantsho!
- 7 Hopotsa baithuti ho mamela dipale tsa ba bang ka hlooko.
- 8 Leboha baithuti ka ho abelana le balekane ba bona dipale tsa bona.

Tlhokomediso ya Medumo le Medumo:

Metsotso e 15

Tsebisa modumo o motjha le mantswe.

TSEBISA MODUMO O MOTJHA

- 1 Qapodisa modumo mme o phahamise papetla ya modumo: /h/
- 2 Bitsa modumo mme o laele baithuti ho o phetha makgetlo a 3.
- 3 Hlalosa hore modumo /h/ o fapane Puong ya Lapeng le English.
- 4 Bontsha baithuti dipapetla tsa medumo bakeng sa didumannotshi.
- 5 Botsa baithuti: Le ka nahana ka mantswe a nang le modumo /h/?
- 6 Sekaseka mantswe le baithuti, jwaloka: **hola, hema, heke**

TSEBISA MANTSWE A MATJHA

- 1 Qapodisa lentswe ka leng hodimo le ka ho hlaka o ntse o phahamisa papetlana ya lentswe: **hula, hema, hoko, heke, huku, hola**
- 2 Bontsha baithuti lentswe ka leng, o ntse o le qapodisa.
- 3 Kopa baithuti ho pheta mantswe kamora hao.
- 4 Beha dipapetlana tsa mantswe tihateng ya papatso ya medumo.

LENANEO LA DIFONIKI/MEDUMO LE FAPANENG

Modumo/Medumo: _____

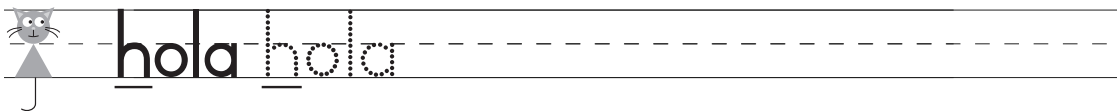
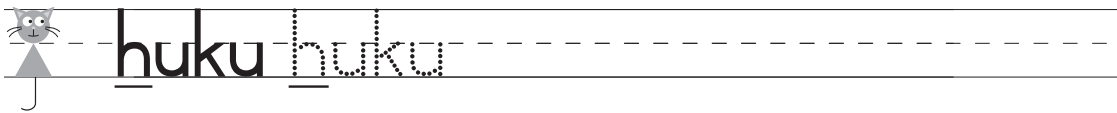
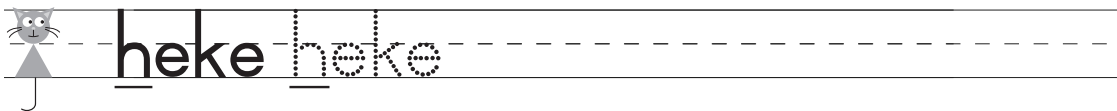
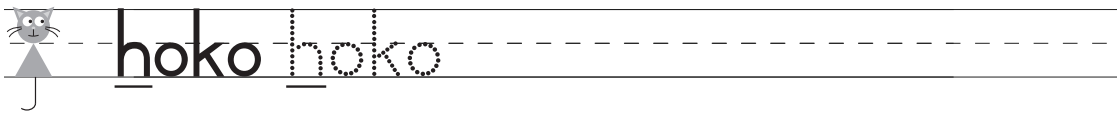
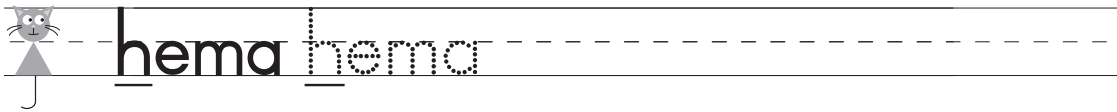
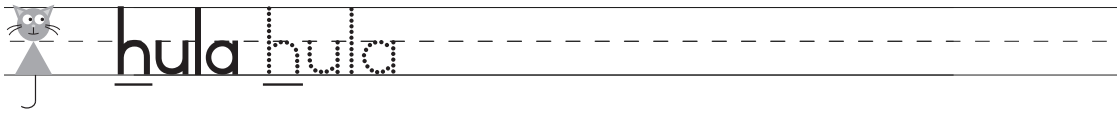
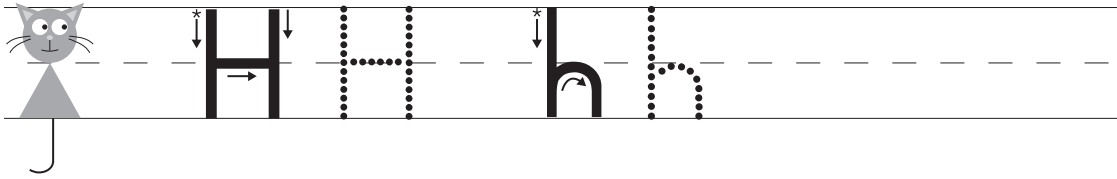
Mantswe: _____

Mongolo:

Metsotso e 15

Ho ngola ditlhaku / mantswe/ dipolelo tse ntjha

- 1 Ruta baithuti ho bopa ditlhaku tse kgolo le tse nyenyane ka nepo: **Hh**
- 2 Bontsha baithuti ba sebedisang letsoho le letona ebe o bontsha ba sebedisang le letshehadi tsela eo tlhaku e ngolwang ka yona.
- 3 Bolella baithuti ho sebetsa le balekane ba bona ho ngola ditlhaku mekokotlong ya bona ka menwana.
- 4 Kamora seo, bolella baithuti ho ngola tlhaku/ditlhaku ditafoleng tsa bona ka menwana.
- 5 Qetellong, bontsha baithuti hape tsela eo ditlhaku di ngolwang ka yona ka ho di ngola tlapangollong.
- 6 Baithuti ba tlameha ho ngololla ditlhaku tseo dibukeng tsa bona.

LENANEO LA MONGOLO LE FAPANENG

Modumo/Medumo: _____

Mantswe: _____

Ngodiso:

Metsotso e 30

Ho rala le ho thala

SEHLOHO: Ngola kamoo o ka thusa jwang kgoho e kgubedu ka koro.

MOSEBETSI: Taka setshwantsho mme o ngole polelo.

FOREIMI YA HO NGOLA: Nka thusa ka ho...

BONTSHA KA HO E TSA

- 1 Hlalosa hore kajeno, baithuti ba tlile ho ngola kamoo ba ka thusang kgoho e kgubedu.
- 2 Bontsha ka ho etsa hore o **nahana pele o ngola.**
- 3 Bolella baithuti mohopolo wa hao ka setshwantsho seo o tlileng ho se taka, ka mokgwa ona: Ke nahana nka thusa kgoho e kgubedu ka ho tshella koro ya hae, hobane ke ya tseba dijalo di hloka metsi ho hola.
- 4 Bontsha ka ho taka setshwantsho sa hao tshella koro.
- 5 Hlalosa hore ke mantswe afe ao o tlileng ho a ngola. Sehela lentswe le leng le leng mola: ka mokgwa ona: Nka thusa ka ho tshella koro.
- 6 Hlakola mohlala wa hao tlapangolong. Hlalosa hore hona e ne e le mohlala feela, baithuti ba tshwanela ho ngola mehopolo ya bona ya sethatong.

DITAELO TSA MOLOMO

- 1 Sekasekang tsela tse ding tsa ho thusa le baithuti.
- 2 Ngola mantswe tlapangolong, ka mokgwa ona semela, metsi, lehola, kuta, sila, jj.
- 3 Botsa baithuti hore: O ka thusa kgoho e kgubedu jwang ka koro ya hae?
- 4 Laela baithuti ho **nahana pele ba ngola.**
- 5 Bitsa baithuti ba 2–3 ho o phetela tsela e le nngwe eo ba ka ratang ho thusa kgoho e kgubedu ka yona.
- 6 Ba tshwanetse hore: Nka thusa ka ho...
- 7 Hlalosetsa baithuti hore jwale ba tlile ho taka le ho fa ditshwantsho tsa bona sehloho.

NGODISO

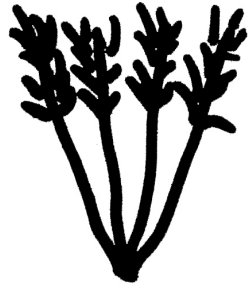
- 1 Neha baithuti dibuka tsa bona.
- 2 Ha baithuti ba ntse ba ngola, tsama-tsamaya ka phaposingburutelo ho phethela **dikopanonyana.**
- 3 Kopa baithuti ho o phetela seo ba se ngotseng.
- 4 Thusa baithuti ho ngola sehloho.
- 5 Kgothatsa baithuti.

BUISANANG KA BOBEDI

- 1 Ha ho setse metsotso e 2–3, laela baithuti ho beha dipensele tsa bona fatshe.
- 2 Laela baithuti ho **buisana ka bobedi** le balekane ba bona ka seo ba se takileng.

Bapatsa bongodi ba baithuti leboteng ka phaposiburutelong moo bohle ba kgonang ho bona. Hona ho thusa baithuti ho buisana ka mokotaba.

Kotula

Nka thusa ho kotula koro.

Ho bala ka tataiso ya sehlopha

Metsotso e 30

DIHLOPHA: _____

- 1 Dudisa baithuti bohle ka **Leqephe la tshebetso la ho Bala 3**.
- 2 Hlalosetsa baithuti bohle **mosebetsi wa 1** wa **Laboraro**.
- 3 Bitsa sehlopha sa pele ho sebetsa ha mmoho le wena.
- 4 Kamora metsotso e 15, ba kgutlisetse ditulong tsa bona.
- 5 Etsa phetoho ya **Mosebetsi wa Phetoho ya ho Bala**.
- 6 Hlalosetsa baithuti bohle **Mosebetsi wa 2** wa **Laboraro**.
- 7 Bitsa sehlopha sa bobedi ho sebetsa ha mmoho le wena.
- 8 Tlatsa tereka ya hao ho bontsha dihlopha tseo o di mametseng, le seo ba se badileng.
- 9 Ngola diphetoho tse ka etswang dihlopheng tsa ho bala kapa mesebetsing ya ho bala.

Labone

Tlhokomediso ya Medumo le Medumo:

Metsotso e 15

Ho arola le ho kopanya medumo/mantswe

SEO KE SE ETSANG...

- 1 Qala ka lentswe ho tswa thutong ya Labobedi
- 2 Qapodisa lentswe: **rema**
- 3 Arola lentswe ho ya ka modumo ya lona: /r/-/e/-/m/-/a/
- 4 Qapodisa modumo o qalang lentswe: /r/
- 5 Qapodisa modumo wa bobedi wa lentswe: /e/
- 6 Qapodisa modumo wa boraro wa lentswe: /m/
- 7 Qapodisa modumo o qetelang lentswe: /a/
- 8 Ngola lentswe tlapangolong: **rema**
- 9 Bontsha ka ho supa le ho kopanya medumo ho bopa lentswe: /re/-/ma/ = **rema**
- 10 Pheta hona o sebedisa lentswe ho hlaha thutong ya Laboraro: **hoko**

SEO RE SE ETSANG

- 1 Qala ka lentswe ho tswa thutong ya Labobedi
- 2 Qapodisa lentswe: **ruta**
- 3 Botsa baithuti hore: ke modumo ofe o qalang lentswe? /r/
- 4 Botsa baithuti hore: ke modumo ofe o latelang lentsweng? /u/
- 5 Botsa baithuti hore: ke modumo ofe o latelang? /t/
- 6 Botsa baithuti hore: ke modumo ofe o qetellong ya lentswe? /a/
- 7 Kopa baithuti ho arola lentswe ka medumo eo le bopilweng ka yona: /r/-/u/-/t/-/a/
- 8 Ngola lentswe: **ruta**
- 9 Laela baithuti ho kopanya medumo le wena ho bopa lentswe: /ru/-/ta/ = **ruta**
- 10 Pheta hona o sebedisa lentswe ho hlaha thutong ya Laboraro: **hema**

LENANEO LA DIFONIKI/MEDUMO LE FAPANENG

Modumo/Medumo: _____

Mantswe: _____

Ho bala ka kopanelo:

Metsotso e 15

Padiso ya bobedi

MAANO A HO BALA: HO NAHANA / E TSA DIHLAHOBO

Seratswana	Padiso ya bobedi (Nahana, o bue)
<p><u>Kgoho e kgubedu</u></p> <p>Ka tsatsi le leng, kgoho e kgubedu e ile ya fumana thollo ya peo ya koro.</p>	
Ke mang a tla nthusa ho jala peo e? ho botsa kgoho e kgubedu botsa.	
<p>“Ha se nna,” ha araba letata.</p> <p>“Ha se nna,” ha araba lekgansi.</p> <p>“Ha se nna,” ha araba kolobe.</p>	
“Ke tla itjalla yona,” ho rialo kgoho e kgubedu. A etsa jwalo.	Ke kgona ho nka qeto ya hore kgoho e kgubedu e sebetsa ka thata ho feta diphoofole tse ding.
Peo ya koro e ile ya mela, ya hola mme ya holela hodimo.	
“Ke mang ya tla nthusa ho kotula koro ena?” ho botsa Kgoho e kgubedu.	Ke a ipotsa hore na kgoho e kgubedu e ikutlwa jwang ka ho etsa mosebetsi kaofela e le nngwe.
<p>“Ha se nna,” letata la araba</p> <p>“Ha se nna,” lekgansi la araba</p> <p>“Ha se nna,” kolobe ya araba</p>	Ke kgona ho nka qeto ya hore diphoofole tse ding ha se metswalle e thusang.
“Ha ho le jwalo, ke tla ikotulela yona” ha rialo kgoho e kgubedu. A etsa jwalo!	
<p>Ha koro e se e kotutswe, kgoho e kgubedu a tlatlarietsa, “Ke mang ya tla nthusa ho jara koro?”</p> <p>“Ha se nna,” letata la araba</p> <p>“Ha se nna,” lekgansi la araba</p> <p>“Ha se nna,” kolobe ya araba</p> <p>O ile a itjarela yona</p>	Ke kgona ho nka qeto ya hore diphoofole tse ding ha di mosa. Ba shebelletse ha motswalle wa bona a sebetsa a le mong, mme ba hana ho mo thusa.
<p>Kamora moo kgoho e kgubedu ya botsa hape,</p> <p>“Ke mang ya tla nthusa ho sila koro ena?”</p> <p>“Ha se nna,” letata la araba.</p> <p>“Ha se nna,” lekgansi la araba.</p> <p>“Ha se nna,” kolobe ya araba.</p>	
“Ha ho le jwalo, ke tla itshilela yona.” ho rialo kgoho e kgubedu. Yaba o a e sila.	

Seratswana	Padiso ya bobedi (Nahana, o bue)
<p>Ha koro e se e sitswe e le phofo, kgoho e kgubedu e ile ya botsa,</p> <p>“Ke mang a tla nthusa ho baka bohobe?”</p> <p>“Ha se nna, letata la araba.</p> <p>“Ha se nna, lekgansi la araba.</p> <p>“Ha se nna, kolobe ya araba.</p>	<p>Ke a ipotsa hore na kgoho e kgubedu e ikutlwa jwang ha e le mona e entse mosebetsi kaofela e le nngwe.</p>
<p>“Ha ho le jwalo, ke tla ipakela bohobe boo,” ha rialo kgoho e kgubedu. Yaba o a bo baka.</p>	
<p>Ha bohobe bo se bo butswitse, kgoho e kgubedu e ile ya botsa, “Ke mang ya tla nthusa ho ja bohobe?”</p> <p>“Ke nna!” ha araba letata</p> <p>“Ke nna!” ha araba lekgansi</p> <p>“Ke nna!” ha araba kolobe</p> <p>“Tjhehe, ha se lona! Kgoho e kgubedu ya bua. “Le ne le sa batle ho nthusa!” Nkeke ka le fa bohobe ba ka! Ke tla bo ja kaofela ke le mong!”</p> <p>Yaba o ja bohobe ba hae kaofela a le mong a ba tima.</p>	<p>Ke nahana hore kgoho e kgubedu ha e nahane hore metswalle ya hae e lokela ho ja bohobe hobane e sa mo thusa ka mosebetsi.</p>
Dipotso tsa tlhakisetso	Dikarabo tse lebelletsweng
Ke mosebetsi efe eo kgoho e kgubedu e e entseng e le nngwe?	O lemme, a kotula, a jara, a sila, a ba a baka bohobe.
Ba bang ba dumetse ho mo thusa neng?	Ba dumetse ho mo thusa ha bohobe bo se bo bakuwe, ba itse ba tla mo thusa ho bo ja.
Potso Hobaneng/Potso ya maikutlo	Dikarabo tse lebelletsweng
Re tseba jwang hore kgoho e kgubedu e sebetsa ka thata?	<ul style="list-style-type: none"> E lemme, ya kotula, ya jara, ya sila, ya ba ya baka kante ho thuso. Hobane e entse mosebetsi kaofela e le nngwe Hobane o ne a sebetsa a le mong le ha ba bang ba ne ba sa batle ho sebetsa.

Ho bala ka tataiso ya sehlopha

Metsotso e 30

DIHLOPHA: _____

- 1 Dudisa baithuti hantle mme ba sebedise **Leqephe la Tshebetso la ho Bala 3**.
- 2 Hlalosetsa baithuti bohle mosebetsi wa 1 wa **Labone** ho baithuti bohle.
- 3 Bitsa sehlopha sa pele ho sebetsa ha mmoho le wena.
- 4 Kamora metsotso e 15, ba kgutlisetse ditulong tsa bona.
- 5 Etsa **mosebetsi wa phetoho wa ho bala**.
- 6 Hlalosetsa baithuti bohle mosebetsi wa 2 wa **Labone**.
- 7 Bitsa sehlopha sa bobedi ho sebetsa ha mmoho le wena.
- 8 Tlatsa tereka ho bontsha dihlopha tse o di mametseng, le seo ba se badileng.
- 9 Ngola diphetoho tse ka etswang dihlopheng tsa ho bala kapa mesebetsing ya ho bala.

Labohlano

Mesebetsi ya Molomo

Metsotso e 15

TLOTLONTSWE YA MOKOTABA

- 1 Ruta o sebedisa PATS
- 2 Bapatsa mantswe le ditshwantsho tjhateng ya Tlotlontswe ya Mokotaba.
 - botswa
 - sebetsang ka thata
 - lehlomela

Raeme kapa pina	Diketso
Dipalesa tse tharo tshimong ya rona.	<i>Bontsha menwana e meraro</i>
Ya pele ya re: Nna ke mosweu, jwaloka ka lebese.	<i>Bontsha monwana o le mong kapa/le mmala o mosweu.</i>
Ya bobedi ya re: Bona nna, mmala wa ka, ke o mokgubedu.	<i>Bontsha menwana e mebedi kapa/le mmala o mokgubedu</i>
Ya boraro ya re: Nna ke mosehla, bosehla ba letsatsi.	<i>Bontsha monwana wa boraro kapa/le mmala o mosehla.</i>
Letsatsi la tjhaba, ka mahlasedi a phatsimang	<i>Kgantsha ka menwana kaofela e leshome ebile o bososela.</i>
Dipalesa tse tharo tsa bososela.	<i>Kgantsha ka menwana kaofela e leshome ebile o bososela.</i>

PUISANO YA SERATSWANA SE BADILWENG KA KOPANELO

- 1 Ngola foreimi ya puisano tlapangolong
Seratswaneng sena...
Pheletsong...
Ha ke ne ke le kgoho e kgubedu, ke ne ke tla...
- 2 Balla baithuti foreimi ya puisano.
- 3 Arola baithuti ka **dihlotshwana tse nyane**.
- 4 Bolella baithuti hore e mong le e mong a fumane monyetla wa ho tshwaela puisanong.
- 5 Laela baithuti ho mamela ka hlooko.
- 6 Kopa baithuti ba fapaneng kapa sehlopha se itseng sa baithuti ho abelana le wena dikarabo tsa bona.
- 7 Ha dikarabo di sa nepahala, di lokise.
- 8 Leboha baithuti ka diphehiso tsa bona.

Tlhokomediso ya Medumo le Medumo:

Metsotso e 15

Popo ya Mantswe

Ngola lenane tlapangolong le bontshang medumo eo ba ithutileng yona nako e fetileng mmoho le medumo ya thuto ya Labobedi le Laboraro.

r	h	e
u	l	a
m	t	o
k	d	s

ETSA KA HO BONTSHA

- 1 Hopotsa baithuti ka medumo ya beke: /r/ le /h/
- 2 Etsa boikgopotso ba medumo yohle le ho e kopanya tlapangolong.
- 3 Neha baithuti metsotso e 3 ho bopa mantswe a mangata kamoo ba ka kgonang ka ho sebedisa medumo le ho kopanya medumo e ka hodimo.
- 4 Bontsha baithuti hore ba ka bopa mantswe ka modumo o korotsweng, jwaloka: /r/-/u/-/l/-/a/ = **rula**
- 5 Hopotsa baithuti hore ba ka bopa mantswe ka ho sebedisa medumo ofe kapa ofe – ha ho hlokehe hore ba sebedise feela /r/ kapa /h/
- 6 Bontsha baithuti hore ba ka bopa lentswe le leng jwang, jwaloka: /d/-/u/-/k/-/a/ = **duka**

HO ETSWANG KE BAITHUTI

- 1 Bolella baithuti ho bula dibuka tsa bona tsa ho ngolla ebe ba ngola sehloho sena: **r, h**
- 2 Laela baithuti ho ba qala ho ngola.
- 3 Neha baithuti metsotso e 3 ho fumana le ho bopa mantswe ka bongata kamoo ba ka kgonang.
- 4 Dumella baithuti ho tshwaya mosebetsi wa bona. Bontsha baithuti tsela ya ho bopa mantswe ana (le amang): **rea, rua, lerato, rula, rema, ruta, hula, hema, hoko, heke, huku, hola, duka, dula, sesa, somo, tola, tala, lema, mela**

LENANEO LA DIFONIKI/MEDUMO LE FAPANENG

Modumo/Medumo: _____

Mantswe: _____

Ho bala ka kopanelo:

Metsotso e 15

Diketsahalo kamora ho bala

MAANO A KUTLWISISO: IKETSETSE SETSHWANTSHO KA HLOHONG

TAKA SETSHWANTSHO

- 1 Dudisa baithuti hantle le dibuka tsa bona tsa ho ngolla kapa maqephe a sa ngollang, dipensele le dikherayone.
- 2 **Bontsha** ka ho etsa ka moo o **iketsetsang setshwantsho ka hlohong** ka ho hong tswa seratswaneng, jwaloka: Ke bona letata, lekgansi, le kolobe di paqame meriting ha kgoho e kgubedu a sebetsa ka thata letsatsing le tjhesang.
- 3 Taka setshwantsho sa hao tlapangolong sa letata, lekgansi le kolobe ba paqame tlasa sehlahla.
- 4 Ka mora moo bolella baithuti hore ba tliho bopa setshwantsho ka kelellong ka ho hong ho tswa seratswaneng.
- 5 Kopa baithuti ho tutubala le ho iketla. Ba balle seratswana hang hape.
- 6 Kopa baithuti ho bula mahlo, mme ba take seo ba se bopileng menahanong ya bona.
- 7 Qetellong kopa baithuti **ho buisana** le balekane le ho abelana ka seo ba se takileng.

Ho bala ka tataiso ya sehlopha

Metsotso e 30

DIHLOPHA: _____

- 1 Dudisa baithuti hantle mme ba sebedise **Leqephe la Tshebetso la ho Bala 3**.
- 2 Hlalosetsa baithuti bohle mosebetsi wa 1 wa **Labohlano** ho baithuti bohle.
- 3 Bitsa sehlopha sa pele ho sebetsa ha mmoho le wena.
- 4 Kamora metsotso e 15, ba kgutlisetse ditulong tsa bona.
- 5 Etsa **Mosebetsi wa Phetoho wa ho Bala**.
- 6 Hlalosetsa baithuti bohle **Mosebetsi wa 2** wa **Labohlano**.
- 7 Bitsa sehlopha sa bobedi ho sebetsa ha mmoho le wena.
- 8 Tlatsa tereka ya hao ho bontsha dihlopha tse o di mametseng, le seo ba se badileng.
- 9 Ngola diphetoho tse ka etswang dihlopheng tsa ho bala kapa mesebetsing ya ho bala.

Boikgopotso ba thuto ya puo pheletsong ya beke

Metsotso e 15

- 1 Dudisa baithuti mmateng pheletsong ya letsatsi.
- 2 Etsa boikgopotso ba thuto ya puo. O ka nna wa kgetha ho kopanya Puo ya Lapeng le Puo ya Senyesemane ha o ntse o etsa boikgopotso bona.
- 3 Hopola ho dumella baithuti ho buisana ka bobedi ka dikarabo tsa bona le balekane ba bona. Kamora moo, kgetha baithuti ba seng ba kae ho abelana dikarabo tsa bona ho baithuti bohle.
- 4 Sebedisa dipotso tse latelang ho tataisa dipuisano tsa thuto ya puo:
 - a **Mmokotaba wa rona wa beke e ne e le ofe?**
 - b **Ke pale dife tseo re di badileng mmoho?**
 - c **Ke mantswe afe a matjha ao o a ratileng bekeng ena?**
 - d **O ithutile eng paleng tseo re di badileng mmoho?**
 - e **Re ngotse ka eng bekeng ena?**
 - f **Tsebo ya hao ya mongolo e ntlafetse jwang bekeng ena?**
 - g **Tsebo ya hao ya ho bala e ntlafetse jwang bekeng ena?**
 - h **Ke eng seo o leng motlotlo ka ona bekeng ena?**
- 5 Qetellong, bolella baithuti ho nahana ka dintho tse pedi tseo ba tla qoqela ba lelapa la bona tseo baithutileng tsona bekeng ena le hore tsebo ya bona e ntlafetse hakae?

Hlokomela: mosebetsi ona wa boikgopotso le boitekolo o bohlokwa haholo jwaloka karolo ya thuto. Ka kopo o se ke wa tlola mosebetsi ona wa beke.

The background of the entire page is a light gray color with a repeating pattern of small, white, line-art icons. These icons represent various educational fields: science (flasks, beakers, globes, atoms), mathematics (calculators, rulers, compasses, triangles), arts (pencils, paint palettes, brushes), and general education (books, graduation caps, lightbulbs, speech bubbles).

Kereiti 1

KOTARA 2

Beke

4

МОКОТАВА:

Ho lema

Boitokisetso ba Phaposiburutelo

- 1 Tshimolohong ya beke e nngwe le enngwe, netefatsa hore phaposiburutelo e hlwekile e makgethe.
- 2 Beha DITJHATE TSA PAPATSO YA MANTSWE, mme o tlose tseo o seng o sa di hloke, mme o di boloke hantle.
- 3 Ebe, o hlophisa dipapetlana tsa mantswe le ditshwantsho tsa tlotlontswe ya mokotaba tseo o tla di hloka.
- 4 Fumana o be o lokise dintho bakeng sa lebota la phaposi la mokotaba tse tla kgahla baithuti, jwaloka mehlala ya mosebetsi wa baithuti; ditshwantsho tsa dijalo tse lengwang.
- 5 Etsa diphuphutso inthaneteng ho hlophisetsa mokotaba. Mohlala: etsa diphuphutso diphuphutso tsa kamoo dijalo di hlokomelwang ka teng.
- 6 Etsa bonnete ba hore buka tsa ho ngolla tsa baithuti dibuka tsa tshebetso tsa DBE di tshwailwe ka ho ikgetha, mme di beilwe ka makgethe.
- 7 Etsa bonnete ba hore buka tse kgolo tsa hao, dibuka tsa padiso mmoho le dibuka tsa laeaborari di maemong a lokileng ebile di beilwe ka nepo.

Mosebetsi ya Tlatsetso

Mosebetsi ena e ka etswa ke baithuti ka bonngwe ba qetang mosebetsi wa bona ka pele KAPA ha o ntse o etsa tekanyetso le ba bang ba baithuti.

Mosebetsi wa 1: Buka ya tshebetso ya DBE 1: Leqephe la 38, Ha re baleng

Mosebetsi wa 2: Buka ya tshebetso ya DBE 1: Leqephe la 39 le 40, Ha re ngoleng

Mosebetsi wa 3: Buka ya tshebetso ya DBE 1: Leqephe la 41, Ha re ngoleng

Mosebetsi wa 4: Taka setshwantsho sa dintho tsohle tseo sejalo se di hlokanang bakeng sa ho hola.

Mantaha

Mosebetsi wa molomo

Metsotso e 15

AKARETSA MOKOTABA: HO FUMANA DINTHLA KA THUTO E FETILENG

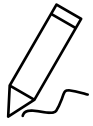
- 1 Bontsha baithuti setshwantsho sa pele / sa bobedi jj Bukeng e kgolo Khwezi o fumana seboko.
- 2 Bolella baithuti hore re tswelapele ka mokotaba wa rona: Ho lema
- 3 Taka sedikadikwe tlapangolong mme o ngole mokotaba ka hara sedikadikwe seo.
- 4 Botsa baithuti hore: Ke eng seo le seng le se tseba ka ha mokotaba ona?
- 5 Ngola mehopolo ya baithuti tlapangolong mmapeng wa mehopolo. Ngola dintlha tse tshwanang mmoho
- 6 Ha baithutwana ba sokola, ba etelle pele ka dipotso tse kang:
 - a Re lokela ho hlokomela dijalo jwang?
 - b Dijalo di hloka eng hore di hole?
 - c Ke ntho dife tse ding tse melang?
 - d Ke eng e hlokwang ke dintho tsohle tse phelang hore di hole?

BEKE 4

TLOTLONTSWE YA MOKOTABA

- 1 Ruta o sebedisa (PATS)
- 2 Bapatsa mantswe le ditshwantsho tihateng ya tlotlontswe ya mokotaba.
 - sethopo
 - dimatlafatsi
 - sejalo
 - jala hape

Raeme kapa pina	Diketso
Dipalesa tse tharo tshimong ya rona.	<i>Bontsha menwana e meraro</i>
Ya pele ya re: Nna ke mosweu, jwaloka ka lebese.	<i>Bontsha monwana o le mong kapa/le mmala o mosweu.</i>
Ya bobedi ya re: Bona nna, mmala wa ka, ke o mokgubedu.	<i>Bontsha menwana e mebedi kapa/le mmala o mokgubedu</i>
Ya boraro ya re: Nna ke mosehla, bosehla ba letsatsi.	<i>Bontsha monwana wa boraro kapa/le mmala o mosehla.</i>
Letsatsi la tjhaba, ka mahlasedi a phatsimang	<i>Kgantsha ka menwana kaofela e leshome ebile o bososela.</i>
Dipalesa tse tharo tsa bososela.	<i>Kgantsha ka menwana kaofela e leshome ebile o bososela.</i>

Mongolo

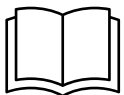
Metsotso e 15

- 1 Bolella baithuti hore ba bule buka tsa bona tsa ho ngolla.
- 2 Bitsetsa baithuti medumo le mantswe ao ba tshwanetseng ho a ngola:
 - a rula
 - b rema
 - c ruta
 - d hula
 - e hema
 - f hoko
 - g huku
 - h hola
- 3 Ho tloha moo bolella baithuti ho nka dipene tsa bona tsa mmala ho itshwaela.
- 4 Ngola ka ho hlaka medumo le mantswe tlapangolong.
- 5 Qetellong ya letsatsi bokella dibuka tsa baithuti ele hore o elellwe baithuti ba hlokang thuso kapa tshehetso.

LENANEO LA MONGOLO LE FAPANENG

Modumo/Medumo: _____

Mantswe: _____

Ho bala ka kopanelo:

Metsotso e 15

Boitokisetso pele o bala

MAANO A KUTLWISISO: HO LEPA/NOHA

- 1 Dudisa baithuti fatshe hodima mmata hore bohle ba kgone ho bona buka e kgolo.
- 2 Bula buka e kgolo paleng ya: Khwezi o fumana seboko.
- 3 Bontsha baithuti ditshwantsho leqephe ka leng ontse o ba botsa hore ba nahana hore ho etsahalang.
- 4 Thusa baithuti ho ikamahanya ka maikutlo le ditshwantsho, hore ba be le moelelo o motle wa seo pale e buang ka sona.
- 5 Tsebisa mantswe a matjha karolong tse nepahetseng tsa pale.
- 6 Bala pale kaofela hang, o sa kgaotse.

Ho ngola:

Metsotso e 30

ho rala le ho thala

SEHLOHO: Ngola ka ntho tseo o tshwanang ka tsona le dijalo.

MOSEBETSI: Taka setshwantsho mme o ngole polelo.

FOREIMI YA HO NGOLA: Nna le dijalo re...

BONTSHA KA HO E TSA

- 1 Hlalosa hore dijalo ke dintho tse phelang, tse holang. Diphoofolo le batho le bona ba hola! Kajeno re tlilo ho nahana ka hore ntho tsohle tse phelang di na le eng tse tshwanang. Mohlala, bohle re hloka dijo hore re hole.
- 2 Hlalosa hore kajeno, baithuti batla ngola ntho tseo ba tshwanang ka tsona le dijalo.
- 3 **Bontsha** baithuti ka ho etsa hore o **nahana pele o ngola.**
- 4 Bolella baithuti seo o nahanneng ho se taka, jwaloka: Ke ya tseba hore dijalo, diphoofolo le batho ba hloka dijo tse nang le dimatlafatsi ts ngata bakeng sa ho hola.
- 5 **Bontsha** ka ho taka setshwantsho sa hao o ja dijo tse matlafatsang.
- 6 Hlalosa hore ke mantswe afe ao o tlileng ho a ngola . **Seha mola bakeng sa lentswe le leng le leng**, ka tsela ena: Nna le dijalo re hloka dijo tse matlafatsang.
- 7 Hlakola mohlala wa hao letlapeng. Hlalosa hore seo e ne e le mohlala feela, baithuti ba lokela ho ngola mehopolo ya bona ya sethatong.

DITAELO TSA MOLOMO

- 1 Sekasekang mehopolo e meng ka dintho tse batho le dijalo ba tshwanang ka tsona le baithuti.
- 2 Ngola mantswe tlapangolong, jwaloka: metsi, dimatlafatsi, dijo, ho phefumoloho, moya, tsotello.
- 3 Botsa baithuti: Ke eng seo o tshwanang ka sona le dijalo?
- 4 Laela baithuti ho **nahana pele ba ngola**
- 5 Bitsa baithuti ba 2–3 ho o phetela ntho e le nngwe eo ba tshwanang ka yona le dijalo.
- 6 Ba tshwanetse bare: Nna le dijalo re...
- 7 Hlalosetsa baithuti hore jwale ba tlile ho taka le ho leibola ditshwantsho tsa bona.

NGODISO

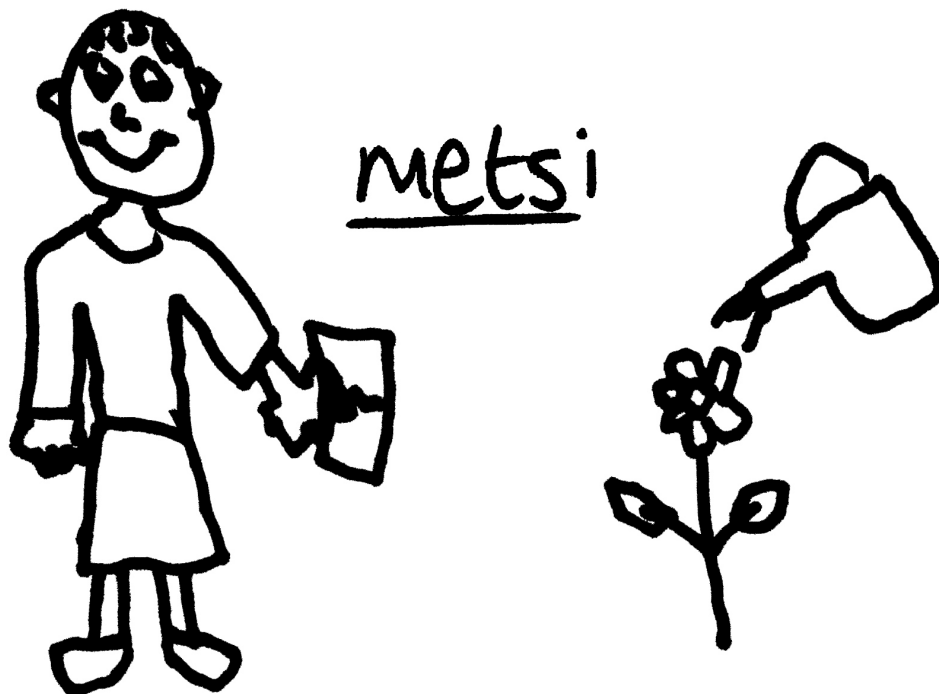
- 1 Neha baithuti dibuka tsa bona.
- 2 Ha baithuti ba ntse ba ngola, tsama-tsamaya ka phaposeng mme o **tshware dikopanonyana mmoho le baithuti.**
- 3 Kopa baithuti hore ba o jwetse ka seo ba se ngotseng.

- 4 Thusa baithuti ho ngola sehlooho.
- 5 Kgothatsa baithuti.

BUISANANG KA BOBEDI

- 1 Ha ho setse metsotso e 2–3, laela baithuti ho beha dipensele tsa bona.
- 2 Laela baithuti ho **buisana ka bobedi** le balekane ba bona ka seo ba se takileng.

*Bapatsa bongodi ba baithuti leboteng ka phaposiburutelo moo bohle ba kgonang ho bona.
Hona ho thusa baithuti ho buisana ka mokotaba.*

Dimela, mmoho le nna re
hloka metsi.

Ho bala ka tataiso ya sehlopha

Metsoso e 30

DIHLOPHA: _____

- 1 Dudisa baithuti hantle mme ba sebedise **Leqephe la Tshebetso ya ho Bala 4**.
- 2 Hlalosetsa baithuti **mosebetsi wa 1 wa Mantaha**
- 3 Bitsa sehlopha sa pele ho sebetsa ha mmoho le wena.
- 4 Kamora metsotso e 15, ba kgutlisetse ditulong tsa bona.
- 5 Etsa **Mosebetsi wa Phetoho ya ho Bala**.
- 6 Hlalosetsa baithuti **mosebetsi wa 2 wa Mantaha**.
- 7 Bitsa sehlopha sa bobedi ho sebetsa ha mmoho le wena.
- 8 Tlatsa tereka ya hao ho bontsha dihlopha tseo di mametseng, le seo ba se badileng.
- 9 Ngola diphetoho tse ka etswang dihlopheng tsa ho bala kapa mesebetsing ya ho bala.

Labobedi

Tlhokomediso ya Medumo le Medumo:

Metsotso 15

Tsebisa medumo medumo e metjha le mantswe

TSEBISA MODUMO

- 1 Qapodisa modumo mme o phahamise papetla ya modumo: /f/
- 2 Qapodisa modumo mme o laele baithuti ho phetha modumo ha 3.
- 3 Buisana le baithuti kamoo modumo /f/ o tshwanang Puong ya lapeng le Puong ya Senyesemane. /le kamoo o fapaneng Puong ya lapeng le Puong ya Senyesemane.
- 4 Bakeng sa tuma-notshi, bontsha baithuti modumo oo tjhateng ya alfabete.
- 5 Botsa baithuti hore: Na o ka hopola mantswe a mang a nang le modumo /f/?
- 6 Sekaseka/buisana le baithuti ka mantswe a mang, jwaloka: **feisi, fereko, fola**

TSEBISA MANTSWE A MATJHA

- 1 Qapodisa lentswe ka leng hodimo ha o ntse o phahamisitse papetlana ya modumo: **fofa, fola, fela, fereko, feisi, lefielo**
- 2 Bontsha lentswe ka leng ho baithuti, o ntse o le qapodisa.
- 3 Kopa baithuti ho pheta mantswe kamora hao.
- 4 Beha dipapetlana tsa mantswe tjhateng ya papatso ya medumo.

LENANEO LA DIFONIKI/MEDUMO LE FAPANENG

Modumo/Medumo: _____

Mantswe: _____

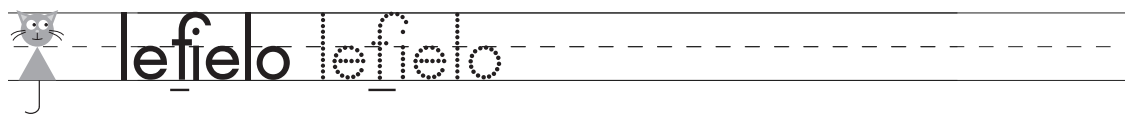
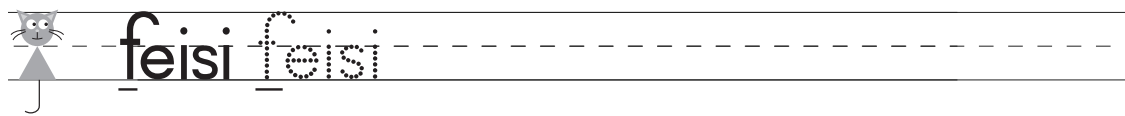
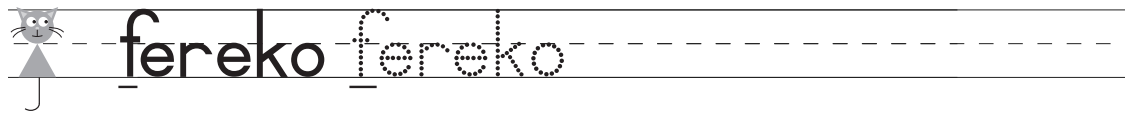
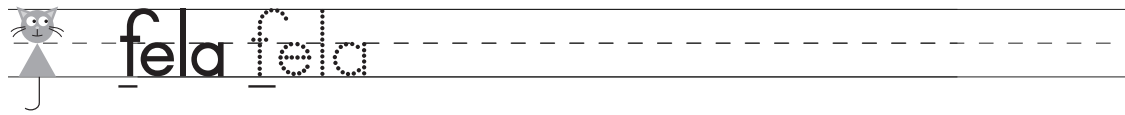
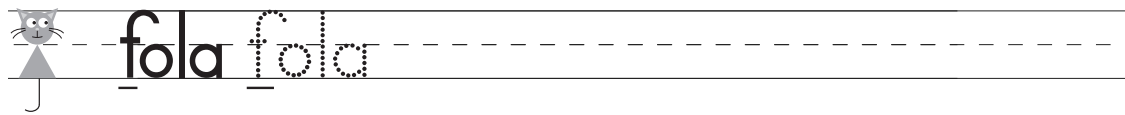
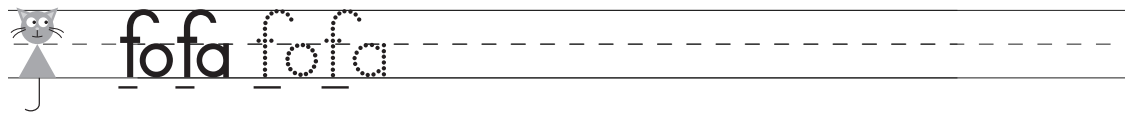
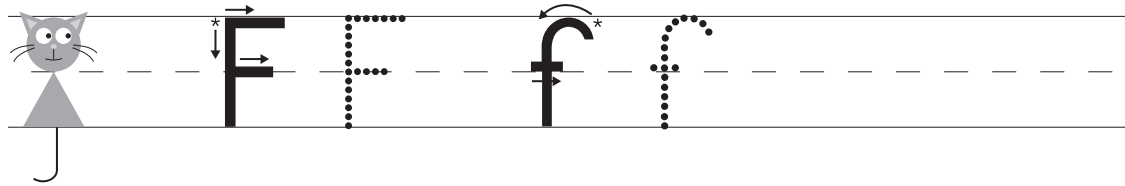
Ngodiso:

Metsotso e 15

Ngodiso ya dithlaku tse ntjha/ mantswe a matjha / dipolelo tse ntjha

- 1 Ruta baithuti mokgwa o nepahetseng wa ho sebedisa dithlaku tse nyanyane le tse kgolo: **Ff**
- 2 Bontsha ka ho ngola dithlaku bakeng sa bana ba ngolang ka letsoho le letona ebe o bontsha ba ngolang ka letsoho le letshehadi.
- 3 Ebe o bolella baithuti ho sebetsa le balekane ba bona ho ngola dithlaku mekokotlong ya bona ka menwanwa.

- 4 Kamora sena bolella baithuti ho ngola ditlhaku ditafoleng tsa bona ka menwanwa.
- 5 Qetellong, bontsha baithuti tlapangollong hore mantswe le ditlhaku di ngolwa jwang.
- 6 Baithuti ebe ba ngola medumo/mantswe/dipolelo dibukeng tsa bona jwalokaha ho ngotswe tlapangollong.
- 7 Baithuti ba tshwanetse ho seha mola ka tlasa modumo o korotsweng mantsweng/dipolelong tse ngotsweng.

LENANEO LA MONGOLO LE FAPANENG

Modumo/Medumo: _____

Mantswe: _____

Ho bala ka kopanelo

Metsotso e 15

Padiso ya Pele

MAANO A KUTLWISISO: IKETSETSE SETSHWANTSHO KA HLOHONG

Seratswana/tabana	Padiso ya pele (Nahanela, o bue)
<p>Khwezi o fumana seboko</p> <p>Bekeng tse pedi tse fetileng, Khwezi le mmae ba ile ba tlatsa lebokose la kgale la mahe ka mobu mme ba lema dipeo ho lona. Khwezi o ile a taka ditshwantsho karolong e nngwe le e nngwe ya lebokoso, hore batle ba tsebe ho hopola hore ke dipeo di fe tse lenngweng.</p>	<p>Kelello ya ka e bona Khwezi a shebile mobu, a emetse hore dithopo di phunyelletse mobung oo.</p>
<p>Tsatsi le leng le leng, Khwezio ne a yasebakeng seo ba neng ba beile dipeo tseo teng, e leng ka thoko ho festere, ho ya lekola hore na ha di so hlahemme a di nosetse.</p>	
<p>Kamora beke, Khwezi o ile a elellwa hore dipeo tseo di se di phunyelleditse mobung mme di se di entse dithopo.</p> <p>“Mme!” a hweletsa, “Jwale ke nako ya hore re di jale tshimong.”</p> <p>Eitse ha Mme wa hae a tlo di sheba, o ile a mo hlalosetsa a re, “E seng hona jwale Khwezi, dithopo tsena di tlamehile hore di hole di lekane le monwana wa hao pele re ka di kenya mobung.”</p>	<p>Ke bona lethabo le sefahlehong sa Khwezi ha a bona sethopo se hlodititse mobung. O thabile haholo ho bona hore dipeo metse.</p>
<p>Tsatsi le leng le le leng, Khwezi o ne a lekola dithopo tseo, mme a sebedisa monwana wa hae ho di metha, ebile a di nosetsa.</p>	<p>Ke bona Khwezi a beile monwana wa hae o monnyane pela thopo e telele ho feta tse ding, hobane o tatetse hore di hole ba kgone ho lo di jala.</p>
<p>Qetellong, ka Moqebelo, dithopo kaofela di ne di lekana le monwana wa Khwezi! Nako e ne e fihlile ya hore ba jala dithopo tseo tshimong.</p>	<p>Ke bona Khwezi a phahamisa lebokoso la dithopo a ilo le bontsha mme wa hae. O thabile haholo!</p>
<p>Khwezi o ile a ya ka ntle le mme wa hae. O ile a thusa mme wa hae ho epa mekoti eo dithopo di tlo kena ka teng. Mme wa Khwezi o ile a mo bontsha tsela eo e tla etsa hore dijalo tseo di be le sebaka se seholo sa ho hola.</p>	<p>Ke bona sefahlelo sa Khwezi a bososela ha a sebitsa le mme wa hae tshimong. Ke nako e telele a emetse letsatsi lena.</p>
<p>Khwezi o ile a thusa mme wa hae ho jala ditamati ka mokoting wa pele. “Re tla kenya dihwete ka mona!” A bua jwalo a supile mokoti a bobedi.</p> <p>Kamora moo Khwezi o ile a jala dithopo tsa khabetjhe ka mokoting wa boraro ka ntle ho thuso. Mme wa hae o ile a jala dithopo tsa moroho mokoting wa bone.</p>	<p>Ke bona ha Khwezi a shebelletse mme wa hae, hobane o tseba seo a se etsang.</p>

Seratswana/tabane	Padiso ya pele (Nahanela, o bue)
<p>Khwezi o ne a le motlotlo ka mosebetsi wa hae. O ile a tshetjhella morao ho lekola dithopo tseo di entse mela e makgethe. Eitse ha a ntse a boha mosebetsi wa bona o motle a bona seboko se hoshia mobung.</p>	<p>Ke bona seboko se tsamayang se hohela mahlo a Khwezi. Ke a ipotsa hore na o ikutlwa jwang ka diboko.</p>
<p>“Ao Bathong! Bona Mme! Seboko sena se tlo ja moroho wa rona!”</p> <p>O ile a tshwara seboko, a batla ho se lahlela hole kwana. Mme wa hae o ile a hweletsa a re: “Tjhee Khwezi! “Se kgutlisetse moo o se fumaneng teng.”</p> <p>“Mme o re ke se kgutlisetse moo ke se fumaneng? Hobaneng?” Khwezi o ne a sa utlwisise?’</p> <p>“Diboko di molemo ditshimong tsa rona, di thusa dijalo ho hola.” Mme wa hae a hlalosa.” Di epa mekoti ka thoko ho dijalo, mekoti eo e thusa dijalo ho fumana metsi a lekaneng le ho phefumoloha. Hona ho etsa hore dijalo di mele hantle haholo!</p>	<p>Ke bona sephaka sa Khwezi se le ka hodima hloho ya hae. A re o lahlela seboko hole le tshimo, pele mme wa hae a mo bona.</p>
<p>Khwezi o ile a kgutlisetsa seboko ka hloko mobung. “O ka nna wa dula mona! Re a leboha ha o thusa hore dijalo tsa rona di mele hantle!”</p>	<p>Ke bona Khwezi a kgutlisetsa seboko mobung. Jwale o se a tseba hore diboko di na le molemo ditshingwaneng tsa rona. O e tshwara ka hloko ha bonolo.</p>
Dipotso tsa tlhakisetso	Dikarabo tse lebelletsweng
<p>Khwezi le mme wa hae ba jala mofuta ofe wa dijalo?</p>	<p>Ditatamati, dihwete, kolo, le moroho</p>
<p>Ha o nahana sefahleho sa Khwezi se ne se le jwang ha a bona seboko tshingwaneng ya hae eo a e ratang?</p>	<p>(Kopa baithuti ho o bontsha)</p>
Potso hobaneng/Potso ya Maikutlo	Dikarabo tse lebelletsweng
<p>Hobaneng Khwezi a ile a phahamisa seboko seo?</p>	<ul style="list-style-type: none"> Hobane o ne a sa batle seboko tshimong ya hae. Hobane o ne a batla ho se lahlela hole kwana. Hobane o ne a sa tsebe hore diboko di molemo tshimong. Hobane o ne a nahana hore seboko se ka senya dijalo tsa hae mme o ne a batla ho se tlosa tshimong. Hobane o ne a nahana hore seboko se tla ja moroho kaofela.

Ho bala ka tataiso ya sehlopha

Metsotso e 30

DIHLOPHA: _____

- 1 Dudisa baithuti hantle mme ba sebedise **Leqephe la Tshebetso ya ho Bala 4**.
- 2 Hlalosetsa baithuti **Mosebetsi wa 1** wa **Labobedi**.
- 3 Bitsa sehlopha sa pele ho sebetsa mmoho le wena.
- 4 Kamora metsotso e 15, ba kgutisetse ditulong tsa bona
- 5 Etsa **Mosebetsi wa Phetoho ya ho Bala**.
- 6 Hlalosetsa baithuti Mosebetsi wa 2 wa **Labobedi**.
- 7 Bitsa sehlopha sa bobedi ho sebetsa mmoho le wena.
- 8 Tlatsa tereka ya hao ho bontsha dihlopha tse o di mamatseng, le seo ba se badileng.
- 9 Ngola diphetoho tse ka etswang dihlopheng tsa ho bala kapa mesebetsing ya ho bala.

Laboraro

Mesebetsi ya Molomo

Metsotso e 15

TLOTLONTSWE YA MOKOTABA

- 1 Ruta o sebedisa PATS
- 2 Bapatsa mantswe le ditshwantsho tjhateng ya Tlotlontswe ya Mokotaba.
 - jeha
 - ditholwana
 - meroho

Raeme kapa pina	Diketso
Dipalesa tse tharo tshimong ya rona.	<i>Bontsha menwana e meraro</i>
Ya pele ya re: Nna ke mosweu, jwaloka ka lebese.	<i>Bontsha monwana o le mong kapa/le mmala o mosweu.</i>
Ya bobedi ya re: Bona nna, mmala wa ka, ke o mokgubedu.	<i>Bontsha menwana e mebedi kapa/le mmala o mokgubedu</i>
Ya boraro ya re: Nna ke mosehla, bosehla ba letsatsi.	<i>Bontsha monwana wa boraro kapa/le mmala o mosehla.</i>
Letsatsi la tjhaba, ka mahlasedi a phatsimang	<i>Kgantsha ka menwana kaofela e leshome ebile o bososela.</i>
Dipalesa tse tharo tsa bososela.	<i>Kgantsha ka menwana kaofela e leshome ebile o bososela.</i>

BEKE 4

HO PHETA DIPALE KA BOIQAPELO/BOKGONI (BEKE YA PELE YA MOKOTABA)

- 1 Arola baithuti ka dihlotshwana tse nyane.
- 2 Neha sehlopha ka seng leqephe la ditshwantsho la ho petha pale ka boiqapelo/bokgoni ba bona.
- 3 Bolella baithuti ho nahana ka pale e tla tsamaelanang le ditshwantsho.
- 4 Dumella baithuti motsotso kapa e mmedi ho nahana ka dintlha tsa bona.
- 5 Kamorao ho seo, moithuti ka mong sehlotshwaneng a fumane monyetla wa ho phehisa kutlwisiso ya hae ka pale.
- 6 Hopotsa baithuti hore pale tsa bona di tshwanetse ho kgahlisa, le ho tsamaelana le ditshwantsho!
- 7 Hopotsa baithuti ho mamela dipale tsa ba bang ka hlooko.
- 8 Leboha baithuti ka ho abelana le balekane ba bona dipale tsa bona.

Tlhokomediso ya Medumo le Medumo:

Metsotso e 15

Tsebisa medumo e metjha le mantswe a matjha

TSEBISA MODUMO

- 1 Qapodisa modumo mme o phahamise papetla ya modumo: /p/
- 2 Qapodisa modumo mme o laele baithuti ho pheta modumo ha 3.
- 3 Buisana le baithuti kamoo modumo /p/ o tshwanang Puong ya Lapeng le Puong ya Senyesemane /le kamoo o fapaneng Puong ya Lapeng le Puong ya Senyesemane.
- 4 Bakeng sa tuma-notshi, bontsha baithuti modumo oo tjhateng ya alfabete.
- 5 Botsa baithuti hore: Na o ka hopola mantswe a mang a nang le modumo /p/?
- 6 Sekaseka/buisana le baithuti ka mantswe mang, jwaloka: **polasi, pula, paka**

TSEBISA MANTSWE A MATJHA

- 1 Qapodisa lentswe ka leng hodimo le ka ho hlaka o ntse o phahamisa papetlana ya lentswe: **pana, paka, pepa, pula, polasi, pina**
- 2 Bontsha baithuti lentswe ka leng, o ntse o le qapodisa.
- 3 Kopa baithuti ho pheta mantswe kamora hao.
- 4 Beha dipapetlana tsa mantswe tjhateng ya papatso ya medumo.

LENANEO LA DIFONIKI/MEDUMO LE FAPANENG

Modumo/Medumo: _____

Mantswe: _____

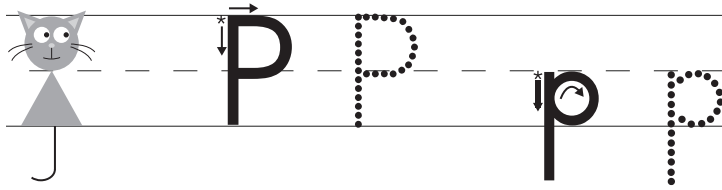
Mongolo:

Metsotso e 15

Ngola (di)tlhaku tse ntjha / mantswe a matjha / dipolelo tse ntjha

- 1 Ruta baithuti mokgwa o nepahetseng wa ho sebedisa ditlhaku tse nyanyane le tse kgolo: **Pp**
- 2 Bontsha ka ho ngola ditlhaku bakeng sa bana ba ngolang ka letsoho le letona ebe o bontsha ba ngolang ka letsoho le letshehadi.
- 3 Ebe o bolella baithuti ho sebetsa le balekane, ho ngola ditlhaku mekokotlong ya bona ka menwana.
- 4 Ka mora hona, bolella baithuti ho ngola ditlhaku ka menwana hodima tafole tsa bona
- 5 Qetellong bontsha baithuti tlapangollong hape hore ditlhaku le mantswe di ngolwa jwang

- 6 Baithuti ba tshwanetse ho kopolla modumo/ mantswe/ dipolelo dibukeng tsa bona.
 7 Baithuti ba tshwanetse ho seha mela ka tlasa modumo o korotsweng mantsweng / kapa dipolelong tse ngotsweng.

 pana pana

 paka paka

 pepa pepa

 pula pula

 polasi polasi

 pina pina

LENANEO LA MONGOLO LE FAPANENG

Modumo/Medumo: _____

Mantswe: _____

Ngodiso:

Metsotso e 30

Ho rala le ho thala

SEHLOHO: Taka setshwantsho ntho eo o ithutileng ka ho lema dijalo.

MOSEBETSI: Taka setshwantsho mme ngole polelo.

FOREIMI YA HO NGOLA: Ke ithutile hore...

BONTSHA KA HO E TSA

- 1 Hlalosa hore kajeno, baithuti ba tlile ho sebedisa mohopolo wa bona ho taka ntho e ntjha eo ba ithutileng yona nakong ya mokotaba: *Ho lema.*
- 2 Bontsha ka ho etsa hore o **nahana pele o ngola.**
- 3 Bolella baithuti mohopolo wa hao ka setshwantsho seo o tlileng ho se taka, ka mokgwa ona: Ke ithutile hore diboko di molemo bakeng sa dijalo.
- 4 Bontsha ka ho taka setshwantsho sa seboko ka tlasa mobu le methapo ya sejalo.
- 5 Hlalosa hore ke mantswe afe ao o tlileng ho a ngola. Sehela lentswe le leng le leng mola: ka mokgwa ona: Ke ithutile hore diboko di thusa dijalo ho hola.
- 6 Hlakola mohlala wa hao tlapangolong. Hlalosa hore hona e ne e le mohlala feela, baithuti ba tshwanela ho ngola mehopolo ya bona ya sethatong.

DITAELO TSA MOLOMO

- 1 Sekasekang dintho tse hlokwang ke dijalo hore di hole baithuti.
- 2 Ngola mantswe tlapangolong, ka mokgwa ona moya, mobu, metsi, diboko, mahlasedi a letsatsi, jj.
- 3 Botsa baithuti hore: Ke eng ntho eo o ithutileng yona ka ho lema dijalo?
- 4 Laela baithuti ho **nahana pele ba ngola.**
- 5 Bitsa baithuti ba 2–3 ho o phetela ntho e le nngwe eo ba ithutileng yona nakong ya mokotaba ona.
- 6 Ba tshwanetse hore: Ke ithutile hore...
- 7 Hlalosetsa baithuti hore jwale ba tlile ho taka le ho fa ditshwantsho tsa bona sehloho.

NGODISO

- 1 Neha baithuti dibuka tsa bona.
- 2 Ha baithuti ba ntse ba ngola, tsama-tsamaya ka phaposingburutelo ho phethela **dikopanonyana.**
- 3 Kopa baithuti ho o phetela seo ba se ngotseng.
- 4 Thusa baithuti ho ngola sehloho.
- 5 Kgothatsa baithuti.

BUISANANG KA BOBEDI

- 1 Ha ho setse metsotso e 2–3, laela baithuti ho beha diphensele tsa bona fatshe.
- 2 Laela baithuti ho **buisana ka bobedi** le balekane ba bona ka seo ba se takileng.

Bapatsa bongodi ba baithuti leboteng ka phaposiburutelong moo bohle ba kgonang ho bona. Hona ho thusa baithuti ho buisana ka mokotaba.

Ke ithutile hore dimela di
hloka mahlasedi a letsatsi.

Ho bala ka tataiso ya sehlopha

Metsotso e 30

DIHLOPHA: _____

- 1 Dudisa baithuti bohle ka **Leqephe la tshebetso la ho Bala 4**.
- 2 Hlalosetsa baithuti bohle **mosebetsi wa 1** wa **Laboraro**.
- 3 Bitsa sehlopha sa pele ho sebetsa ha mmoho le wena.
- 4 Kamora metsotso e 15, ba kgutlisetse ditulong tsa bona.
- 5 Etsa phethoho ya **Mosebetsi wa Phetoho ya ho Bala**.
- 6 Hlalosetsa baithuti bohle **Mosebetsi wa 2** wa **Laboraro**.
- 7 Bitsa sehlopha sa bobedi ho sebetsa ha mmoho le wena.
- 8 Tlatsa tereka ya hao ho bontsha dihlopha tseo o di mametseng, le seo ba se badileng.
- 9 Ngola diphetoho tse ka etswang dihlopheng tsa ho bala kapa mesebetsing ya ho bala.

Labone

Tlhokomediso ya Medumo le Medumo:

Metsotso e 15

Ho arola le ho kopanya medumo/mantswe

SEO KE SE ETSANG...

- 1 Qala ka lentswe ho tswa thutong ya Labobedi
- 2 Qapodisa lentswe: **fela**
- 3 Arola lentswe ho ya ka modumo ya lona: /f/-/e/-/l/-/a/
- 4 Qapodisa modumo o qalang lentswe: /f/
- 5 Qapodisa modumo wa bobedi wa lentswe: /e/
- 6 Qapodisa modumo wa boraro wa lentswe: /l/
- 7 Qapodisa modumo o qetelang lentswe: /a/
- 8 Ngola lentswe tlapangolong: **fela**
- 9 Bontsha ka ho supa le ho kopanya medumo ho bopa lentswe: /fe/-/la/ = **fela**
- 10 Pheta hona o sebedisa lentswe ho hlaha thutong ya Laboraro: **pina**

SEO RE SE ETSANG

- 1 Qala ka lentswe ho tswa thutong ya Labobedi
- 2 Qapodisa lentswe: **fo**
- 3 Botsa baithuti hore: ke modumo ofe o qalang lentswe? /f/
- 4 Botsa baithuti hore: ke modumo ofe o latelang lentsweng? /o/
- 5 Botsa baithuti hore: ke modumo ofe o latelang? /l/
- 6 Botsa baithuti hore: ke modumo ofe o qetellong ya lentswe? /a/
- 7 Kopa baithuti ho arola lentswe ka medumo eo le bopilweng ka yona: /f/-/o/-/l/-/a/
- 8 Ngola lentswe: **fo**
- 9 Laela baithuti ho kopanya medumo le wena ho bopa lentswe: /fo/-/la/ = **fo**
- 10 Pheta hona o sebedisa lentswe ho hlaha thutong ya Laboraro: **pula**

LENANEO LA DIFONIKI/MEDUMO LE FAPANENG

Modumo/Medumo: _____

Mantswe: _____

Ho bala ka kopanelo:

Metsotso e 15

Padiso ya bobedi

MAANO A HO BALA: IKETSETSE SETSHWANTSHO KA HLOHONG

Seratswana	Padiso ya bobedi (Nahana, o bue)
<p><u>Khwezi o fumana seboko</u></p> <p>Bekeng tse pedi tse fetileng, Khwezi le mmae ba ile ba tlatsa lebokose la kgale la mahe ka mobu mme ba lema dipeo ho lona. Khwezi o ile a taka ditshwantsho karolong e nngwe le e nngwe ya lebokoso, hore batle ba tsebe ho hopola hore ke dipeo di fe tse lenngweng.</p>	<p>Ke bona dipeo tse nyane di le tlase botebong ba mobu.</p>
<p>Tsatsi le leng le leng, Khwezio ne a yasebakeng seo ba neng ba beile dipeo tseo teng, e leng ka thoko ho festere, ho ya lekola hore na ha di so hlahe mme a di nosetse.</p>	<p>Ke bona Khwezi a mathela pela festere moo ba beileng dipeo teng, tsatsi le leng le leng.</p>
<p>Kamora beke, Khwezi o ile a elellwa hore dipeo tseo di se di phunyelleditse mobung mme di se di entse dithopo.</p> <p>“Mme!” a hweletsa, “Jwale ke nako ya hore re di jale tshimong.”</p> <p>Eitse ha Mme wa hae a tlo di sheba, o ile a mo hlalosetsa a re, “E seng hona jwale Khwezi, dithopo tsena di tlamehile hore di hole di lekane le monwana wa hao pele re ka di kenya mobung.”</p>	<p>Ke bona ka moo Khwezi a hlonameng ka teng ha a elellwa hore dithopo ha di so lokele hore di ka lo lengwa tshimong.</p>
<p>Tsatsi le leng le leng, Khwezi o ne a lekola dithopo tseo, mme a sebedisa monwana wa hae ho di metha, ebile a di nosetsa.</p>	
<p>Qetellong, ka Moqebelo, dithopo kaofela di ne di lekana le monwana wa Khwezi! Nako e ne e fihlile ya hore ba jala dithopo tseo tshimong.</p>	<p>Ke bona mme wa Khwezi a lekola dithopo, ho etsa bonnete ba hore di se di loketse ho lengwa tshimong kantle.</p>
<p>Khwezi o ile a ya ka ntle le mme wa hae. O ile a thusa mme wa hae ho epa mekoti eo dithopo di tlo kena ka teng. Mme wa Khwezi o ile a mo bontsha eo se tla etsa hore dijalo tseo di be le sebaka se seholo sa ho hola.</p>	<p>Ke bona mme wa Khwezi a tshwere dijalo ka hloko ha a di lema mobung.</p>
<p>Khwezi o ile a thusa mme wa hae ho jala ditamati ka mokoting wa pele. “Re tla kenya dihwete ka mona!” A bua jwalo a supile mekoti a bobedi.</p> <p>Kamora moo Khwezi o ile a jala dithopo tsa khabetjhe ka mokoting wa boraro ka ntle ho thuso. Mme wa hae o ile a jala dithopo tsa moroho mokoting wa bone.</p>	<p>Ke bona Khwezi a shebile ka thahasello ha mme wa hae a ntse a jala, hobane o batla ho thusa hore dijalo tseo di mele.</p>

Seratswana	Padiso ya bobedi (Nahana, o bue)
<p>Khwezi o ne a le motlotlo ka mosebetsi wa hae. O ile a tshetjhella morao ho lekola dithopo tseo di entse mela e makgethe. Eitse ha a ntse a boha mosebetsi wa bona o motle a bona seboko se hoshia mobung.</p>	<p>Ke nahana hore ena ke tshimo ya pele ya Khwezi. Ke bona ka mokgwa oo a thabileng ebile a le motlotlo ka teng ha a bona dithopa di loketswe ke ho mela e be meroho!</p>
<p>“Ao Bathong! Bona Mme! Seboko sena se tlo ja moroho wa rona!”</p> <p>O ile a tshwara seboko, a batla ho se lahlela hole kwana. Mme wa hae o ile a hweletsa a re: “Tjhee Khwezi! “Se kgutlisetse moo o se fumaneng teng.”</p> <p>“Mme o re ke se kgutlisetse moo ke se fumaneng?Hobaneng?” Khwezi o ne a sa utlwisise.’</p> <p>“Diboko di molemo ditshimong tsa rona, di thusa dijalo ho hola.” Mme wa hae a hlalosa.” Di epa mekoti ka thoko ho dijalo, mekoti eo e thusa dijalo ho fumana metsi a lekaneng le ho phefumoloha. Hona ho etsa hore dijalo di mele hantle haholo!</p>	<p>Ke bona Mme wa Khwezi a bea letshoho la hae lehetleng la Khwezi a mo hlaloesetsa hore diboko di molemo, e bile di thusa dijalo tsa rona ho hola.</p>
<p>Khwezi o ile a kgutlisetsa seboko ka hloko mobung. “O ka nna wa dula mona! Re a leboha ha o thusa hore dijalo tsa rona di mele hantle!”</p>	<p>Khwezi o tseba ka moo seboko se ka thusang tshingwana ya hae. Ke bona Khwezi a batlana le diboko tse ding tseo a ka eketsang ka tsona tshingwaneng ya hae. Ke a tseba o rata tshingwana ya hae mme o batla hore dijalo tsa hae di mele.</p>
Dipotso tsa tlhakisetso	Dikarabo tse lebelletsweng
<p>Mme wa Khwezi o re dithopo di lokela ho ba boholo bo bokae pele ba ka di jala tshingwaneng ka ntle.</p>	<p>O re di lokela ho lekana le monwana wa hae.</p>
<p>Diboko di thusa dimela jwang?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Di thusa dijalo ho fumana moya le metsi a lekaneng. • Di epa mekoti e menyenyane pela dijalo, mme sena se di thusa ho fumana moya le metsi.
Potso Hobaneng/Potso ya maikutlo	Dikarabo tse lebelletsweng
<p>Hobaneng ha maikutlo a Khwezi ka diboko a ile fetoha?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Hobane mme wa hae o ile a mo hlaloesetsa hore diboko di na le molemo ditshimong tsa rona. • Hobane Khwezi o ile a ithuta ntho e nngwe e ntjha e ileng ya fetola tsela eo a ikutlwang ka yona ka diboko. • Hobane Khwezi o rata tshimo ya hae! O ithutile hore diboko di thusa dijalo ho hola, mme o batla hore seboko se be teng tshimong ya hae.

Ho bala ka tataiso ya sehlopha

Metsotso e 30

DIHLOPHA: _____

- 1 Dudisa baithuti hantle mme ba sebedise **Leqephe la Tshebetso la ho Bala 4**.
- 2 Hlalosetsa baithuti bohle mosebetsi wa 1 wa **Labone** ho baithuti bohle.
- 3 Bitsa sehlopha sa pele ho sebetsa ha mmoho le wena.
- 4 Kamora metsotso e 15, ba kgutlisetse ditulong tsa bona.
- 5 Etsa **mosebetsi wa phetoho wa ho bala**.
- 6 Hlalosetsa baithuti bohle mosebetsi wa 2 wa **Labone**.
- 7 Bitsa sehlopha sa bobedi ho sebetsa ha mmoho le wena.
- 8 Tlatsa tereka ho bontsha dihlopha tse o di mametseng, le seo ba se badileng.
- 9 Ngola diphetoho tse ka etswang dihlopheng tsa ho bala kapa mesebetsing ya ho bala.

Labohlano

Mesebetsi ya Molomo

Metsotso e 15

TLOTLONTSWE YA MOKOTABA

- 1 Ruta o sebedisa PATS
- 2 Bapatsa mantswe le ditshwantsho tjhateng ya Tlotlontswe ya Mokotaba.
 - a phela
 - methapo
 - tlasa mobu

Raeme kapa pina	Diketso
Dipalesa tse tharo tshimong ya rona.	<i>Bontsha menwana e meraro</i>
Ya pele ya re: Nna ke mosweu, jwaloka ka lebese.	<i>Bontsha monwana o le mong kapa/le mmala o mosweu.</i>
Ya bobedi ya re: Bona nna, mmala wa ka, ke o mokgubedu.	<i>Bontsha menwana e mebedi kapa/le mmala o mokgubedu</i>
Ya boraro ya re: Nna ke mosehla, bosehla ba letsatsi.	<i>Bontsha monwana wa boraro kapa/le mmala o mosehla.</i>
Letsatsi la tjhaba, ka mahlasedi a phatsimang	<i>Kgantsha ka menwana kaofela e leshome ebile o bososela.</i>
Dipalesa tse tharo tsa bososela.	<i>Kgantsha ka menwana kaofela e leshome ebile o bososela.</i>

BEKE 4

PUISANO YA SERATSWANA SE BADILWENG KA KOPANELO

- 1 Ngola foreimi ya puisano tlapangolong
Paleng ena...
Ha ke iketsetsa setshwantsho ka hloohong ka tshimo, ke...
Pale ena e amana le mokotaba *Ho Lema* hobane...
- 2 Balla baithuti foreimi ya puisano.
- 3 Arola baithuti ka **dihlotshwana tse nyane**.
- 4 Bolella baithuti hore e mong le e mong a fumane monyetla wa ho tshwaela puisanong.
- 5 Laela baithuti ho mamela ka hlooko.
- 6 Kopa baithuti ba fapaneng kapa sehlopha se itseng sa baithuti ho abelana le wena dikarabo tsa bona.
- 7 Ha dikarabo di sa nepahala, di lokise.
- 8 Leboha baithuti ka diphehiso tsa bona.

Tlhokomediso ya Medumo le Medumo:

Metsotso e 15

Popo ya Mantswe

Ngola lenane tlapangolong le bontshang medumo eo ba ithutileng yona nako e fetileng mmoho le medumo ya thuto ya Labobedi le Laboraro.

f	p	o
a	l	e
s	i	n
k	u	r

ETSA KA HO BONTSHA

- 1 Hopotsa baithuti ka medumo ya beke: /f/ le /p/
- 2 Etsa boikgopotso ba medumo yohle le ho e kopanya tlapangolong.
- 3 Neha baithuti metsotso e 3 ho bopa mantswe a mangata kamoo ba ka kgonang ka ho sebedisa medumo le ho kopanya medumo e ka hodimo.
- 4 Bontsha baithuti hore ba ka bopa mantswe ka modumo o korotsweng, jwaloka: /f/-/o/-/f/-/a/ = **fofa**
- 5 Hopotsa baithuti hore ba ka bopa mantswe ka ho sebedisa medumo ofe kapa ofe – ha ho hlokehe hore ba sebedise /f/ kapa /p/
- 6 Bontsha baithuti hore ba ka bopa lentswe le leng jwang, jwaloka: /k/-/e/-/n/-/a/ = **kena**

HO ETSWANG KE BAITHUTI

- 1 Bolella baithuti ho bula dibuka tsa bona tsa ho ngolla ebe ba ngola sehloho sena: **f, p**
- 2 Laela baithuti ho ba qala ho ngola.
- 3 Neha baithuti metsotso e 3 ho fumana le ho bopa mantswe ka bongata kamoo ba ka kgonang.
- 4 Dumella baithuti ho tshwaya mosebetsi wa bona. Bontsha baithuti tsela ya ho bopa mantswe ana (le amang): **fofa, fola, fela, fereko, feisi, lefielo, pana, paka, pepa, pula, polasi, pina, kena, kuku, rula, sesa, sila, lona, nona**

Ho bala ka kopanelo:

Metsotso e 15

Diketsahalo kamora ho bala

MAANO A KUTLWISISO: IKETSETSE SETSHWANTSHO KA HLOHONG

TAKA SERATSWANA

- 1 Dudisa baithuti hantle le dibuka tsa bona tsa ho ngolla kapa maqephe a sa ngollang, dipensele le dikherayone.
- 2 **Bontsha** ka ho etsa ka moo o **iketsetsang setshwantsho ka hlohong** ka ho hong tswa seratswaneng, jwaloka: Ke bona sefahleho sa Khwezi se nyontseng ha qala ho bona seboko.
- 3 Taka setshwantsho sa hao tlapangolong sa Khwezi a nyontse.
- 4 Ka mora moo bolella baithuti hore ba tliho bopa setshwantsho ka kelellong ka ho hong ho tswa seratswaneng.
- 5 Kopa baithuti ho tutubala le ho iketla. Ba balle seratswana hang hape.
- 6 Kopa baithuti ho bula mahlo, mme ba take seo ba se bopileng menahanong ya bona.
- 7 Qetellong kopa baithuti **ho buisana** le balekane le ho abelana ka seo ba se takileng.

Ho bala ka tataiso ya sehlopha

Metsotso e 30

DIHLOPHA: _____

- 1 Dudisa baithuti hantle mme ba sebedise **Leqephe la Tshebetso la ho Bala 4.**
- 2 Hlalosetsa baithuti bohle mosebetsi wa 1 wa **Labohlano** ho baithuti bohle.
- 3 Bitsa sehlopha sa pele ho sebetsa ha mmoho le wena.
- 4 Kamora metsotso e 15, ba kgutlisetse ditulong tsa bona.
- 5 Etsa **Mosebetsi wa Phetoho wa ho Bala.**
- 6 Hlalosetsa baithuti bohle **Mosebetsi wa 2 wa Labohlano.**
- 7 Bitsa sehlopha sa bobedi ho sebetsa ha mmoho le wena.
- 8 Tlatsa tereka ya hao ho bontsha dihlopha tse o di mametseng, le seo ba se badileng.
- 9 Ngola diphetoho tse ka etswang dihlopheng tsa ho bala kapa mesebetsing ya ho bala.

Boikgopotso ba thuto ya puo pheletsong ya beke

Metsotso e 15

- 1 Dudisa baithuti mmateng pheletsong ya letsatsi.
- 2 Etsa boikgopotso ba thuto ya puo. O ka nna wa kgetha ho kopanya Puo ya Lapeng le Puo ya Senyesemane ha o ntse o etsa boikgopotso bona.
- 3 Hopola ho dumella baithuti ho buisana ka bobedi ka dikarabo tsa bona le balekane ba bona. Kamora moo, kgetha baithuti ba seng ba kae ho abelana dikarabo tsa bona ho baithuti bohle.
- 4 Sebedisa dipotso tse latelang ho tataisa dipuisano tsa thuto ya puo:
 - a **Mmokotaba wa rona wa beke e ne e le ofe?**
 - b **Ke pale dife tseo re di badileng mmoho?**
 - c **Ke mantswe afe a matjha ao o a ratileng bekeng ena?**
 - d **O ithutile eng paleng tseo re di badileng mmoho?**
 - e **Re ngotse ka eng bekeng ena?**
 - f **Tsebo ya hao ya mongolo e ntlafetse jwang bekeng ena?**
 - g **Tsebo ya hao ya ho bala e ntlafetse jwang bekeng ena?**
 - h **Ke eng seo o leng motlotlo ka ona bekeng ena?**
- 5 Qetellong, bolella baithuti ho nahana ka dintho tse pedi tseo ba tla qoqela ba lelapa la bona tseo baithutileng tsona bekeng ena le hore tsebo ya bona e ntlafetse hakae?

Hlokomela: mosebetsi ona wa boikgopotso le boitekolo o bohlokwa haholo jwaloka karolo ya thuto. Ka kopo o se ke wa tlola mosebetsi ona wa beke.

The background of the entire page is a light gray color with a repeating pattern of small, white, line-art icons. These icons represent various educational fields: science (flasks, beakers, globes, atoms), mathematics (calculators, rulers, compasses, triangles), arts (pencils, paint palettes, brushes), and general education (books, graduation caps, lightbulbs, speech bubbles).

Kereiti 1

KOTARA 2

Beke

5

MOKOTABA:

Diphoofofo

Boitokisetso ba Phaposiburutelo

- 1 Tshimolohong ya beke e nngwe le enngwe, netefatsa hore phaposiburutelo e hlwekile e makgethe.
- 2 Beha DITJHATE TSA PAPATSO YA MANTSWE, mme o tlose tseo o seng o sa di hloke, mme o di boloke hantle.
- 3 Ebe, o hlophisa dipapetlana tsa mantswe le ditshwantsho tsa tlotlontswe ya mokotaba tseo o tla di hloka.
- 4 Fumana o be o lokise dintho bakeng sa lebotla la phaposi la mokotaba tse tla kgahla baithuti, jwaloka: dishwantsho tse mmalwa tsa diphoofole
- 5 Etsa diphuphutsointhanetengho hlophisetsa mokotaba. Mohlala: diphoofole tse kgahlang lefatsheng ka bophara
- 6 Etsa bonnete ba hore buka tsa ho ngolla tsa baithutidibuka tsa tshebetso tsa DBE di tshwailwe ka ho ikgetha, mme di beilwe ka makgethe.
- 7 Etsa bonnete ba hore buka tse kgolo tsa hao, dibuka tsa padiso mmoho le dibuka tsa laaborari di maemong a lokileng ebile di beilwe ka nepo.

Mosebetsi ya Tlatsetso

Mosebetsi ena e ka etswa ke baithuti ka bonngwe ba qetang mosebetsi wa bona ka pele KAPA ha o ntse o etsa tekanyetso le ba bang ba baithuti.

Mosebetsi wa 1: Buka ya tshebetso ya DBE 1: Leqephe 42, Ha re baleng

Mosebetsi wa 2: Buka ya tshebetso ya DBE 1: Leqephe 43 & 44, Ha re ngoleng

Mosebetsi wa 3: Buka ya tshebetso DBE1: Leqephe 45, Ha re ngoleng

Mosebetsi wa 4: Taka setshwantsho sa phoofole ya hao eo o e ratang ho fetisa tse ding

Mantaha

Mosebetsi wa molomo

Metsotso e 15

TSEBISA MOKOTABA: FUMANA DINTLHA TSA TSEBO YA PELE

- 1 Bontsha baithuti setshwantsho sa pele/sa bobedi sa buka e kgolo: Mamba tse ntsho tsa Munene.
- 2 Bolella baithuti hore re qala mokotaba o motjha o bitswang: Diphoofolo
- 3 Taka sedikadikwe o ngole **mokotaba** ka hara sona mahareng a tlapangollo.
- 4 Botsa baithuti: *ke eng seo le seng le se tsebaka mokotaba ona?*
- 5 Ngola mehopolo ya baithuti tlapangollong mmapeng wa mehopolo. Ngola dintlha tse tshwanang mmoho.
- 6 Ha baithuti ba sokola ho fan aka mehopolo ya bona, ba etelle pele ka dipotso tse kang:
 - a Ke diphoofolo dife tseo o di tsebang?
 - b Ke diphoofolo dife tsa Afrika Borwa?
 - c Diphoofolo di phela kae?

TLOTLONTSWE YA MOKOTABA

- 1 Ruta o sebedisa (PATS)
- 2 Bapatsa mantswe le ditshwantsho tihateng ya tlotlontswe ya mokotaba.
 - tshukudu
 - kotsi
 - leshodu

Raeme kapa pina	Diketso
Bona thuhlo ena ka molala o molelele.	<i>Ema ka dintsentse, phahamisetsa letsoho hodimo ho bontsha molala o molelele wa thuhlo.</i>
Tlou yane yona e na le mokadi o molelele	<i>Beha sephaka sa hao sefahlehong pela nko ho etsa mokadiwa tlou. Fokela letsoho hodimo le tlase.</i>
Qwaha e metsero, ke eo e baleha	<i>Tlolaka o mathe jwale ka pere.</i>
Ditshwene tsane tse difateng, di a rasa.	<i>Tlolatlo o ikotle sefubeng.</i>
Di re u u u u u u x2	<i>Etsa modumo wa tshwene o be o ikotla sefubeng.</i>

Mongolo

Metsotso e 15

- 1 Bolella baithuti hore ba bule buka tsa bona tsa ho ngolla.
- 2 Bitsetsa baithuti medumo le mantswe ao ba tshwanetseng ho a ngola:
 - a fofa

- b** fola
- c** fela
- d** feisi
- e** pana
- f** paka
- g** pepa
- h** pula

- 3** Ho tloha moo bolella baithuti ho nka dipene tsa bonatsa mmala ho itshwaela.
- 4** Ngola ka ho hlaka medumo le mantswe tlapangolong.
- 5** Qetellong ya letsatsi bokella dibuka tsa baithuti ele hore o eellwe baithuti ba hlokanang thuso kapa tshehetso.

LENANEO LA MONGOLO LE FAPANENG

Modumo/Medumo: _____

Mantswe: _____

Ho bala ka kopanelo:

Metsotso e 15

Boitokisetso pele o bala

MAANO A KUTLWISISO:HO LEPA/ NOHA

- 1** Dudisa baithuti fatshe hodima mmata hore bohle ba kgone ho bona buka e kgolo.
- 2** Bula buka e kgolo paleng ya: Mamba tse ntsho tsa Munene
- 3** Bontsha baithuti ditshwantsho leqephe ka leng ontse o ba botsa hore ba nahana hore ho etsahalang.
- 4** Thusa baithuti ho ikamahanya ka maikutlo le ditshwantsho, hore ba be le moelelo o motle wa seo pale e buang ka sona.
- 5** Tsebisa mantswe a matjha karolong tse nepahetseng tsa pale.
- 6** Bala pale kaofela hang, o sa kgaotse.

Ho ngola:

Metsotso e 30

ho rala le ho thala

SEHLOHO: Ngola ka diphoofolo tseo o ka ratang ho di bona morung.

MOSEBETSI: Taka setshwantsho mme ngole polelo.

FOREIMI YA HO NGOLA: Ke batla ho bona....

BONTSHA KA HO E TSA

- 1 Hlalosa hore tsatsing lena, baithuti batla ngola ka phoofolo e hlaha eo ba ka ratang ho e bona morung.
- 2 **Bontsha** baithuti ka ho etsa hore o **nahana pele o ngola**.
- 3 Bolella baithuti seo o nahanneng ho se taka, jwaloka: Nka rata ho bona tlou e nyane.
- 4 **Bontsha** ka ho taka setshwantsho sa tlou e nyane.
- 5 Hlalosa hore ke mantswe afe ao o tlileng ho a ngola . **Seha mola bakeng sa lentswe le leng le leng**, ka tsela ena: ke batla ho bona tlou morung.
- 6 Hlakola mohlala wa hao letlapeng. Hlalosa hore seo e ne e le mohlala feela, baithuti ba lokela ho ngola mehopolo ya bona ya sethatong.

DITAELO TSA MOLOMO

- 1 Sekasekang dithla ka diphoofolo tse hlaha le baithuti.
- 2 Ngola mantswe tlapangolong, jwaloka: tau, qwaha, thuhlo, kubu, ji.
- 3 Botsa baithuti hore: ke phoofolo efe eo o ka ratang ho e bona?
- 4 Laela baithuti ho **nahana pele ba ngola**
- 5 Bitsa baithuti ba 2-3 ho o phetela phoofolo eo ba ka ratang ho e bona.
- 6 Ba tshwanetse bare: ke batla ho bona...
- 7 Hlalosetsa baithuti hore jwale ba tlile ho taka le ho leibola ditshwantsho tsa bona.

NGODISO

- 1 Neha baithuti dibuka tsa bona
- 2 Ha baithuti ba ntse ba ngola, tsama-tsamaya ka phaposeng mme o **tshware dikopanonyana mmoho le baithuti.**
- 3 Kopa baithuti hore ba o jwetse ka seo ba se ngotseng.
- 4 Thusa baithuti ho ngola sehlooho
- 5 Kgothatsa baithuti

BUISANANG KA BOBEDI

- 1 Ha ho setse metsotso e 2–3, laela baithuti ho beha dipensele tsa bona.
- 2 Laela baithuti ho **buisana ka bobedi** le balekane ba bona ka seo ba se takileng.

*Bapatsa bongodi ba baithuti leboteng ka phaposiburutelo moo bohle ba kgonang ho bona.
Hona ho thusa baithuti ho buisana ka mokotaba.*

Ke batla ho bona tau.

Ho bala ka tataiso ya sehlopha

Metsoso e 30

DIHLOPHA: _____

- 1 Dudisa baithuti hantle mme ba sebedise **Leqephe la Tshebetso ya ho Bala 5**.
- 2 Hlalosetsa baithuti **mosebetsi wa 1 wa Mantaha**.
- 3 Bitsa sehlopha sa pele ho sebetsa ha mmoho le wena.
- 4 Kamora metsotso e 15, ba kgutlisetse ditulong tsa bona.
- 5 Etsa **Mosebetsi wa Phetoho ya ho Bala**.
- 6 Hlalosetsa baithuti **mosebetsi wa 2 wa Mantaha**.
- 7 Bitsa sehlopha sa bobedi ho sebetsa ha mmoho le wena.
- 8 Tlatsa tereka ya haoho bontsha dihlopha tseo di mametseng, le seo ba se badileng.
- 9 Ngola diphetoho tse ka etswang dihlopheng tsa ho bala kapa mesebetsing ya ho bala.

Labobedi

Tlhokomediso ya Medumo le Medumo:

Metsotso 15

Tsebisa medumo medumo e metjha le mantswe

TSEBISA MODUMO

- 1 Qapodisa modumo mme o phahamise papetla ya modumo: /j/
- 2 Qapodisa modumo mme o laele baithuti ho phetha modumo ha 3.
- 3 Buisana le baithuti kamoo modumo /j/ o tshwanang Puong ya lapeng le Puong ya Senyesemane. /le kamoo o fapaneng Puong ya lapeng le Puong ya Senyesemane.
- 4 Bakeng sa tuma-notshi, bontsha baithuti modumo oo tihateng ya alfabeto.
- 5 Botsa baithuti hore: Na o ka hopola mantswe a mang a nang le modumo ona /j/?
- 6 Sekaseka/buisana le baithuti ka mantswe a mang, jwaloka: **jeke, joko, jele**

TSEBISA MANTSWE A MATJHA

- 1 Qapodisa lentswe ka leng hodimo ha o ntse o phahamisitse papetlana ya modumo: **jala, jele, jeke, joko, jeme, jaefa**
- 2 Bontsha lentswe ka leng ho baithuti, o ntse o le qapodisa.
- 3 Kopa baithuti ho pheta mantswe kamora hao.
- 4 Beha dipapetlana tsa mantswe tihateng ya papatso ya medumo.

LENANEO LA DIFONIKI/MEDUMO LE FAPANENG

Modumo/Medumo: _____

Mantswe: _____

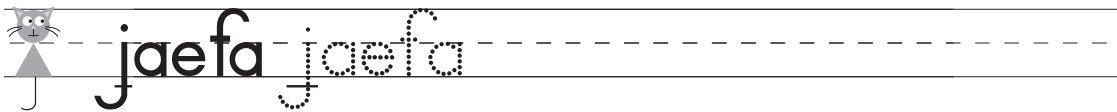
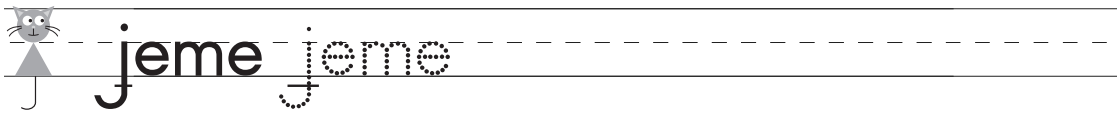
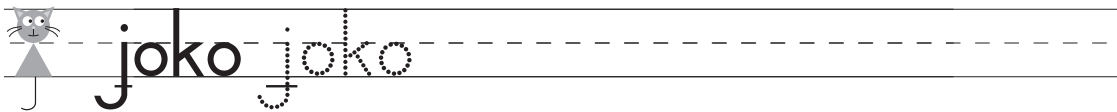
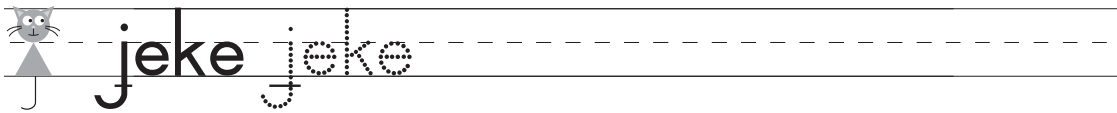
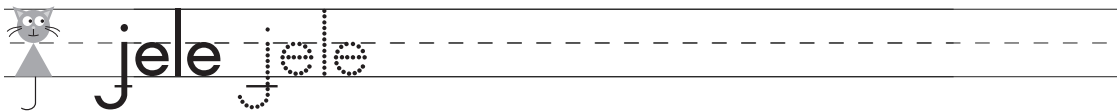
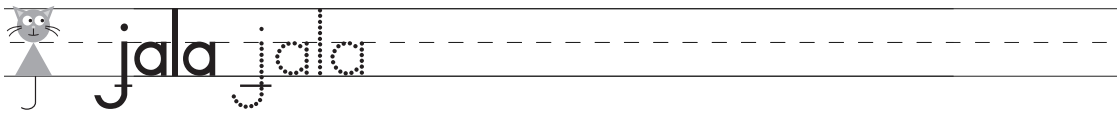
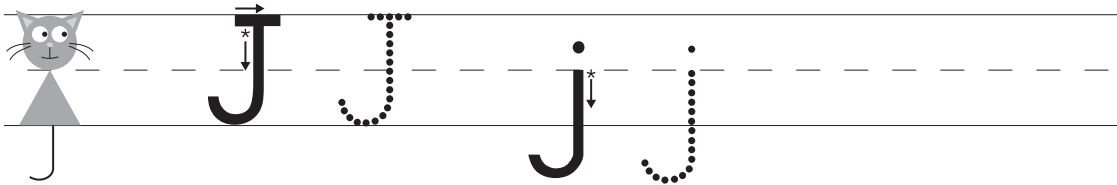
Mongolo:

Metsotso e 15

Ngodiso ya ditlhaku tse ntjha/ mantswe a matjha / dipolelo tse ntjha

- 1 Ruta baithuti mokgwa o nepahetseng wa ho sebedisa ditlhaku tse nyanyane le tse kgolo: **Jj**
- 2 Bontsha ka ho ngola ditlhaku bakeng sa bana ba ngolang ka letsoho le letona ebe o bontsha ba ngolang ka letsoho le letshehadi.
- 3 Ebe o bolella baithuti ho sebetsa le balekane ba bona ho ngola ditlhaku mekokotlong ya bona ka menwanwa.

- 4 Kamora sena bolella baithuti ho ngola ditlhaku ditafoleng tsa bona ka menwanwa.
- 5 Qetellong, bontsha baithuti tlapangolong hore mantswe le ditlhaku di ngolwa jwang.
- 6 Baithuti ebe ba ngola medumo/mantswe/dipolelo dibukeng tsa bona jwalokaha ho ngotswe tlapangolong.
- 7 Baithuti ba tshwanetse ho seha mola ka tlasa modumo o korotsweng mantsweng/dipolelong tse ngotsweng.

LENANEO LA MONGOLO LE FAPANENG

Modumo/Medumo: _____

Mantswe: _____

Ho bala ka kopanelo

Metsotso e 15

Padiso ya Pele

MAANO A KUTLWISISO: IKETSETSE SETSHWANTSHO KA HLOHONG

Seratswana/tabana	Padiso ya pele (Nahanela, o bue)
<p><u>Mamba tse nthso tsa Munene.</u></p> <p>Munene o ne a dutse kantle le mating. Kajeno e ne e le letsatsi leo mme wa hae a neng a tla hae ho tswa mosebetsing wa hae wa ho paterola. Kgweding e nngwe le e nngwe, o ne a dula morung matsatsi a Hoseng le mantsiboya a mang le a mang, lekala leo mme wa Munene a neng a sebetsa ho lona le ne batlana le marabe, mehlala ya batho, le matshwao a mang a bontshang hore ho na le batsomi ba ditshukudu ba seng molaong serapeng seo sa diphoofole.</p>	<p>Ke akanya hore Munene o ne a shebile seterateng, a nahana hore sebopeho se seng le se seng seo a neng a se bonela hole e ka ba mme wa hae.</p>
<p>Le ha Munene a ne a hlolohella mme wa hae. O ne a nahana hore o sebetsa mosebetsi o kgahlisang ho fetisisa lefatsheng. O ne a rata ho bolella batho hore yena mme wa hae ke setho sa di Black Mamba</p>	<p>Ke akanya ha Munene a ne a bososela ha a ne a botswa hore mme wa hae o sebetsa kae.</p>
<p>Munene o ile a nahana ka nako eo mme wa hae a neng a sa sebetse. O ne a dula a batla mosebetsi dikoranteng le inthaneteng. Ka nako tse ding o ne rekisa dimonamone kapa dijo tse bobebe ka ntle ho jarete ya sekolo se phahameng. Mme wa hae o ne a dula a sa thaba a bile a bonahala a na le kगतello ya maikutlo.</p>	<p>Ke akanya mme wa Munene jwale – ha a tla hae ho tswa paterolong ya hae. O kgathetse empa o thabile.</p>
<p>Munene o hopola letsatsi leo mme wa hae a neng a utlwela ka lekala lena le kgahlanong le botsomi bo seng molaong le laolwang ke basadi. Ba ne ba dutse ka kitjheneng ba ja dijo tsa hoseng mmoho, ha ditaba tsena di haswa seyale moyeng.</p>	<p>Ke bona Munene le mme wa hae ba ja ebile ba mametse radio. Ke nahana hore mme wa hae o ile a tlohela ho ja hore a kgone ho utlwa hantle ditaba tseo hantle.</p>
<p>Ha a ntse a dutse a emetse mme wa hae, Munene o ile a nahana hore mme wa hae e le mohale. O ile a mo nahana a le ka hara diaparo tsa hae tsa Black Mamba a fofela hodimo Balule Game Reserve ka lebelo le makatsang.</p>	<p>Ke bona Munene a dutse a kwetse mahlo, ha a nahana mme wa hae mosebetsing.</p>
<p>O ile a bona le kamoo a nang le matla a ka etsang hore lebota le hlahe thoso, ho sireletsa tshukudu.</p>	

Seratswana/tabana	Padiso ya pele (Nahanela, o bue)
<p>Toro ya hae e ile ya fela ha a utlwa mme wa hae a bitsa lebitso la hae. O ile a mo mathela hang hang a ya mo aka.</p> <p>“Ke kopa o mpoelle ka ditshukudu?” Munene a kopa. “Ke eng seo o se boneng ha o ne o paterola?”</p> <p>Sefahleho sa mme wa hae se ile sa fetoha, a bua ka lentse le tlase le tiileng. “E ne e le paterolo e thata ka ho fetisia mora.” Kgetlong lena, re fumane tshukudu e neng e kgaotswe lenaka.”</p>	<p>Ke bona Munene a sheba hodimo ha a utlwa lentse la mme wa hae. O tlamehile hore a be a thabile ho mo bona kamora matsatsi a 21.</p>
<p>Munene o ile a ipotsa hore na hobaneng ho ka ba le motho ya batlang ho utlwa tshukudu bohloko e le phoofolo e ntle hakana. “Hobaneng batho ba etsa ketso e mpe hakana?” A botsa a kgenne.</p> <p>“Ke nahana batho ba tsietsing ya ho etsa tjehele.” Mmae a mo araba. “Ba rekisa manaka a ditshukudu ka tlolo ya molao. Batho ba bang ba dumela hore manaka ana a ka fodisa mahloko a itseng, ebe ba patala tjehele e ngata haholo ho a reka. A o ne o tseba hore manaka a ditshukudu a entswe ka ntho e tshwanang le manala a rona?”</p>	
<p>“Empa ka lehlohonolo paterolo e ne e sa utlwise bohloko fela. Ke ile bona ledinyane le lenyane la tshukudu le geta ho hlaha!” Mme wa Munene o ile a ntsha founu ya hae a mo bontsha senepe.</p>	<p>Ke bona munene a shebile founu – a tonne mahlo ke ho makala.</p>
<p>“O a tseba hape keng?” a botsa Munene ha ba kena lemating le ka pele la ntlo. “Hosane ke ya le wena sekolong – Ke lo ruta metswalle ya hao phaposing ka ho hlokomela ditshukudu.”</p>	<p>Ke nahana hore Munene o ne a tlotla tlola ha mme wa hae a mo bolella ditaba tsena.</p>
<p>Munene a nahana mme wa hae wa mohale a eme ka pele phaposing ya borutelo a ruta metswalle ya hae ka di Black Mamba. O ne a tatile haholo a sa kgone ho itshwara!</p>	

Dipotso tsa tlhakisetso	Dikarabo tse lebelletsweng
Munene o ne a emetse mang?	O ne a emetse mme wa hae.
Mme wa Munene o ne a paterola nako e kae kgwedding?	O ne a paterola matsatsi a 21 kgwedding.
Potso hobaneng/Potso ya Maikutlo	Dikarabo tse lebelletsweng
Hobaneng Munene a ne a dutse kantle?	<ul style="list-style-type: none"> O ne a emetse mme wa hae a neng a tla hae tsatsing leo. Mme wa Munene o tsamaile matsatsi a Kajeno e ne e le letsatsi leo a tlang hae ka lona. O ne a tatetse/thabetse ho tlo bona mme wa hae. O ne a hlolohelletswe mme wa hae hobane o ne a tsamaile matsatsi a mangata. O ne a thabetse hore o tlo mmona tsatsing leo. O ne a batla ho kopa mme wa hae a mo qoqele ka tseo a di boneng paterolong ya hae.

Ho bala ka tataiso ya sehlopha

Metsotso e 30

BEKE 5

DIHLOPHA: _____

- 1 Dudisa baithuti hantle mme ba sebedise **Leqephe la Tshebetso ya ho Bala 5**.
- 2 Hlalosetsa baithuti **Mosebetsi wa 1** wa **Labobedi**.
- 3 Bitsa sehlopha sa pele ho sebetsa mmoho le wena.
- 4 Kamora metsotso e 15, ba kgutisetse ditulong tsa bona
- 5 Etsa **Mosebetsi wa Phetoho ya ho Bala**.
- 6 Hlalosetsa baithuti Mosebetsi wa 2 wa **Labobedi**.
- 7 Bitsa sehlopha sa bobedi ho sebetsa mmoho le wena.
- 8 Tlatsa tereka ya haoho bontsha dihlopha tse o di mamatseng, le seo ba se badileng.
- 9 Ngola diphetoho tse ka etswang dihlopheng tsa ho bala kapa mesebetsing ya ho bala.

Laboraro

Mesebetsi ya Molomo

Metsotso e 15

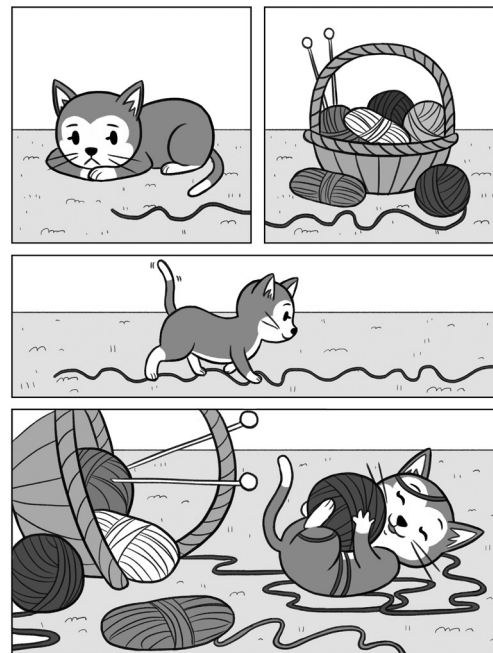
TLOTLONTSWE YA MOKOTABA

- 1 Ruta o sebedisa PATS
- 2 Bapatsa mantswe le ditshwantsho tjhateng ya Tlotlontswe ya Mokotaba.
 - paterola
 - sireletsa
 - hlaha

Raeme kapa pina	Diketso
Bona thuhlo ena ka molala o molelele.	<i>Ema ka dintsentse, phahamisetsa letsoho hodimo ho bontsha molala o molelele wa thuhlo.</i>
Tlou yane yona e na le mokadi o molelele	<i>Beha sephaka sa hao sefahlehong pela nko ho etsa mokadi(trunk) wa tlou. Fokela letsoho hodimo le tlase.</i>
Qwaha e metsero, ke eo e baleha	<i>Tlolaka o mathe jwale ka pere. (gallop)</i>
Ditshwene tsane tse difateng, di a rasa.	<i>Tlalatlo o ikotle sefubeng.</i>
Di re u u u u u u x2	<i>Etsa modumo wa tshwene o be o ikotla sefubeng.</i>

HO PHETA DIPALE KA BOIQAPELO/BOKGONI(BEKE YA PELE YA MOKOTABA)

- 1 Arola baithuti ka dihlotshwana tse nyane.
- 2 Neha sehlopha ka seng leqephele ditshwantsho la ho petha pale ka boiqapelo/ bokgoni ba bona.
- 3 Bolella baithuti ho nahana ka pale e tla tsamaelanang le ditshwantsho.
- 4 Dumella baithuti motsotso kapa e mmedi ho nahana ka dintlha tsa bona.
- 5 Kamorao ho seo, moithuti ka mong sehlotshwaneng a fumane monyetla waho phehisa kutlwisisoya hae ka pale.
- 6 Hopotsa baithuti hore pale tsa bona di tshwanetse ho kgahlisa, le ho tsamaelana le ditshwantsho!
- 7 Hopotsa baithuti ho mamela dipale tsa ba bang ka hlooko.
- 8 Leboha baithuti ka ho abelana le balekane ba bona dipale tsa bona.

Tlhokomediso ya Medumo le Medumo:

Metsotso e 15

Tsebisa medumo e metjha le mantswe a matjha**TSEBISA MODUMO**

- 1 Qapodisa modumo mme o phahamise papetla ya modumo: /q/
- 2 Qapodisa modumo mme o laele baithuti ho pheta modumo ha 3.
- 3 Buisana le baithuti kamoo modumo /q/ o tshwanang Puong ya Lapeng le Puong ya Senyesemane. /le kamoo o fapaneng Puong ya Lapeng le Puong ya Senyesemane.
- 4 Bakeng sa tuma-notshi, bontsha baithuti modumo oo tjhateng ya alfabete.
- 5 Botsa baithuti hore: Na o ka hopola mantswe a mang a qalang ka modumo /q/?
- 6 Sekaseka/buisana le baithuti ka mantswe mang, jwaloka: **qela, qeka, moqoqo**

TSEBISA MANTSWE A MATJHA

- 1 Qapodisa lentswe ka leng hodimo le ka ho hlaka o ntse o phahamisa papetlana ya lentswe: **qala, qela, qoqa, qeka, moqoqo, moqomo**
- 2 Bontsha baithuti lentswe ka leng, o ntse o le qapodisa.
- 3 Kopa baithuti ho pheta mantswe kamora hao.
- 4 Beha dipapetlana tsa mantswe tjhateng ya papatso ya medumo.

LENANEO LA DIFONIKI/MEDUMO LE FAPANENG

Modumo/Medumo: _____

Mantswe: _____

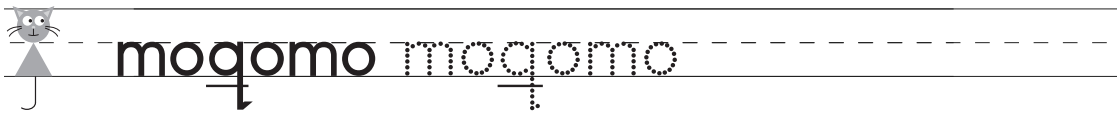
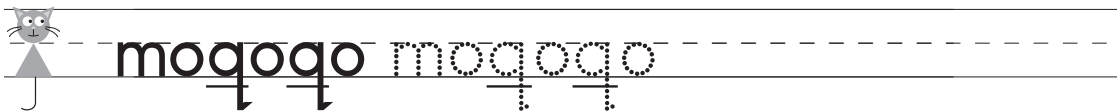
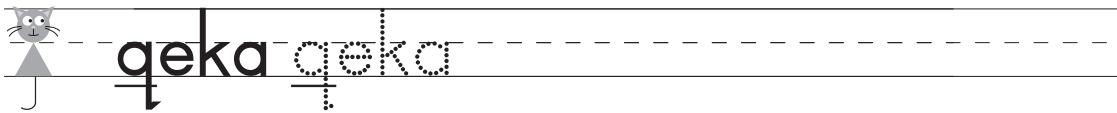
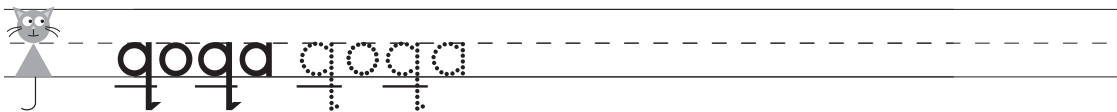
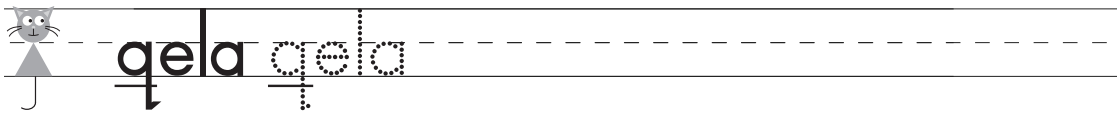
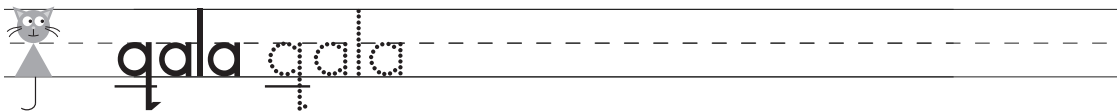
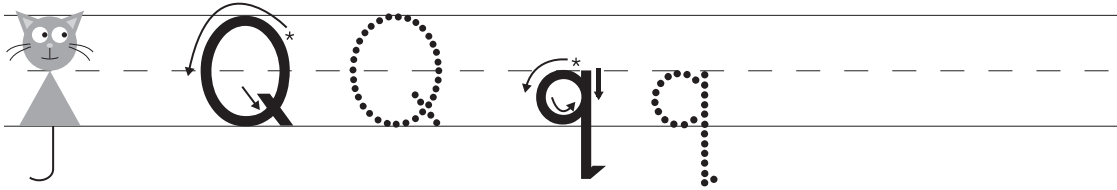
Mongolo:

Metsotso e 15

Ngola (di)tlhaku tse ntjha / mantswe a matjha / dipolelo tse ntjha

- 1 Ruta baithuti mokgwa o nepahetseng wa ho sebedisa ditlhaku tse nyanyane le tse kgolo: **Qq**
- 2 Bontsha ka ho ngola ditlhaku bakeng sa bana ba ngolang ka letsoho le letona ebe o bontsha ba ngolang ka letsoho le letshehadi.
- 3 Ebe o bolella baithuti ho sebetsa le balekane, ho ngola ditlhaku mekokotlong ya bona ka menwana.
- 4 Ka mora hona ,bolella baithuti ho ngola ditlhaku ka menwana hodima tafole tsa bona
- 5 Qetellong bontsha baithuti tlapangollong hape hore dithlaku le mantswe di ngolwa jwang

- 6 Baithuti ba tshwanetse ho kopolla modumo/ mantswe/ dipolelo dibukeng tsa bona.
- 7 Baithuti ba tshwanetse ho seha mela ka tlasa modumo o korotsweng mantsweng / kapa dipolelong tse ngotsweng.

LENANEO LA MONGOLO LE FAPANENG

Modumo/Medumo: _____

Mantswe: _____

Ngodiso:

Metsotso e 30

Ho rala le ho thala

SEHLOHO: Ngola ka phoofolo eo o ka ratang ho e sireletsa.

MOSEBETSI: Taka setshwantsho mme ngole polelo.

FOREIMI YA HO NGOLA: Ke tla sireletsa...

BONTSHA KA HO E TSA

- 1 Hlalosa hore lefatshe ka bophara, ho na le diphoofolo tse leng kotsing ka baka la batho. Batho ba sakga difate, silafatsa moya, mme ba tsoma dintho tsohle tse ke lematsang diphoofolo (le lefatshe la rona!). Ha phoofolo e ba siyo, ho bolela ho fedile ka tsona. Re tshwanetse re leke ka hohle ho etsa bonnete ba hore diphoofolo di sireletsehile hore di seke tsa fela!
- 2 Halosa hore kajeno, baithuti ba tla ngola ka phoofolo eo ba ka ratang ho e sireletsa.
- 3 Bontsha ka ho etsa hore o **nahana pele o ngola.**
- 4 Bolella baithuti mohopolo wa hao ka setshwantsho seo o tlleng ho se taka, ka mokgwa ona: ke tla sireletsa ditlou hobane ke ya di rata. Ke tla etsa bonnete ba hore ke ruta baithuti ba phaposing yaka ka kotsi eo di leng ho yona le kamoo re hlokang ho sireletsa lefatshe la rona.
- 5 Bontsha ka ho taka setshwantsho sa hao o balla baithuti pale ka ditlou.
- 6 Hlalosa hore ke mantswe afe ao o tlleng ho a ngola. Sehela lentswe le leng le leng mola: ka mokgwa ona: ke tla sireletsa di tlou.
- 7 Hlakola mohlala wa hao tlapangolong. Hlalosa hore hona e ne e le mohlala feela, baithuti ba tshwanela ho ngola mehopolo ya bona ya sethatong.

DITAELO TSA MOLOMO

- 1 Sekaseka/busiana le baithuti ka mantswe a dintho tse baithuti ba ka di etsa ho sireletsa diphoofolo.
- 2 Ngola mantswe tlapangolong, ka mokgwa ona o seke wa silafatsa, thusa ka ho ruta banabeno ka kotsi eo diphoofolo di le ho yona, e ba setho sa di Mamba tse ntsho, phutha bohlaswa boo re bo bonang, jj.
- 3 Botsa baithuti hore: ke phoofolo efe eo o tla e sireletsa?
- 4 Laela baithuti ho **nahana pele ba ngola.**
- 5 Bitsa baithuti ba 2–3 hoo phetela phoofolo eo ba tla e sireletsa.
- 6 Ba tshwanetse hore: ke tla sireletsa...
- 7 Hlalosetsa baithuti hore jwale ba tlile ho taka mehopolo ya bona!

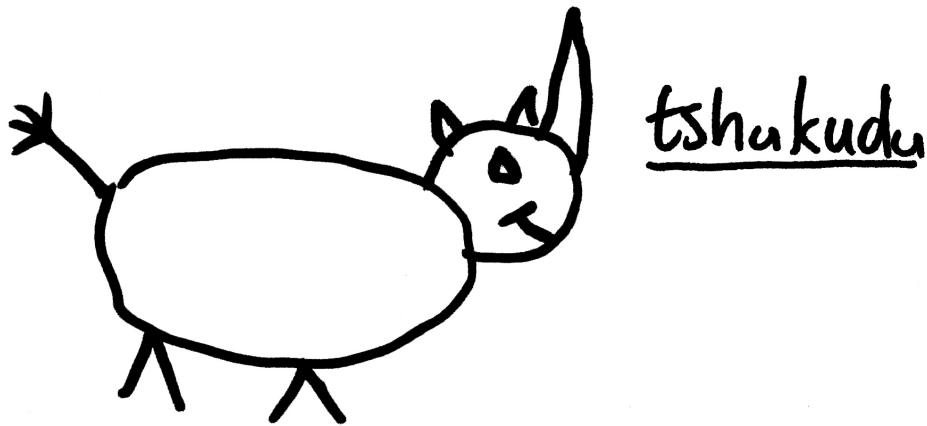
NGODISO

- 1 Neha baithuti dibuka tsa bona.
- 2 Ha baithuti ba ntse ba ngola, tsama-tsamaya ka phaposingburutelo ho phethela **dikopanonyana**.
- 3 Kopa baithuti ho o phetela seo ba se ngotseng.
- 4 Thusa baithuti ho ngola sehloho.
- 5 Kgothatsa baithuti.

BUISANANG KA BOBEDI

- 1 Ha ho setse metsotso e 2-3, laela baithuti ho beha diphensele tsa bona fatshe.
- 2 Laela baithuti ho **buisana ka bobedi** le balekane ba bona ka seo ba se takileng.

*Bapatsa bongodi ba baithuti leboteng ka phaposiburutelong moo bohle ba kgonang ho bona.
Hona ho thusa baithuti ho buisana ka mokotaba.*

Ke tla tshireletsa ditshukudu

Ho bala ka tataiso ya sehlopha

Metsotso e 30

DIHLOPHA: _____

- 1 Dudisa baithuti bohle ka **Leqephe la tshebetso la ho Bala 5**.
- 2 Hlalosetsa baithuti bohle **mosebetsi wa 1** wa **Laboraro**.
- 3 Bitsa sehlopha sa pele ho sebetsa ha mmoho le wena.
- 4 Kamora metsotso e 15, ba kgutlisetse ditulong tsa bona.
- 5 Etsa phethoho ya **Mosebetsi wa Phetoho ya ho Bala**.
- 6 Hlalosetsa baithuti bohle **Mosebetsi wa 2** wa **Laboraro**.
- 7 Bitsa sehlopha sa bobedi ho sebetsa ha mmoho le wena.
- 8 Tlatsa tereka ya haoho bontsha dihlopha tseo o di mametseng, le seo ba se badileng.
- 9 Ngola diphetoho tse ka etswang dihlopheng tsa ho bala kapa mesebetsing ya ho bala.

Labone

Tlhokomediso ya Medumo le Medumo:

Metsotso e 15

Ho arola le ho kopanya medumo/mantswe

SEO KE SE ETSANG...

- 1 Qala ka lentswe ho tswa thutong ya Labobedi
- 2 Qapodisa lentswe: **jele**
- 3 Arola lentswe ho ya ka modumo ya lona: /j/-/e/-/l/-/e/
- 4 Qapodisa modumo o qalang lentswe: /j/
- 5 Qapodisa modumo wa bobedi wa lentswe: /e/
- 6 Qapodisa modumo wa boraro wa lentswe: /l/
- 7 Qapodisa modumo o qetelang lentswe: /e/
- 8 Ngola lentswe tlapangollong: **jele**
- 9 Bontsha ka ho supa le ho kopanya medumo ho bopa lentswe: /je/-/le/ = **jele**
- 10 Pheta hona o sebedisa lentswe ho hlaha thutong ya Laboraro: **qela**

SEO RE SE ETSANG

- 1 Qala ka lentswe ho tswa thutong ya Labobedi
- 2 Qapodisa lentswe: **jeme**
- 3 Botsa baithuti hore: ke modumo ofe o qalang lentswe? /j/
- 4 Botsa baithuti hore: ke modumo ofe o latelang lentsweng? /e/
- 5 Botsa baithuti hore: ke modumo ofe o latelang? /m/
- 6 Botsa baithuti hore: ke modumo ofe o qetellong ya lentswe? /e/
- 7 Kopa baithuti ho arola lentswe ka medumo eo le bopilweng ka yona: /j/-/e/-/m/-/e/
- 8 Ngola lentswe: **jeme**
- 9 Laela baithuti ho kopanya medumo le wena ho bopa lentswe: /je/-/me/ = **jeme**
- 10 Pheta hona o sebedisa lentswe ho hlaha thutong ya Laboraro: **qala**

LENANEO LA DIFONIKI/MEDUMO LE FAPANENG

Modumo/Medumo: _____

Mantswe: _____

Ho bala ka kopanelo:

Metsotso e 15

Padiso ya bobedi

MAANO A HO BALA: IKETSETSE SETSHWANTSHO KA HLOHONG

Seratswana	Padiso ya bobedi (Nahana, o bue)
<p><u>Mamba tse nthso tsa Munene.</u></p> <p>Munene o ne a dutse kante le mating. Kajeno e ne e le letsatsi leo mme wa hae a neng a tla hae ho tswa mosebetsing wa hae wa ho paterola. Kgweding e nngwe le e nngwe, o ne a dula morung matsatsi a Hoseng le mantsiboya a mang le a mang, lekala leo mme wa Munene a neng a sebetsa ho lona le ne batlana le marabe, mehlala ya batho, le matshwao a mang a bontshang hore ho na le batsomi ba ditshukudu ba seng molaong serapeng seo sa diphoofole.</p>	
<p>Le ha Munene a ne a hlohella mme wa hae. O ne a nahana hore o sebetsa mosebetsi o kgahlisang ho fetisisa lefatsheng. O ne a rata ho bolella batho hore yena mme wa hae ke setho sa di Black Mamba</p>	<p>Munene o nahana ka mme wa hae a apere diaparo tsa mosebetsi tsa Black Mamba. O ikutlwa a ba motlotlo ka mme wa hae ha a nahana ka mosebetsi o kgabane eo a o etsang.</p>
<p>Munene o ile a nahana ka nako eo mme wa hae a neng a sa sebetse. O ne a dula a batla mosebetsi dikoranteng le inthaneteng. Ka nako tse ding o ne rekisa dimonamone kapa dijo tse bobebe ka ntle ho jarete ya sekolo se phahameng. Mme wa hae o ne a dula a sa thaba a bile a bonahala a na le kgatello ya maikutlo.</p>	<p>Munene o nahana ka moo mme wa hae a thabileng ka teng hona jwale. O hoopla ka moo a neng a sa thaba ka teng ha a ne a se na mosebetsi. Le ha ebe mme wa hae o tsamaya nako e telele, o kgotsfoaletse taba ya hore mme wa hae o na le lethabo ka pelong.</p>
<p>Munene o hopola letsatsi leo mme wa hae a neng a utlwela ka lekala lena le kgahlanong le botsomi bo seng molaong le laolwang ke basadi. Ba ne ba dutse ka kitjheneng ba ja dijo tsa hoseng mmoho, ha ditaba tsena di haswa seyalenyeng.</p>	<p>Ke nahana Munene o na le pono ya mme wa hae, e le mohale jwaloka Superman le Batman hobane o nahana hore o a thusa, o pelonolo ebile o na le matla jwaloka mohale wa telebisheneng.</p>
<p>Ha a ntse a dutse a emetse mme wa hae, Munene o ile a nahana hore mme wa hae e le mohale. O ile a mo nahana a le ka hara diaparo tsa hae tsa Black Mamba a fofela hodimo Balule Game Reserve ka lebelo le makatsang.</p>	<p>Munene o na le pono ya mme wa hae a fofa hodimo a apere seaparo se tshwanang jwalo feela ka sa Superman kapa Batman hobane o tshireletsa ditshukudu jwalo fela ka mohale di tshireletsa batho.</p>
<p>O ile a bona le kamoo a nang le matla a ka etsang hore lebota le hlahe thoso, ho sireletsa tshukudu.</p>	<p>Munene o lora mme wa hae a foka letsoho a etsa hore lebota la ditene le hlahe. O lwantsa batsomi ba seng molaong jwalo fela ka di superhero/bahale ba telebishene ha di lwantsa batho ba sa lokang.</p>

Seratswana	Padiso ya bobedi (Nahana, o bue)
<p>Toro ya hae e ile ya fela ha a utlwa mme wa hae a bitsa lebitso la hae. O ile a mo mathela hang hang a ya mo aka.</p> <p>“Ke kopa o mpoelle ka ditshukudu?” Munene a kopa. “Ke eng seo o se boneng ha o ne o paterola?”</p> <p>Sefahleho sa mme wa hae se ile sa fetoha, a bua ka lentswe le tlase le tiileng. “E ne e le paterolo e thata ka ho fetisia mora.” Kgetlong lena, re fumane tshukudu e neng e kgaotswe lenaka.”</p>	<p>Munene o batla hore mme wa hae a mo qoqele ka seo a se boneng, hore a tsebe ho ba le pono ya sohle seo a mo qoqetseng sona.</p>
<p>Munene o ile a ipotsa hore na hobaneng ho ka ba le motho ya batlang ho utlwa tshukudu bohloko e le phoofole e ntle hakana. “Hobaneng batho ba etsa ketso e mpe hakana?” A botsa a kgenne.</p> <p>“Ke nahana batho ba tsietsing ya ho etsa tjehelete.” Mmae a mo araba. “Ba rekisa manaka a ditshukudu ka tlolo ya molao. Batho ba bang ba dumela hore manaka ana a ka fodisa mahloko a itseng, ebe ba patala tjehelete e ngata haholo ho a reka. A o ne o tseba hore manaka a ditshukudu a entswe ka ntho e tshwanang le manala a rona?”</p>	<p>Munene o leka ho nahana ka batho ba neng ba kgaotse lenaka ka rhino. Empa ho thata ho ba nahana hobane o rata ditshukudu haholo.</p>
<p>“Empa ka lehlohonolo paterolo e ne e sa utlwise bohloko fela. Ke ile bona ledinyane le lenyane la tshukudu le geta ho hlaha!” Mme wa Munene o ile a ntsha founu ya hae a mo bontsha senepe.</p>	<p>Munene o ne nahana hore na ledinyane leo la tshukudu le ne le ka shebahala jwang kwana morung.</p>
<p>“O a tseba hape keng?” a botsa Munene ha ba kena le mating le ka pele la ntlo. “Hosane ke ya le wena sekolong – Ke lo ruta metswalle ya hao phaposing ka ho hlokomela ditshukudu.”</p>	
<p>Munene a nahana mme wa hae wa mohale a eme ka pele phaposing ya borutelo a ruta metswalle ya hae ka di Black Mamba. O ne a tatile haholo a sa kgone ho itshwara!</p>	<p>Munene o nahana ka moo metswalle ya hae ka phaposing ya borutelo e tla be e shebile mme wa hae ka teng.</p>

Dipotso tsa tlhakisetso	Dikarabo tse lebelletsweng
Mosebetsi wa mme wa Munene ke eng?	O sebetsa jwaloka e mong wa setho sa Black Mamba ho tshireletsa ditshukudu
Inahanele mme wa Munene. Ke eng seo o se nahanang?	<i>Ke nahana.....</i>
Potso Hobaneng/Potso ya maikutlo	Dikarabo tse lebelletsweng
Hobane Munene a ile a nahana mme wa hae e le mohale?	<ul style="list-style-type: none"> Hobane o babatsa mesebetsi wa hae wa ho ba e mong wa di Black Mamba. Hobane o thusa ho tshireletsa ditshukudu. Hobane o rata mesebetsi o motle eo mme wa hae a o etsang. Hobane o nahana hore disuperhero di a rateha, mme mesebetsi wa mme wa hae ke o ratehang. Hobane o nahana hore mme wa hae o na le lerato, ke motho ya matla a nang le pelo ya ho thusa batho.

Ho bala ka tataiso ya sehlopha

Metsotso e 30

DIHLOPHA: _____

- 1 Dudisa baithuti hantle mme ba sebedise **Leqephe la Tshebetso la hoBala 5**.
- 2 Hlalosetsa baithuti bohle mosebetsi wa 1 wa **Labone** ho baithuti bohle.
- 3 Bitsa sehlopha sa pele ho sebetsa ha mmoho le wena.
- 4 Kamora metsotso e 15, ba kgutlisetse ditulong tsa bona.
- 5 Etsa **mosebetsi wa phetoho wa ho bala**.
- 6 Hlalosetsa baithuti bohle mosebetsi wa 2 wa **Labone**.
- 7 Bitsa sehlopha sa bobedi ho sebetsa ha mmoho le wena.
- 8 Tlatsa tereka ho bontsha dihlopha tse o di mametseng, le seo ba se badileng.
- 9 Ngola diphetoho tse ka etswang dihlopheng tsa ho bala kapa mesebetsing ya ho bala.

Labohlano

Mesebetsi ya Molomo

Metsotso e 15

TLOTLONTSWE YA MOKOTABA

- 1 Ruta o sebedisa PATS
- 2 Bapatsa mantswe le ditshwantsho tjhateng ya Tlotlontswe ya Mokotaba.
 - e seng molaong
 - ho ba tsietsing
 - phodiso

Raeme kapa pina	Diketso
Bona thuhlo ena ka molala o molelele.	<i>Ema ka dintsentse, phahamisetsa letsoho hodimo ho bontsha molala o molelele wa thuhlo.</i>
Tlou yane yona e na le mokadi o molelele	<i>Beha sephaka sa hao sefahlehong pela nko ho etsa mokadi(trunk) wa tlou. Fokela letsoho hodimo le tlase.</i>
Qwaha e metsero, ke eo e baleha	<i>Tlolaka o mathe jwale ka pere. (gallop)</i>
Ditshwene tsane tse difateng, di a rasa.	<i>Tlalatlo o ikotle sefubeng.</i>
Di re u u u u u u x2	<i>Etsa modumo wa tshwene o be o ikotla sefubeng.</i>

PUISANO YA SERATSWANA SE BADILWENG KA KOPANELO

- 1 Ngola foreimi ya puisano tlapangolong
Paleng ena...
Ke nahana hore Munene...
Ke ithutile hore...
- 2 Balla baithuti foreimi ya puisano.
- 3 Arola baithuti ka **dihlotshwana tse nyane**.
- 4 Bolella baithuti hore e mong le e mong a fumane monyetla wa ho tshwaela puisanong.
- 5 Laela baithuti ho mamela ka hlooko.
- 6 Kopa baithuti ba fapaneng kapa sehlopha se itseng sa baithuti ho abelana le wena dikarabo tsa bona.
- 7 Ha dikarabo di sa nepahala, di lokise.
- 8 Leboha baithuti ka diphehiso tsa bona.

Tlhokomediso ya Medumo le Medumo:

Metsotso e 15

Popo ya Mantswe

Ngola lenane tlapangolong le bontshang medumo eo ba ithutileng yona nako e fetileng mmoho le medumo ya thuto ya Labobedi le Laboraro.

j	q	a
e	l	k
o	m	f
s	d	u

ETSA KA HO BONTSHA

- 1 Hopotsa baithuti ka medumo ya beke: /j/ le /q/
- 2 Etsa boikgopotso ba medumo yohle le ho e kopanya tlapangolong.
- 3 Neha baithuti metsotso e 3 ho bopa mantswe a mangata kamoo ba ka kgonang ka ho sebedisa medumo le ho kopanya medumo e ka hodimo.
- 4 Bontsha baithuti hore ba ka bopa mantswe ka modumo o korotsweng, jwaloka: /j/-/a/-/l/-/a/ = **jala**
- 5 Hopotsa baithuti hore ba ka bopa mantswe ka ho sebedisa medumo ofe kapa ofe – ha ho hlokehe hore ba sebedise /j/ kapa /q/
- 6 Bontsha baithuti hore ba ka bopa lentswe le leng jwang, jwaloka: /f/-/o/-/f/-/a/ = **fofa**

HO ETSWANG KE BAITHUTI

- 1 Bolella baithuti ho bula dibuka tsa bona tsa ho ngolla ebe ba ngola sehloho sena: **j, q**
- 2 Laela baithuti ho ba qala ho ngola.
- 3 Neha baithuti metsotso e 3 ho fumana le ho bopa mantswe ka bongata kamoo ba ka kgonang.
- 4 Dumella baithuti ho tshwaya mosebetsi wa bona. Bontsha baithuti tsela ya ho bopa mantswe ana (le amang): **jala, jele, jeke, joko, jeme, jaefa, qala, qela, qoqa, qeka, moqoqa, moqomo, fofa, fola, fela, dula, duka, kama, kuku**

LENANEO LA DIFONIKI/MEDUMO LE FAPANENG

Modumo/Medumo: _____

Mantswe: _____

Ho bala ka kopanelo:

Metsotso e 15

Diketsahalo kamora ho bala

MAANO A KUTLWISISO: KAKARETSO/ IKETSETSE SETSHWANTSHO KA HLOOHONG

TAKA SERATSWANA

- 1 Dudusa baithuti madulong a bona ka dibuka tsa bona tsa ho ngolla kapa maqephe a sa ngollang, diphensele le dikherayone.
- 2 **Bontsha** ka ho etsa o **iketsetse setshwantsho ka hloohong** ka ho hong ho tswa seratswaneng, jwaloka: ke bona Mme wa Munene e le mohale, jwalo ka Munene.
- 3 Taka setshwantsho sa hao tlapangollong sa Mme wa Munene a fofa moyeng.
- 4 Kamora moo, bolella baithuti hore ba tlile ho iketsetsa setshwantsho ka hloohong ka ho hong ho tswa paleng.
- 5 Kopa baithuti ho kwala mahlo mme ba iketle. Ba balle seratswana hape.
- 6 Kopa baithuti ho bula mahlo, mme ba take mehopolo ya bona ka seo ka etsahalang.
- 7 Qetellong, kopa baithuti ho **buisana ka bobedi**, mme ba bontshane seo ba se takileng le molekane.

Ho bala ka tataiso ya sehlopha

Metsotso e 30

DIHLOPHA: _____

- 1 Dudisa baithuti hantle mme ba sebedise **Leqephe la Tshebetso la ho Bala 5**.
- 2 Hlalosetsa baithuti bohle mosebetsi wa 1 wa **Labohlano** ho baithuti bohle.
- 3 Bitsa sehlopha sa pele ho sebetsa ha mmoho le wena.
- 4 Kamora metsotso e 15, ba kgutlisetse ditulong tsa bona.
- 5 Etsa **Mosebetsi wa Phetoho wa ho Bala**.
- 6 Hlalosetsa baithuti bohle **Mosebetsi wa 2** wa **Labohlano**.
- 7 Bitsa sehlopha sa bobedi ho sebetsa ha mmoho le wena.
- 8 Tlatsa tereka ya hao ho bontsha dihlopha tse o di mametseng, le seo ba se badileng.
- 9 Ngola diphetoho tse ka etswang dihlopheng tsa ho bala kapa mesebetsing ya ho bala.

Boikgopotso ba thuto ya puo pheletsong ya beke

Metsotso e 15

- 1 Dudisa baithuti mmateng pheletsong ya letsatsi.
- 2 Etsa boikgopotso ba thuto ya puo. O ka nna wa kgetha ho kopanya Puo ya Lapeng le Puo ya Senyesemane ha o ntse o etsa boikgopotso bona.
- 3 Hopola ho dumella baithuti ho buisana ka bobedi ka dikarabo tsa bona le balekane ba bona. Kamora moo, kgetha baithuti ba seng ba kae ho abelana dikarabo tsa bona ho baithuti bohle.
- 4 Sebedisa dipotso tse latelang ho tataisa dipuisano tsa thuto ya puo:
 - a **Mmokotaba wa rona wa beke e ne e le ofe?**
 - b **Ke pale dife tseo re di badileng mmoho?**
 - c **Ke mantswe afe a matjha ao o a ratileng bekeng ena?**
 - d **O ithutile eng paleng tseo re di badileng mmoho?**
 - e **Re ngotse ka eng bekeng ena?**
 - f **Tsebo ya hao ya mongolo e ntlafetse jwang bekeng ena?**
 - g **Tsebo ya hao ya ho bala e ntlafetse jwang bekeng ena?**
 - h **Ke eng seo o leng motlotlo ka ona bekeng ena?**
- 5 Qetellong, bolella baithuti ho nahana ka dintho tse pedi tseo ba tla qoqela ba lelapa la bona tseo baithutileng tsona bekeng ena le hore tsebo ya bona e ntlafetse hakae?

Hlokomela: mosebetsi ona wa boikgopotso le boitekolo o bohlokwa haholo jwaloka karolo ya thuto. Ka kopo o se ke wa tlola mosebetsi ona wa beke.

Kereiti 1

KOTARA 2

Beke

6

MOKOTABA:

Diphoofofo

Boitokisetso ba Phaposiburutelo

- 1 Tshimolohong ya beke e nngwe le enngwe, netefatsa hore phaposiburutelo e hlwekile e makgethe.
- 2 Beha DITJHATE TSA PAPATSO YA MANTSWE, mme o tlose tseo o seng o sa di hloke, mme o di boloke hantle.
- 3 Ebe, o hlophisa dipapetlana tsa mantswe le ditshwantsho tsa tlotlontswe ya mokotaba tseo o tla di hloka.
- 4 Fumana o be o lokise dintho bakeng sa lebota la phaposi la mokotaba tse tla kgahla baithuti, jwaloka: ditshwantsho tsa diphoofolo tse fapaneng tsa polasi.
- 5 Etsa diphuphutso inthaneteng ho hlophisetsa mokotaba. Mohlala: semelo sa llamas.
- 6 Etsa bonnete ba hore buka tsa ho ngolla tsa baithuti dibuka tsa tshebetso tsa DBE di tshwailwe ka ho ikgetha, mme di beilwe ka makgethe.
- 7 Etsa bonnete ba hore buka tse kgolo tsa hao, dibuka tsa padiso mmoho le dibuka tsa laeaborari di maemong a lokileng ebile di beilwe ka nepo.

Mosebetsi ya Tlatsetso

Mosebetsi ena e ka etswa ke baithuti ka bonngwe ba qetang mosebetsi wa bona ka pele KAPA ha o ntse o etsa tekanyetso le ba bang ba baithuti.

Mosebetsi wa 1: Buka ya tshebetso ya DBE 1: Leqephe la 46, Ha re baleng

Mosebetsi wa 2: Buka ya tshebetso ya DBE 1: Leqephe la 47 le 48, Ha re ngoleng

Mosebetsi wa 3: Buka ya tshebetso ya DBE 1: Leqephe la 49, Ha re ngoleng

Mosebetsi wa 4: Taka setshwantsho sa phoofolo eo o e ratang ya polasing.

Mantaha

Mosebetsi wa molomo

Metsotso e 15

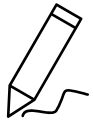
AKARETSA MOKOTABA: HO FUMANA DINTHLA KA THUTO E FETILENG

- 1 Bontsha baithuti setshwantsho sa pele / sa bobedi jj Bukeng e kgolo: **Hobaneng diLlama di dula hodimo**
- 2 Bolella baithuti hore re tswelapele ka mokotaba wa rona: Diphoofolo
- 3 Taka sedikadikwe tlapangollong mme o ngole mokotaba ka hara sedikadikwe seo.
- 4 Botsa baithuti hore: Ke eng seo le seng le se tseba ka ha mokotaba ona?
- 5 Ngola mehopolo ya baithuti tlapangollong mmapeng wa mehopolo. Ngola dintlha tse tshwanang mmoho
- 6 Ha baithutwana ba sokola, ba etelle pele ka dipotso tse kang:
 - a Ke tsela dife tseo batho ba lematsang diphoofolo ka tsona?
 - b Ke tsela dife tseo batho baka thusang diphoofolo ka tsona?
 - c Ke tsela dife tseo diphoofolo di thusang batho ka tsona?
 - d Diphoofolo di bohlokwa jwang setjhabeng sa rona?

TLOTLONTSWE YA MOKOTABA

- 1 Ruta o sebedisa (PATS)
- 2 Bapatsa mantswe le ditshwantsho tjhateng ya tlotlontswe ya mokotaba.
 - llama
 - boya
 - moharo
 - fanang

Raeme kapa pina	Diketso
Bona thuhlo ena ka molala o molelele.	<i>Ema ka dintsentse, phahamisetsa letsoho hodimo ho bontsha molala o molelele wa thuhlo.</i>
Tlou yane yona e na le mokadi o molelele	<i>Beha sephaka sa hao sefahlehong pela nko ho etsa mokadi(trunk) wa tlou. Fokela letsoho hodimo le tlase.</i>
Qwaha e metsero, ke eo e baleha	<i>Tlolaka o mathe jwale ka pere. (gallop)</i>
Ditshwene tsane tse difateng, di a rasa.	<i>Tlolatlo o ikotle sefubeng.</i>
Di re u u u u u u x2	<i>Etsa modumo wa tshwene o be o ikotla sefubeng.</i>

Mongolo

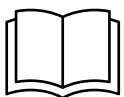
Metsotso e 15

- 1 Bolella baithuti hore ba bule buka tsa bona tsa ho ngolla.
- 2 Bitsetsa baithuti medumo le mantswe ao ba tshwanetseng ho a ngola:
 - a jala
 - b jele
 - c jeke
 - d jeme
 - e qala
 - f qoqa
 - g qeka
 - h qela
- 3 Ho tloha moo bolella baithuti ho nka dipene tsa bona tsa mmala ho itshwaela.
- 4 Ngola ka ho hlaka medumo le mantswe tlapangolong.
- 5 Qetellong ya letsatsi bokella dibuka tsa baithuti ele hore o elellwe baithuti ba hlokanang thuso kapa tshehetso.

LENANEO LA MONGOLO LE FAPANENG

Modumo/Medumo: _____

Mantswe: _____

Ho bala ka kopanelo:

Metsotso e 15

Boitokisetso pele o bala

MAANO A KUTLWISISO: HO LEPA/NOHA

- 1 Dudisa baithuti fatshe hodima mmata hore bohle ba kgone ho bona buka e kgolo.
- 2 Bula buka e kgolo paleng ya: **Hobaneng diLlama di dula hodimo?**
- 3 Bontsha baithuti ditshwantsho leqephe ka leng ontse o ba botsa hore ba nahana hore ho etsahalang.
- 4 Thusa baithuti ho ikamahanya ka maikutlo le ditshwantsho, hore ba be le moelelo o motle wa seo pale e buang ka sona.
- 5 Tsebisa mantswe a matjha karolong tse nepahetseng tsa pale.
- 6 Bala pale kaofela hang, o sa kgaotse.

Ho ngola:

Metsotso e 30

ho rala le ho thala

SEHLOHO: Ngola ka phoofolo e thusang setjhabeng sa heno.

MOSEBETSI: Taka setshwantsho mme ngole polelo.

FOREIMI YA HO NGOLA: ... e thusa setjhaba sa heso.

BONTSHA KA HO ETSA

- 1 Hlalosa hore tsatsing lena, baithuti batla ngola setshwantsho ka phoofolo e thusang setjhabeng sa habo.
- 2 **Bontsha** baithuti ka ho etsa hore o **nahana pele o ngola.**
- 3 Bolella baithuti seo o nahanneng ho se taka, jwaloka: Dintja di ya thusa setjhabeng sa heso hobane di sireletsa batho. Dintja di thabisa batho hape di ba ntsha le budutu.
- 4 **Bontsha** ka ho taka setshwantsho sa ntja ka ntle ho ntlo.
- 5 Hlalosa hore ke mantswe afe ao o tlileng ho a ngola . **Seha mola bakeng sa lentse le leng le leng**, ka tsela ena: Dintja di thusa setjhaba sa heso.
- 6 Hlakola mohlala wa hao letlapeng. Hlalosa hore seo e ne e le mohlala feela, baithuti ba lokela ho ngola mehopolo ya bona ya sethatong.

DITAELO TSA MOLOMO

- 1 Sekasekang mantswe a mang ka diphoofolo tse thusang setjhaba le baithuti.
- 2 Ngola mantswe letlapangollong , jwaloka: dikgomo, dinku, dintja, dikgoho, jj.
- 3 Botsa baithuti: Ke phoofolo efe eo o nahanang hore ke yona e thusang ho fetisisa setjhabeng?
- 4 Laela baithuti ho **nahana pele ba ngola**
- 5 Bitsa baithuti ba 2–3 ho o phetela hore ba tlile ho ngola ka phoofolo efe.
- 6 Ba tshwanetse bare: ...e thusa setjhaba hobane...
- 7 Hlalosetsa baithuti hore jwale ba tlile ho taka le ho leibola ditshwantsho tsa bona.

NGODISO

- 1 Neha baithuti dibuka tsa bona
- 2 Ha baithuti ba ntse ba ngola, tsama-tsamaya ka phaposeng mme o **tshware dikopanonyana mmoho le baithuti.**
- 3 Kopa baithuti hore ba o jwetse ka seo ba se ngotseng.
- 4 Thusa baithuti ho ngola sehlooho.
- 5 Kgothatsa baithuti.

BUISANANG KA BOBEDI

- 1 Ha ho setse metsotso e 2–3, laela baithuti ho beha dipensele tsa bona.
- 2 Laela baithuti ho **buisana ka bobedi** le balekane ba bona ka seo ba se takileng.

*Bapatsa bongodi ba baithuti leboteng ka phaposiburutelo moo bohle ba kgonang ho bona.
Hona ho thusa baithuti ho buisana ka mokotaba.*

Dikgomo di tla thusa setjhaba
sa heso.

Ho bala ka tataiso ya sehlopha

Metsoso e 30

DIHLOPHA: _____

- 1 Dudisa baithuti hantle mme ba sebedise **Leqephe la Tshebetso ya ho Bala 6**.
- 2 Hlalosetsa baithuti **mosebetsi wa 1 wa Mantaha**.
- 3 Bitsa sehlopha sa pele ho sebetsa ha mmoho le wena.
- 4 Kamora metsotso e 15, ba kgutlisetse ditulong tsa bona.
- 5 Etsa **Mosebetsi wa Phetoho ya ho Bala**.
- 6 Hlalosetsa baithuti **mosebetsi wa 2 wa Mantaha**.
- 7 Bitsa sehlopha sa bobedi ho sebetsa ha mmoho le wena.
- 8 Tlatsa tereka ya hao ho bontsha dihlopha tseo di mametseng, le seo ba se badileng.
- 9 Ngola diphetoho tse ka etswang dihlopheng tsa ho bala kapa mesebetsing ya ho bala.

Labobedi

Tlhokomediso ya Medumo le Medumo:

Metsotso 15

Tsebisa medumo medumo e metjha le mantswe

TSEBISA MODUMO

- 1 Qapodisa modumo mme o phahamise papetla ya modumo: /**mp**/
- 2 Qapodisa modumo mme o laele baithuti ho phetha modumo ha 3.
- 3 Buisana le baithuti kamoo modumo /**mp**/ o tshwanang Puong ya lapeng le Puong ya Senyesemane. /le kamoo o fapaneng Puong ya lapeng le Puong ya Senyesemane.
- 4 Bakeng sa tumannotshi, bontsha baithuti modumo oo tjhateng ya alfabeto.
- 5 Botsa baithuti hore: Na o ka hopola mantswe a mang a nang le modumo ona /**mp**/?
- 6 Sekaseka/buisana le baithuti ka mantswe, jwaloka: **mpone, mpea**

TSEBISA MANTSWE A MATJHA

- 1 Qapodisa lentswe ka leng hodimo ha o ntse o phahamisitse papetlana ya modumo: **mpa, mpone, mpea**
- 2 Bontsha lentswe ka leng ho baithuti, o ntse o le qapodisa.
- 3 Kopa baithuti ho pheta mantswe kamora hao.
- 4 Beha dipapetlana tsa mantswe tjhateng ya papatso ya medumo.

LENANEO LA DIFONIKI/MEDUMO LE FAPANENG

Modumo/Medumo: _____

Mantswe: _____

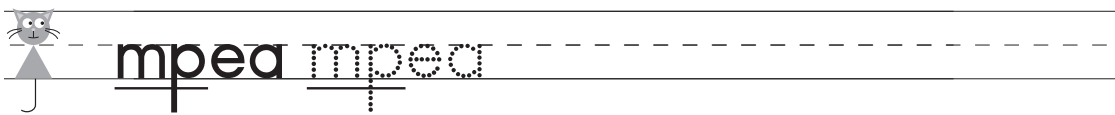
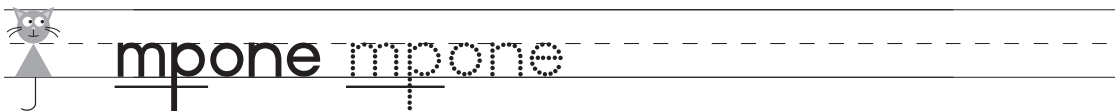
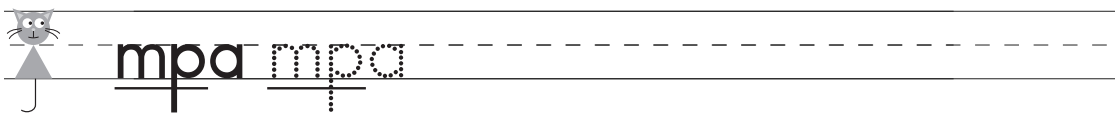
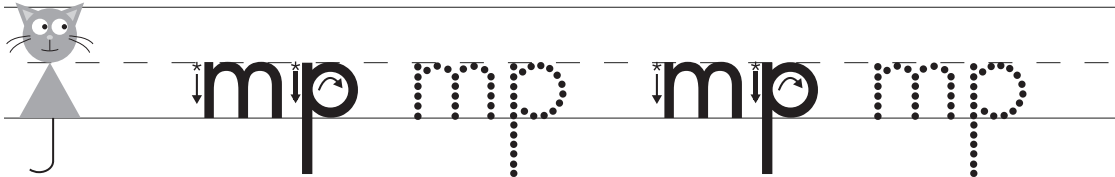
Ngodiso:

Metsotso e 15

Ngodiso ya dithlaku tse ntjha/ mantswe a matjha / dipolelo tse ntjha

- 1 Ruta baithuti mokgwa o nepahetseng wa ho sebedisa dithlaku tse nyanyane le tse kgolo: **mp**
- 2 Bontsha ka ho ngola dithlaku bakeng sa bana ba ngolang ka letsoho le letona ebe o bontsha ba ngolang ka letsoho le letshehadi.
- 3 Ebe o bolella baithuti ho sebetsa le balekane ba bona ho ngola dithlaku mekokotlong ya bona ka menwanwa.

- 4 Kamora sena bolella baithuti ho ngola ditlhaku ditafoleng tsa bona ka menwanwa.
- 5 Qetellong, bontsha baithuti tlapangolong hore mantswe le ditlhaku di ngolwa jwang.
- 6 Baithuti ebe ba ngola medumo/mantswe/dipolelo dibukeng tsa bona jwalokaha ho ngotswe tlapangolong.
- 7 Baithuti ba tshwanetse ho seha mola ka tlasa modumo o korotsweng mantsweng/dipolelong tse ngotsweng.

LENANEO LA MONGOLO LE FAPANENG

Modumo/Medumo: _____

Mantswe: _____

Ho bala ka kopanelo

Metsotso e 15

Padiso ya Pele

MAANO A KUTLWISISO: E TSA DIHLAHLOBO

Seratswana/tabana	Padiso ya pele (Nahanela, o bue)
<p>Hobaneng diLlama di dula hodimo</p> <p><i>Ntlha: O kile wa utlwela ka phoofolo e bitswang llama. Dillama ke diphoofolo tsa Amerika Borwa, ke leloko la dikamele empa tsona ha di na selota. Dillama di dutse dithabeng tsa Andes, Peru le Bolivia lefatsheng la Amerika Borwa dilemo tse ka bang lekgolo. Dillama ke diphoofolo tse nang le molemo. Di kgona ho jara thotho e boima, matlalo a tsona a matle. Boya ba tsona bo sebediswa ho etsa dithapo, mealo le diaparo tse mofuthu, mantle a tsona a ka omiswa mme beswa ho etsa mashala.</i></p>	<p>Ke inkela qeto ya hore dillama ke diphoofolo ke diphoofolo tse molemo setjhabeng hobane di thusa ka dintho tse ngata tse bohlokwa.</p>
<p>Genoveva o ne a dutse fatshe, a hohetswe ke ha nkgono wa hae a ntse a bidikisa ulu ho etsa kgwele. "O e etsa jwang?" A botsa a maketse.</p> <p>"Badimo ba rona ba sebedisitse boya ba di llama dilemo tse ngata ho re futhumatsa. Nkgono wa ka o ile a nthuta ho bidikisa ha ke ne ke le morwetsana. Nkgono a araba. Le wena ke tla o ruta haufinyana.</p> <p>"Ke kopa o nqoqele pale ka di llama tsa kgale hle," Genoveva a kopa.</p> <p>Nkgonwae o ile a tsheha le kgetlong lena. A hlakisa qoqotho ya hae.</p>	<p>Ke nka qeto ya hore dillama di ne di se bohlokwa fela mehleng e fetileng. Di ntse di le bohlokwa le mehleng ena. Ke nahana sena hobane nkgono wa Genoveva o ntse a bidikolosa boya ebile a mo qoqela ka dillama tsa sekgalekgale.</p>
<p>Kgalekgale, ho ne ho ena le nako eo baholo ba rona ba neng ba lebetse ka medingwana. Ba ile ba lebala ho etsa diteboho ho Inti le Mama Quila, modingwana wa letsatsi le modingwana wa kgwedi o ba fileng motsheare le bosiu. Ba ile ba lebala ho ba le teboho ho Pachamama, modingwana wa tlhaho, a ba fileng kotulo e ntle. Ka nako ena e mpe batho ba ne ba le meharo ebile ba le lefufa ho ba bang.</p>	
<p>Sebaka se ne se le seng feela lefatsheng moo batho ba neng ba hopola medimo. E ne e le diqhoweng tsa dithaba tsa Andes. Ke teng moo batho ba ne ba na etsa diteboho, mme ba fana/ arolelana, ba le mosa.</p>	

Seratswana/taba	Padiso ya pele (Nahanela, o bue)
<p>Ka tsatsi le leng, batho ba neng ba dula moo ho phahameng ba ile ba eellwa hore di llama tsa bona di ne di etsa diketso tse sa tlwaelehang. Ho ena le hore di fule, di ne di nka motsheare le bosiu kaofela di leletse di shebile hodimo lehodimong. Di llama ha di a ka tsa ja. Ha di a ka tsa nwa. Ntho ena e ile ya tswela pele matsatsi a mangata.</p>	<p>Ke qeta hore, ha dillama di itshwere ka tsela e sa tlwaelehang, bophelo ba setjhaba bo ka nna ba fetoha!</p>
<p>Batho ba ile ba qala tshwenyeha ka bophelo ba dillama tsa bona tse ratehang. Ba ile ba kgobokana hore ba buisane ka seo ba ka se etsang.</p> <p>“Ho etsahalang ka dillama tsa rona?” monna e mong a botsa ka pelo e bohloko. “Ke tshwenyehile hore di tla tshwarwa ke tlala!” ha tlatsa monna e mong.</p> <p>“Ebe re tla futhumala jwang kante ho boya ba dillama tsa rona tse ratehang?” ha botsa mosadimoholo.</p> <p>“Ebe re tla tsamaisa jwang dijalo tsa rona ho tswa masimong kante ho thuso ya dillama tsa rona tse ratehang?” mora wa mosadimoholo e monyane dilemong a botsa.</p> <p>Batho ba ile ba tshwenyeha, ba ipotsa dipotso mme ba ne ba le tsietsing ya hore dillama tsa bona di kgutlele bo tsoneng. Di etse dintho tseo di neng di tlwaetse ho di etsa.</p>	<p>Kopano e ileng ya tshwarwa e bolela hore dillama di bohlokwa setjhabeng. Ho na ho etsa hore ke nahane hore bophelo bo ka thatafalla setjhaba, ke ka ho batho bohle ba ngongorehile.</p>
<p>Qetellong modisa ya bohlale o ile a ema. O ile a phahamisa letsoho la hae ho kgutsisa letshwele. “Re tlamehile re botse dillama hore na bothata bo kae,” ha rialo modisa.</p> <p>Batho ba ile ba qala ba tsheha. Ha ho na motho a ileng a nahana ka leqheka lena le bonolo.</p>	
<p>Modisa o ile a atamela e nngwe ya dillama. “Hobaneng le sa je, le shebile hodimo?” modisa a botsa.</p> <p>Medimo e re boleletse hore ho tla dikgohola tse tshabehang ho tla otlala batho ba meharo le ba pelo tse mpe mona dikgohlong. “Re emetse ditaello tsa ho tshireletsa batho ba fanang le ba pelo di ntle” llama ya araba.</p>	

Seratswana/taba	Padiso ya pele (Nahanela, o bue)
Hoseng ho hlahlamang, modisa ya bohlale o ile a tsebisa ba bang ditaba tse tswang ho di llama. O ile a bokella batho ba dulang moo ho phahameng mme a re ho bona, "dikgohola tse matla di a tla. Ha re batla ho dula re bolokehile, re tlamehile ho ya lehang le hodimo qhoweng ya thaba. Re tlamehile ho dula moo ho fihlela dikgohola di fela.	Ke nahana hore ka mora ketsahalo ena, batho ba neng ba dula moo ho phahameng ba ile ba rata dillama le ho fetisisa hobane di ile tsa ba tshireletsa tsa ba qobisa lefu.
Jwale, batho bohle ba dulang moo ho phahameng, le dillama ba ile ba palama ba ya lehang le qhoweng ya thaba. Ba fihlile hantle ka nako. Hoseng ho hlahlamang, leqhubu le leholo le ile la fihla mme la hohola batho kaofela ba diketso tse mpe. Ho fihla tsatsing lena, dillama di ntse di hopola dikgohola tse mpe. Ke ka hona dillama di ratang ho itulela hodimo kwana dithabeng.	
Nkgono o ile a phahamisa Genoveva, a mo kuka ho mo isa betheng ya hae.	
Dipotso tsa tlhakisetso	Dikarabo tse lebelletsweng
Pale ena e nka sebaka kae?	Pale ena e etsahala Peru kapa Bolivia moo dillama di tswang teng
Ke ntho dife fe tseo dillama di di etsang ho thusa batho.	<ul style="list-style-type: none"> Boya ba tsona bo fana ka ulu e thusang batho ka mofuthu. Di palamisa merwalo ya batho.
Potso hobaneng/Potso ya Maikutlo	Dikarabo tse lebelletsweng
Hobaneng batho ba paleng ena ba ngongorehile ha dillama tsa bona di etsa ntho tse sa tlwaelehang?	<ul style="list-style-type: none"> Hobane ba rata dillama tsa bona ebile ha ba batle hore ho etsahale ntho tse mpe ka tsona. Hobane dillama di etsa melemo e mengata setjhabeng mme batho ba ya di hloka! Hobane batho ba tshwenywa ke hore maphelo a bona a tla ba jwang kantle ho dillama. Hobane batho ha ba tsebe hore na ba tla iphuthumatsa jwang kantle ho dillama Hobane ha ba tsebe hore na ba tla jara dijalo tsa bona jwang ho tswa masimong kantle ho dillama.

Ho bala ka tataiso ya sehlopha

Metsotso e 30

DIHLOPHA: _____

- 1 Dudisa baithuti hantle mme ba sebedise **Leqephe la Tshebetso ya ho Bala 6**.
- 2 Hlalosetsa baithuti **Mosebetsi wa 1** wa **Labobedi**.
- 3 Bitsa sehlopha sa pele ho sebetsa mmoho le wena.
- 4 Kamora metsotso e 15, ba kgutisetse ditulong tsa bona
- 5 Etsa **Mosebetsi wa Phetoho ya ho Bala**.
- 6 Hlalosetsa baithuti Mosebetsi wa 2 wa **Labobedi**.
- 7 Bitsa sehlopha sa bobedi ho sebetsa mmoho le wena.
- 8 Tlatsa tereka ya hao ho bontsha dihlopha tse o di mamatseng, le seo ba se badileng.
- 9 Ngola diphetoho tse ka etswang dihlopheng tsa ho bala kapa mesebetsing ya ho bala.

Laboraro

Mesebetsi ya Molomo

Metsotso e 15

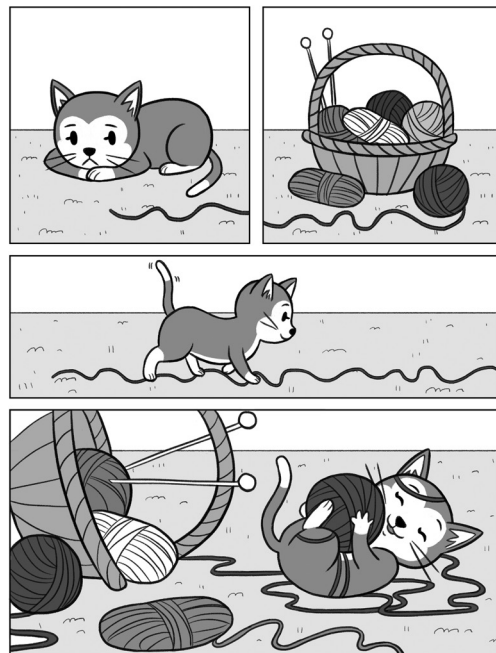
TLOTLONTSWE YA MOKOTABA

- 1 Ruta o sebedisa PATS
- 2 Bapatsa mantswe le ditshwantsho tjhateng ya Tlotlontswe ya Mokotaba.
 - tumelo e fosahetseng
 - dibaka tse phahameng
 - kgohlo

Raeme kapa pina	Diketso
Bona thuhlo ena ka molala o molelele.	<i>Ema ka dintsentse, phahamisetsa letsoho hodimo ho bontsha molala o molelele wa thuhlo.</i>
Tlou yane yona e na le mokadi o molelele	<i>Beha sephaka sa hao sefahlehong pela nko ho etsa mokadi(trunk) wa tlou. Fokela letsoho hodimo le tlase.</i>
Qwaha e metsero, ke eo e baleha	<i>Tlolaka o mathe jwale ka pere. (gallop)</i>
Ditshwene tsane tse difateng, di a rasa.	<i>Tlolatlo o ikotle sefubeng.</i>
Di re u u u u u u x2	<i>Etsa modumo wa tshwene o be o ikotla sefubeng.</i>

HO PHETA DIPALE KA BOIQAPELO/BOKGONI (BEKE YA PELE YA MOKOTABA)

- 1 Arola baithuti ka dihlotshwana tse nyane.
- 2 Neha sehlopha ka seng leqephe la ditshwantsho la ho petha pale ka boiqapelo/bokgoni ba bona.
- 3 Bolella baithuti ho nahana ka pale e tla tsamaelanang le ditshwantsho.
- 4 Dumella baithuti motsotso kapa e mmedi ho nahana ka dintlha tsa bona.
- 5 Kamorao ho seo, moithuti ka mong sehlotshwaneng a fumane monyetla wa ho phehisa kutlwisiso ya hae ka pale.
- 6 Hopotsa baithuti hore pale tsa bona di tshwanetse ho kgahlisa, le ho tsamaelana le ditshwantsho!
- 7 Hopotsa baithuti ho mamela dipale tsa bang ka hlooko.
- 8 Leboha baithuti ka ho abelana le balekane ba bona dipale tsa bona.

Tlhokomediso ya Medumo le Medumo:

Metsotso e 15

Tsebisa medumo e metjha le mantswe a matjha

TSEBISA MODUMO

- 1 Qapodisa modumo mme o phahamise papetla ya modumo: /nt/
- 2 Qapodisa modumo mme o laele baithuti ho pheta modumo ha 3.
- 3 Buisana le baithuti kamoo modumo /nt/ o tshwanang Puong ya Lapeng le Puong ya Senyesemane. /le kamoo o fapaneng Puong ya Lapeng le Puong ya Senyesemane.
- 4 Bakeng sa tuma-notshi, bontsha baithuti modumo oo tjhateng ya alfabeto.
- 5 Botsa baithuti hore: Na o ka hopola mantswe a mang a nang le modumo /nt/?
- 6 Sekaseka/buisana le baithuti ka mantswe mang, jwaloka: **ntima, ntukisa, nta**

TSEBISA MANTSWE A MATJHA

- 1 Qapodisa lentswe ka leng hodimo le ka ho hlaka o ntse o phahamisa papetlana ya lentswe: **nta, ntate, ntoma, ntaha, ntima, ntukisa**
- 2 Bontsha baithuti lentswe ka leng, o ntse o le qapodisa.
- 3 Kopa baithuti ho pheta mantswe kamora hao.
- 4 Beha dipapetlana tsa mantswe tjhateng ya papatso ya medumo.

LENANEO LA DIFONIKI/MEDUMO LE FAPANENG

Modumo/Medumo: _____

Mantswe: _____

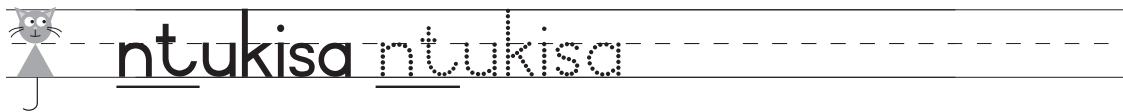
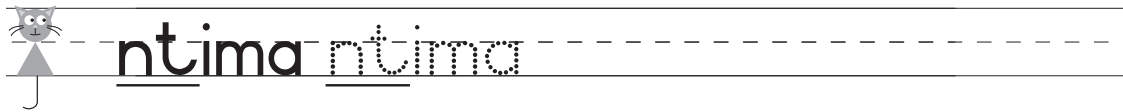
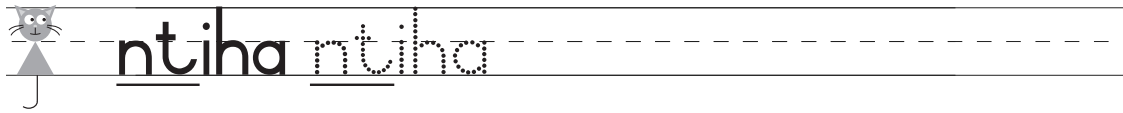
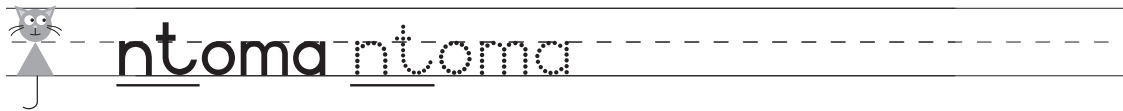
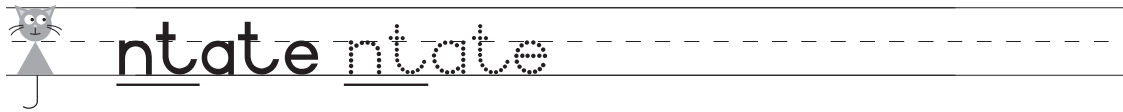
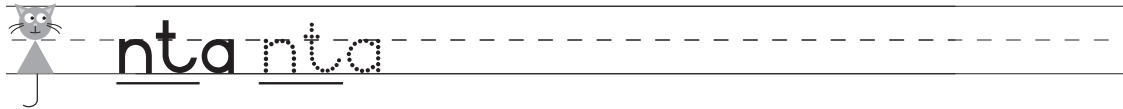
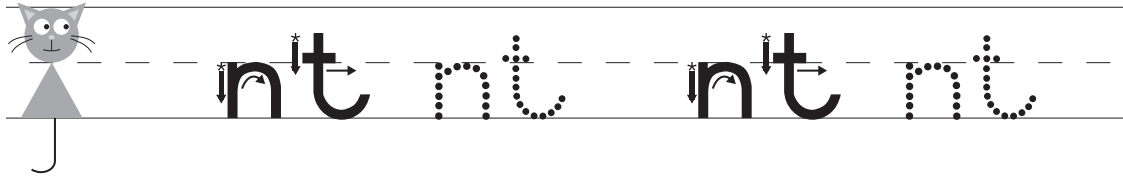
Ho ngola:

Metsotso e 15

Ngola (di)tlhaku tse ntjha / mantswe a matjha / dipolelo tse ntjha

- 1 Ruta baithuti mokgwa o nepahetseng wa ho sebedisa ditlhaku tse nyanyane le tse kgolo: **nt**
- 2 Bontsha ka ho ngola ditlhaku bakeng sa bana ba ngolang ka letsoho le letona ebe o bontsha ba ngolang ka letsoho le letshehadi.
- 3 Ebe o bolella baithuti ho sebeta le balekane, ho ngola ditlhaku mekokotlong ya bona ka menwana.
- 4 Ka mora hona, bolella baithuti ho ngola ditlhaku ka menwana hodima tafote tsa bona
- 5 Qetellong bontsha baithuti tlapangollong hape hore ditlhaku le mantswe di ngolwa jwang

- 6 Baithuti ba tshwanetse ho kopolla modumo/ mantswe/ dipolelo dibukeng tsa bona.
- 7 Baithuti ba tshwanetse ho seha mela ka tlasa modumo o korotsweng mantsweng / kapa dipolelong tse ngotsweng.

LENANEO LA MONGOLO LE FAPANENG

Modumo/Medumo: _____

Mantswe: _____

Ngodiso:

Metsotso e 30

Ho rala le ho thala

SEHLOHO: Ngola ka ntho e bohlokwa bophelong ba hao e tswang diphoofolong.

MOSEBETSI: Taka setshwantsho mme o ngole polelo.

FOREIMI YA HO NGOLA: Ke sebedisa / Ke ja / Ke nwa

BONTSHA KA HO E TSA

- 1 Hlalosa hore kajeno, baithuti ba tlile ho ngola ntho e le nngwe eo ba e sebedisang e tswang diphoofolong. Ekaba ntho eo ba e sebedisang, e aparang, e jang kapa ho e nwa.
- 2 Bontsha ka ho etsa hore o **nahana pele o ngola**.
- 3 Bolella baithuti mohopolo wa hao ka setshwantsho seo o tlileng ho se taka, ka mokgwa : Kena le kobo ya ulu/boya e mphuthumatsang. Boya bo tswa ho nku.
- 4 Bontsha ka ho taka setshwantsho sa hao o iphuthetse ka kobo.
- 5 Hlalosa hore ke mantswe afe ao o tlileng ho a ngola. Sehela lentswe le leng le leng mola: ka mokgwa ona: Ke sebedisa kobo ya ulu/boya.
- 6 Hlakola mohlala wa hao tlapangolong. Hlalosa hore hona e ne e le mohlala feela, baithuti ba tshwanela ho ngola mehopolo ya bona ya sethatong.

DITAELO TSA MOLOMO

- 1 Sekaseka/busiana mantswe a mang ka dintho tse tswang ho diphoofolo le baithuti.
- 2 Ngola mantswe tlapangolong, ka mokgwa ona nama, mahe, lebese, dieta tsa letlalo, manyolo, jj.
- 3 Botsa baithuti hore Ke ntho efe e bohlokwa bophelong ba hao e tswang ho diphoofolo?
- 4 Laela baithuti ho **nahana pele ba ngola**.
- 5 Bitsa baithuti ba 2–3 ho o phetela ka seo ba se kgethileng.
- 6 Ba tshwanetse hore: Ke sebedisa... KAPA Ke ja.. KAPA Ke nwa...
- 7 **Hlalosa hore kajeno, baithuti ba tla kgetha dipolelo tse tsamaelanang le seo ba kgethileng ho ngola ka sona.**

NGODISO

- 1 Neha baithuti dibuka tsa bona.
- 2 Ha baithuti ba ntse ba ngola, tsama-tsamaya ka phaposingburutelo ho phethela **dikopanonyana**.
- 3 Kopa baithuti ho o phetela seo ba se ngotseng.
- 4 Thusa baithuti ho ngola sehloho.
- 5 Kgothatsa baithuti.

BUISANANG KA BOBEDI

- 1 Ha ho setse metsotso e 2–3, laela baithuti ho beha diphensele tsa bona fatshe.
- 2 Laela baithuti ho **buisana ka bobedi** le balekane ba bona ka seo ba se takileng.

Bapatsa bongodi ba baithuti leboteng ka phaposiburutelong moo bohle ba kgonang ho bona. Hona ho thusa baithuti ho buisana ka mokotaba.

Ho bala ka tataiso ya sehlopha

Metsotso e 30

DIHLOPHA: _____

- 1 Dudisa baithuti bohle ka **Leqephe la tshebetso la ho Bala 6**.
- 2 Hlalosetsa baithuti bohle **mosebetsi wa 1** wa **Laboraro**.
- 3 Bitsa sehlopha sa pele ho sebetsa ha mmoho le wena.
- 4 Kamora metsotso e 15, ba kgutlisetse ditulong tsa bona.
- 5 Etsa phethoho ya **Mosebetsi wa Phetoho ya ho Bala**.
- 6 Hlalosetsa baithuti bohle **Mosebetsi wa 2** wa **Laboraro**.
- 7 Bitsa sehlopha sa bobedi ho sebetsa ha mmoho le wena.
- 8 Tlatsa tereka ya hao ho bontsha dihlopha tseo o di mametseng, le seo ba se badileng.
- 9 Ngola diphetoho tse ka etswang dihlopheng tsa ho bala kapa mesebetsing ya ho bala.

Labone

Tlhokomediso ya Medumo le Medumo:

Metsotso e 15

Ho arola le ho kopanya medumo/mantswe

SEO KE SE ETSANG...

- 1 Qala ka lentswe ho tswa thutong ya Labobedi
- 2 Qapodisa lentswe: **mpone**
- 3 Arola lentswe ho ya ka modumo ya lona: /**mp**/-/**o**/-/**n**/-/**e**/
- 4 Qapodisa modumo o qalang lentswe: /**mp**/
- 5 Qapodisa modumo wa bobedi wa lentswe: /**o**/
- 6 Qapodisa modumo wa boraro wa lentswe: /**n**/
- 7 Qapodisa modumo o qetelang lentswe: /**e**/
- 8 Ngola lentswe tlapangollong: **mpone**
- 9 Bontsha ka ho supa le ho kopanya medumo ho bopa lentswe: /**mpo**/-/**ne**/ = **mpone**
- 10 Pheta hona o sebedisa lentswe ho hlaha thutong ya Laboraro: **ntima**

SEO RE SE ETSANG

- 1 Qala ka lentswe ho tswa thutong ya Labobedi
- 2 Qapodisa lentswe: **mpea**
- 3 Botsa baithuti hore: ke modumo ofe o qalang lentswe? /**mp**/
- 4 Botsa baithuti hore: ke modumo ofe o latelang lentsweng? /**e**/
- 5 Botsa baithuti hore: ke modumo ofe o qetellong ya lentswe? /**a**/
- 6 Kopa baithuti ho arola lentswe ka medumo eo le bopilweng ka yona: /**mp**/-/**e**/-/**a**/
- 7 Ngola lentswe: **mpea**
- 8 Laela baithuti ho kopanya medumo le wena ho bopa lentswe: /**mpe**/-/**a**/ = **mpea**
- 9 Pheta hona o sebedisa lentswe ho hlaha thutong ya Laboraro: **ntiha**

LENANEO LA DIFONIKI/MEDUMO LE FAPANENG

Modumo/Medumo: _____

Mantswe: _____

Ho bala ka kopanelo:

Metsotso e 15

Padiso ya bobedi

MAANO A HO BALA: E TSA DIHLAHLOBO

Seratswana	Padiso ya bobedi (Nahana, o bue)
<p>Hobaneng diLlama di dula hodimo</p> <p>Ntlha: O kile wa utlwela ka phoofolo e bitswang llama. Dillama ke diphoofole tsa Amerika Borwa, ke leloko la dikamele empa tsona ha di na selota. Dillama di dutse dithabeng tsa Andes, Peru le Bolivia lefatsheng la Amerika Borwa dilemo tse bang lekgolo. Dillama ke diphoofole tse nang le molemo. Di kgona ho jara thotho e boima, matlalo a tsona a matle. Boya ba tsona bo sebediswa ho etsa dithapo, mealo le diaparo tse mofuthu, mantle a tsona a ka omiswa mme beswa ho etsa mashala.</p>	<p>Kajeno ha re bala, re tla nahana ka mabaka a etsang hore pale ena e be tshomo. Tshomo ke pale e ngotsweng ho re ruta se itseng, kapa ho hlalosa tlhaho. Re tla batla dintlha tse re thusang hore re tsebe hore pale ena ke tshomo.</p>
<p>Genoveva o ne a dutse fatshe, a hohetswe ke ha nkgono wa hae a ntse a bidikisa ulu ho etsa kgwele. "O e etsa jwang?" A botsa a maketse.</p> <p>"Badimo ba rona ba sebedisitse boya ba di llama dilemo tse ngata ho re futhumatsa. Nkgono wa ka o ile a nthuta ho bidikisa ha ke ne ke le morwetsana. Nkgono a araba. Le wena ke tla o ruta haufinyana.</p> <p>"Ke kopa o nqoqele pale ka di llama tsa kgale hle," Genoveva a kopa.</p> <p>Nkgonwae o ile a tsheha le kgetlong lena. A hlakisa qoqotho ya hae.</p>	<p>Hangata ditshomo di ngolwa ka nako tsa sekgalekgale, jwalo ka pale ena e ngotsweng ka dillama tsa kgalekgale.</p>
<p>Kgalekgale, ho ne ho ena le nako eo baholo ba rona ba neng ba lebetse ka medingwana. Ba ile ba lebala ho etsa diteboho ho Inti le Mama Quila, modingwana wa letsatsi le modingwana wa kgwedi o ba fileng motsheare le bosiu. Ba ile ba lebala ho ba le teboho ho Pachamama, modingwana wa tlhaho, a ba fileng kotulo e ntle. Ka nako ena e mpe batho ba ne ba le meharo ebile ba le lefufa ho ba bang.</p>	<p>Hangata medimo le badimo ba hlahella ditshomong, ho ruta thuto kapa ho hlalosa tlhaho. Ke nahana hore tshomo ena e ngotswe ho ruta batho hore dintho tse mpe di ka etsahala ha re lebala ka medingwana le badimo</p>
<p>Sebaka se ne se le seng feela lefatsheng moo batho ba neng ba hopola medimo. E ne e le diqhoweng tsa dithaba tsa Andes. Ke teng moo batho ba ne ba na etsa diteboho, mme ba fana/ arolelana, ba le mosa.</p>	<p>Tshomong ena ho na le botle le bobbe. Ditshomong tse ngata botle bo a putswa mme bobbe bona bo na le kotlo ho ruta batho dithuto.</p>

Seratswana	Padiso ya bobedi (Nahana, o bue)
<p>Ka tsatsi le leng, batho ba neng ba dula moo ho phahameng ba ile ba eellwa hore di llama tsa bona di ne di etsa diketso tse sa tlwaelehang. Ho ena le hore di fule, di ne di nka motsheare le bosiu kaofela di leletse di shebile hodimo lehodimong. Di llama ha di a ka tsa ja. Ha di a ka tsa nwa. Ntho ena e ile ya tswela pele matsatsi a mangata.</p>	
<p>Batho ba ile ba qala tshwenyeha ka bophelo ba dillama tsa bona tse ratehang. Ba ile ba kgobokana hore ba buisane ka seo ba ka se etsang.</p> <p>“Ho etsahalang ka dillama tsa rona?” monna e mong a botsa ka pelo e bohloko. “Ke tshwenyehile hore di tla tshwarwa ke tlala!” ha tlatsa monna e mong.</p> <p>“Ebe re tla futhumala jwang kante ho boya ba dillama tsa rona tse ratehang?” ha botsa mosadimoholo.</p> <p>“Ebe re tla tsamaisa jwang dijalo tsa rona ho tswa masimong kante ho thuso ya dillama tsa rona tse ratehang?” mora wa mosadimoholo e monyane dilemong a botsa.</p> <p>Batho ba ile ba tshwenyeha, ba ipotsa dipotso mme ba ne ba le tsietsing ya hore dillama tsa bona di kgutlele bo tsoneng. Di etse dintho tseo di neng di tlwaetse ho di etsa.</p>	
<p>Qetellong modisa ya bohlale o ile a ema. O ile a phahamisa letsoho la hae ho kgutsisa letshwele. “Re tlamehile re botse dillama hore na bothata bo kae,” ha rialo modisa.</p> <p>Batho ba ile ba qala ba tsheha. Ha ho na motho a ileng a nahana ka leqheka lena le bonolo.</p>	<p>Ditshomong tse ngata, ho na le motho a le mong fela ya nang le mahlale. Ka nako e nngwe motho enwa ke modingwana a fetoleletsweng bothong. Ke a ipotsa hore na modisa ya bohlale ke modingwana na?</p>
<p>Modisa o ile a atamela e nngwe ya dillama. “Hobaneng le sa je, le shebile hodimo?” modisa a botsa.</p> <p>Medimo e re boleletse hore ho tla dikgohola tse tshabehang ho tla otlala batho ba meharo le ba pelo tse mpe mona dikgohlong. “Re emetse ditaello tsa ho tshireletsa batho ba fanang le ba pelo di ntle” llama ya araba.</p>	<p>Hangata ditshomo di na le mohlolo ka hare, jwaloka diphoofolo tse buang. Ke nahana hore pale ena e ka nna ya ba tshomo, hobane ho na le di llama tse buang.</p>

Seratswana	Padiso ya bobedi (Nahana, o bue)
<p>Hoseng ho hlahlamang, modisa ya bohlae o ile a tsebisa ba bang ditaba tse tswang ho di llama. O ile a bokella batho ba dulang moo ho phahameng mme a re ho bona, "dikgohola tse matla di a tla. Ha re batla ho dula re bolokehile, re tlamehile ho ya lehaheng le hodimo qhoweng ya thaba. Re tlamehile ho dula moo ho fihlela dikgohola di fela.</p>	<p>Ditshomong tse ngata, botle bo na le moputso ha bobee bona bo na le kotlo. Ke hlahloba hore pale ena e ka ba tshomo hobane batho lokileng ba neng ba dula moo ho phahameng ba ya putswa ha ba neng ba dula dikgohlong bona ba otlwa ka dikgohola ka baka la dipelo tsa bona tse mpe.</p>
<p>Jwale, batho bohle ba dulang moo ho phahameng, le dillama ba ile ba palama ba ya lehaheng le qhoweng ya thaba. Ba fihlile hantle ka nako. Hoseng ho hlahlamang, leqhubu le leholo le ile la fihla mme la hohola batho kaofela ba diketso tse mpe.</p> <p>Ho fihla tsatsing lena, dillama di ntse di hopola dikgohola tse mpe. Ke ka hona dillama di ratang ho itulela hodimo kwana dithabeng.</p>	
<p>Nkgono o ile a phahamisa Genoveva, a mo kuka ho mo isa betheng ya hae.</p>	
Dipotso tsa tlhakisetso	Dikarabo tse lebelletsweng
<p>Ke dintho tse feng tse etsang mofuta ona wa pale e be tshomo?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • E bua ka botle le bobee • Ho na le medingwana • E re hlalose tsa hore hobane dillama di dula hodimo dithabeng.
<p>O ratile tshomo ena na? Fana ka lebaka</p>	<p><i>Eya ke e ratile hobane / Tjhehe ha ke a e rata hobane.....</i></p>
Potso Hobaneng/Potso ya maikutlo	Dikarabo tse lebelletsweng
<p>O nahana hore pale ena e ngoletse eng?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Ke nahana pale ena e ngotswe ho.....</i> • <i>Re hlalose tsa hobaneng dillama di dula hodimo.</i> • <i>Ho ruta batho hore dintho tse mpe di ka etsahala ha o le pelo empe kapa meharo.</i> • <i>Ho ruta batho ka bohlokwa ba dillama.</i>

Ho bala ka tataiso ya sehlopha

Metsotso e 30

DIHLOPHA: _____

- 1 Dudisa baithuti hantle mme ba sebedise **Leqephe la Tshebetso la ho Bala 6**.
- 2 Hlalosetsa baithuti bohle mosebetsi wa 1 wa **Labone** ho baithuti bohle.
- 3 Bitsa sehlopha sa pele ho sebetsa ha mmoho le wena.
- 4 Kamora metsotso e 15, ba kgutlisetse ditulong tsa bona.
- 5 Etsa **mosebetsi wa phetoho wa ho bala**.
- 6 Hlalosetsa baithuti bohle mosebetsi wa 2 wa **Labone**.
- 7 Bitsa sehlopha sa bobedi ho sebetsa ha mmoho le wena.
- 8 Tlatsa tereka ho bontsha dihlopha tse o di mametseng, le seo ba se badileng.
- 9 Ngola diphetoho tse ka etswang dihlopheng tsa ho bala kapa mesebetsing ya ho bala.

Labohlano

Mesebetsi ya Molomo

Metsotso e 15

TLOTLONTSWE YA MOKOTABA

- 1 Ruta o sebedisa PATS
- 2 Bapatsa mantswe le ditshwantsho tjhateng ya Tlotlontswe ya Mokotaba.
 - setjhaba
 - bohlokwa
 - botle
 - bobo

Raeme kapa pina	Diketso
Bona thuhlo ena ka molala o molelele.	<i>Ema ka dintsentse, phahamisetsa letsoho hodimo ho bontsha molala o molelele wa thuhlo.</i>
Tlou yane yona e na le mokadi o molelele	<i>Beha sephaka sa hao sefahlehong pela nko ho etsa mokadi(trunk) wa tlou. Fokela letsoho hodimo le tlase.</i>
Qwaha e metsero, ke eo e baleha	<i>Tlolaka o mathe jwale ka pere. (gallop)</i>
Ditshwene tsane tse difateng, di a rasa.	<i>Tlolatlo o ikotle sefubeng.</i>
Di re u u u u u u x2	<i>Etsa modumo wa tshwene o be o ikotla sefubeng.</i>

PUISANO YA SERATSWANA SE BADILWENG KA KOPANELO

- 1 Ngola foreimi ya puisano tlapangolong
Paleng ena...
Ke ithutile hore...
Ke nahana pale e ngotswe hore e...
- 2 Balla baithuti foreimi ya puisano.
- 3 Arola baithuti ka **dihlotshwana tse nyane**.
- 4 Bolella baithuti hore e mong le e mong a fumane monyetla wa ho tshwaela puisanong.
- 5 Laela baithuti ho mamela ka hlooko.
- 6 Kopa baithuti ba fapaneng kapa sehlopha se itseng sa baithuti ho abelana le wena dikarabo tsa bona.
- 7 Ha dikarabo di sa nepahala, di lokise.
- 8 Leboha baithuti ka diphehiso tsa bona.

Tlhokomediso ya Medumo le Medumo:

Metsotso e 15

Popo ya Mantswe

Ngola lenane tlapangolong le bontshang medumo eo ba ithutileng yona nako e fetileng mmoho le medumo ya thuto ya Labobedi le Laboraro.

mp	nt	a
n	o	e
t	m	i
h	s	p

ETSA KA HO BONTSHA

- 1 Hopotsa baithuti ka medumo ya beke: **/mp/** le **/nt/**
- 2 Etsa boikgopotso ba medumo yohle le ho e kopanya tlapangolong.
- 3 Neha baithuti metsotso e 3 ho bopa mantswe a mangata kamoo ba ka kgonang ka ho sebedisa medumo le ho kopanya medumo e ka hodimo.
- 4 Bontsha baithuti hore ba ka bopa mantswe ka modumo o korotsweng, jwaloka: **/mp/-/o/-/n/-/e/ = mpone**
- 5 Hopotsa baithuti hore ba ka bopa mantswe ka ho sebedisa medumo ofe kapa ofe – ha ho hlokehe hore ba sebedise feela **/mp/** kapa **/nt/**
- 6 Bontsha baithuti hore ba ka bopa lentswe le leng le leng jwang, jwaloka: **/p/-/a/-/n/-/a/ = pana**

HO ETSWANG KE BAITHUTI

- 1 Bolella baithuti ho bula dibuka tsa bona tsa ho ngolla ebe ba ngola sehlooho sena: **mp, nt**
- 2 Laela baithuti ho ba qala ho ngola.
- 3 Neha baithuti metsotso e 3 ho fumana le ho bopa mantswe ka bongata kamoo ba ka kgonang.
- 4 Dumella baithuti ho tshwaya mosebetsi wa bona. Bontsha baithuti tsela ya ho bopa mantswe ana (le amang): **mpa, mpone, mpea, nta, ntate, ntoma, ntiha, ntima, pana, pepa, hema, sesa, somo, nona**

LENANEO LA DIFONIKI/MEDUMO LE FAPANENG

Modumo/Medumo: _____

Mantswe: _____

Ho bala ka kopanelo:

Metsotso e 15

Diketsahalo kamora ho bala

MAANO A KUTLWISISO: AKARETSA / HO AMAHANYA DIKETSAHALO HO YA KA BOIPHIHLELO BA HAO

TAKA SETSHWANTSHO SA SERATSWANA

- 1 Dudisa baithuti hantle le dibuka tsa bona tsa ho ngolla kapa maqephe a sa ngolang, dipensele le dikherayone.
- 2 **Bontsha** ka ho etsa ka moo o **iketsetsang setshwantsho ka hlohong** ka ho hong tswa seratswaneng, jwaloka: Ke bona dillama di shebile lehodimong, di emetse molaetsa ho tswa ho medingwana ya tsona.
- 3 Taka setshwantsho sa hao tlapangollong sa dillama di shebile lehodimong.
- 4 Ka mora moo bolella baithuti hore ba tliho bopa setshwantsho ka kelellong ka ho hong ho tswa seratswaneng.
- 5 Kopa baithuti ho tutubala le ho iketla. Ba balle seratswana hang hape.
- 6 Kopa baithuti ho bula mahlo, mme ba take seo ba se bopileng menahanong ya bona.
- 7 Qetellong kopa baithuti **ho buisana** le balekane le ho abelana ka seo ba se takileng.

Ho bala ka tataiso ya sehlopha

Metsotso e 30

DIHLOPHA: _____

- 1 Dudisa baithuti hantle mme ba sebedise **Leqephe la Tshebetso la ho Bala 5**
- 2 Hlalosetsa baithuti bohle mosebetsi wa 1 wa **Labohlano** ho baithuti bohle.
- 3 Bitsa sehlopha sa pele ho sebetsa ha mmoho le wena.
- 4 Kamora metsotso e 15, ba kgutlisetse ditulong tsa bona.
- 5 Etsa **Mosebetsi wa Phetoho wa ho Bala.**
- 6 Hlalosetsa baithuti bohle **Mosebetsi wa 2** wa **Labohlano.**
- 7 Bitsa sehlopha sa bobedi ho sebetsa ha mmoho le wena.
- 8 Tlatsa tereka ya hao ho bontsha dihlopha tse o di mametseng, le seo ba se badileng.
- 9 Ngola diphetoho tse ka etswang dihlopheng tsa ho bala kapa mesebetsing ya ho bala.

Boikgopotso ba thuto ya puo pheletsong ya beke

Metsotso e 15

- 1 Dudisa baithuti mmateng pheletsong ya letsatsi.
- 2 Etsa boikgopotso ba thuto ya puo. O ka nna wa kgetha ho kopanya Puo ya Lapeng le Puo ya Senyesemane ha o ntse o etsa boikgopotso bona.
- 3 Hopola ho dumella baithuti ho buisana ka bobedi ka dikarabo tsa bona le balekane ba bona. Kamora moo, kgetha baithuti ba seng ba kae ho abelana dikarabo tsa bona ho baithuti bohle.
- 4 Sebedisa dipotso tse latelang ho tataisa dipuisano tsa thuto ya puo:
 - a **Mmokotaba wa rona wa beke e ne e le ofe?**
 - b **Ke pale dife tseo re di badileng mmoho?**
 - c **Ke mantswe afe a matjha ao o a ratileng bekeng ena?**
 - d **O ithutile eng paleng tseo re di badileng mmoho?**
 - e **Re ngotse ka eng bekeng ena?**
 - f **Tsebo ya hao ya mongolo e ntlafetse jwang bekeng ena?**
 - g **Tsebo ya hao ya ho bala e ntlafetse jwang bekeng ena?**
 - h **Ke eng seo o leng motlotlo ka ona bekeng ena?**
- 5 Qetellong, bolella baithuti ho nahana ka dintho tse pedi tseo ba tla qoqela ba lelapa la bona tseo baithutileng tsona bekeng ena le hore tsebo ya bona e ntlafetse hakae?

Hlokomela: mosebetsi ona wa boikgopotso le boitekolo o bohlokwa haholo jwaloka karolo ya thuto. Ka kopo o se ke wa tlola mosebetsi ona wa beke.

Kereiti 1

KOTARA 2

Beke

7

MOKOTABA:

Dipapadi

Boitokisetso ba Phaposiburutelo

- 1 Tshimolohong ya beke e nngwe le enngwe, netefatsa hore phaposiburutelo e hlwekile e makgethe.
- 2 Beha DITJHATE TSA PAPATSO YA MANTSWE, mme o tlose tseo o seng o sa di hloke, mme o di boloke hantle.
- 3 Ebe, o hlophisa dipapetlana tsa mantswe le ditshwantsho tsa tlotlontswe ya mokotaba tseo o tla di hloka.
- 4 Fumana o be o lokise dintho bakeng sa lebota la phaposi la mokotaba tse tla kgahla baithuti, jwaloka: ditshwantsho tsa bana ba bapala dipapadi tse fapaneng.
- 5 Etsa diphuphutso inthaneteng ho hlophisetsa mokotaba. Mohlala: dipapadi tseo re di bapalang mona Afrika Borwa.
- 6 Etsa bonnete ba hore buka tsa ho ngolla tsa baithuti dibuka tsa tshebetso tsa DBE di tshwailwe ka ho ikgetha, mme di beilwe ka makgethe.
- 7 Etsa bonnete ba hore buka tse kgolo tsa hao, dibuka tsa padiso mmoho le dibuka tsa laeaborari di maemong a lokileng ebile di beilwe ka nepo.

Mosebetsi ya Tlatsetso

Mosebetsi ena e ka etswa ke baithuti ka bonngwe ba qetang mosebetsi wa bona ka pele KAPA ha o ntse o etsa tekanyetso le ba bang ba baithuti.

Mosebetsi wa 1: Buka ya tshebetso ya DBE 1: Leqephe la 50, Ha re baleng

Mosebetsi wa 2: Buka ya tshebetso ya DBE 1: Leqephe la 51 & 52, Ha re ngoleng

Mosebetsi wa 3: Buka ya tshebetso DBE 1: Leqephe la 53, Ha re ngoleng

Mosebetsi wa 4: Taka setshwantsho sa papadi eo o ratang ho e bapala le metswalle ya hao.

Mantaha

Mosebetsi wa molomo

Metsotso e 15

TSEBISA MOKOTABA: FUMANA DINTLHA TSA TSEBO YA PELE

- 1 Bontsha baithuti setshwantsho sa bana ba fufuletswe bukeng e kgolo: Siphelo o kopana le mohale wa hae.
- 2 Bolella baithuti hore re qala mokotaba o motjha o bitswang: Dipapadi
- 3 Taka sedikadikwe o ngole **mokotaba** ka hara sona mahareng a tlapangollo.
- 4 Botsa baithuti: *ke eng seo le seng le se tseba ka mokotaba ona?*
- 5 Ngola mehopolo ya baithuti tlapangollong mmapeng wa mehopolo. Ngola dintlha tse tshwanang mmoho.
- 6 Ha baithuti ba sokola ho fan aka mehopolo ya bona, ba etelle pele ka dipotso tse kang:
 - a Ke dipapadi dife tseo o di tsebang?
 - b Ke disebediswa dife tseo o di hlokang ho bapala papadi e itseng?
 - c Re bapalla dipapadi hokae?

TLOTLONTSWE YA MOKOTABA

- 1 Ruta o sebedisa (PATS)
- 2 Bapatsa mantswe le ditshwantsho tihateng ya tlotlontswe ya mokotaba.
 - ikwetlisa
 - motshehetsi
 - disebediswa

Raeme kapa pina	Diketso
Nako e fihlile, nako ya dipapadi	<i>Etsa eka o supa nako watjheng ya hao e letsohong.</i>
Banana ba a tloa, ba tloatlola kgathi	<i>Etsa eka o tloa kgathi..</i>
Bashemane bona, ba bapala bolo.	<i>Etsa eka o raha bolo.</i>
Ba e rahela mona. Ba e rahela mane.	<i>Etsa eka o raha bolo o be o supa mona le mane.</i>
Empa nna ke rata ho matha	<i>Etsa eka o a matha. (run on the spot)</i>
Ke mathela hole. Ke mathela haufi.	<i>Etsa eka o matha o iketlile (jog) ebe o matha ka lebelo le felletseng (full speed).</i>

Mongolo

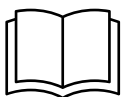
Metsotso e 15

- 1 Bolella baithuti hore ba bule buka tsa bona tsa ho ngolla.
- 2 Bitsetsa baithuti medumo le mantswe ao ba tshwanetseng ho a ngola:
 - a mpa
 - b mpone
 - c mpea
 - d nta
 - e ntate
 - f ntoma
 - g ntiha
 - h ntima
- 3 Ho tloha moo bolella baithuti ho nka dipene tsa bonatsa mmala ho itshwaela.
- 4 Ngola ka ho hlaka medumo le mantswe tlapangolong.
- 5 Qetellong ya letsatsi bokella dibuka tsa baithuti ele hore o elellwe baithuti ba hlokang thuso kapa tshehetso.

LENANEO LA MONGOLO LE FAPANENG

Modumo/Medumo: _____

Mantswe: _____

Ho bala ka kopanelo:

Metsotso e 15

Boitokisetso pele o bala

MAANO A KUTLWISISO: HO LEPA/NOHA

- 1 Dudisa baithuti fatshe hodima mmata hore bohle ba kgone ho bona buka e kgolo.
- 2 Bula buka e kgolo paleng ya: Siphelo o kopana le mohale wa hae
- 3 Bontsha baithuti ditshwantsho leqephe ka leng ontse o ba botsa hore ba nahana hore ho etsahalang.
- 4 Thusa baithuti ho ikamahanya ka maikutlo le ditshwantsho, hore ba be le moelelo o motle wa seo pale e buang ka sona.
- 5 Tsebisa mantswe a matjha karolong tse nepahetseng tsa pale.
- 6 Bala pale kaofela hang, o sa kgaotse.

Ho ngola:

Metsotso e 30

ho rala le ho thala

SEHLOHO: Ngola ka papadi eo o ratang ho e bapala.

MOSEBETSI: Taka setshwantsho mme ngole polelo.

FOREIMI YA HO NGOLA: Ke rata ho bapala....

BONTSHA KA HO E TSA

- 1 Hlalosa hore tsatsing lena, baithuti batla ngola ngola ka papadi eo o ratang ho e bapala.
- 2 **Bontsha** baithuti ka ho etsa hore o **nahana pele o ngola.**
- 3 Bolella baithuti seo o nahanneng ho se taka, jwaloka: Ke rata ho bapala boleke maipatile le batho bohle motseng wa heso.
- 4 **Bontsha** ka ho taka setshwantsho sa hao o ipatile.
- 5 Hlalosa hore ke mantswe afe ao o tlileng ho a ngola . **Seha mola bakeng sa lentswe le leng le leng**, ka tsela ena: Ke rata ho bapala boleke maipatile
- 6 Hlakola mohlala wa hao letlapeng. Hlalosa hore seo e ne e le mohlala feela, baithuti ba lokela ho ngola mehopolo ya bona ya sethatong.

DITAELO TSA MOLOMO

- 1 Sekasekang dipapadi tse ding le baithuti.
- 2 Ngola mantswe letlapangollong , jwaloka: bolo, rakebi, ho tlola-tlola, jj.
- 3 Botsa baithuti: Ke papadi efe e le nngwe eo o ratang ho e bapala?
- 4 Laela baithuti ho **nahana pele ba ngola**
- 5 Bitsa baithuti ba 2-3 ho o phetela papadi eo ba ratang ho e bapala.
- 6 Ba tshwanetse bare: Ke rata ho bapala...
- 7 Hlalosetsa baithuti hore jwale ba tlile ho taka le ho leibola ditshwantsho tsa bona.

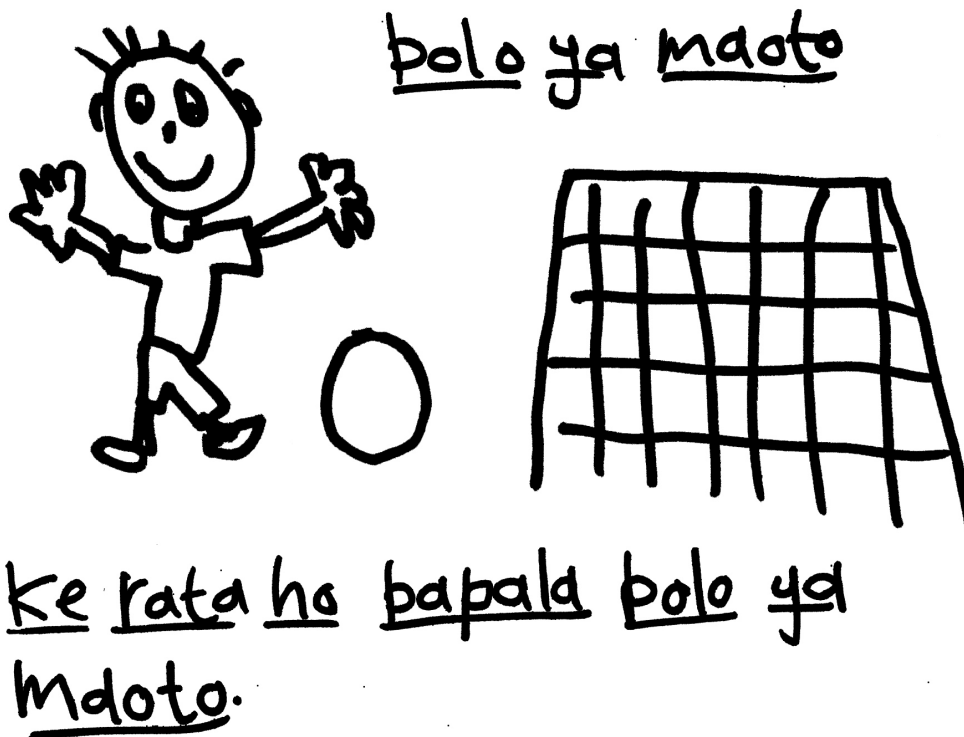
NGODISO

- 1 Neha baithuti dibuka tsa bona
- 2 Ha baithuti ba ntse ba ngola, tsama-tsamaya ka phaposeng mme o **tshware dikopanonyana mmoho le baithuti.**
- 3 Kopa baithuti hore ba o jwetse ka seo ba se ngotseng.
- 4 Thusa baithuti ho ngola sehlooho
- 5 Kgothatsa baithuti

BUISANANG KA BOBEDI

- 1 Ha ho setse metsotso e 2-3, laela baithuti ho beha dipensele tsa bona.
- 2 Laela baithuti ho **buisana ka bobedi** le balekane ba bona ka seo ba se takileng.

*Bapatsa bongodi ba baithuti leboteng ka phaposiburutelo moo bohle ba kgonang ho bona.
Hona ho thusa baithuti ho buisana ka mokotaba.*

Ho bala ka tataiso ya sehlopha

Metsoso e 30

DIHLOPHA: _____

- 1 Dudisa baithuti hantle mme ba sebedise **Leqephe la Tshebetso ya ho Bala 7**.
- 2 Hlalosetsa baithuti **mosebetsi wa 1 wa Mantaha**.
- 3 Bitsa sehlopha sa pele ho sebetsa ha mmoho le wena.
- 4 Kamora metsotso e 15, ba kgutlisetse ditulong tsa bona.
- 5 Etsa **Mosebetsi wa Phetoho ya ho Bala**.
- 6 Hlalosetsa baithuti **mosebetsi wa 2 wa Mantaha**.
- 7 Bitsa sehlopha sa bobedi ho sebetsa ha mmoho le wena.
- 8 Tlatsa tereka ya hao ho bontsha dihlopha tseo di mametseng, le seo ba se badileng.
- 9 Ngola diphetoho tse ka etswang dihlopheng tsa ho bala kapa mesebetsing ya ho bala.

Labobedi

Tlhokomediso ya Medumo le Medumo:

Metsotso 15

Tsebisa medumo medumo e metjha le mantswe

TSEBISA MODUMO

- 1 Qapodisa modumo mme o phahamise papetla ya modumo: /ng/
- 2 Qapodisa modumo mme o laele baithuti ho phetha modumo ha 3.
- 3 Buisana le baithuti kamoo modumo /ng/ o tshwanang Puong ya lapeng le Puong ya Senyese mane. /le kamoo o fapaneng Puong ya lapeng le Puong ya Senyese mane.
- 4 Bakeng sa tuma-notshi, bontsha baithuti modumo oo tihateng ya alfabete.
- 5 Botsa baithuti hore: Na o ka hopola mantswe a mang a nang le modumo ona /ng/?
- 6 Sekaseka/buisana le baithuti ka mantswe a mang, jwaloka: **ngola, lengolo, ngaka**

TSEBISA MANTSWE A MATJHA

- 1 Qapodisa lentswe ka leng hodimo ha o ntse o phahamisitse papetlana ya modumo: **ngata, ngola, mongolo, lengolo, lengope, ngaka**
- 2 Bontsha lentswe ka leng ho baithuti, o ntse o le qapodisa.
- 3 Kopa baithuti ho pheta mantswe kamora hao.
- 4 Beha dipapetlana tsa mantswe tihateng ya papatso ya medumo.

LENANEO LA DIFONIKI/MEDUMO LE FAPANENG

Modumo/Medumo: _____

Mantswe: _____

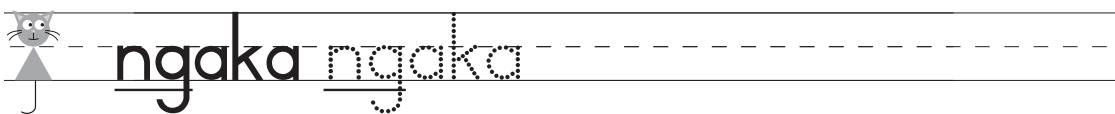
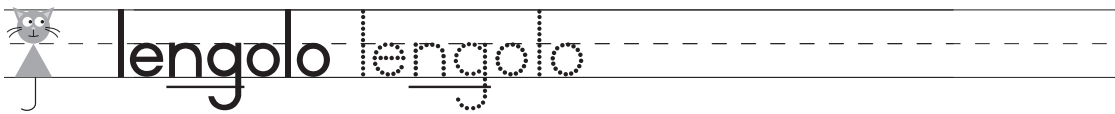
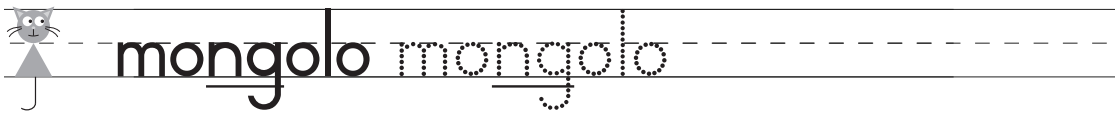
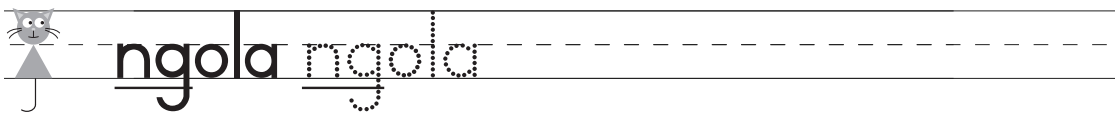
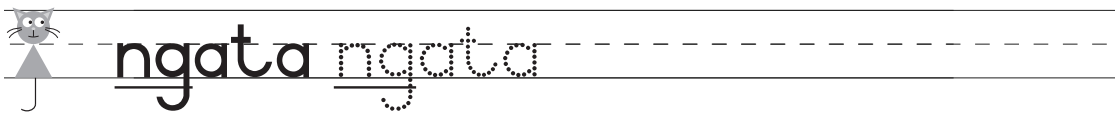
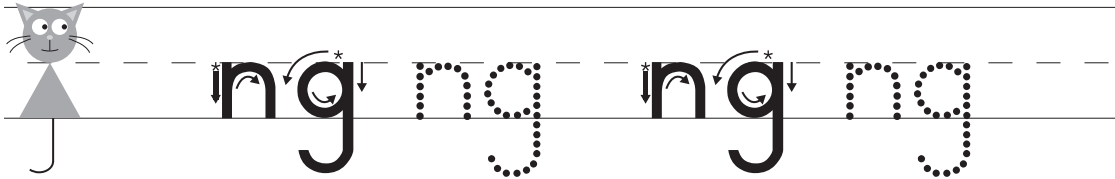
Ngodiso:

Metsotso e 15

Ngodiso ya dithlaku tse ntjha/ mantswe a matjha / dipolelo tse ntjha

- 1 Ruta baithuti mokgwa o nepahetseng wa ho sebedisa dithlaku tse nyanyane le tse kgolo: **ng**
- 2 Bontsha ka ho ngola dithlaku bakeng sa baithuti ba ngolang ka letsoho le letona ebe o bontsha ba ngolang ka letsoho le letshehadi.
- 3 Ebe o bolella baithuti ho sebetsa le balekane ba bona ho ngola dithlaku mekokotlong ya bona ka menwanwa.

- 4 Kamora sena bolella baithuti ho ngola ditlhaku ditafoleng tsa bona ka menwanwa.
- 5 Qetellong, bontsha baithuti tlapangollong hore mantswe le ditlhaku di ngolwa jwang.
- 6 Baithuti ebe ba ngola medumo/mantswe/dipolelo dibukeng tsa bona jwalokaha ho ngotswe tlapangollong.
- 7 Baithuti ba tshwanetse ho seha mola ka tlasa modumo o korotsweng mantsweng/dipolelong tse ngotsweng.

LENANEO LA MONGOLO LE FAPANENG

Modumo/Medumo: _____

Mantswe: _____

Ho bala ka kopanelo

Metsotso e 15

Padiso ya Pele

MAANO A KUTLWISISO: HO AKANYA DINTHO TSE O DI BONANG EMPA O SENA BONNETE BA TSONA

Seratswana/taba	Padiso ya pele (Nahanela, o bue)
<p>Siphelo o kopana le mohale wa hae</p> <p>Letsatsi la phareiti e kgolo le ne le fihlile. Siphelo o ile a emela letsatsi lena nako e telele. O ile a shebella telebishene ha letshwele la batho le ne le amohela di Springboks Johannesburg. O ile a bona telebisheneng tsela eo batho ba ne ba tlatsitse diterata tsa Pretoria, Durban le East London, ho thoholetsa dikakapa tsena. O ratile ho bona motantsho, mmimo le mothoholetso.</p> <p>“Re tla ba bona neng?” o ile a botsa abuti wa hae Mpilo.</p> <p>Letsatsi la ho re a ba bone le fihlile!</p>	<p>Ke akanya hore Siphelo ke molatedi wa papadi ya rekebi hobane o shebelletse diphareiti tse ngata tsa di Springbok telebisheneng.</p>
<p>Siphelo o ne a thabile ho bona sebakadi se seng le se seng sa di Springbok, empa o ne a thabetse haholo ho bona Siya Kolisi. “O ne o tseba hore Siya o holetse mona Zwide, jwaloka rona!” Abuti wa hae o ile a mmotsa ha di Springbok di ne di hlola England papading ya bona ya di faenale.</p>	<p>Ke nahana hore Siphelo le Mpilo ba ne ba shebile papadi ya faenale ya rakebi mmoho. Ke noha hore ke balatedi ba papadi ya rekebi ba le babedi.</p>
<p>Siphelo le abuti wa hae ba ile ba tloha ntlong e sa le ka matjeke Sontaha hoseng ho etsetsa hore ba fumane sebaka se setle tseleng ya phareiti. Ba ile ba dula mmileng wa Jamela, pela sekolo se phahameng.</p>	<p>Ke akanya hore Siphelo le Mpilo ke balatedi ba rekebi ba le babedi, hobane ba tloha ntlong e sa le ka matjeke hore ba fumane ditulo tse ntle phareiting.</p>
<p>Ba bile moo nako e telele ha mmila o ntse o tlala matshwele a batho bao le bona ba neng ba batla ho bona dikakapa tsena tse ntjha tsa lefatshe. “Nna ke ikopela feela ho bona Siya.” Siphelo a rapela.</p>	
<p>Ba ile ba utlwa ho thoholetsa le mmimo pele ba bona bese ya di Springboko. Ka panyo ya leihlo Siya Kolisi a hlaha. O ne a tsamaya mahareng a mmila, a dumedisa batho. Pelo ya Siphelo e ne e betsa haholo.</p> <p>“Mohale wa ka!” Mokapotene wa pele wa motho e motsho wa diSpringbok,” ke llo ya hae ya feresha.</p> <p>Siphelo o ne a labalabela hore Siya a ka mo dumedisa le yena.</p>	<p>Eeeh! Ke nahana hore Siphelo ke motshehetsi e moholo wa hobane pelo ya hae e ile ya betsa kapele ha a bona Siya.</p>

Seratswana/tabana	Padiso ya pele (Nahanela, o bue)
<p>Empa pele a tlo feta ho Siphelo, e mong wa ditho tsa sehlopha o ile a mo neheletsa mohope wa Webb Ellis. O ile a phahamisetsa mohope oo ka hodimo ho hlooho ya hae.</p> <p>Pelo ya Siphelo ya tetelela. "Ke fetuwe ke monyetla. Ha a mpona le ho mpona!" Siphelo a nahana</p>	<p>Ke a tseba hore Siphelo o ne a se na taba le mohope, ho bohlokwa ho yena e ne e le ha Siya a ka mo dumedisa.</p>
<p>Eitse ha Siphelo a qeta ho thinya a re o ya hae, o ile a utlwa ho thoholetsa ho hong ho matla. O ile a hetla mme a bona Siya a mathela morao, a dumedisa batho ka ho ba tshwarwa ka matsoho. "Ke kopa le nna a tshware letsoho la ka." Siphelo a nahana a ba a rapela.</p>	
<p>O ile a kwala mahlo a hae mme a ntsha letsoho la hae....</p>	
<p>"Dumela moreso!" Siphelo a utlwa lentswe le bua seo. Eitse ha a bula mahlo a hae, Siya o ne a mo shebile. Siphelo o ne a tshohile, ebile a sa kgone ho bua.</p> <p>Ka mora nako e nnyane a thotse, o ile a re, "O mohale wa ka. Ke batla ho ba mokapotene wa rekebi jwalo ka wena!" Siphelo a bua.</p> <p>"Sebetsa ka thata o ikwetlise tsatsi le leng le leng," Siya a mo bolella a ba a mo tshwara ka letsoho.</p>	
<p>Kamora phareiti Siphelo o ne a tshwaretse sephaka sa hae hodimo moyeng. "Siya o ntshwere letsoho!" Ha ke sa hlola ke le hlatswa!" a hweletsa ka thabo.</p> <p>"O tlo etsa jwang ha o tswa ntlwaneng?" Mpilo a swaswa.</p> <p>"Le ha ke tswa ntlwaneng ha ke na le hlatswa! Ha ke sa kgathalla dikokwanahloko!" Siphelo a tsheha.</p>	<p>Ke na le bonnete ba hore Siphelo ke motshehetsi e moholo wa Siya Kolisi, hobane ha a batle ho hlapa matsoho!</p>

Dipotso tsa tlhakisetso	Dikarabo tse lebelletsweng
Phareiti e ne e le ka letsatsi le fe?	Phareiti e ne e le ka Sontaha.
Ke keletso efe eo Siya Kolisi a ileng a efa Siphelo?	O mo eleditse hore a sebetsa ka thata mme a ikwetlise kamehla.
Potso hobaneng/Potso ya Maikutlo	Dikarabo tse lebelletsweng
Ke ntho tse feng tse etsahalang paleng tse re bolellang hore Siphelo ke molatedi wa papadi ya rakebi	<ul style="list-style-type: none"> Hobane o ne a shebelletse papadi ya lefatshe ya faenale telebiseneng. Hobane o ile a shebella diphareiti kaofela telebiseneng. Hobane yena le Mpilo ba tlohile ntlong e sa le ka matjeke ho fumana bodulo bo botle mmileng wa phareiti. Hobane o ne a rapela ebile a labalabela ekare Siya a ka mmona, a mo dumedise kapa a mo tshware ka letsoho. Hobane ha a batle ho hlatswa letsoho leo Siya Kolisi a le ammeng.

Ho bala ka tataiso ya sehlopha

Metsotso e 30

DIHLOPHA: _____

- 1 Dudisa baithuti hantle mme ba sebedise **Leqephe la Tshebetso ya ho Bala 7**.
- 2 Hlalosetsa baithuti **Mosebetsi wa 1 wa Labobedi**.
- 3 Bitsa sehlopha sa pele ho sebetsa mmoho le wena.
- 4 Kamora metsotso e 15, ba kgutisetse ditulong tsa bona
- 5 Etsa **Mosebetsi wa Phetoho ya ho Bala**.
- 6 Hlalosetsa baithuti Mosebetsi wa 2 wa **Labobedi**.
- 7 Bitsa sehlopha sa bobedi ho sebetsa mmoho le wena.
- 8 Tlatsa tereka ya hao ho bontsha dihlopha tse o di mamatseng, le seo ba se badileng.
- 9 Ngola diphetoho tse ka etswang dihlopheng tsa ho bala kapa mesebetsing ya ho bala.

Laboraro

Mesebetsi ya Molomo

Metsotso e 15

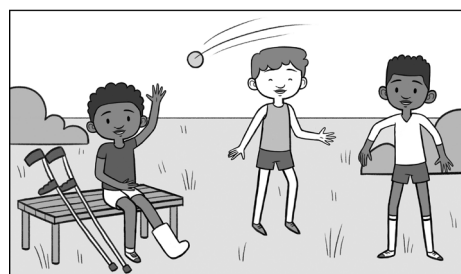
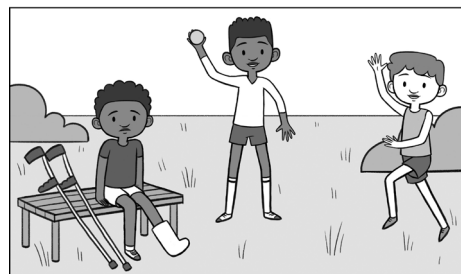
TLOTLONTSWE YA MOKOTABA

- 1 Ruta o sebedisa PATS
- 2 Bapatsa mantswe le ditshwantsho tjhateng ya Tlotlontswe ya Mokotaba.
 - mohope
 - mampodu
 - bompodu

Raeme kapa pina	Diketso
Nako e fihlile, nako ya dipapadi	<i>Etsa eka o supa nako watjheng ya hao e letsohong.</i>
Banana ba a tlola, ba tloatlola kgathi	<i>Etsa eka o tlola kgathi..</i>
Bashemane bona, ba bapala bolo.	<i>Etsa eka o raha bolo.</i>
Ba e rahela mona. Ba e rahela mane.	<i>Etsa eka o raha bolo o be o supa mona le mane.</i>
Empa nna ke rata ho matha	<i>Etsa eka o a matha. (run on the spot)</i>
Ke mathela hole. Ke mathela haufi.	<i>Etsa eka o matha o iketlile (jog) ebe o matha ka lebelo le felletseng (full speed).</i>

HO PHETA DIPALE KA BOIQAPELO/BOKGONI (BEKE YA PELE YA MOKOTABA)

- 1 Arola baithuti ka dihlotshwana tse nyane.
- 2 Neha sehlopha ka seng leqephe la ditshwantsho la ho petha pale ka boiqapelo/bokgoni ba bona.
- 3 Bolella baithuti ho nahana ka pale e tla tsamaelanang le ditshwantsho.
- 4 Dumella baithuti motsotso kapa e mmedi ho nahana ka dintlha tsa bona.
- 5 Kamorao ho seo, moithuti ka mong sehlotshwaneng a fumane monyetla wa ho phehisa kutlwisiso ya hae ka pale.
- 6 Hopotsa baithuti hore pale tsa bona di tshwanetse ho kgahlisa, le ho tsamaelana le ditshwantsho!
- 7 Hopotsa baithuti ho mamela dipale tsa ba bang ka hlooko.
- 8 Leboha baithuti ka ho abelana le balekane ba bona dipale tsa bona.

Tlhokomediso ya Medumo le Medumo:

Metsotso e 15

Tsebisa medumo e metjha le mantswe a matjha**TSEBISA MODUMO**

- 1 Qapodisa modumo mme o phahamise papetla ya modumo: /ny/
- 2 Qapodisa modumo mme o laele baithuti ho pheta modumo ha 3.
- 3 Buisana le baithuti kamoo modumo /ny/ o tshwanang Puong ya Lapeng le Puong ya Senyesemane. /le kamoo o fapaneng Puong ya Lapeng le Puong ya Senyesemane.
- 4 Bakeng sa tuma-notshi, bontsha baithuti modumo oo tjhateng ya alfabete.
- 5 Botsa baithuti hore: Na o ka hopola mantswe a mang a nang le modumo/ny/?
- 6 Sekaseka/buisana le baithuti ka mantswe mang, jwaloka: **nyoko, nyeka, lenyalo**

TSEBISA MANTSWE A MATJHA

- 1 Qapodisa lentswe ka leng hodimo le ka ho hlaka o ntse o phahamisa papetlana ya lentswe: **nyala, nyeka, nyoko, nyanya, lenyalo, monyadi**
- 2 Bontsha baithuti lentswe ka leng, o ntse o le qapodisa.
- 3 Kopa baithuti ho pheta mantswe kamora hao.
- 4 Beha dipapetlana tsa mantswe tjhateng ya papatso ya medumo.

LENANEO LA DIFONIKI/MEDUMO LE FAPANENG

Modumo/Medumo: _____

Mantswe: _____

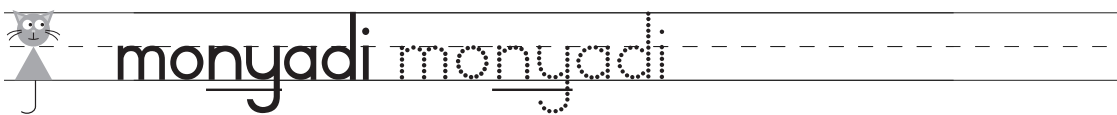
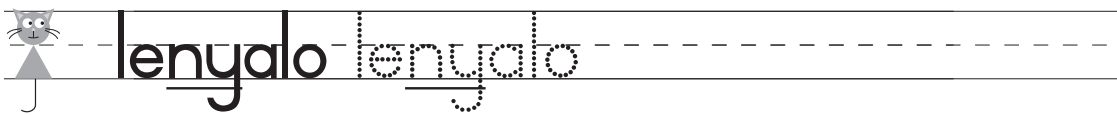
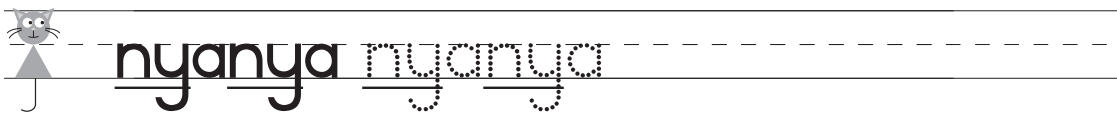
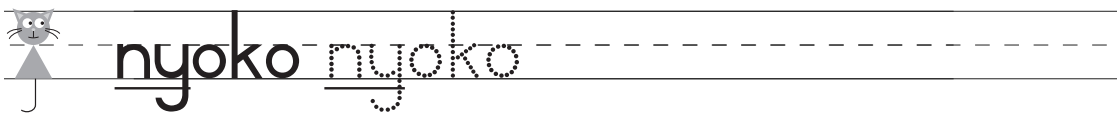
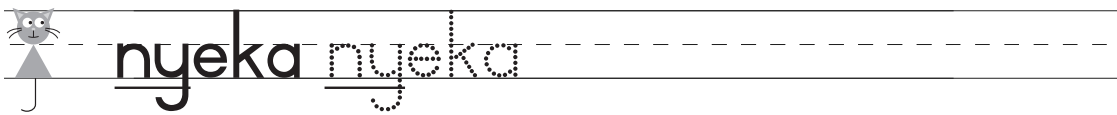
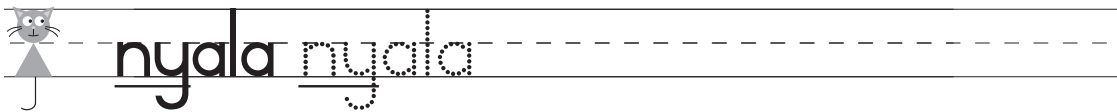
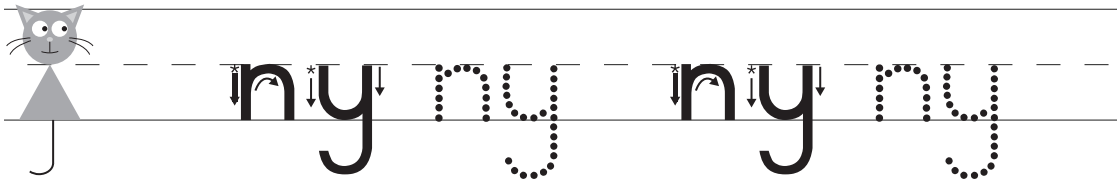
Mongolo:

Metsotso e 15

Ngola (di)tlhaku tse ntjha / mantswe a matjha / dipolelo tse ntjha

- 1 Ruta baithuti mokgwa o nepahetseng wa ho sebedisa ditlhaku tse nyanyane le tse kgolo: **ny**
- 2 Bontsha ka ho ngola ditlhaku bakeng sa bana ba ngolang ka letsoho le letona ebe o bontsha ba ngolang ka letsoho le letshehadi.
- 3 Ebe o bolella baithuti ho sebetsa le balekane, ho ngola ditlhaku mekokotlong ya bona ka menwana.
- 4 Ka mora hona, bolella baithuti ho ngola ditlhaku ka menwana hodima tafole tsa bona
- 5 Qetellong bontsha baithuti tlapangollong hape hore dithlaku le mantswe di ngolwa jwang

- 6 Baithuti ba tshwanetse ho kopolla modumo/ mantswe/ dipolelo dibukeng tsa bona.
7 Baithuti ba tshwanetse ho seha mela ka tlasa modumo o korotsweng mantsweng / kapa dipolelong tse ngotsweng.

LENANEO LA MONGOLO LE FAPANENG

Modumo/Medumo: _____

Mantswe: _____

Ngodiso:

Metsotso e 30

Ho rala le ho thala

SEHLOHO: Ngola ka kgalala ya dipapadi oe o e ratang.

MOSEBETSI: Taka setshwantsho mme o ngole polelo.

FOREIMI YA HO NGOLA: Ke rata...

BONTSHA KA HO E TSA

- 1 Hlalosa hore kajeno, baithuti ba tlile ho taka ka ngola ka kgalala ya dipapadi eo ba ratang. Ekaba motho ya tummeng, kapa motho eo ba mo tsebang.
- 2 Bontsha ka ho etsa hore o **nahana pele o ngola**.
- 3 Bolella baithuti mohopolo wa hao ka setshwantsho seo o tlileng ho se taka, ka mokgwa ona Ke rata ausi waka hobane ke semathi se hlwahlwa.
- 4 Bontsha ka ho taka setshwantsho sa ausi wa hao a matha.
- 5 Hlalosa hore ke mantse afe ao o tlileng ho a ngola. Sehela lentswe le leng le leng mola: ka mokgwa ona: Ke rata ausi waka.
- 6 Hlakola mohlala wa hao tlapangolong. Hlalosa hore hona e ne e le mohlala feela, baithuti ba tshwanela ho ngola mehopolo ya bona ya sethatong.

DITAELO TSA MOLOMO

- 1 Sekaseka/busiana dikgalala tse tummeng tsa dipapadi le baithuti.
- 2 Ngola mantse tlapangolong, ka mokgwa ona Siya Kolisi, Caster Semenya, di-Springbok, Bafana Bafana, jj.
- 3 Botsa baithuti hore: Ke kgalala efe eo o e ratang?
- 4 Laela baithuti ho **nahana pele ba ngola**.
- 5 Bitsa baithuti ba 2-3 ho o phetela ka eo ba mo ratang.
- 6 Ba tshwanetse hore: Ke rata...
- 7 Hlalosetsa baithuti hore jwale ba tlile taka le ho ngola mehopolo ya bona ya sethathong!

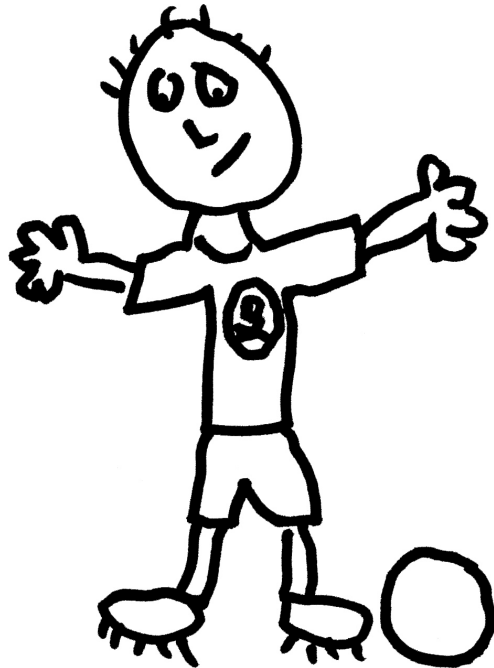
NGODISO

- 1 Neha baithuti dibuka tsa bona.
- 2 Ha baithuti ba ntse ba ngola, tsama-tsamaya ka phaposingburutelo ho phethela **dikopanonyana**.
- 3 Kopa baithuti ho o phetela seo ba se ngotseng.
- 4 Thusa baithuti ho ngola sehloho.
- 5 Kgothatsa baithuti.

BUISANANG KA BOBEDI

- 1 Ha ho setse metsotso e 2–3, laela baithuti ho beha diphensele tsa bona fatshe.
- 2 Laela baithuti ho **buisana ka bobedi** le balekane ba bona ka seo ba se takileng.

Bapatsa bongodi ba baithuti leboteng ka phaposiburutelong moo bohle ba kgonang ho bona. Hona ho thusa baithuti ho buisana ka mokotaba.

Ke nata Thembinkosi Lorch.

Ho bala ka tataiso ya sehlopha

Metsotso e 30

DIHLOPHA: _____

- 1 Dudisa baithuti bohle ka **Leqephe la tshebetso la ho Bala 7**.
- 2 Hlalosetsa baithuti bohle **mosebetsi wa 1 wa Laboraro**.
- 3 Bitsa sehlopha sa pele ho sebetsa ha mmoho le wena.
- 4 Kamora metsotso e 15, ba kgutlisetse ditulong tsa bona.
- 5 Etsa phethoho ya **Mosebetsi wa Phetoho ya ho Bala**.
- 6 Hlalosetsa baithuti bohle **Mosebetsi wa 2 wa Laboraro**.
- 7 Bitsa sehlopha sa bobedi ho sebetsa ha mmoho le wena.
- 8 Tlatsa tereka ya hao ho bontsha dihlopha tseo o di mametseng, le seo ba se badileng.
- 9 Ngola diphetoho tse ka etswang dihlopheng tsa ho bala kapa mesebetsing ya ho bala.

Labone

Tlhokomediso ya Medumo le Medumo:

Metsotso e 15

Ho arola le ho kopanya medumo/mantswe

SEO KE SE ETSANG...

- 1 Qala ka lentswe ho tswa thutong ya Labobedi
- 2 Qapodisa lentswe: **ngola**
- 3 Arola lentswe ho ya ka modumo ya lona: /ng/-/o/-/l/-/a/
- 4 Qapodisa modumo o qalang lentswe: /ng/
- 5 Qapodisa modumo wa bobedi wa lentswe: /o/
- 6 Qapodisa modumo wa boraro wa lentswe: /l/
- 7 Qapodisa modumo o qetelang lentswe: /a/
- 8 Ngola lentswe tlapangolong: **ngola**
- 9 Bontsha ka ho supa le ho kopanya medumo ho bopa lentswe: /ngo/-/la/ = **ngola**
- 10 Pheta hona o sebedisa lentswe ho hlaha thutong ya Laboraro: **nyala**

SEO RE SE ETSANG

- 1 Qala ka lentswe ho tswa thutong ya Labobedi
- 2 Qapodisa lentswe: **ngata**
- 3 Botsa baithuti hore: ke modumo ofe o qalang lentswe? /ng/
- 4 Botsa baithuti hore: ke modumo ofe o latelang lentsweng? /a/
- 5 Botsa baithuti hore: ke modumo ofe o latelang? /t/
- 6 Botsa baithuti hore: ke modumo ofe o qetellong ya lentswe? /a/
- 7 Kopa baithuti ho arola lentswe ka medumo eo le bopilweng ka yona: /ng/-/a/-/t/-/a/
- 8 Ngola lentswe: **ngata**
- 9 Laela baithuti ho kopanya medumo le wena ho bopa lentswe: /nga/-/ta/ = **ngata**
- 10 Pheta hona o sebedisa lentswe ho hlaha thutong ya Laboraro: **nyoko**

LENANEO LA DIFONIKI/MEDUMO LE FAPANENG

Modumo/Medumo: _____

Mantswe: _____

Ho bala ka kopanelo:

Metsotso e 15

Padiso ya bobedi

MAANO A HO BALA: HO AKANYA DINTHO TSE O DI BONANG EMPA O SENA BONNETE BA TSONA

Seratswana	Padiso ya bobedi (Nahana, o bue)
<p><u>Siphelo o kopana le mohale wa hae</u></p> <p>Letsatsi la phareiti e kgolo le ne le fihlile. Siphelo o ile a emela letsatsi lena nako e telele. O ile a shebella telebishene ha letshwele la batho le ne le amohela di Springboks Johannesburg. O ile a bona telebisheneng tsela eo batho ba ne ba tlatsitse diterata tsa Pretoria, Durban le East London, ho thoholetsa dikakapa tsena. O ratile ho bona motantsho, mmimo le mothoholetso.</p> <p>“Re tla ba bona neng?” o ile a botsa abuti wa hae Mpilo.</p> <p>Letsatsi la ho re a ba bone le fihlile!</p>	
<p>Siphelo o ne a thabile ho bona sebakadi se seng le se seng sa di Springbok, empa o ne a thabetse haholo ho bona Siya Kolisi. “O ne o tseba hore Siya o holetse mona Zwide, jwaloka rona!” Abuti wa hae o ile a mmotsa ha di Springbok di ne di hlola England papading ya bona ya di faenale.</p>	<p>Ke noha hore lerato leo Siphelo a nang le lona ho Siya Kolisi le bakwa ke hore bokamorao ba bona bo a tshwana. Ba holetse Zwide ba le babedi.</p>
<p>Siphelo le abuti wa hae ba ile ba tloha ntlong e sa le ka matjeke Sontaha hoseng ho etsetsa hore ba fumane sebaka se setle tseleng ya phareiti. Ba ile ba dula mmileng wa Jamela, pela sekolo se phahameng.</p>	<p>Ke noha hore mmila wa Jamela ke mmila o Zwide. Ke a kgolwe hore phareiti ya di Springbok e fetile Zwide hobane ke lehae la Siya Kolisi.</p>
<p>Ba bile moo nako e telele ha mmila o ntse o tlaa matshwele a batho bao le bona ba neng ba batla ho bona dikakapa tsena tse ntjha tsa lefatshe. “Nna ke ikopela feela ho bona Siya.” Siphelo a rapela.</p>	<p>Ke a tseba hore Siphelo o thabetse haholo ho bona Siya Kolisi ho feta dibapadi tse ding, hobane o nahane feela ka Siya!</p>
<p>Ba ile ba utlwa ho thoholetsa le mmimo pele ba bona bese ya di Springboko. Ka panyo ya leihlo Siya Kolisi a hlaha. O ne a tsamaya mahareng a mmila, a dumedisa batho. Pelo ya Siphelo e ne e betsa haholo.</p> <p>“Mohale wa ka!” Mokapotene wa pele wa motho e motsho wa diSpringbok,” kelello ya hae ya feresa.</p> <p>Siphelo o ne a labalabela hore Siya a ka mo dumedisa le yena.</p>	<p>Eeeh! Ke akanya hore enngwe ya mabaka a etsang hore Siphelo a rate Siya Kolisi ke hobane ke hobane ke mokapotene wa pele wa mmala o motsho wa Sehlopha sa rekebi sa di Springboks.</p>

Seratswana	Padiso ya bobedi (Nahana, o bue)
<p>Empa pele a tlo feta ho Siphelo, e mong wa ditho tsa sehlopha o ile a mo neheletsa mohope wa Webb Ellis. O ile a phahamisetsa mohope oo ka hodimo ho hlooho ya hae.</p> <p>Pelo ya Siphelo ya tetebela. "Ke fetuwe ke monyetla. Ha a mpona le ho mpona!" Siphelo a nahana</p>	
<p>Eitse ha Siphelo a qeta ho thinya a re o ya hae, o ile a utlwa ho thoholetsa ho hong ho matla. O ile a hetla mme a bona Siya a mathela morao, a dumedisa batho ka ho ba tshwarwa ka matsoho. "Ke kopa le nna a tshware letsoho la ka." Siphelo a nahana a ba a rapela.</p>	
<p>O ile a kwala mahlo a hae mme a ntsha letsoho la hae....</p>	
<p>"Dumela moreso!" Siphelo a utlwa lentswe le bua seo. Eitse ha a bula mahlo a hae, Siya o ne a mo shebile. Siphelo o ne a tshohile, ebile a sa kgone ho bua.</p> <p>Ka mora nako e nnyane a thotse, o ile a re, "O mohale wa ka. Ke batla ho ba mokapotene wa rekebi jwalo ka wena!" Siphelo a bua.</p> <p>"Sebetsa ka thata o ikwetlise tsatsi le leng le leng," Siya a mo bolela a ba a mo tshwara ka letsoho.</p>	<p>Ke nahana hore Siphelo o rata ho bapala rekebi. O batla ho bapalla di Springboks ka tsatsi le leng, jwaloka Siya. Ke a ipotsa hore na ke Siya a mo kgothaleditseng ho bapala rekebi na.</p>
<p>Kamora phareiti Siphelo o ne a tshwaretse sephaka sa hae hodimo moyeng. "Siya o ntshwere letsoho!" Ha ke sa hlola ke le hlatswa!" a hweletsa ka thabo.</p> <p>"O tlo etsa jwang ha o tswa ntlwaneng?" Mpilo a swaswa.</p> <p>"Le ha ke tswa ntlwaneng ha ke na le hlatswa! Ha ke sa kgathalla dikokwanahloko!" Siphelo a tsheha.</p>	

Dipotso tsa tlhakisetsa	Dikarabo tse lebelletsweng
Pale ena e etsahetse sebakeng sefe?	E etsahetse Zwide.
Ke eng se etsang hore re nke qeto ya hore Siphelo o bapala rakebi.	Hobane o bolela Siya hore o batla ho ba mokapotene wa rugby jwalo ka yena. O tlamehile o bapale rugby ho ba mokapotene.
Potso Hobaneng/Potso ya maikutlo	Dikarabo tse lebelletsweng
Hobaneng Siya Kolisi e le mohale wa Siphelo.	<ul style="list-style-type: none"> Hobane Siphelo o holela moo Siya a holetseng teng. Hobane Siya ke mokapotene wa pele ya motsho ka mmala. Hobane Siphelo o rata ho bapala rugby ebile o batla ho bapalla di Springboks ka tsatsi le leng.

Ho bala ka tataiso ya sehlopha

Metsotso e 30

DIHLOPHA: _____

- 1 Dudisa baithuti hantle mme ba sebedise **Leqephe la Tshebetso la ho Bala 7**.
- 2 Hlalosetsa baithuti bohle mosebetsi wa 1 wa **Labone** ho baithuti bohle.
- 3 Bitsa sehlopha sa pele ho sebetsa ha mmoho le wena.
- 4 Kamora metsotso e 15, ba kgutlisetse ditulong tsa bona.
- 5 Etsa **mosebetsi wa phetoho wa ho bala**.
- 6 Hlalosetsa baithuti bohle mosebetsi wa 2 wa **Labone**.
- 7 Bitsa sehlopha sa bobedi ho sebetsa ha mmoho le wena.
- 8 Tlatsa tereka ho bontsha dihlopha tse o di mametseng, le seo ba se badileng.
- 9 Ngola diphetoho tse ka etswang dihlopheng tsa ho bala kapa mesebetsing ya ho bala.

Labohlano

Mesebetsi ya Molomo

Metsotso e 15

TLOTLONTSWE YA MOKOTABA

- 1 Ruta o sebedisa PATS
- 2 Bapatsa mantswe le ditshwantsho tjhateng ya Tlotlontswe ya Mokotaba.
 - rata
 - mohale
 - mokapotene

Raeme kapa pina	Diketso
Nako e fihlile, nako ya dipapadi	<i>Etsa eka o supa nako watjheng ya hao e letsohong.</i>
Banana ba a tlola, ba tloatlola kgathi	<i>Etsa eka o tlola kgathi..</i>
Bashemane bona, ba bapala bolo.	<i>Etsa eka o raha bolo.</i>
Ba e rahela mona. Ba e rahela mane.	<i>Etsa eka o raha bolo o be o supa mona le mane.</i>
Empa nna ke rata ho matha	<i>Etsa eka o a matha. (run on the spot)</i>
Ke mathela hole. Ke mathela haufi.	<i>Etsa eka o matha o iketlile (jog) ebe o matha ka lebelo le felletseng (full speed).</i>

PUISANO YA SERATSWANA SE BADILWENG KA KOPANELO

- 1 Ngola foreimi ya puisano tlapangolong
Paleng ena...
Ke ratile ha...
Ke akanya hore Siphelo o rata Siya Kolisi hobane...
- 2 Balla baithuti foreimi ya puisano.
- 3 Arola baithuti ka **dihlotshwana tse nyane**.
- 4 Bolella baithuti hore e mong le e mong a fumane monyetla wa ho tshwaela puisanong.
- 5 Laela baithuti ho mamela ka hlooko.
- 6 Kopa baithuti ba fapaneng kapa sehlopha se itseng sa baithuti ho abelana le wena dikarabo tsa bona.
- 7 Ha dikarabo di sa nepahala, di lokise.
- 8 Leboha baithuti ka diphehiso tsa bona.

Tlhokomediso ya Medumo le Medumo:

Metsotso e 15

Popo ya Mantswe

Ngola lenane tlapangolong le bontshang medumo eo ba ithutileng yona nako e fetileng mmoho le medumo ya thuto ya Labobedi le Laboraro.

ng	ny	a
l	t	o
m	n	g
e	k	p

ETSA KA HO BONTSHA

- 1 Hopotsa baithuti ka medumo ya beke: /**ng**/ le /**ny**/
- 2 Etsa boikgopotso ba medumo yohle le ho e kopanya tlapangolong.
- 3 Neha baithuti metsotso e 3 ho bopa mantswe a mangata kamoo ba ka kgonang ka ho sebedisa medumo le ho kopanya medumo e ka hodimo.
- 4 Bontsha baithuti hore ba ka bopa mantswe ka modumo o korotsweng, jwaloka: /**ng**/- /**a**/- /**t**/- /**a**/ = **ngata**
- 5 Hopotsa baithuti hore ba ka bopa mantswe ka ho sebedisa medumo ofe kapa ofe – ha ho hlokehe hore ba sebedise feela /**ng**/ kapa /**ny**/
- 6 Bontsha baithuti hore ba ka bopa lentswe le leng jwang, jwaloka: /**k**/- /**a**/- /**m**/- /**a**/ = **kama**

HO ETSWANG KE BAITHUTI

- 1 Bolella baithuti ho bula dibuka tsa bona tsa ho ngolla ebe ba ngola sehloho sena: ng, ny
- 2 Laela baithuti ho ba qala ho ngola.
- 3 Neha baithuti metsotso e 3 ho fumana le ho bopa mantswe ka bongata kamoo ba ka kgonang.
- 4 Dumella baithuti ho tshwaya mosebetsi wa bona. Bontsha baithuti tsela ya ho bopa mantswe ana (le amang): **ngata, ngola, mongolo, lengolo, lengope, ngaka, nyala, nyeka, nyoko, nyanya, lenyalo, kama, kena, pana, paka, tola, tala**

LENANEO LA DIFONIKI/MEDUMO LE FAPANENG

Modumo/Medumo: _____

Mantswe: _____

Ho bala ka kopanelo:

Metsotso e 15

Diketsahalo kamora ho bala

MAANO A KUTLWISISO: AKARETSA

POU YA MOLOMO KA HA PALE

- 1 Hlalosa hore baithuti batla bua ka seo ba se ratileng paleng: Siphelo o kopana le mohale wa hae
- 2 Bontsha ka moo baithuti ba ka buang ka dipolelo 1–2 ka seo **ba se ratileng** ka pale jwaloka: **Ke ratile hore** Siphelo o ne a sa battle ho hlatswa matsoho qetellong ya pale **hobane** ke nahana e ya tshehisa.
- 3 Phahamisa ditshwantsho ho tswa bukeng e kgolo. Laela baithuti ho sheba ditshwantsho mme ba nahanisise se etsahalang.
- 4 Laela baithuti ho nahana ka seo ba se **ratang** le hore **hobaneng**.
- 5 Kopa baithuti ba 1–2 ho **abelana** le baithuti bohle. **Thusa** baithuti ho bopa dipolelo tse tletseng.
- 6 Hlalosa le ho lokisa diphoso tse tlwaelehileng.
- 7 Laela baithuti ho buisana le balekane ho abelana ka moqoqo wa bona wa sethatong. (Ba se ke ba bua ka seo **titjhere e se buileng**, empa ba bue ka mehopolo ya bona ya sethatong)

Ho bala ka tataiso ya sehlopha

Metsotso e 30

DIHLOPHA: _____

- 1 Dudisa baithuti hantle mme ba sebedise **Leqephe la Tshebetso la ho Bala 7**
- 2 Hlalosetsa baithuti bohle mosebetsi wa 1 wa **Labohlano** ho baithuti bohle.
- 3 Bitsa sehlopha sa pele ho sebetsa ha mmoho le wena.
- 4 Kamora metsotso e 15, ba kgutlisetse ditulong tsa bona.
- 5 Etsa **Mosebetsi wa Phetoho wa ho Bala**.
- 6 Hlalosetsa baithuti bohle **Mosebetsi wa 2** wa **Labohlano**.
- 7 Bitsa sehlopha sa bobedi ho sebetsa ha mmoho le wena.
- 8 Tlatsa tereka ya hao ho bontsha dihlopha tse o di mametseng, le seo ba se badileng.
- 9 Ngola diphetoho tse ka etswang dihlopheng tsa ho bala kapa mesebetsing ya ho bala.

Boikgopotso ba thuto ya puo pheletsong ya beke

Metsotso e 15

- 1 Dudisa baithuti mmateng pheletsong ya letsatsi.
- 2 Etsa boikgopotso ba thuto ya puo. O ka nna wa kgetha ho kopanya Puo ya Lapeng le Puo ya Senyesemane ha o ntse o etsa boikgopotso bona.
- 3 Hopola ho dumella baithuti ho buisana ka bobedi ka dikarabo tsa bona le balekane ba bona. Kamora moo, kgetha baithuti ba seng ba kae ho abelana dikarabo tsa bona ho baithuti bohle.
- 4 Sebedisa dipotso tse latelang ho tataisa dipuisano tsa thuto ya puo:
 - a **Mmokotaba wa rona wa beke e ne e le ofe?**
 - b **Ke pale dife tseo re di badileng mmoho?**
 - c **Ke mantswe afe a matjha ao o a ratileng bekeng ena?**
 - d **O ithutile eng paleng tseo re di badileng mmoho?**
 - e **Re ngotse ka eng bekeng ena?**
 - f **Tsebo ya hao ya mongolo e ntlafetse jwang bekeng ena?**
 - g **Tsebo ya hao ya ho bala e ntlafetse jwang bekeng ena?**
 - h **Ke eng seo o leng motlotlo ka ona bekeng ena?**
- 5 Qetellong, bolella baithuti ho nahana ka dintho tse pedi tseo ba tla qoqela ba lelapa la bona tseo baithutileng tsona bekeng ena le hore tsebo ya bona e ntlafetse hakae?

Hlokomela: mosebetsi ona wa boikgopotso le boitekolo o bohlokwa haholo jwaloka karolo ya thuto. Ka kopo o se ke wa tlola mosebetsi ona wa beke.

The background of the entire page is a light gray color with a repeating pattern of small, white, line-art icons. These icons represent various educational fields: science (flasks, beakers, globes, atoms), mathematics (calculators, rulers, compasses, triangles), arts (pencils, paint palettes, brushes), and general education (books, graduation caps, lightbulbs, speech bubbles).

Kereiti 1

KOTARA 2

Beke

8

MOKOTABA:

Dipapadi

Boitokisetso ba Phaposiburutelo

- 1 Tshimolohong ya beke e nngwe le enngwe, netefatsa hore phaposiburutelo e hlwekile e makgethe.
- 2 Beha DITJHATE TSA PAPATSO YA MANTSWE, mme o tlose tseo o seng o sa di hloke, mme o di boloke hantle.
- 3 Ebe, o hlophisa dipapetlana tsa mantswe le ditshwantsho tsa tlotlontswe ya mokotaba tseo o tla di hloka.
- 4 Fumana o be o lokise dintho bakeng sa lebota la phaposi la mokotaba tse tla kgahla baithuti, jwaloka : tloho le tse idng tsa dipapadi ho tswa hae tseo baithuti b aka di bapalang.
- 5 Etsa diphuphutso inthaneteng ho hlophisetsa mokotaba: mefuta ya dipapadi tse fapaneng lefatsheng ka bophara.
- 6 Etsa bonnete ba hore buka tsa ho ngolla tsa baithuti dibuka tsa tshebetso tsa DBE di tshwailwe ka ho ikgetha, mme di beilwe ka makgethe.
- 7 Etsa bonnete ba hore buka tse kgolo tsa hao, dibuka tsa padiso mmoho le dibuka tsa laeborari di maemong a lokileng ebile di beilwe ka nepo.

Mosebetsi ya Tlatsetso

Mosebetsi ena e ka etswa ke baithuti ka bonngwe ba qetang mosebetsi wa bona ka pele KAPA ha o ntse o etsa tekanyetso le ba bang ba baithuti.

Mosebetsi wa 1: Buka ya tshebetso ya DBE 1: Leqephe la 54, Ha re baleng

Mosebetsi wa 2: Buka ya tshebetso ya DBE 1: Leqephe la 55 & 56, Ha re ngoleng

Mosebetsi wa 3: Buka ya tshebetso ya DBE 1: Leqephe la 57, Ha re ngoleng

Mosebetsi wa 4: Taka setshwantsho sa papadi eo o tla rata ho e bapala ha o se o le sekolong se phahameng.

Mantaha

Mosebetsi wa molomo

Metsotso e 15

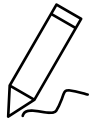
AKARETSA MOKOTABA: HO FUMANA DINTHLA KA THUTO E FETILENG

- 1 Bontsha baithuti setshwantsho sa pele / sa bobedi jj Bukeng e kgolo: Ha re bapaleng Bhati
- 2 Bolella baithuti hore re tswelapele ka mokotaba wa rona: Dipapadi
- 3 Taka sedikadikwe tlapangolong mme o ngole mokotaba ka hara sedikadikwe seo.
- 4 Botsa baithuti hore: Ke eng seo le seng le se tseba ka ha mokotaba ona?
- 5 Ngola mehopolo ya baithuti tlapangolong mmapeng wa mehopolo. Ngola dintlha tse tshwanang mmoho
- 6 Ha baithutwana ba sokola, ba etelle pele ka dipotso tse kang:
 - a Ke dipapadi dife tse njha tseo re ithutileng ka tsona?
 - b Hobaneng ha batho ba shebella dipapadi thelebesheneng?
 - c O nahana hobaneng batho ba bapala dipapadi?

TLOTLONTSWE YA MOKOTABA

- 1 Ruta o sebedisa (PATS)
- 2 Bapatsa mantswe le ditshwantsho tihateng ya tlotlontswe ya mokotaba.
 - kutsa
 - molawana
 - bokella

Raeme kapa pina	Diketso
Nako e fihlile, nako ya dipapadi	<i>Etsa eka o supa nako watjheng ya hao e letsohong.</i>
Banana ba a tlola, ba tloatlola kgathi	<i>Etsa eka o tlola kgathi..</i>
Bashemane bona, ba bapala bolo.	<i>Etsa eka o raha bolo.</i>
Ba e rahela mona. Ba e rahela mane.	<i>Etsa eka o raha bolo o be o supa mona le mane.</i>
Empa nna ke rata ho matha	<i>Etsa eka o a matha. (run on the spot)</i>
Ke mathela hole. Ke mathela haufi.	<i>Etsa eka o matha o iketlile (jog) ebe o matha ka lebelo le felletseng (full speed).</i>

Mongolo

Metsotso e 15

- 1 Bolella baithuti hore ba bule buka tsa bona tsa ho ngolla.
- 2 Bitsetsa baithuti medumo le mantswe ao ba tshwanetseng ho a ngola:
 - a ngata
 - b ngola
 - c ngaka
 - d lengolo
 - e nyala
 - f nyeka
 - g nyoko
 - h nyanya
- 3 Ho tloha moo bolella baithuti ho nka dipene tsa bona tsa mmala ho itshwaela.
- 4 Ngola ka ho hlaka medumo le mantswe tlapangolong.
- 5 Qetellong ya letsatsi bokella dibuka tsa baithuti ele hore o elellwe baithuti ba hlokanang thuso kapa tshehetso.

LENANEO LA MONGOLO LE FAPANENG

Modumo/Medumo: _____

Mantswe: _____

Ho bala ka kopanelo:

Metsotso e 15

Boitokisetso pele o bala

MAANO A KUTLWISISO: HO LEPA/NOHA

- 1 Dudisa baithuti fatshe hodima mmata hore bohle ba kgone ho bona buka e kgolo.
- 2 Bula buka e kgolo paleng ya: Ha re bapaleng Bhathi
- 3 Bontsha baithuti ditshwantsho leqephe ka leng ontse o ba botsa hore ba nahana hore ho etsahalang.
- 4 Thusa baithuti ho ikamahanya ka maikutlo le ditshwantsho, hore ba be le moelelo o motle wa seo pale e buang ka sona.
- 5 Tsebisa mantswe a matjha karolong tse nepahetseng tsa pale.
- 6 Bala pale kaofela hang, o sa kgaotse.

Ho ngola:

Metsotso e 30

ho rala le ho thala

SEHLOHO: Ngola ka molawana o le mong wa papadi eo o ratang ho e bapala.

MOSEBETSI: Taka setshwantsho mme o ngole polelo

FOREIMI YA HO NGOLA: Papading ena...o tshwanetse ho...

BONTSHA KA HO E TSA

- 1 Hlalosa hore tsatsing lena, baithuti batla ngola ka molawana o le mong wa papadi eo o ratang ho e bapala
- 2 **Bontsha** baithuti ka ho etsa hore o **nahana pele o ngola**.
- 3 Bolella baithuti seo o nahanneng ho se taka, jwaloka: E meng ya melawana ya boleke maipatile ke hore motho ya balang o tshwanetse ho bala a tutubetse – ebang ba ka bula mahlo ba ya qhekanyetsa.
- 4 **Bontsha** ka ho taka setshwantsho sa motho a bala a tutubetse.
- 5 Hlalosa hore ke mantswe afe ao o tlileng ho a ngola . **Seha mola bakeng sa lentswe le leng le leng**, ka tsela ena: Papading ya boleke maipatile o tshwanetse ho tutubala ha o bala.
- 6 Hlakola mohlala wa hao letlapeng. Hlalosa hore seo e ne e le mohlala feela, baithuti ba lokela ho ngola mehopolo ya bona ya sethatong.

DITAELO TSA MOLOMO

- 1 Sekasekang e meng ya melawana e tlaelehileng le baithuti.
- 2 Ngola mantswe letlapangollong , jwaloka: Papading ya bolo ya maoto, o tshwanetse ho sebedisa maoto a hao feela; Ho Bhati, o tshwanetse o dihe tora, ji.
- 3 Botsa baithuti: Ke papadi efe eo o e ratang? Ke molawana ofe o bohlokwa wa papadi eo?
- 4 Laela baithuti ho **nahana pele ba ngola**
- 5 Bitsa baithuti ba 2–3 ho o phetela ka molawana o le mong.
- 6 Ba tshwanetse bare: papading ena...o tshwanetse o...
- 7 Hlalosetsa baithuti hore jwale ba tlike ho taka le ho leibola ditshwantsho tsa bona.

NGODISO

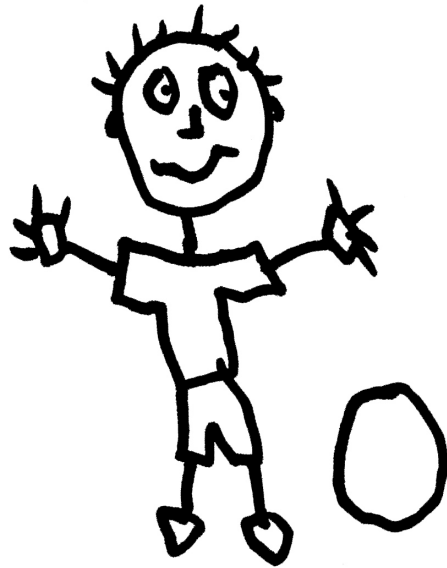
- 1 Neha baithuti dibuka tsa bona
- 2 Ha baithuti ba ntse ba ngola, tsama-tsamaya ka phaposeng mme o **tshware dikopanonyana mmoho le baithuti**.
- 3 Kopa baithuti hore ba o jwetse ka seo ba se ngotseng.
- 4 Thusa baithuti ho ngola sehlooho

5 Kgothatsa baithuti

BUISANANG KA BOBEDI

- 1 Ha ho setse metsotso e 2–3, laela baithuti ho beha dipensele tsa bona.
- 2 Laela baithuti ho **buisana ka bobedi** le balekane ba bona ka seo ba se takileng.

*Bapatsa bongodi ba baithuti leboteng ka phaposiburutelo moo bohle ba kgonang ho bona.
Hona ho thusa baithuti ho buisana ka mokotaba.*

Papading ya bolo ya maoto o
seke wa sepedisa matsoho.

Ho bala ka tataiso ya sehlopha

Metsoso e 30

DIHLOPHA: _____

- 1 Dudisa baithuti hantle mme ba sebedise **Leqephe la Tshebetso ya ho Bala 8**.
- 2 Hlalosetsa baithuti **mosebetsi wa 1 wa Mantaha**
- 3 Bitsa sehlopha sa pele ho sebetsa ha mmoho le wena.
- 4 Kamora metsotso e 15, ba kgutlisetse ditulong tsa bona.
- 5 Etsa **Mosebetsi wa Phetoho ya ho Bala**.
- 6 Hlalosetsa baithuti **mosebetsi wa 2 wa Mantaha**.
- 7 Bitsa sehlopha sa bobedi ho sebetsa ha mmoho le wena.
- 8 Tlatsa tereka ya hao ho bontsha dihlopha tseo di mametseng, le seo ba se badileng.
- 9 Ngola diphetoho tse ka etswang dihlopheng tsa ho bala kapa mesebetsing ya ho bala.

Labobedi

Tlhokomediso ya Medumo le Medumo:

Metsotso 15

Tsebisa medumo medumo e metjha le mantswe

TSEBISA MODUMO

- 1 Qapodisa modumo mme o phahamise papetla ya modumo: /**kg**/
- 2 Qapodisa modumo mme o laele baithuti ho phetha modumo ha 3.
- 3 Buisana le baithuti kamoo modumo /**kg**/ o tshwanang Puong ya lapeng le Puong ya Senyesemane le kamoo o fapaneng Puong ya lapeng le Puong ya Senyesemane.
- 4 Bakeng sa tuma-notshi, bontsha baithuti modumo oo tjhateng ya alfabete.
- 5 Botsa baithuti hore: Na o ka hopola mantswe a mang a nang le modumo ona /**kg**/
- 6 Sekaseka/buisana le baithuti ka mantswe a mang, jwaloka: **kgena, kgaka, kgolo**

TSEBISA MANTSWE A MATJHA

- 1 Qapodisa lentswe ka leng hodimo ha o ntse o phahamisitse papetlana ya modumo: **kgomo, kgena, kgolo, kgaka, kgoho, sekgele**
- 2 Bontsha lentswe ka leng ho baithuti, o ntse o le qapodisa.
- 3 Kopa baithuti ho pheta mantswe kamora hao.
- 4 Beha dipapetlana tsa mantswe tjhateng ya papatso ya medumo.

LENANEO LA DIFONIKI/MEDUMO LE FAPANENG

Modumo/Medumo: _____

Mantswe: _____

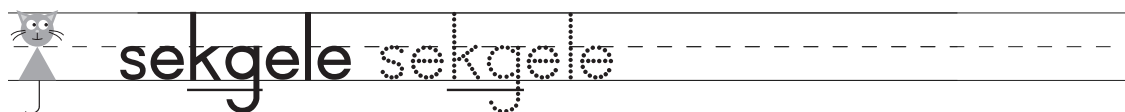
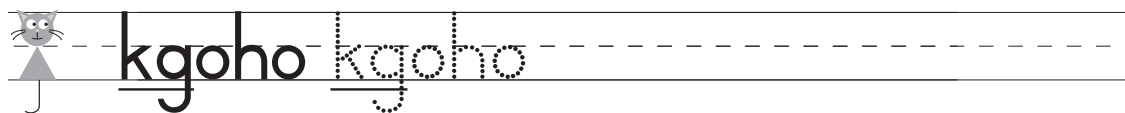
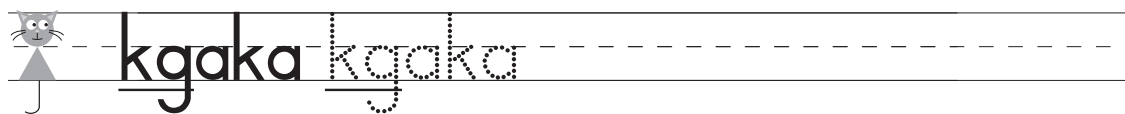
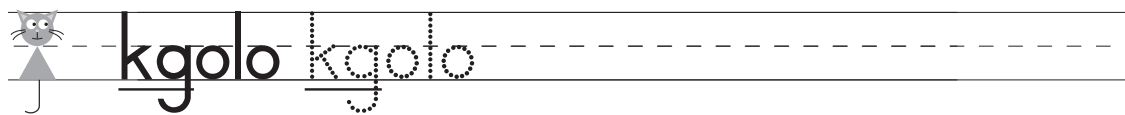
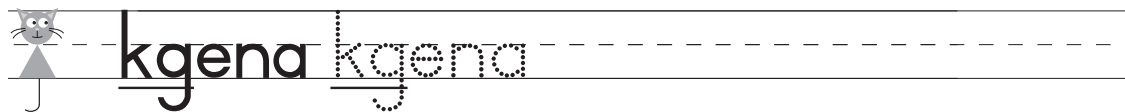
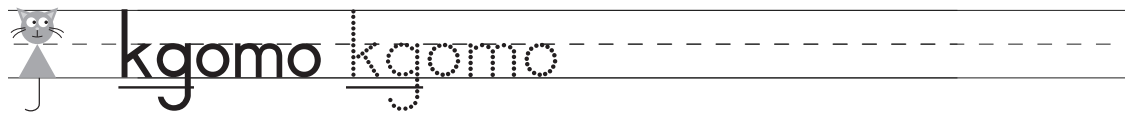
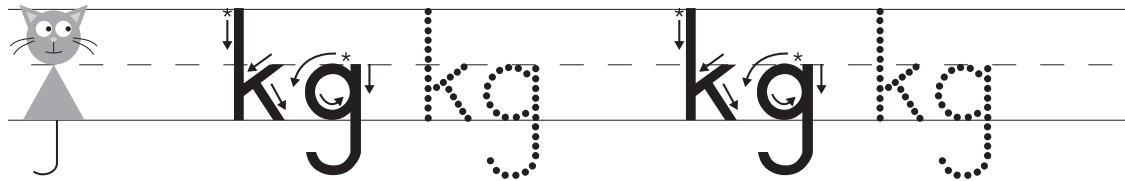
Mongolo:

Metsotso e 15

Ngodiso ya dithlaku tse ntjha/ mantswe a matjha / dipolelo tse ntjha

- 1 Ruta baithuti mokgwa o nepahetseng wa ho sebedisa dithlaku tse nyanyane le tse kgolo: **kg**
- 2 Bontsha ka ho ngola dithlaku bakeng sa bana ba ngolang ka letsoho le letona ebe o bontsha ba ngolang ka letsoho le letshehadi.
- 3 Ebe o bolella baithuti ho sebetsa le balekane ba bona ho ngola dithlaku mekokotlong ya bona ka menwanwa.

- 4 Kamora sena bolella baithuti ho ngola ditlhaku ditafoleng tsa bona ka menwanwa.
- 5 Qetellong, bontsha baithuti tlapangollong hore mantswe le ditlhaku di ngolwa jwang.
- 6 Baithuti ebe ba ngola medumo/mantswe/dipolelo dibukeng tsa bona jwalokaha ho ngotswe tlapangollong.
- 7 Baithuti ba tshwanetse ho seha mola ka tlasa modumo o korotsweng mantsweng/ dipolelong tse ngotsweng.

LENANEO LA MONGOLO LE FAPANENG

Modumo/Medumo: _____

Mantswe: _____

Ho bala ka kopanelo

Metsotso e 15

Padiso ya Pele

MAANO A KUTLWISISO: HO NAHAHA / HO AKANYA DINTHO TSE O DI BONANG EMPA O SENA BONNETE BA TSONA

Seratswana/tabata	Padiso ya pele (Nahanela, o bue)
<p>Ha re bapaleng Bhati</p> <p>Chinedu o ne a etetse mmangwanae Soweto ka nako ya Keresemese. Bulelwa o ne a etetse nkgono wa hae. Xilala yena o ne a etetse metswala ya hae. Bana bana ba bararo ba ile ba etsa setswalle ka pele.</p> <p>“Ho budutu,” Ho rialo Bulelwa, “Ha re bapaleng Toti.”</p> <p>“Ha ke e tsebe papadi eo,” Ho rialo Chinedu, “Ha re bapaleng Bhati”</p> <p>“Chicago yona e jwang?” Ke papadi e monate haholo! Ho rialo Xihlala.</p> <p>“Chicago? Ke lebitso la motsemoholo leo, eseng papadi!” Bulelwa a bidikisa mahlo a hae.</p> <p>Ba ile ba ngangisana ka hore na ke papadi efe eo ba batlang ho e bapala. Le hore na ke papadi efe e monate ho feta tse ding.</p>	<p>Ke a ipotsa hore na ba tla dumellana ka papadi efe?</p>
<p>“Ho lokile!” Bulelwa o ile a itshola, “Re ka nna ra bapala Bhati he, ha e le mona le re ke yona e monate. E bapalwa jwang?”</p> <p>Chinedu o ile a ema. “Ho lokile, ha ebe re tlo bapala Bhati, re hloka makolokoti le bolo.”</p> <p>“Ekare o bua ka Chicago!” Ho rialo Xihlala</p> <p>“Re hloka makolokoti le bolo le ha re bapala Toti.” Ho bolela Bulelwa.</p>	<p>Ke nahana hore dipapadi tseo kaofela di le tharo (Bhathi, Chicago, le Toti) di hloka makolokoti le bolo.</p>
<p>“Pele re qala re hloka dihlopha tse pedi. Sehlopha sa pele se ka hare, ke sona se bapalang, se seng sona se ka thoko lebaleng. Sehlopha se bapalang kahare se ya matha ebile se leka ho beha lekolokoti le leng hodima le leng, ho fihlela makolokoti kaofela a palamane hodimo.” Chinedu a tswela pele. “Ha makotikoti kaofela a palamane, ba tlamehile ba mathele lehaeng la bona.</p> <p>“Ke ka mokgwa oo re bapalang Toti hantle!” Bulelwa a phetha.</p> <p>“Le Chigago le yona e na le melao eo hantle,” Xihlala a phetha.</p> <p>“Kannete?” Chinedu a botsa, “Ruri ho a makatsa!”</p>	<p>Ho bonahala ekare ho na le melao e tshwanang dipapading tsena tse tharo. Ke a ipotsa hore na di fapane kae?</p>

Seratswana/tabana	Padiso ya pele (Nahanela, o bue)
<p>Chinedu a tswela pele. "Mosebetsi wa sehlopha se ka lebaleng ke ho betsa ditho tsa sehlopha se seng ka bolo. "Ditho tseo di tlamehile ho kutsa ba leke hore ba seke ba betswa ke bolo." Ha bolo e ba betsa, ba tswile mme ba tlamehile ho dula fatshe."</p> <p>"Ke ona mokgwa oo re bapalang Toti ka ona oo!" Bulelwa a bua, a bonahala a maketse.</p> <p>"Le Chicago le yona e na le melao eo hantle!" Xihlala a eketsa.</p> <p>"Kannete?" Ha botsa Chinedu, "Ho a qabola."</p>	<p>Ha ba ntse ba hlalosa melao, ba ntse ba elellwa hore dipapadi tseo di a tshwana. Ke nahana hore kaofela ha bona ba maketse.</p>
<p>"Ebe jwale he, sehlopha se lebaleng se tlamehile ho fa sehlopha se lehaeng bolo. Setho se seng le se seng se na le monyetla e meraro ya ho lahlela bolo, ho leka ho diha makotikoti." Chinedu a hlalosa.</p> <p>Haai, ke Bhati eo he," ha bua Bulelwa. Ha sehlopha sena se diha makolokoti, ba fumana ntlha, le monyetla o mong wa ho bapala?"</p> <p>"Eya!" Chinedu a araba, a maketse. "O tseba jwang?"</p> <p>"Papadi ena e tshwana le Toti hantle!" Hona ho bolela hore ke papadi e le nngwe." Bulelwa a tsheha.</p> <p>"Le Chicago le yona e tjena hantle." Xilala a tlatsa. Akere ha ho sena motho ya dihang makotikoti ao, sehlopha se lebaleng se thola monyetla wa ho bapala?</p> <p>"Eya!" Chinedu a kena. "E tshwana hantle le Bhati."</p>	<p>Ke nahana hore kaofela ba rata papadi e le nngwe, empa papadi eo e na le mabitso a fapaneng dibakeng tse fapaneng. Tabana ena e ne e tlamehile ho ba ferekanya.</p>
<p>"Ho lokile he, ha re bokellatseng makolokoti!" Ho rialo Bulelwa. Ba ile ba kena ntlong e nngwe le e nngwe ba kopa makolokoti ho baahisane ba bona.</p>	
<p>Ha ba fihla ntlong ya ho qetela, Chinedu o ile a kopa makolokoti. Mosadi eo ba neng ba bua le yena o ile a re ba eme hanyenyane. A potela mme a kgutla ka mokotla o tletseng makolokoti.</p> <p>"O ne o tseba hore batho ba bitsa papadi ena Chicago?" a tsheha, ha ba bang bona ba e bitsa Toti! Nahana feela!"</p>	<p>Mosadi o a tseba hore papadi eo e na le mabitso a fapaneng! Ke nahana hore bana ba qeta ho ithuta ntlha ena!</p>
<p>Qetellong ba ile ba ba le makolokoti a lekaneng. Chinedu, Bulelwa le Xihlala ba ile ba shebana ba bososela, "Ha re bapaleng Bhati-Chicago-Toti" Xihlala a rialo a bile a tsheha.</p>	<p>Ba nkile nako e telele ba ferekane! Ke nahana hore ba fetotse lebitso hore batho ba bang ba tsebe hore papadi ena e na le mabitso a mangata a fapaneng.</p>

Dipotso tsa tlhakisetsa	Dikarabo tse lebelletsweng
Pale ena e etshala sebakeng sefe ka nako efe ya selemo?	E etsahala Soweto, ka nako ya matsatsi a phomolo a keresemese
Mabitso a mararo a fapaneng a pale ena ke afe?	Bhati, Toti, Chicago
Potso hobaneng/Potso ya Maikutlo	Dikarabo tse lebelletsweng
Hobaneng ha baphethwa ba pale ena ba ne di ferekane?	<ul style="list-style-type: none"> Hobane ba ne ba nahana hore ba bua ka dipapadi tse fapaneng, ba sa tsebe hore ba bua ka papadi e le nngwe. Hobane ba ne ba nahana hore ba bua ka dipapadi tse fapaneng, empa ba ile ba elellwa hore melao ya tsona e ya tshwana. Hobane ba ne ba sa tsebe hore papadi ya bona eo ba e ratang e na le mabitso a fapaneng.

Ho bala ka tataiso ya sehlopha

Metsotso e 30

DIHLOPHA: _____

- 1 Dudisa baithuti hantle mme ba sebedise **Leqephe la Tshebetso ya ho Bala 8**.
- 2 Hlalosetsa baithuti **Mosebetsi wa 1 wa Labobedi**.
- 3 Bitsa sehlopha sa pele ho sebetsa mmoho le wena.
- 4 Kamora metsotso e 15, ba kgutlisetse ditulong tsa bona
- 5 Etsa **Mosebetsi wa Phetoho ya ho Bala**.
- 6 Hlalosetsa baithuti Mosebetsi wa 2 wa **Labobedi**.
- 7 Bitsa sehlopha sa bobedi ho sebetsa mmoho le wena.
- 8 Tlatsa tereka ya hao ho bontsha dihlopha tse o di mamatseng, le seo ba se badileng.
- 9 Ngola diphetoho tse ka etswang dihlopheng tsa ho bala kapa mesebetsing ya ho bala..

Laboraro

Mesebetsi ya Molomo

Metsotso e 15

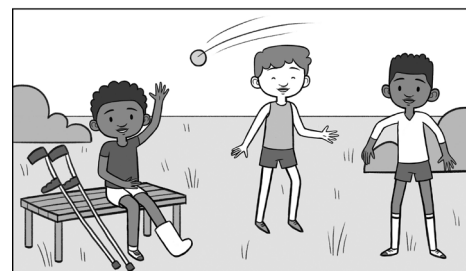
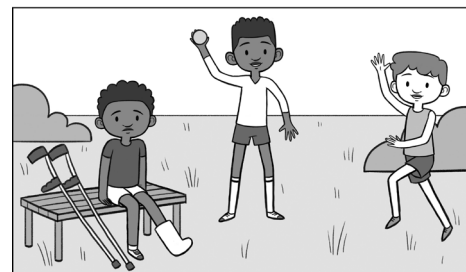
TLOTLONTSWE YA MOKOTABA

- 1 Ruta o sebedisa PATS
- 2 Bapatsa mantswe le ditshwantsho tjhateng ya Tlotlontswe ya Mokotaba.
 - qubu
 - tora
 - diha
 - makotikoti

Raeme kapa pina	Diketso
Nako e fihlile, nako ya dipapadi	<i>Etsa eka o supa nako watjheng ya hao e letsohong.</i>
Banana ba a tlola, ba tloatlola kgathi	<i>Etsa eka o tlola kgathi..</i>
Bashemane bona, ba bapala bolo.	<i>Etsa eka o raha bolo.</i>
Ba e rahela mona. Ba e rahela mane.	<i>Etsa eka o raha bolo o be o supa mona le mane.</i>
Empa nna ke rata ho matha	<i>Etsa eka o a matha. (run on the spot)</i>
Ke mathela hole. Ke mathela haufi.	<i>Etsa eka o matha o iketlile (jog) ebe o matha ka lebelo le felletseng (full speed).</i>

HO PHETA DIPALE KA BOIQAPELO/BOKGONI

- 1 Arola baithuti ka dihlotshwana tse nyane.
- 2 Neha sehlopha ka seng leqephela ditshwantsho la ho petha pale ka boiqapelo/bokgoni ba bona.
- 3 Hopotsa baithuti hore beke e fetileng ba qapile dipale tsa bona ba sebedisa ditshwantsho.
- 4 Bekeng ena ba tlile ho sebetsa ka dihlopha ho qapa dipale tsa bona.
- 5 Hopotsa baithuti hore pale tsa bona di tshwanetse ho kgahlisa, le ho tsamaelana le ditshwantsho!
- 6 Laela baithuti ho mamela ka hloo.
- 7 Kopa moithuti a 1 ho isa ho 2 ho abelana ka mehopolu ya bona.
- 8 Leboha baithuti ka ho abelana le balekane ba bona dipale tsa bona.

Tlhokomediso ya Medumo le Medumo:

Metsotso e 15

Tsebisa medumo e metjha le mantswe a matjha

TSEBISA MODUMO

- 1 Qapodisa modumo mme o phahamise papetla ya modumo: **/ph/**
- 2 Qapodisa modumo mme o laele baithuti ho pheta modumo ha 3.
- 3 Buisana le baithuti kamoo modumo **/ph/** o tshwanang Puong ya Lapeng le Puong ya Senyesemane. /le kamoo o fapaneng Puong ya Lapeng le Puong ya Senyesemane.
- 4 Bakeng sa tuma-notshi, bontsha baithuti modumo oo tjhateng ya alfabete.
- 5 Botsa baithuti hore: Na o ka hopola mantswe a mang a nang le modumo **/ph/**?
- 6 Sekaseka/buisana le baithuti ka mantswe a qalang ka modumo, jwaloka: **phutha, phoka, pheha**

TSEBISA MANTSWE A MATJHA

- 1 Qapodisa lentswe ka leng hodimo le ka ho hlaka o ntse o phahamisa papetlana ya lentswe: **phula, phoka, phema, phepheng, phutha, pheha**
- 2 Bontsha baithuti lentswe ka leng, o ntse o le qapodisa.
- 3 Kopa baithuti ho pheta mantswe kamora hao.
- 4 Beha dipapetlana tsa mantswe tjhateng ya papatso ya medumo.

LENANEO LA DIFONIKI/MEDUMO LE FAPANENG

Modumo/Medumo: _____

Mantswe: _____

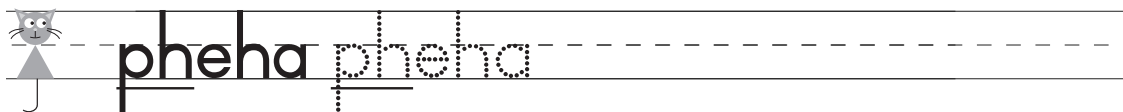
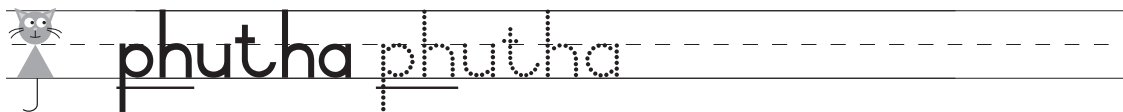
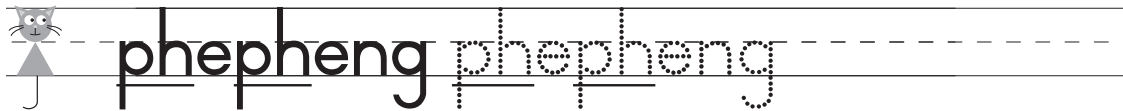
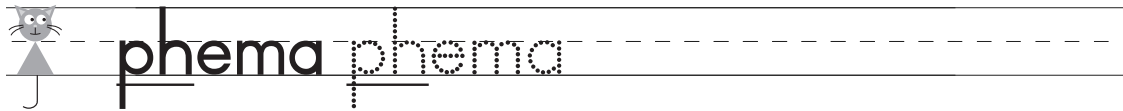
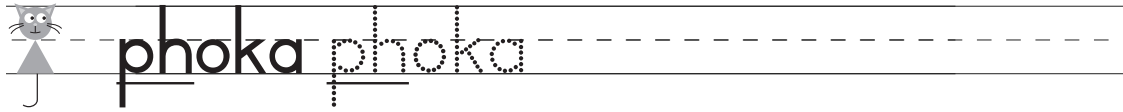
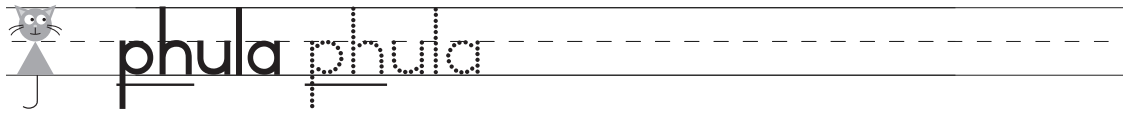
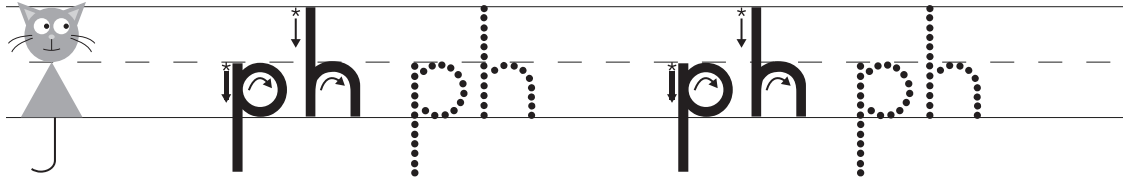
Ho ngola:

Metsotso e 15

Ngola (di)tlhaku tse ntjha / mantswe a matjha / dipolelo tse ntjha

- 1 Ruta baithuti mokgwa o nepahetseng wa ho sebedisa ditlhaku tse nyanyane le tse kgolo: **ph**
- 2 Bontsha ka ho ngola ditlhaku bakeng sa bana ba ngolang ka letsoho le letona ebe o bontsha ba ngolang ka letsoho le letshehadi.
- 3 Ebe o bolella baithuti ho sebeta le balekane, ho ngola ditlhaku mekokotlong ya bona ka menwana.
- 4 Ka mora hona, bolella baithuti ho ngola ditlhaku ka menwana hodima tafote tsa bona

- 5 Qetellong bontsha baithuti tlapangolong hape hore dithlaku le mantswa di ngolwa jwang
- 6 Baithuti ba tshwanetse ho kopolla modumo/ mantswa/ dipolelo dibukeng tsa bona.
- 7 Baithuti ba tshwanetse ho seha mela ka tlasa modumo o korotsweng mantsweng / kapa dipolelong tse ngotsweng.

LENANEO LA MONGOLO LE FAPANENG

Modumo/Medumo: _____

Mantswa: _____

Ngodiso:

Metsotso e 30

Ho rala le ho thala

SEHLOHO: Taka setshwantsho sa papadi eo o ka ratang ho ithuta ho e bapala.

MOSEBETSI: Taka setshwantsho mme ngole polelo.

FOREIMI YA HO NGOLA: Ke batla ho ithuta...

BONTSHA KA HO E TSA

- 1 Hlalosa hore kajeno, baithuti ba tlile ho ngola ka papadi eo ba sa tsebeng ho e bapala, empa ba ka rata ho ithuta.
- 2 Bontsha ka ho etsa hore o **nahana pele o ngola.**
- 3 Bolella baithuti mohopolo wa hao ka setshwantsho seo o tlileng ho se taka, ka mokgwa ona: Nka rata ho ithuta ho bapala krikete.
- 4 Bontsha ka ho taka setshwantsho sa hao o tshwere bete ya krikete.
- 5 Hlalosa hore ke mantswe afe ao o tlileng ho a ngola. Sehela lentswe le leng le leng mola: ka mokgwa ona: Ke batla ho tseba ho bapala krikete.
- 6 Hlakola mohlala wa hao tlapangolong. Hlalosa hore hona e ne e le mohlala feela, baithuti ba tshwanela ho ngola mehopolo ya bona ya sethatong.

DITAELO TSA MOLOMO

- 1 Sekaseka/busiana mantswe a mang ka dipapadi tse ntjha le baithuti.
- 2 Ngola mantswe tlapangolong, ka mokgwa ona hoki, sesa, jj.
- 3 Botsa baithuti hore: Ke papadi eo o ratang ho ithuta yona?
- 4 Laela baithuti ho **nahana pele ba ngola.**
- 5 Bitsa baithuti ba 2–3 ho o phetela papadi eo ba ratang ho ithuta.
- 6 Ba tshwanetse hore: Ke batla ho ithuta...
- 7 Hlalosetsa baithuti hore jwale ba tlile ho taka le ho fa ditshwantsho tsa bona sehlooho.

NGODISO

- 1 Neha baithuti dibuka tsa bona.
- 2 Ha baithuti ba ntse ba ngola, tsama-tsamaya ka phaposingburutelo ho phethela **dikopanonyana.**
- 3 Kopa baithuti ho o phetela seo ba se ngotseng.
- 4 Thusa baithuti ho ngola sehloho.
- 5 Kgothatsa baithuti.

BOISANANG KA BOBEDI

- 1 Ha ho setse metsotso e 2–3, laela baithuti ho beha diphensele tsa bona fatshe.
- 2 Laela baithuti ho **buisana ka bobedi** le balekane ba bona ka seo ba se takileng.

Bapatsa bongodi ba baithuti leboteng ka phaposiburutelong moo bohle ba kgonang ho bona. Hona ho thusa baithuti ho buisana ka mokotaba.

Ke batla ho ithuta ho sesa.

Ho bala ka tataiso ya sehlopha

Metsotso e 30

DIHLOPHA: _____

- 1 Dudisa baithuti bohle ka **Leqephe la tshebetso la ho Bala 8**.
- 2 Hlalosetsa baithuti bohle **mosebetsi wa 1** wa **Laboraro**.
- 3 Bitsa sehlopha sa pele ho sebetsa ha mmoho le wena.
- 4 Kamora metsotso e 15, ba kgutlisetse ditulong tsa bona.
- 5 Etsa phethoho ya **Mosebetsi wa Phetoho ya ho Bala**.
- 6 Hlalosetsa baithuti bohle **Mosebetsi wa 2** wa **Laboraro**.
- 7 Bitsa sehlopha sa bobedi ho sebetsa ha mmoho le wena.
- 8 Tlatsa tereka ya hao ho bontsha dihlopha tseo o di mametseng, le seo ba se badileng.
- 9 Ngola diphetoho tse ka etswang dihlopheng tsa ho bala kapa mesebetsing ya ho bala.

Labone

Tlhokomediso ya Medumo le Medumo:

Metsotso e 15

Ho arola le ho kopanya medumo/mantswe

SEO KE SE ETSANG...

- 1 Qala ka lentswe ho tswa thutong ya Labobedi
- 2 Qapodisa lentswe: **kgolo**
- 3 Arola lentswe ho ya ka modumo ya lona: /**kg**/-/**o**/-/**l**/-/**o**/
- 4 Qapodisa modumo o qalang lentswe: /**kg**/
- 5 Qapodisa modumo wa bobedi wa lentswe: /**o**/
- 6 Qapodisa modumo wa boraro wa lentswe: /**l**/
- 7 Qapodisa modumo o qetelang lentswe: /**o**/
- 8 Ngola lentswe tlapangollong: **kgolo**
- 9 Bontsha ka ho supa le ho kopanya medumo ho bopa lentswe: /**kgo**/-/**lo**/ = **kgolo**
- 10 Pheta hona o sebedisa lentswe ho hlaha thutong ya Laboraro: **phoka**

SEO RE SE ETSANG

- 1 Qala ka lentswe ho tswa thutong ya Labobedi
- 2 Qapodisa lentswe: **kgaka**
- 3 Botsa baithuti hore: ke modumo ofe o qalang lentswe? /**kg**/
- 4 Botsa baithuti hore: ke modumo ofe o latelang lentsweng? /**a**/
- 5 Botsa baithuti hore: ke modumo ofe o latelang? /**k**/
- 6 Botsa baithuti hore: ke modumo ofe o qetellong ya lentswe? /**a**/
- 7 Kopa baithuti ho arola lentswe ka medumo eo le bopilweng ka yona: /**kg**/-/**a**/-/**k**/-/**a**/
- 8 Ngola lentswe: **kgaka**
- 9 Laela baithuti ho kopanya medumo le wena ho bopa lentswe: /**kga**/-/**ka**/ = **kgaka**
- 10 Pheta hona o sebedisa lentswe ho hlaha thutong ya Laboraro: **phema**

LENANEO LA DIFONIKI/MEDUMO LE FAPANENG

Modumo/Medumo: _____

Mantswe: _____

Ho bala ka kopanelo:

Metsotso e 15

Padiso ya bobedi

MAANO A HO BALA: HO AKANYA DINTHO TSE O DI BONANG EMPA O SENA BONNETE BA TSONA

Seratswana	Padiso ya bobedi (Nahana, o bue)
<p>Ha re bapaleng Bhati</p> <p>Chinedu o ne a etetse mmangwanae Soweto ka nako ya Keresemese. Bulelwa o ne a etetse nkgono wa hae. Xilala yena o ne a etetse metswala ya hae. Bana bana ba bararo ba ile ba etsa setswalle ka pele.</p> <p>“Ho budutu,” Ho rialo Bulelwa, “Ha re bapaleng Toti.”</p> <p>“Ha ke e tsebe papadi eo,” Ho rialo Chinedu, “Ha re bapaleng Bhati”</p> <p>“Chicago yona e jwang?” Ke papadi e monate haholo! Ho rialo Xihlala.</p> <p>“Chicago? Ke lebitso la motsemoholo leo, eseng papadi!” Bulelwa a bidikisa mahlo a hae.</p> <p>Ba ile ba ngangisana ka hore na ke papadi efe eo ba batlang ho e bapala. Le hore na ke papadi efe e monate ho feta tse ding.</p>	<p>Ke a hopola hore diphethwa kaofela paleng ena ba na le mabitso a fapaneng a papadi e le nngwe! Baphethwa kaofela ba tswa dibakeng tse fapaneng. Ke nahana hore dipapadi di bitswa ka mabitso a fapaneng dibakeng tse fapaneng.</p>
<p>“Ho lokile!” Bulelwa o ile a itshola, “Re ka nna ra bapala Bhati he, ha e le mona le re ke yona e monate. E bapalwa jwang?”</p> <p>Chinedu o ile a ema. “Ho lokile, ha ebe re tlo bapala Bhati, re hloka makolokoti le bolo.”</p> <p>“Ekare o bua ka Chicago!” Ho rialo Xihlala</p> <p>“Re hloka makolokoti le bolo le ha re bapala Toti.” Ho bolela Bulelwa.</p>	
<p>“Pele re qala re hloka dihlopha tse pedi. Sehlopha sa pele se ka hare, ke sona se bapalang, se seng sona se ka thoko lebaleng. Sehlopha se bapalang kahare se ya matha ebile se leka ho beha lekolokoti le leng hodima le leng, ho fihlela makolokoti kaofela a palamane hodimo.” Chinedu a tswela pele. “Ha makotikoti kaofela a palamane, ba tlamehile ba mathele lehaeng la bona.</p> <p>“Ke ka mokgwa oo re bapalang Toti hantle!” Bulelwa a phetha.</p> <p>“Le Chigago le yona e na le melao eo hantle,” Xihlala a phetha.</p> <p>“Kannete?” Chinedu a botsa, “Ruri ho a makatsa!”</p>	<p>Ke nahana hore Chinedu o ne a ferekane hobane o re, “Ho a makatsa!”</p>

Seratswana	Padiso ya bobedi (Nahana, o bue)
<p>Chinedu a tswela pele. “Mosebetsi wa sehlopha se ka lebaleng ke ho betsa ditho tsa sehlopha se seng ka bolo. “Ditho tseo di tlamehile ho kutsa ba leke hore ba seke ba betswa ke bolo.” Ha bolo e ba betsa, ba tswile mme ba tlamehile ho dula fatshe.”</p> <p>“Ke ona mokgwa oo re bapalang Toti ka ona oo!” Bulelwa a bua, a bonahala a maketse.</p> <p>“Le Chicago le yona e na le melao eo hantle!” Xihlala a eketsa.</p> <p>“Kannete?” Ha botsa Chinedu, “Ho a qabola.”</p>	<p>Ke nahana hore Chinedu o ferekane hobane o re, “Ho a tshehisa!” Ke nahana hore ha a so elellwe hore ba bua ka papadi e le nngwe.</p>
<p>“Ebe jwale he, sehlopha se lebaleng se tlamehile ho fa sehlopha se lehaeng bolo. Setho se seng le se seng se na le monyetla e meraro ya ho lahlela bolo, ho leka ho diha makotikoti.” Chinedu a hlalosa.</p> <p>Haai, ke Bhati eo he,” ha bua Bulelwa. Ha sehlopha sena se diha makolokoti, ba fumana ntlha, le monyetla o mong wa ho bapala?”</p> <p>“Eya!” Chinedu a araba, a maketse. “O tseba jwang?”</p> <p>“Papadi ena e tshwana le Toti hantle!” Hona ho bolela hore ke papadi e le nngwe.” Bulelwa a tsheha.</p> <p>“Le Chicago le yona e tjena hantle.” Xilala a tlatsa. Akere ha ho sena motho ya dihang makotikoti ao, sehlopha se lebaleng se thola monyetla wa ho bapala?</p> <p>“Eya!” Chinedu a kena. “E tshwana hantle le Bhati.”</p>	<p>Chinedu o nahana hore o hlalosa papadi e ntjha, eo metswalle ya hae e sa e tsebeng, empa ho bonahala ekare ba tseba melao kaofela. Hona ho a makatsa ho yena.</p>
<p>“Ho lokile he, ha re bokelletseng makolokoti!” Ho rialo Bulelwa. Ba ile ba kena ntlong e nngwe le e nngwe ba kopa makolokoti ho baahisane ba bona.</p>	
<p>Ha ba fihla ntlong ya ho qetela, Chinedu o ile a kopa makolokoti. Mosadi eo ba neng ba bua le yena o ile a re ba eme hanyenyane. A potela mme a kgotla ka mokotla o tletseng makolokoti.</p> <p>“O ne o tseba hore batho ba bitsa papadi ena Chicago?” a tsheha, ha ba bang bona ba e bitsa Toti! Nahana feela!”</p>	<p>Ke nahana hore ho a tshehisa ho utlwa mosadi eo a ba bolella sena, hobane ho ba nkile nako e telele ho elellwa hore papadi ena e na le mabitso a fapaneng.</p>
<p>Qetellong ba ile ba ba le makolokoti a lekaneng. Chinedu, Bulelwa le Xihlala ba ile ba shebana ba bososela, “Ha re bapaleng Bhati-Chicago-Toti” Xihlala a rialo a bile a tsheha.</p>	<p>Taba ena e a tshehisa hobane ho ba nkile nako e telele ho elellwa hore nako ena kaofela ba ne ba bua ka papadi e le nngwe. Ba nkile nako e telele ba ikutlwa ba ferekane.</p>

Dipotso tsa tlhakisetso	Dikarabo tse lebelletsweng
Ke eng se re bolellang hore diphethwa tsa pale ena di ne di tswa dibakeng tse fapaneng?	<ul style="list-style-type: none"> Hobane kaofela ha bona ba etetse maloko a bona Soweto. Hobane ba qeta ho ba metswalle. Hobane ba bitsa papadi e le nngwe ka mabitso a fapaneng.
Hobaneng bana bana ba ne ba hloka ho bokella makolokoti pele ba bapala?	Hobane papadi eo e hloka hore ba palamisane hodimo hore ba fumane dintlha.
Potso Hobaneng/Potso ya maikutlo	Dikarabo tse lebelletsweng
Hobaneng baphethwa ba ne ba tsheha qetellong ya pale?	<ul style="list-style-type: none"> Hobane ho ba nkile nako e telele ho elellwa hore ba bua ka papadi e le nngwe. Hobane ba nkile nako e telele ba ferekane. Hobane Bhathe-Chicago-Toti ke lebitso le tshehisang la papadi.

Ho bala ka tataiso ya sehlopha

Metsotso e 30

DIHLOPHA: _____

- Dudisa baithuti hantle mme ba sebedise **Leqephe la Tshebetso la ho Bala 8**.
- Hlalosetsa baithuti bohle mosebetsi wa 1 wa **Labone** ho baithuti bohle.
- Bitsa sehlopha sa pele ho sebetsa ha mmoho le wena.
- Kamora metsotso e 15, ba kgutlisetse ditulong tsa bona.
- Etsa **mosebetsi wa phetoho wa ho bala**.
- Hlalosetsa baithuti bohle mosebetsi wa 2 wa **Labone**.
- Bitsa sehlopha sa bobedi ho sebetsa ha mmoho le wena.
- Tlatsa tereka ho bontsha dihlopha tse o di mametseng, le seo ba se badileng.
- Ngola diphetoho tse ka etswang dihlopheng tsa ho bala kapa mesebetsing ya ho bala.

Labohlano

Mesebetsi ya Molomo

Metsotso e 15

TLOTLONTSWE YA MOKOTABA

- 1 Ruta o sebedisa PATS
- 2 Bapatsa mantswe le ditshwantsho tjhateng ya Tlotlontswe ya Mokotaba.
 - dintlha
 - hlodisana
 - ho hlodisana

Raeme kapa pina	Diketso
Nako e fihlile, nako ya dipapadi	<i>Etsa eka o supa nako watjheng ya hao e letsohong.</i>
Banana ba a tlola, ba tloatlola kgathi	<i>Etsa eka o tlola kgathi..</i>
Bashemane bona, ba bapala bolo.	<i>Etsa eka o raha bolo.</i>
Ba e rahela mona. Ba e rahela mane.	<i>Etsa eka o raha bolo o be o supa mona le mane.</i>
Empa nna ke rata ho matha	<i>Etsa eka o a matha. (run on the spot)</i>
Ke mathela hole. Ke mathela haufi.	<i>Etsa eka o matha o iketlile (jog) ebe o matha ka lebelo le felletseng (full speed).</i>

PUISANO YA SERATSWANA SE BADILWENG KA KOPANELO

- 1 Ngola foreimi ya puisano tlapangolong
Pale ena e mabapi le...
E meng ya melawana ya Bhathi ke...
Pale ena e amana le mokotaba *Dipapadi* hobane...
- 2 Balla baithuti foreimi ya puisano.
- 3 Arola baithuti ka **dihlotshwana tse nyane**.
- 4 Bolella baithuti hore e mong le e mong a fumane monyetla wa ho tshwaela puisanong.
- 5 Laela baithuti ho mamela ka hlooko.
- 6 Kopa baithuti ba fapaneng kapa sehlopha se itseng sa baithuti ho abelana le wena dikarabo tsa bona.
- 7 Ha dikarabo di sa nepahala, di lokise.
- 8 Leboha baithuti ka diphehiso tsa bona.

Tlhokomediso ya Medumo le Medumo:

Metsotso e 15

Popo ya Mantswe

Ngola lenane tlapangolong le bontshang medumo eo ba ithutileng yona nako e fetileng mmoho le medumo ya thuto ya Labobedi le Laboraro.

kg	ph	m
o	n	a
e	k	u
l	h	s

ETSA KA HO BONTSHA

- 1 Hopotsa baithuti ka medumo ya beke: /**kg**/ le /**ph**/
- 2 Etsa boikgopotso ba medumo yohle le ho e kopanya tlapangolong.
- 3 Neha baithuti metsotso e 3 ho bopa mantswe a mangata kamoo ba ka kgonang ka ho sebedisa medumo le ho kopanya medumo e ka hodimo.
- 4 Bontsha baithuti hore ba ka bopa mantswe ka modumo o korotsweng, jwaloka: /**kg**/- /**o**/- /**m**/- /**o**/ = **kgomo**
- 5 Hopotsa baithuti hore ba ka bopa mantswe ka ho sebedisa medumo ofe kapa ofe – ha ho hlokehe hore ba sebedise /**kg**/ kapa /**ph**/
- 6 Bontsha baithuti hore ba ka bopa lentse le leng le le leng jwang, jwaloka: /**h**/- /**u**/- /**l**/- /**a**/ = **hula**

HO ETSWANG KE BAITHUTI

- 1 Bolella baithuti ho bula dibuka tsa bona tsa ho ngolla ebe ba ngola sehloho sena: **kg, ph**
- 2 Laela baithuti ho ba qala ho ngola.
- 3 Neha baithuti metsotso e 3 ho fumana le ho bopa mantswe ka bongata kamoo ba ka kgonang.
- 4 Dumella baithuti ho tshwaya mosebetsi wa bona. Bontsha baithuti tsela ya ho bopa mantswe ana (le amang): **kgomo, kgena, kgolo, kgaka, kgoho, sekgele, phula, phoka, phema, pheha, hula, hema, mose, selemo, sesa, kama, kena**

LENANEO LA DIFONIKI/MEDUMO LE FAPANENG

Modumo/Medumo: _____

Mantswe: _____

Ho bala ka kopanelo:

Metsotso e 15

Diketsahalo kamora ho bala

MAANO A KUTLWISISO: AKARETSA / HO AKANYA DINTHO TSE O DI BONANG EMPA O SENA BONNETE BA TSONA

TAKA SETSHWANTSHO

- 1 Dudisa baithuti hantle le dibuka tsa bona tsa ho ngolla kapa maqephe a sa ngollang, dipensele le dikherayone.
- 2 Hlalosa hore kajeno baithuti ba tlile ho **akanya dintho ba sena bonnete ba tsona mme ba take** ka seo se ka etsahalang ha seratswana se ka tswelapele.
- 3 **Bontsha** ka ho etsa **o akanye dintho o sena bonnete ba tsona** ka ho ka latelang ha seratswana se ka tswelapele, jwaloka: Ke nahana ho latelang, baphetwa paleng ena ba tla bapala papadi ena letsheare kaofela, ho fihlela hob a lefifi!
- 4 Taka setshwantsho sa hao tlapangollong sa Bulelwa, Chinedu le Xihlala ba bapala Bhathi.
- 5 Ka mora moo bolella baithuti hore ba tliho akanya hore ke eng ho latelang ho ka etsahalang seratswaneng.
- 6 Kopa baithuti ho tutubala le ho iketla. Ba balle seratswana hang hape.
- 7 Kopa baithuti ho bula mahlo, mme ba take mehopolo ya bona ka se latelang se ka etsahalang.
- 8 Qetellong kopa baithuti **ho buisana** le balekane le ho abelana ka seo ba se takileng.

Ho bala ka tataiso ya sehlopha

Metsotso e 30

DIHLOPHA: _____

- 1 Dudisa baithuti hantle mme ba sebedise **Leqephe la Tshebetso la ho Bala 8.**
- 2 Hlalosetsa baithuti bohle **Mosebetsi wa 1 wa Labohlano** ho baithuti bohle.
- 3 Bitsa sehlopha sa pele ho sebetsa ha mmoho le wena.
- 4 Kamora metsotso e 15, ba kgutlisetse ditulong tsa bona.
- 5 Etsa **Mosebetsi wa Phetoho wa ho Bala.**
- 6 Hlalosetsa baithuti bohle **Mosebetsi wa 2 wa Labohlano.**
- 7 Bitsa sehlopha sa bobedi ho sebetsa ha mmoho le wena.
- 8 Tlatsa tereka ya hao ho bontsha dihlopha tse o di mametseng, le seo ba se badileng.
- 9 Ngola diphetoho tse ka etswang dihlopheng tsa ho bala kapa mesebetsing ya ho bala.

Boikgopotso ba thuto ya puo pheletsong ya beke

Metsotso e 15

- 1 Dudisa baithuti mmateng pheletsong ya letsatsi.
- 2 Etsa boikgopotso ba thuto ya puo. O ka nna wa kgetha ho kopanya Puo ya Lapeng le Puo ya Senyesemane ha o ntse o etsa boikgopotso bona.
- 3 Hopola ho dumella baithuti ho buisana ka bobedi ka dikarabo tsa bona le balekane ba bona. Kamora moo, kgetha baithuti ba seng ba kae ho abelana dikarabo tsa bona ho baithuti bohle.
- 4 Sebedisa dipotso tse latelang ho tataisa dipuisano tsa thuto ya puo:
 - a **Mmokotaba wa rona wa beke e ne e le ofe?**
 - b **Ke pale dife tseo re di badileng mmoho?**
 - c **Ke mantswe afe a matjha ao o a ratileng bekeng ena?**
 - d **O ithutile eng paleng tseo re di badileng mmoho?**
 - e **Re ngotse ka eng bekeng ena?**
 - f **Tsebo ya hao ya mongolo e ntlafetse jwang bekeng ena?**
 - g **Tsebo ya hao ya ho bala e ntlafetse jwang bekeng ena?**
 - h **Ke eng seo o leng motlotlo ka ona bekeng ena?**
- 5 Qetellong, bolella baithuti ho nahana ka dintho tse pedi tseo ba tla qoqela ba lelapa la bona tseo baithutileng tsona bekeng ena le hore tsebo ya bona e ntlafetse hakae?

Hlokomela: mosebetsi ona wa boikgopotso le boitekolo o bohlokwa haholo jwaloka karolo ya thuto. Ka kopo o se ke wa tlola mosebetsi ona wa beke.

Kereiti 1
KOTARA 2
Beke
9

MOKOTABA:
Di ... tse nyane
tse tharo

Boitokisetso ba Phaposiburutelo

- 1 Tshimolohong ya beke e nngwe le enngwe, netefatsa hore phaposiburutelo e hlwekile e makgethe.
- 2 Beha DITJHATE TSA PAPATSO YA MANTSWE, mme o tlose tseo o seng o sa di hloke, mme o di boloke hantle.
- 3 Ebe, o hlophisa dipapetlana tsa mantswe le ditshwantsho tsa tlotlontswe ya mokotaba tseo o tla di hloka.
- 4 Fumana o be o lokise dintho bakeng sa lebota la phaposi la mokotaba tse tla kgahla baithuti, jwaloka: ditshwantsho tsa kolobe tse nyane tse tharo.
- 5 Etsa diphuphutso inthaneteng ho hlophisetsa mokotaba. Mohlala: mefuta e fapaneng ya diphoofolo.
- 6 Etsa bonnete ba hore buka tsa ho ngolla tsa baithuti dibuka tsa tshebetso tsa DBE di tshwailwe ka ho ikgetha, mme di beilwe ka makgethe.
- 7 Etsa bonnete ba hore buka tse kgolo tsa hao, dibuka tsa padiso mmoho le dibuka tsa laeaborari di maemong a lokileng ebile di beilwe ka nepo.

Mosebetsi ya Tlatsetso

Mosebetsi ena e ka etswa ke baithuti ka bonngwe ba qetang mosebetsi wa bona ka pele KAPA ha o ntse o etsa tekanyetso le ba bang ba baithuti.

Mosebetsi wa 1: Buka ya tshebetso ya DBE 1: Leqephe la 58, Ha re baleng

Mosebetsi wa 2: Buka ya tshebetso ya DBE 1: Leqephe la 59 & 60, Ha re ngoleng

Mosebetsi wa 3: Buka ya tshebetso ya DBE 1: Leqephe la 61, Ha re ngoleng

Mosebetsi wa 4: Taka setshwantsho sa phiri e kgolo e tshosang.

Mantaha

Mosebetsi wa molomo

Metsotso e 15

Tsebisa mokotaba: fumana dintlha tsa tsebo ya pele

- 1 Bontsha baithuti setshwantsho sa pele sa buka e kgolo: **Dikolobe tse nyane tse tharo**
- 2 Bolella baithuti hore re qala mokotaba o motjha o bitswang: Di... tse nyane tse tharo
- 3 Taka sedikadikwe o ngole **mokotaba** ka hara sona mahareng a tlapangollo.
- 4 Botsa baithuti: *ke eng seo le seng le se tseba ka mokotaba ona?*
- 5 Ngola mehopolo ya baithuti tlapangollong mmapeng wa mehopolo. Ngola dintlha tse tshwanang mmoho.
- 6 Ha baithuti ba sokola ho fan aka mehopolo ya bona, ba etelle pele ka dipotso tse kang:
 - a O kile wa bala ka pale kapa wa utlwela ka pale ena?
 - b Dikolobe di sebedisa eng ho aha?
 - c Ke mang ya ba lelekisang?

TLOTLONTSWE YA MOKOTABA

- 1 Ruta o sebedisa (PATS)
- 2 Bapatsa mantswe le ditshwantsho tjhateng ya tlotlontswe ya mokotaba.
 - aha
 - disebediswa
 - tsitsitseng

Raeme kapa pina	Diketso
Tweba di le tharo x2	<i>Bontsha menwana e meraro.</i>
Tse fufetseng x2	<i>Kwahela mahlo a hao ka matsoho.</i>
Mosadimohoho a di lelekisa	<i>Matha ekare hon a le seo o se lelekisang.</i>
A di kgaola mehatla ka thipa e kgolo	<i>Sebedisa diatla tla hao ho bontsha ho kgaola/seha ka thipa</i>
Tweba di le tharo	<i>Bontsha menwana e meraro</i>

Mongolo

Metsotso e 15

- 1 Bolella baithuti hore ba bule buka tsa bona tsa ho ngolla.
- 2 Bitsetsa baithuti medumo le mantswe ao ba tshwanetseng ho a ngola:
 - a kama
 - b dula
 - c tola

- d sesa
- e rema
- f hula
- g phula
- h kgomo
- i nyala

- 3 Ho tloha moo bolella baithuti ho nka dipene tsa bonatsa mmala ho itshwaela.
- 4 Ngola ka ho hlaka medumo le mantswa tlapangolong.
- 5 Qetellong ya letsatsi bokella dibuka tsa baithuti ele hore o elellwe baithuti ba hlokang thuso kapa tshehetso.

LENANELO LA MONGOLO LE FAPANENG

Modumo/Medumo: _____

Mantswa: _____

Ho bala ka kopanelo:

Metsotso e 15

Boitokisetso pele o bala

MAANO A KUTLWISISO: HO NOHA/LEPA

- 1 Dudisa baithuti fatshe hodima mmata hore bohle ba kgone ho bona buka e kgolo.
- 2 Bula buka e kgolo paleng ya: **Dikolobe tse nyane tse tharo**
- 3 Bontsha baithuti ditshwantsho leqephe ka leng ontse o ba botsa hore ba nahana hore ho etsahalang.
- 4 Thusa baithuti ho ikamahanya ka maikutlo le ditshwantsho, hore ba be le moelelo o motle wa seo pale e buang ka sona.
- 5 Tsebisa mantswa a matjha karolong tse nepahetseng tsa pale.
- 6 Bala pale kaofela hang, o sa kgaotse.

Ho ngola:

Metsotso e 30

ho rala le ho thala

SEHLOHO: Ngola ka hore ke disebediswa dife tseo o karatang ho aha ntlo ka tsona.

MOSEBETSI: Taka setshwantsho mme ngole polelo

FOREIMI YA HO NGOLA: Ke batla ho aha....

BONTSHA KA HO E TSA

- 1 Hlalosa hore tsatsing lena, baithuti batla ngola ka disebediswa tseo ba ka disebedisang ho aha ntlo.
- 2 **Bontsha** baithuti ka ho etsa hore o **nahana pele o ngola.**
- 3 Bolella baithuti seo o nahanneng ho se taka, jwaloka: Nka aha ntlo yaka ka majwe ho ba a tsitsitse jwaloka ditene.
- 4 **Bontsha** ka ho taka setshwantsho sa hao o bokelletsa majwe ho aha ntlo.
- 5 Hlalosa hore ke mantswe afe ao o tlileng ho a ngola . **Seha mola bakeng sa lentswe le leng le le leng**, ka tsela ena: Ke batla ho aha ntlo ya majwe.
- 6 Hlakola mohlala wa hao letlapeng. Hlalosa hore seo e ne e le mohlala feela, baithuti ba lokela ho ngola mehopolo ya bona ya sethatong.

DITAELO TSA MOLOMO

- 1 Sekasekang disebdiswa tse ding tsa ho aha le baithuti.
- 2 Ngola mantswe letlapangollong , jwaloka ditene, seretse, difate, samente, jj.
- 3 Botsa baithuti: Ke disebediswa dife tseo o ka ratang ho di sebedisa ho aha ntlo?
- 4 Laela baithuti ho **nahana pele ba ngola**
- 5 Bitsa baithuti ba 2–3 ho o phetela disebediswa tseo ba ka di kgethang.
- 6 Ba tshwanetse bare: Ke batla ho aha...
- 7 Hlalosetsa baithuti hore jwale ba tlile ho taka le ho leibola ditshwantsho tsa bona.

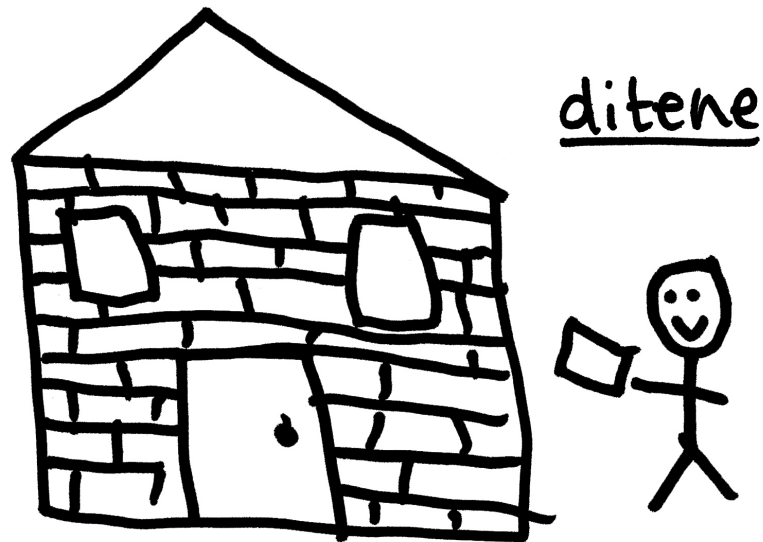
NGODISO

- 1 Neha baithuti dibuka tsa bona
- 2 Ha baithuti ba ntse ba ngola, tsama-tsamaya ka phaposing mme o **tshware dikopanonyana mmoho le baithuti.**
- 3 Kopa baithuti hore ba o jwetse ka seo ba se ngotseng.
- 4 Thusa baithuti ho ngola sehlooho
- 5 Kgothatsa baithuti

BUISANANG KA BOBEDI

- 1 Ha ho setse metsotso e 2–3, laela baithuti ho beha dipensele tsa bona.
- 2 Laela baithuti ho **buisana ka bobedi** le balekane ba bona ka seo ba se takileng.

*Bapatsa bongodi ba baithuti leboteng ka phaposiburutelo moo bohle ba kgonang ho bona.
Hona ho thusa baithuti ho buisana ka mokotaba.*

Ke patla ho dha ntlo ya ditene.

Ho bala ka tataiso ya sehlopha

Metsoso e 30

DIHLOPHA: _____

- 1 Dudisa baithuti hantle mme ba sebedise **Leqephe la Tshebetso ya ho Bala 9**.
- 2 Hlalosetsa baithuti **mosebetsi wa 1 wa Mantaha**
- 3 Bitsa sehlopha sa pele ho sebetsa ha mmoho le wena.
- 4 Kamora metsotso e 15, ba kgutlisetse ditulong tsa bona.
- 5 Etsa **Mosebetsi wa Phetoho ya ho Bala**.
- 6 Hlalosetsa baithuti **mosebetsi wa 2 wa Mantaha**.
- 7 Bitsa sehlopha sa bobedi ho sebetsa ha mmoho le wena.
- 8 Tlatsa tereka ya hao ho bontsha dihlopha tseo di mametseng, le seo ba se badileng.
- 9 Ngola diphetoho tse ka etswang dihlopheng tsa ho bala kapa mesebetsing ya ho bala.

Labobedi

Tlhokomediso ya Medumo le Medumo:

Metsotso e 15

Poeletso ya medumo le mantswe a rutilweng.

BOELE TSA/PHETHA MEDUMO

- 1 Qapodisa, mme o phahamise dipapetla tsa medumo yohle e rutilweng kotareng: /k/ /d/ /t/ /s/ /r/ /h/ /f/ /p/ /j/ /q/ /mp/ /nt/ /ng/ /ny/ /kg/ /ph/
- 2 Phahamisa dipapetla tsa medumo ka tatellano tse fapaneng, mme o botse baithuti ka bonngwe ho qapodisa/bala medumo.
- 3 Manamisa dipapetla tsa medumo tlapangolong.
- 4 Botsa baithuti ba fapaneng ho tla bopa mantswe tlapangolong.
- 5 Bolella baithuti ho ngola ka dibukeng tsa bona, mantswe a mangata eo ba ka a kgonang ba sebedisa medumo eo.

LENANEO LA DIFONIKI/MEDUMO LE FAPANENG

Modumo/Medumo: _____

Mantswe: _____

Ngodiso:

Metsotso e 15

Phetha ditlhaku / mantswe / dipolelo

- 1 Bontsha baithuti ho ngola dipolelo tse kgutshwane ka ho di ngola tlapangolong.
- 2 Ba elelliswe hore polelo e nngwe le e nngwe e qala ka tlhaku e kgolo ebile e qetela ka kgutlo.
- 3 Baithuti ba lokela ho ngola dipolelo tsena ka dibukeng tsa bona.

 Nnana o loma nama.

 Bana ba bona mollo.

LENANEO LA MONGOLO LE FAPANENG

Modumo/Medumo: _____

Mantswe: _____

Ho bala ka kopanelo

Metsotso e 15

Padiso ya Pele

MAANO A KUTLWISISO: BATLISISA DIKARABO SERATSWANENG.

Seratswana/tabana	Padiso ya pele (Nahanela, o bue)
<p><u>Dikolobe tse tharo tse nnyane</u></p> <p>Kgalekgale ho ne ho na le di kolobe tse tharo tseo di neng di dula le mme wa tsona. Ka mora nakonyana dikolobe tsena di ile tsa hola. Yaba ke nako ya hore di tsamaye di lo iketsetsa matlo eo e leng tsona.</p>	<p>Dikolobe tse tharo di ne di ya kae?</p> <p>Oho! Di ne le tseleng ho ya ikahela matlo a tsona.</p>
<p>“Le ahe matlo a tiileng!” ha rialo mme wa tsona. “Le hlokomele phiri e kgolo e kgohlahetseng.</p>	
<p>Eitse ha ba ntse ba tsamaya, ba ile ba elellwa hore phiri e kgolo e kgohlahetseng e ba setse morao.</p>	<p>Ke mang ya neng a latela dikolobe tsena tse tharo? Ke phiri e kgolo e kgohlahetseng!</p>
<p>Kolobe ya pele e ile ya reka jwang. E ile ya qeta kapele ho aha ntlo ya yona.</p> <p>Kolobe ya bobedi e ile ya reka dithupa. Le yona e ile ya qeta kapele ho aha ntlo ya yona.</p>	
<p>Kolobe ya boraro e ile ya reka ditene le seretse se dubilweng. E ile ya sebetsa ka hloko ka thata ho aha ntlo ya yona e tiileng.</p>	<p>Dikolobe tsena tse tharo di ahile matlo a tsona ka eng? Ke ithutile hore kolobe ya pele e ahile ntlo ya yona ka jwang. Ya bobedi e sebedisitse dithupa, mme ya boraro e sebedisitse ditene.</p>
<p>Ka bosiu bo bong, phiri e kgolo e kgohlahetseng e ile ya bona kolobe ya pele ka ntlong ya yona ya jwang. “Kolobe, kolobe, mpulele ke kene!” ha rialo phiri. “Eseng ka moriri wa seledu saka, nkeke be ka o bulela.” Phiri e ile ya kgena ya re:</p> <p>“Ke tla butswela, ke butswela, ke fefole ntlo ya hao!” A etsa jwalo! Kolobe ya pele e ile ya matha, ya balehela ntlong ya kgaitse di yona ya dithupa.</p>	<p>Ho ile ha etsahala eng ka ntlo ya kolobe ya pele? Re ithuta hore e ile ya fefolwa ke phiri!</p>
<p>Phiri e kgolo e kgohlahetseng e ile ya fihla ya kokota monyakong wa dithupa. “Dikolobe, dikolobe, mpuleleng ke kene!” ho rialo phiri</p>	<p>Ho etsahetseng ka ntlo ya bobedi? Ke ithuta hore le yona e ile ya fefolwa ke phiri.</p>

Seratswana/tabana	Padiso ya pele (Nahanela, o bue)
Dikolobe tsa araba, "Eseng ka meriri ya diledu tsa rona, re keke ra o bulela." Phiri e ile ya kgena haholo ya re, "Ke tla butswela, ke butswela, ke fefole ntlo ya lona!" A etsa jwalo. Dikolobe tsena tse pedi di ile tsa matha, tsa balehela ntlong ya kgaitsemi ya tsona.	
Phiri e kgolo e kgohlatseng e ile ya ba latela, ya kokota monyakong wa ntlo ya ditene. Phiri ya hweletsa a re, "Dikolobe, dikolobe, mpuleleng ke kene!" Dikolobe tsa araba, "Eseng ka meriri ya diledu tsa rona, re ke ke ra o bulela!" Phiri e ile ya kgena ho fetisa makgetlo a mabedi a fetileng ebile a lapile haholo. Phiri e ile ya hweletsa ya re, "Ke tla butswela, ke butswela, ke fefole ntlo ya lona!"	
Phiri e ile ya butswela, ya butswela, ya butswela ho feta moo. Empa, ya hloleha! Ntlo ya ditene ya dula e tsitsitse e sa we, mme dikolobe di ne di bolokehile ka hara yona.	Ho ile ha etsahala eng ka ntlo ya boraro? E ne e tiile, ha e ya ka ya fefoha
Dipotso tsa tlhakisetso	Dikarabo tse lebelletsweng
Difarike tse tharo di sebedisitse eng ho aha matlo a tsona?	Di sebedisitse jwang, dithupa le ditene.
Ke phoofolo e neng e lelekisa dikolobe tseo?	Ke phiri e kgolo e kgohlatseng.
Potso Hobaneng/Potso ya maikutlo	Dikarabo tse lebelletsweng
Hobaneng dikolobe di ile tsa balehela ntlong ya ditene?	<ul style="list-style-type: none"> • Matlo a mabedi a pele a ne a fefotse ke phiri • Hobane e ne e le ntlo ya kgaitsemi ya bona. • Ntlo ya kgaitsemi ya tsona ha e fefohe. • Dikolobe ha di batle ho jewa ke phiri

Ho bala ka tataiso ya sehlopha

Metsotso e 30

DIHLOPHA: _____

- 1 Dudisa baithuti hantle mme ba sebedise **Leqephe la Tshebetso ya ho Bala 9**.
- 2 Hlalosetsa baithuti **Mosebetsi wa 1 wa Labobedi**.
- 3 Bitsa sehlopha sa pele ho sebetsa mmoho le wena.
- 4 Kamora metsotso e 15, ba kgutlisetse ditulong tsa bona
- 5 Etsa **Mosebetsi wa Phetoho ya ho Bala**.
- 6 Hlalosetsa baithuti Mosebetsi wa 2 wa **Labobedi**.
- 7 Bitsa sehlopha sa bobedi ho sebetsa mmoho le wena.
- 8 Tlatsa tereka ya hao ho bontsha dihlopha tse o di mamatseng, le seo ba se badileng.
- 9 Ngola diphetoho tse ka etswang dihlopheng tsa ho bala kapa mesebetsing ya ho bala.

Laboraro

Mesebetsi ya Molomo

Metsotso e 15

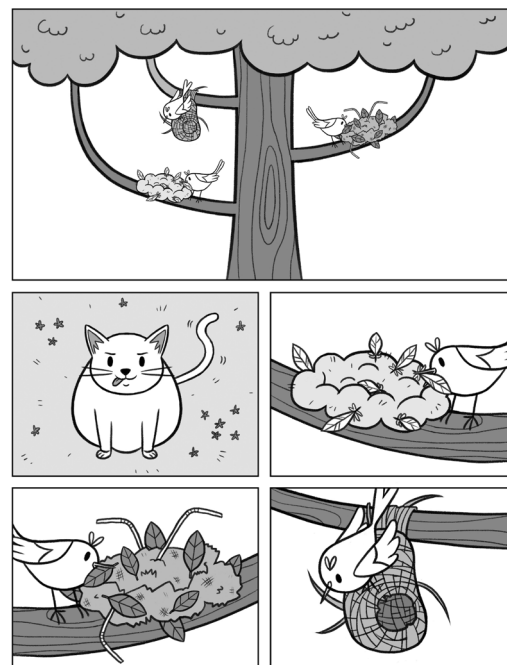
TLOTLONTSWE YA MOKOTABA

- 1 Ruta o sebedisa PATS
- 2 Bapatsa mantswe le ditshwantsho tjhateng ya Tlotlontswe ya Mokotaba.
 - ditene
 - seretse se dubilweng
 - bolokehile

Raeme kapa pina	Diketso
Tweba di le tharo x2	<i>Bontsha menwana e meraro.</i>
Tse fufetseng x2	<i>Kwahela mahlo a hao ka matsoho.</i>
Mosadimohoho a di lelekisa	<i>Matha ekare hon a le seo o se lelekisang.</i>
A di kgaola mehatla ka thipa e kgolo	<i>Sebedisa diatla tla hao ho bontsha ho kgaola/seha ka thipa</i>
Tweba di le tharo	<i>Bontsha menwana e meraro</i>

HO PHETA DIPALE KA BOIQAPELO/BOKGONI (BEKE YA PELE YA MOKOTABA)

- 1 Arola baithuti ka dihlotshwana tse nyane.
- 2 Neha sehlopha ka seng leqephe la ditshwantsho la ho petha pale ka boiqapelo/bokgoni ba bona.
- 3 Bolella baithuti ho nahana ka pale e tla tsamaelanang le ditshwantsho.
- 4 Dumella baithuti motsotso kapa e mmedi ho nahana ka dintlha tsa bona.
- 5 Kamorao ho seo, moithuti ka mong sehlotshwaneng a fumane monyetla wa ho phehisa kutlwisiso ya hae ka pale.
- 6 Hopotsa baithuti hore pale tsa bona di tshwanetse ho kgahlisa, le ho tsamaelana le ditshwantsho!
- 7 Hopotsa baithuti ho mamela dipale tsa ba bang ka hlooko.
- 8 Leboha baithuti ka ho abelana le balekane ba bona dipale tsa bona.

Tlhokomediso ya Medumo le Medumo:

Metsotso e 15

Poeletso ya mantswe a seng a rutilwe**POELETSO/PHETHO YA MANTSWE**

- 1 Hlophisa dipapetla tsa medumo kaofela.
- 2 Bontsha papetla ya lentswe mme o kope baithuti ba fapaneng ho a bala.
- 3 Ha moithuti a hloleha ho bala lentswe, mo thuse ho le qapodisa/bala.

LENANEO LA DIFONIKI/MEDUMO LE FAPANENG

Modumo/Medumo: _____

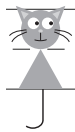
Mantswe: _____

Mongolo:

Metsotso e 15

Phetha ditlhaku / mantswe / dipolelo

- 1 Bontsha baithuti ho ngola dipolelo tse kgutshwane ka ho di ngola tlapangollong.
- 2 Ba elelliswe hore polelo e nngwe le e nngwe e qala ka tlhaku e kgolo ebile e qetela ka kgutlo.
- 3 Baithuti ba lokela ho ngola dipolelo tsena ka dibukeng tsa bona.

Nana o llela mobu.

Monna yane o a bina.

LENANEO LA MONGOLO LE FAPANENG

Modumo/Medumo: _____

Mantswe: _____

Ngodiso:

Metsotso e 30

Ho rala le ho thala

SEHLOHO: Ngola ka mophetwa eo o mo ratang ho tswa ho *Dikolobe tse nyane tse tharo*.

MOSEBETSI: taka setshwantsho mme o ngole polelo.

FOREIMI YA HO NGOLA: Mophetwa eo ke mo ratang ke...

BONTSHA KA HO E TSA

- 1 Hlalosa hore kajeno, baithuti ba tlile ngola ka mophetwa eo ba mo ratang ho tswa ho *Dikolobe tse nyane tse tharo*.
- 2 Bontsha ka ho etsa hore o **nahana pele o ngola**.
- 3 Bolella baithuti mohopolo wa hao ka setshwantsho seo o tlileng ho se taka, ka mokgwa ona: Ke rata kolobe ya borao e nyane hobane o ahile ntlo e tsitsitseng.
- 4 Bontsha ka ho taka setshwantsho sa dikolobe tse nyane tse tharo.
- 5 Hlalosa hore ke mantse afe ao o tlileng ho a ngola. Sehela lentswe le leng le leng mola: ka mokgwa ona: Mophetwa eo ke mo ratang ke kolobe ya boraro e nyane.
- 6 Hlakola mohlala wa hao tlapangolong. Hlalosa hore hona e ne e le mohlala feela, baithuti ba tshwanela ho ngola mehopolo ya bona ya sethatong.

DITAELO TSA MOLOMO

- 1 Sekaseka/busiana le baithuti ka mantse a itseng a baphetwa ho tswa ho *Dikolobe tse nyane tse tharo*.
- 2 Ngola mantse tlapangolong, ka mokgwa ona Kolobe ya pele e nyane, kolobe ya bobedi e nyane, phiri e kgolo e tshosang, ji.
- 3 Botsa baithuti hore: ke mang mophetwa eo ba mo ratang.
- 4 Laela baithuti ho **nahana pele ba ngola**.
- 5 Bitsa baithuti ba 2–3 ho o phetela mophetwa ba mo ratang.
- 6 Ba tshwanetse hore: Mophetwa eo ke mo ratang ke...
- 7 Hlalosetsa baithuti hore jwale ba tlile ho taka le ho fa ditshwantsho tsa bona sehlooho.

NGODISO

- 1 Neha baithuti dibuka tsa bona.
- 2 Ha baithuti ba ntse ba ngola, tsama-tsamaya ka phaposingburutelo ho phethela **dikopanonyana**.
- 3 Kopa baithuti ho o phetela seo ba se ngotseng.
- 4 Thusa baithuti ho ngola sehloho.

5 Kgothatsa baithuti.

BOISANANG KA BOBEDI

- 1 Ha ho setse metsotso e 2-3, laela baithuti ho beha diphensele tsa bona fatshe.
- 2 Laela baithuti ho **buisana ka bobedi** le balekane ba bona ka seo ba se takileng.

*Bapatsa bongodi ba baithuti leboteng ka phaposiburutelong moo bohle ba kgonang ho bona.
Hona ho thusa baithuti ho buisana ka mokotaba.*

Mophetwa eo ke mo ratang
haholo ke kolobe / fariki ya ho
qetela.

Ho bala ka tataiso ya sehlopha

Metsotso e 30

DIHLOPHA: _____

- 1 Dudisa baithuti bohle ka **Leqephe la tshebetso la ho Bala 9**.
- 2 Hlalosetsa baithuti bohle **mosebetsi wa 1** wa **Laboraro**.
- 3 Bitsa sehlopha sa pele ho sebetsa ha mmoho le wena.
- 4 Kamora metsotso e 15, ba kgutlisetse ditulong tsa bona.
- 5 Etsa phetoho ya **Mosebetsi wa Phetoho ya ho Bala**.
- 6 Hlalosetsa baithuti bohle **Mosebetsi wa 2** wa **Laboraro**.
- 7 Bitsa sehlopha sa bobedi ho sebetsa ha mmoho le wena.
- 8 Tlatsa tereka ya hao ho bontsha dihlopha tseo o di mametseng, le seo ba se badileng.
- 9 Ngola diphetoho tse ka etswang dihlopheng tsa ho bala kapa mesebetsing ya ho bala.

Labone

Tlhokomediso ya Medumo le Medumo:

Metsotso e 15

Ho arola le ho kopanya medumo/mantswe

SEO KE SE ETSANG...

- 1 Sebedisa mantswe a mabedi a batlileng a tshwana ka medumo, mohlala: **tala, qala**
- 2 Bitsa lentswe: **tala**
- 3 Arola lentswe ho ya ka medumo ya lona: /t/-/a/-/l/-/a/
- 4 Qapodisa/Bitsa modumo wa pele wa lentswe: /t/
- 5 Qapodisa modumo o latelang lentsweng: /a/
- 6 Qapodisa modumo wa boraro lentsweng: /l/
- 7 Qapodisa modumo wa ho qetela lentsweng: /a/
- 8 Ngola lentswe tlapangolong: **tala**
- 9 Bontsha ka ho supa o kopanya medumo ho etsa lentswe: /ta/-/la/ = **tala**
- 10 Phetha sena ka lentswe: **qala**

SEO RE SE ETSANG

- 1 Sebedisa mantswe a mang a mabedi a batlileng a tshwana ka medumo, mohlala: **phema, pheha**
- 2 Bitsa lentswe: **phema**
- 3 Botsa baithuti: Modumo wa pele wa lentswe ke ofe? /ph/
- 4 Botsa baithuti: Modumo wa bobedi lentsweng ke ofe? /e/
- 5 Botsa baithuti: Modumo wa boraro lentsweng ke ofe? /m/
- 6 Botsa baithuti: Modumo wa ho qetela lentsweng ke ofe? /a/
- 7 Bolella baithuti ho arola lentswe ho ya ka medumo ya lona: /ph/-/e/-/m/-/a/
- 8 Ngola lentswe tlapangolong: **phema**
- 9 Laela baithuti ho o thusa ho kopanya medumo: /phe/-/ma/ = **phema**
- 10 Phetha sena ka lentswe: Repeat this with the next word: **pheha**

LENANEO LA DIFONIKI/MEDUMO LE FAPANENG

Modumo/Medumo: _____

Mantswe: _____

Ho bala ka kopanelo:

Metsotso e 15

Padiso ya bobedi

MAANO A HO BALA: BATLISISA DIKARABO SERATSWANENG.

Seratswana/tabana	Padiso ya pele (Nahanela, o bue)
<p>Dikolobe tse tharo tse nnyane</p> <p>Kgalekgale ho ne ho na le di kolobe tse tharo tseo di neng di dula le mme wa tsona. Ka mora nakonyana dikolobe tsena di ile tsa hola. Yaba ke nako ya hore di tsamaye di lo iketsetsa matlo eo e leng tsona.</p>	<p>Hobaneng dikolobe the tharo di ne di dumedisa mme wa tsona? Hobane di ne di se di hodile mme di lo iketsetsa matlo a tsona.</p>
<p>“Le ahe matlo a tiileng!” ha rialo mme wa tsona. “Le hlokomele phiri e kgolo e kgohlahetseng.</p>	
<p>Eitse ha ba ntse ba tsamaya, ba ile ba elellwa hore phiri e kgolo e kgohlahetseng e ba setse morao.</p>	
<p>Kolobe ya pele e ile ya reka jwang. E ile ya qeta kapele ho aha ntlo ya yona.</p> <p>Kolobe ya bobedi e ile ya reka dithupa. Le yona e ile ya qeta kapele ho aha ntlo ya yona.</p>	
<p>Kolobe ya boraro e ile ya reka ditene le seretse se dubilweng. E ile ya sebetsa ka hloko ka thata ho aha ntlo ya yona e tiileng.</p>	
<p>Ka bosiu bo bong, phiri e kgolo e kgohlahetseng e ile ya bona kolobe ya pele ka ntlong ya yona ya jwang. “Kolobe, kolobe, mpulele ke kene!” ha rialo phiri. “Eseng ka moriri wa seledu saka, nkeke be ka o bulela.” Phiri e ile ya kgena ya re:</p> <p>“Ke tla butswela, ke butswela, ke fefole ntlo ya hao!” A etsa jwalo! Kolobe ya pele e ile ya matha, ya balehela ntlong ya kgaitsemi ya yona ya dithupa.</p>	<p>Hobaneng kolobe ya pele e ile ya mathela ntlong ya kgaitsemi ya yona? Hobane ntlo ya yona e ne e fefohile ebile e lelekiswa ke phiri.</p>
<p>Phiri e kgolo e kgohlahetseng e ile ya fihla ya kokota monyakong wa dithupa. “Dikolobe, dikolobe, mpuleleng ke kene!” ho rialo phiri</p> <p>Dikolobe tsa araba, “Eseng ka meriri ya diledu tsa rona, re keke ra o bulela.” Phiri e ile ya kgena haholo ya re, “Ke tla butswela, ke butswela, ke fefole ntlo ya lona!” A etsa jwalo. Dikolobe tsena tse pedi di ile tsa matha, tsa balehela ntlong ya kgaitsemi ya tsona.</p>	<p>Hobaneng kolobe ya pele le ya bobedi di ile tsa balehela ntlong ya kgaitsemi ya bona?</p> <p>Hobane matlo a tsona a ne a fefotswe ebile phiri e ba lelekisa.</p>

Seratswana/tabane	Padiso ya pele (Nahanela, o bue)
Phiri e kgolo e kgohlatseng e ile ya ba latela, ya kokota monyakong wa ntlo ya ditene. Phiri ya hweletsa a re, "Dikolobe, dikolobe, mpuleleng ke kene!" Dikolobe tsa araba, "Eseng ka meriri ya diledu tsa rona, re ke ke ra o bulela!" Phiri e ile ya kgena ho fetisa makgetlo a mabedi a fetileng ebile a lapile haholo. Phiri e ile ya hweletsa ya re, "Ke tla butswela, ke butswela, ke fefole ntlo ya lona!"	
Phiri e ile ya butswela, ya butswela, ya butswela ho feta moo. Empa, ya hloleha! Ntlo ya ditene ya dula e tsitsitse e sa we, mme dikolobe di ne di bolokehile ka hara yona.	Phiri e ile ya ja dikolobe na? Tjhehe, dikolobe di ne di bolokehile ka ntlolong ya ditene.
Dipotso tsa tlhakisetso	Dikarabo tse lebelletseng
Ke matlo a feng a ileng a fefolwa ke phiri?	Ntlo ya jwang le ntlo ya dithupa di ile tsa fefolwa ke phiri.
Ke ntlo efe e neng e tsitsitse?	Ntlo ya ditene ke yona e neng e tiile. Ha e ya ka ya fefoha.
Potso Hobaneng/Potso ya maikutlo	Dikarabo tse lebelletseng
Hobaneng ha dikolobe di ne di ikutlwa di sireletsehile qetellong ya pale.	<ul style="list-style-type: none"> Hobane ba ile ba mathela ntlolong ya ditene. Hobane phiri e ne e sa kgone ho fefola ntlo ya ditene. Hobane kolobe ya boraro e entse ntlo e tiileng e ba tshireleditseng.!

Ho bala ka tataiso ya sehlopha

Metsotso e 30

DIHLOPHA: _____

- 1 Dudisa baithuti hantle mme ba sebedise **Leqephe la Tshebetso la ho Bala 9**.
- 2 Hlalosetsa baithuti bohle mosebetsi wa 1 wa **Labone** ho baithuti bohle.
- 3 Bitsa sehlopha sa pele ho sebetsa ha mmoho le wena.
- 4 Kamora metsotso e 15, ba kgutlisetse ditulong tsa bona.
- 5 Etsa **mosebetsi wa phetoho wa ho bala**.
- 6 Hlalosetsa baithuti bohle mosebetsi wa 2 wa **Labone**.
- 7 Bitsa sehlopha sa bobedi ho sebetsa ha mmoho le wena.
- 8 Tlatsa tereka ho bontsha dihlopha tse o di mametseng, le seo ba se badileng.
- 9 Ngola diphetoho tse ka etswang dihlopheng tsa ho bala kapa mesebetsing ya ho bala.

Labohlano

Mesebetsi ya Molomo

Metsotso e 15

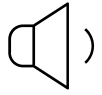
TLOTLONTSWE YA MOKOTABA

- 1 Ruta o sebedisa PATS
- 2 Bapatsa mantswe le ditshwantsho tjhateng ya Tlotlontswe ya Mokotaba.
 - lelekisa
 - sireletsa
 - ho butswela

Raeme kapa pina	Diketso
Tweba di le tharo x2	<i>Bontsha menwana e meraro.</i>
Tse fufetseng x2	<i>Kwahela mahlo a hao ka matsoho.</i>
Mosadimohoho a di lelekisa	<i>Matha ekare hon a le seo o se lelekisang.</i>
A di kgaola mehatla ka thipa e kgolo	<i>Sebedisa diatla tla hao ho bontsha ho kgaola/seha ka thipa</i>
Tweba di le tharo	<i>Bontsha menwana e meraro</i>

PUISANO YA SERATSWANA SE BADILWENG KA KOPANELO

- 1 Ngola foreimi ya puisano tlapangollong
Paleng ena...
Ke ratile ha...
Ha ke ya rata ha ho...
- 2 Balla baithuti foreimi ya puisano.
- 3 Arola baithuti ka **dihlotshwana tse nyane**.
- 4 Bolella baithuti hore e mong le e mong a fumane monyetla wa ho tshwaela puisanong.
- 5 Laela baithuti ho mamela ka hlooko.
- 6 Kopa baithuti ba fapaneng kapa sehlopha se itseng sa baithuti ho abelana le wena dikarabo tsa bona.
- 7 Ha dikarabo di sa nepahala, di lokise.
- 8 Leboha baithuti ka diphehiso tsa bona.

Tlhokomediso ya Medumo le Medumo:

Metsotso e 15

Popo ya Mantswe

Ngola lenane tlapangollong le bontshang medumo eo ba ithutileng yona nako e fetileng mmoho le medumo ya thuto ya Labobedi le Laboraro.

k	d	t
a	l	m
s	p	ng
e	b	i
kg	ph	ny
o	n	u

BONTSHA KA HO ETSA

- 1 Qapodisa medumo yohle e tlapangollong.
- 2 Efa baithuti metsotso e 3 ho bopa mantswe ao ba ka a kgonang ba sebedisa medumo eo.

SEO KE SE ETSANG...

- 1 Bolella baithuti ho bula dibuka tsa bona.
- 2 Laela baithuti ho qala ho bopa mantswe mme ba e ngole ka dibukeng tsa bona.
- 3 Efa baithuti metsotso e 3 ho bopa mantswe ka bongata boo ba ka bo kgonang.
- 4 Dumella baithuti ho itshwaela mesebetsi ya bona.
- 5 Kopa baithuti ho arolelana mantswe eo ba a bopileng le ba bang mme o a ngole tlapangollong.

LENANEO LA DIFONIKI/MEDUMO LE FAPANENG

Modumo/Medumo: _____

Mantswe: _____

Ho bala ka kopanelo:

Metsotso e 15

Diketsahalo kamora ho bala

MAANO A KUTLWISISO: KAKARETSO

POU YA MOLOMO KA HA PALE

- 1 Hlalosa hore baithuti ba tla bua ka seo ba se ratileng paleng: **Dikolobe tse tharo tse nyane**
- 2 Bontsha ka moo baithuti ba ka buang ka dipolelo 1–2 ka seo **ba se ratileng** ka pale jwaloka: **Ke ratile ha** phiri e kgolo e tshosang e leka ho butswela e dihe ntlo ya boraro, mme ya hloleha. Ke ratile karolo ena **hobane** dikolobe qetellong di ne di bolokehile.
- 3 Phahamisa ditshwantsho ho tswa bukeng e kgolo. Laela baithuti ho sheba ditshwantsho mme ba nahanisise se etsahalang.
- 4 Laela baithuti ho nahana ka seo ba se **ratang** le hore **hobaneng**.
- 5 Kopa baithuti ba 1–2 ho **abelana** le baithuti bohle. **Thusa** baithuti ho bopa dipolelo tse tletseng.
- 6 Hlalosa le ho lokisa diphoso tse tlwaelehileng.
- 7 Laela baithuti ho buisana le balekane ho abelana ka moqoqo wa bona wa sethatong. (Ba se ke ba bua ka seo titjhere e se buileng, e mpa ba bue ka mehopolo ya bona ya sethatong)

Ho bala ka tataiso ya sehlopha

Metsotso e 30

DIHLOPHA: _____

- 1 Dudisa baithuti hantle mme ba sebedise **Leqephe la Tshebetso la ho Bala 9**
- 2 Hlalosetsa baithuti bohle mosebetsi wa 1 wa **Labohlano** ho baithuti bohle.
- 3 Bitsa sehlopha sa pele ho sebetsa ha mmoho le wena.
- 4 Kamora metsotso e 15, ba kgutlisetse ditulong tsa bona.
- 5 Etsa **Mosebetsi wa Phetoho wa ho Bala**.
- 6 Hlalosetsa baithuti bohle **Mosebetsi wa 2** wa **Labohlano**.
- 7 Bitsa sehlopha sa bobedi ho sebetsa ha mmoho le wena.
- 8 Tlatsa tereka ya hao ho bontsha dihlopha tse o di mametseng, le seo ba se badileng.
- 9 Ngola diphetoho tse ka etswang dihlopheng tsa ho bala kapa mesebetsing ya ho bala.

Boikgopotso ba thuto ya puo pheletsong ya beke

Metsotso e 15

- 1 Dudisa baithuti mmateng pheletsong ya letsatsi.
- 2 Etsa boikgopotso ba thuto ya puo. O ka nna wa kgetha ho kopanya Puo ya Lapeng le Puo ya Senyesemane ha o ntse o etsa boikgopotso bona.
- 3 Hopola ho dumella baithuti ho buisana ka bobedi ka dikarabo tsa bona le balekane ba bona. Kamora moo, kgetha baithuti ba seng ba kae ho abelana dikarabo tsa bona ho baithuti bohle.
- 4 Sebedisa dipotso tse latelang ho tataisa dipuisano tsa thuto ya puo:
 - a **Mmokotaba wa rona wa beke e ne e le ofe?**
 - b **Ke pale dife tseo re di badileng mmoho?**
 - c **Ke mantswe afe a matjha ao o a ratileng bekeng ena?**
 - d **O ithutile eng paleng tseo re di badileng mmoho?**
 - e **Re ngotse ka eng bekeng ena?**
 - f **Tsebo ya hao ya mongolo e ntlafetse jwang bekeng ena?**
 - g **Tsebo ya hao ya ho bala e ntlafetse jwang bekeng ena?**
 - h **Ke eng seo o leng motlotlo ka ona bekeng ena?**
- 5 Qetellong, bolella baithuti ho nahana ka dintho tse pedi tseo ba tla qoqela ba lelapa la bona tseo baithutileng tsona bekeng ena le hore tsebo ya bona e ntlafetse hakae?

Hlokomela: mosebetsi ona wa boikgopotso le boitekolo o bohlokwa haholo jwaloka karolo ya thuto. Ka kopo o se ke wa tlola mosebetsi ona wa beke.

Kereiti 1

KOTARA 2

Beke

10

MOKOTABA:

Di ... tse nyane

tse tharo

Boitokisetso ba Phaposiburutelo

- 1 Tshimolohong ya beke e nngwe le enngwe, netefatsa hore phaposiburutelo e hlwekile e makgethe.
- 2 Beha DITJHATE TSA PAPATSO YA MANTSWE, mme o tlose tseo o seng o sa di hloke, mme o di boloke hantle.
- 3 Ebe, o hlophisa dipapetlana tsa mantswe le ditshwantsho tsa tlotlontswe ya mokotaba tseo o tla di hloka.
- 4 Fumana o be o lokise dintho bakeng sa lebota la phaposi la mokotaba tse tla kgahla baithuti, jwaloka: ditshwantsho tsa orangutans.
- 5 Etsa diphuphutso inthaneteng ho hlophisetsa mokotaba. Mohlala: ke eng e kgahlang ka di-orangutans
- 6 Etsa bonnete ba hore buka tsa ho ngolla tsa baithuti dibuka tsa tshebetso tsa DBE di tshwailwe ka ho ikgetha, mme di beilwe ka makgethe.
- 7 Etsa bonnete ba hore buka tse kgolo tsa hao, dibuka tsa padiso mmoho le dibuka tsa laaborari di maemong a lokileng ebile di beilwe ka nepo.

Mosebetsi ya Tlatsetso

Mosebetsi ena e ka etswa ke baithuti ka bonngwe ba qetang mosebetsi wa bona ka pele KAPA ha o ntse o etsa tekanyetso le ba bang ba baithuti.

Mosebetsi wa 1: Buka ya tshebetso ya DBE 1: Leqephe la 62, Ha re baleng

Mosebetsi wa 2: Buka ya tshebetso ya DBE 1: Leqephe la 63 & 64, Ha re ngoleng

Mosebetsi wa 3: Buka ya tshebetso ya DBE 1: Leqephe la 65, Ha re baleng

Mosebetsi wa 4: Taka setshwantsho sa kamoo dikolobe tse nyane di ikutlwileng kateng ha ntlo a tsona e senyeha.

Mantaha

Mosebetsi wa molomo

Metsotso e 15

PHETA MOKOTABA: HO FUMANA DINTHLA KA THUTO E FETILENG (BEKE YA BOBEDI YA MOKOTABA)

- 1 Bontsha baithuti setshwantsho sa kgofu e kgolo e tshosang e leka ho senya ntlo bukeng e kgolo: Diorangutan tse tharo tse nyane
- 2 Bolella baithuti hore re tswelapele ka mokotaba wa rona: Di ... tse nyane tse tharo.
- 3 Taka sedikadikwe tlapangolong mme o ngole mokotaba ka hara sedikadikwe seo.
- 4 Botsa baithuti hore: Ke eng seo le seng le se tseba ka ha mokotaba ona?
- 5 Ngola mehopolo ya baithuti tlapangolong mmapeng wa mehopolo. Ngola dintlha tse tshwanang mmoho
- 6 Ha baithutwana ba sokola, ba etelle pele ka dipotso tse kang:
 - a Ke diketsahalo dife tse bohlokwa paleng?
 - b Ke eng paterone ya pale ena?

TLOTLONTSWE YA MOKOTABA

- 1 Ruta o sebedisa (PATS)
- 2 Bapatsa mantsewe le ditshwantsho tihateng ya tlotlontswe ya mokotaba.
 - orangutan
 - kgofu
 - senya

Raeme kapa pina	Diketso
Tweba di le tharo x2	<i>Bontsha menwana e meraro.</i>
Tse fufetseng x2	<i>Kwahela mahlo a hao ka matsoho.</i>
Mosadimohoho a di lelekisa	<i>Matha ekare hon a le seo o se lelekisang.</i>
A di kgaola mehatla ka thipa e kgolo	<i>Sebedisa diatla tla hao ho bontsha ho kgaola/seha ka thipa</i>
Tweba di le tharo	<i>Bontsha menwana e meraro</i>

Mongolo

Metsotso e 15

- 1 Bolella baithuti ho bula dibuka tsa bona.
- 2 Bitsetsa baithuti medumo le mantsewe a latelang mme ba e ngole ka dibukeng tsa bona:
 - a jele
 - b pula

- c fela
- d hoko
- e mpone
- f ntoma
- g sila
- h tala
- i qoqa
- j nyoko

- 3 Kamora moo, bolella baithuti ho nka dipensele tsa bona tsa mmala ho itshwaela mesebetsi ya bona.
- 4 Ngola ka ho hlaka medumo le mantswe tlapangolong.
- 5 Phutha dibuka tsa baithuti qetellong ya letsatsi, mme o ele baithuti ba hlokang thuso hloko.

LENANEO LA MONGOLO LE FAPANENG

Modumo/Medumo: _____

Mantswe: _____

Ho bala ka kopanelo:

Metsotso e 15

Boitokisetso pele o bala

MAANO A KUTLWISISO: HO LEPA/NOHA

- 1 Dudisa baithuti fatshe hodima mmata hore bohle ba kgone ho bona buka e kgolo.
- 2 Bula buka e kgolo paleng ya: Diorangutans tse tharo tse nyane
- 3 Bontsha baithuti ditshwantsho leqephe ka leng ontse o ba botsa hore ba nahana hore ho etsahalang.
- 4 Thusa baithuti ho ikamahanya ka maikutlo le ditshwantsho, hore ba be le moelelo o motle wa seo pale e buang ka sona.
- 5 Tsebisa mantswe a matjha karolong tse nepahetseng tsa pale.
- 6 Bala pale kaofela hang, o sa kgaotse.

Ho ngola:

Metsotso e 30

ho rala le ho thala

SEHLOHO: : Nahana ka baphetwa ba bararo ba banyane le mophetwa e moholo ya tshosang bakeng sa pale ya hao.

MOSEBETSI: Taka setshwantsho mme o ngole polelo.

FOREIMI YA HO NGOLA: Pale yaka e bitswa: Di... tse nyane tse tharo...le... e kgolo e tshosang

BONTSHA KA HO E TSA

- 1 Hlalosa hore tsatsing lena, baithuti batla ngola ka di... tse nyane tse tharo...le... e kgolo e tshosang.
- 2 **Bontsha** baithuti ka ho etsa hore o **nahana pele o ngola.**
- 3 Bolella baithuti seo o nahanneng ho se taka, jwaloka: Ke batla ho ba le pale ka dikatse tse nyane tse tharo le ntjanyana e kgolo e tshosang.
- 4 **Bontsha** ka ho taka setshwantsho sa dikatse tse nyane tse tharo le ntjanyana e kgolo e tshosang.
- 5 Hlalosa hore ke mantswe afe ao o tlileng ho a ngola . **Seha mola bakeng sa lentse le leng le leng**, ka tsela ena: Pale yaka e bitswa: dikatse tse nyane tse tharo le ntjanyana e kgolo e tshosang.
- 6 Hlakola mohlala wa hao letlapeng. Hlalosa hore seo e ne e le mohlala feela, baithuti ba lokela ho ngola mehopolo ya bona ya sethatong.

DITAELO TSA MOLOMO

- 1 Botsa baithuti: Ke bo mang ba o etlaba baphetwa ba bararo ba banyane? Ke mang eo etlaba mophetwa e moholo ya tshosang
- 2 Laela baithuti ho **nahana pele ba ngola**
- 3 Bitsa baithuti ba 2-3 ho o phetela baphetwa ba bona.
- 4 Ba tshwanetse bare: Pale yaka e bitswa: di... tse nyane tse tharo...le... e kgolo e tshosang
- 5 Hlalosetsa baithuti hore jwale ba tlile ho taka le ho leibola ditshwantsho tsa bona.

NGODISO

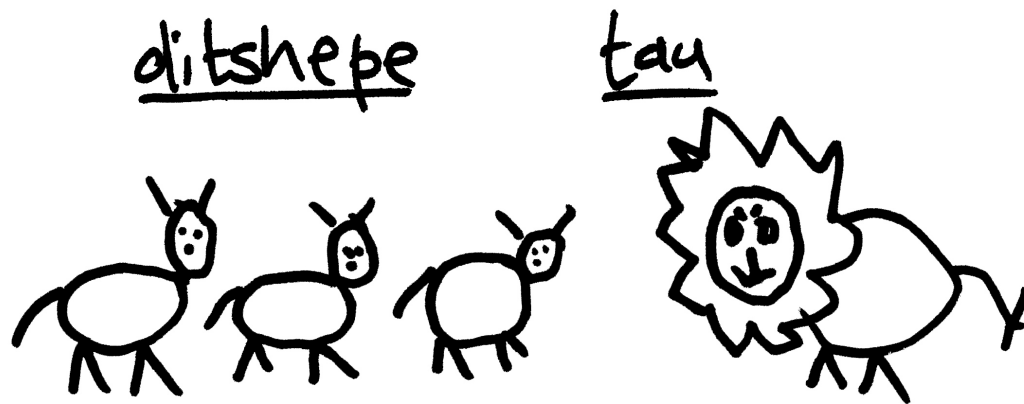
- 1 Neha baithuti dibuka tsa bona
- 2 Ha baithuti ba ntse ba ngola, tsama-tsamaya ka phaposeng mme o **tshware dikopanonyana mmoho le baithuti.**
- 3 Kopa baithuti hore ba o jwetse ka seo ba se ngotseng.
- 4 Thusa baithuti ho ngola sehlooho.

5 Kgothatsa baithuti.

BUISANANG KA BOBEDI

- 1 Ha ho setse metsotso e 2–3, laela baithuti ho beha dipensele tsa bona.
- 2 Laela baithuti ho **buisana ka bobedi** le balekane ba bona ka seo ba se takileng.

*Bapatsa bongodi ba baithuti leboteng ka phaposiburutelo moo bohle ba kgonang ho bona.
Hona ho thusa baithuti ho buisana ka mokotaba.*

Lebitso la pale ya ka ke:
Ditshepe tse tharo le tauhadi
e kgohlahetseng.

Ho bala ka tataiso ya sehlopha

Metsoso e 30

DIHLOPHA: _____

- 1 Dudisa baithuti hantle mme ba sebedise **Leqephe la Tshebetso ya ho Bala 10**.
- 2 Hlalosetsa baithuti **Mosebetsi wa 1 wa Mantaha**
- 3 Bitsa sehlopha sa pele ho sebetsa ha mmoho le wena.
- 4 Kamora metsotso e 15, ba kgutlisetse ditulong tsa bona.
- 5 Etsa **Mosebetsi wa Phetoho ya ho Bala**.
- 6 Hlalosetsa baithuti **Mosebetsi wa 2 wa Mantaha**.
- 7 Bitsa sehlopha sa bobedi ho sebetsa ha mmoho le wena.
- 8 Tlatsa tereka ya hao ho bontsha dihlopha tseo di mametseng, le seo ba se badileng.
- 9 Ngola diphetoho tse ka etswang dihlopheng tsa ho bala kapa mesebetsing ya ho bala.

Labobedi

Tlhokomediso ya Medumo le Medumo:

Metsotso e 15

Poeletso ya medumo le mantswe a rutilweng.

BOELE TSA/PHETHA MEDUMO

- 1 Qapodisa, mme o phahamise dipapetla tsa medumo yohle e rutilweng kotareng: /k/ /d/ /t/ /s/ /r/ /h/ /f/ /p/ /j/ /q/ /mp/ /nt/ /ng/ /ny/ /kg/ /ph/
- 2 Phahamisa dipapetla tsa medumo ka tatellano tse fapaneng, mme o botse baithuti ka bonngwe ho qapodisa/bala medumo.
- 3 Manamisa dipapetla tsa medumo tlapangolong.
- 4 Botsa baithuti ba fapaneng ho tla bopa mantswe tlapangolong.
- 5 Bolella baithuti ho ngola ka dibukeng tsa bona, mantswe a mangata eo ba ka a kgonang ba sebedisa medumo eo.

LENANEO LA DIFONIKI/MEDUMO LE FAPANENG

Modumo/Medumo: _____

Mantswe: _____

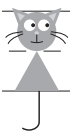

Mongolo:

Metsotso e 15

Phetha ditlhaku / mantswe / dipolelo

- 1 Bontsha baithuti ho ngola dipolelo tse kgutshwane ka ho di ngola tlapangolong.
- 2 Ba eelliswe hore polelo e nngwe le e nngwe e qala ka tlhaku e kgolo ebile e qetela ka kgutlo.
- 3 Baithuti ba lokela ho ngola dipolelo tsena ka dibukeng tsa bona.

Nnana o loma nama.

Bana ba bona mollo.

LENANEO LA MONGOLO LE FAPANENG

Modumo/Medumo: _____

Mantswe: _____

Ho bala ka kopanelo:

Metsotso e 15

Padiso ya Pele**MAANO A KUTLWISISO: HO AMAHANYA DIKETSAHALO HO YA KA BOIPHILELO BA HAO**

Seratswana/taba	Padiso ya pele (Nahanela, o bue)
<p><u>Diorangutan tse tharo</u></p> <p>Kgalekgale, sehlekehlekeng sa Borneo, ho ne ho dula lelapa la di orangutangs. Dikgofu di ne di hleka moru ho etsesa hore ho lengwe difate tsa kofi. Sena se ne se etsa hore bodulo bo fokotsehe.</p> <p>Mme wa di Orangutan o ile a tlameha ho lokolla bana ba hae. Hona ho ne ho mo utlwisitse bohloko bo sa tsweng madi.</p> <p>“Ke kopa le kgethe mahae a lona a matjha ka hloko!” Le dule le itshireleditse, le dule hole le dikgofu tse sena tse senyang moru wa rona.” Mama Orangutan a bua a kgelletse dikeledi.</p>	<p>Ke bapisa pale ena le pale ya <i>Difariki tse tharo</i>, hobane qalong ya dipale tse na bana bana ba motho ba tsamaya hae ba siya mme wa bona ho ya batla madulo a matjha.</p>
<p>Diorangutans di ile tsa qalella ho swinka difatyaneng tse neng di setse morung, di ile tsa bapala ntse di tsheha. Haufinyana kamora moo, orangutan ya pele e ile ya kgathala. E ile ya ema qetellong ya moru – pele sebaka seo se tlo hlekwa, difate di heletswa.</p> <p>“Ke tla dula mona,” a rialo.</p> <p>“Sebaka sena se haufi,” kgaitsemi ya hae ya bua. “Kgofo e tla senya lehae la hao ha o dula mona!”</p>	<p>Ha ke bapisa pale ena ho Difariki tse tharo, ke kgona ho noha hore lehae lena le tlo heletswa, jwalo fela ka ntlo ya fariki ya pele.</p>
<p>Diorangutan tse ding tse pedi di ile tsa tswela pele ka leeto, tsa tsamaya moo moru o neng o hlekuwe teng. Ho ne ho se na difate tse meriti moo ba ka swinkang teng. Ba ne ba ikutlwa ba tjhesa ebile ba saretswe.</p> <p>“Ke lapile!” ho rialo orangutan ya bobedi. Hanghang o ile a bona masimo a dipanana.</p>	<p>Ha ke bapisa pale ena le Difariki tse tharo, ke kgona ho noha hore ntlo ena le yona e tlo heletswa, jwalo fela ka ya fariki ya bobedi e ileng ya fefolwa.</p>

Seratswana/tabaa	Padiso ya pele (Nahanela, o bue)
<p>“Ke tla dula mona, mo ho nang le dipanana tse ngata!” Ke lapile, ebile ho tjhesa haholo hore nka tswela pele!” a rialo.</p> <p>Empa ho na le dikgofu tse ngata difateng tsa dipanana!”ha rialo orangutan ya boraro. “Ha ho a bolokeha!”</p> <p>Orangutan ya bobedi ha e ya ka ya mamela tlhokomediso e tswang ho ngwanabo.</p>	
<p>Orangutan ya boraro e ile ya tsamaya ya tsamaya ho fihlela e fumana moru o teteang. E ile ya bona letshwao le reng “Semengoh Wildlife Preserve.”</p> <p>“Sena ke sebaka se phethahetseng!” a rialo. “Ha ho na dikgofu tse dumelletseng mona!” Maoto a yona a ne a le bohloko kamora ho tsamaya matsatsi a mangata, empa e ne e tseba hore e ne e le sebakeng se nepahetseng se bolokehileng.</p>	<p>Ha ke bapisa sena ho Difariki tse tharo, ke kgona ho noha hore lehae lena ha le na heletswa, hobane orangutan ya boraro e na le kelo hloko, jwalo fela ka fariki ya boraro.</p>
<p>Tsatsing le latelang e sa le hoseng, orangutan ya pele e ile ya tsoswa ke modumo wa kgofu e kgolo e tshabehang. E ile ya shebella ha difate tse neng di e potapotle di wela fatshe. Qetellong kgofu e ile ya atamela sefateng sa yona.</p> <p>“Orangutan, orangutan, tloha sefateng seo!” kgofu ya laela.</p> <p>“Nka se tlohe! Le kgale! Leka fela o tle o bone!” orangutan ya hweletsa.</p> <p>“Ha ho le jwalo, ke tla sututsa, ke be ke heletse lehae la hao!” kgofu ya hlokomedisa. E ile ya sututsa hang mme ya diha sefate. Orangutan e ile ya baleha, ya balehela lehang la ngwanabo yona.</p>	<p>Papiso ya ka e nthusitse hore ke nohe ka nepo! Lehae la orangutan ya pele le ile la heletswa, jwalo ka ntlo ya fariki ya pele e ile ya fefolwa.</p>
<p>Kamora dibeke tse mmalwa, kamora ho ja dipanana tse monate e le dijo tsa hoseng. Orangutan ya pele le ya bobedi di ile tsa utlwa modumo o tlwaelehileng wa kgofu e kgolo e kgohlatseng. Qetellong, kgofu e ile ya fihla sefateng sa bona.</p> <p>“Diorangutan, diorangutan, tlohang sefateng seo!” kgofu ya laela.</p> <p>“Ha re na tloha! Le kgale! Leka fela o tle o bone!” diorangutan tsa hweletsa.</p> <p>“Ha ho le jwalo ke tla sututsa, ke heletse lehae la lona!” kgofu ya ba hlokomedisa.</p>	<p>Le kgetlong lena, papiso ya ka e nthusitse ho etsa kakanyo e nepahetseng! Lehae la orangutan ya bobedi le ile la heletswa, jwalo fela ka ntlo ya fariki ya bobedi e ile ya fefolwa.</p>

Seratswana/tabá	Padiso ya pele (Nahanela, o bue)
E ile ya sututsa hang fela yaba sefate se ya wa. Di orangutan di ile tsa matha, tsa balehela lehaeng la ngwana bo tsona.	
Ka mora dikgwedi tse mmalwa, ka mora papadi ya ho swinka difateng ya hoseng, di orangutan di ile tsa utlwa modumo o tlwaelehileng wa kgofu e kgolo e kgohlahetseng. "Dikgofu ha di a dumellwa sebakeng sa polokeho!" ho rialo orangutan ya boraro. Di orangutan tsena tse tharo di ile tsa swinkela terateng e arolang serapa ho lo sheba hore ho etsahala eng. Di ile tsa bona kgofu, e leka ho kena.	
"Diorangutan, diorangutan, tlohang sefateng seo!" kgofu ya laela. "Re ke ke ra tloha! Le kgale! Leka fela o tle o bone!" diorangutan tsa hweletsa. "Ha ho le jwalo, ke tla sututsa ke be ke heletse lehae la lona!" kgofu ya hlokomedisa.	Ha ke bapisa ho Difariki tse tharo, ke kgona ho noha hore diorangutans di tla tshireletseha, hobane lehae la boraro ha le na heletswa.
Eitse ha kgofu e atamela, letshwele la batho ba tshwereng matshwao ba hlaha. Ba ile ba ema pela terata. "Tsamaya kgofu towel!" Tlohella sebaka sena sa polokeho!" ba hweletsa, ho fihlela kgofu e tsamaya e swabile.	Papiso ya ka e nthusitse ho etsa kakanyo e nepahetseng. Dipaleng tsena di le pedi lehae/ntlo ya boraro e ne e le yona e tsitsitseng/tiileng. Ho ne ho sa kgonahale hore e heletswa/fefolwe. Dipale tsena di latetse paterone e tshwanang.
Diorangutan tse tharo di ile tsa dula ha monate, ka kgotso di thabile Serapeng sa Semenggoh. Di tshepile hore lehae la tsona le letjha ha le na ba le ha e le nngwe kgofu.	Dipaleng tsena di le pedi, qetellong diphethwa di iphelela hamonate ka kgotso.
Dipotso tsa tlhakisetsó	Dikarabo tse lebelletsweng
Mophethwa be paleng ena ke ofe?	Ke kgofu e kgolo e kgohlahetseng
Baphethwa ba bararo paleng ena e ke bo mang?.	Ke di orangutans tse tharo
Potso hobaneng/Potso ya Maikutlo	Dikarabo tse lebelletsweng
Ke eng ka pale ena e tshwanang le pale ya difariki tse tharo.	<ul style="list-style-type: none"> • Ho na le baphethwa ba bararopaleng tsena tse pedi • Ho na le mophethwa ya kgohlahetseng paleng tsena tse pedi. • Mophethwa ya kgohlahetseng o hweletsa/senya mahae a mabedi a pele paleng tsena tse pedi • Mophethwa ya kgohlahetseng ha a senye lehae la boraro paleng tsena tse pedi.

Ho bala ka tataiso ya sehlopha

Metsotso e 30

DIHLOPHA: _____

- 1 Dudisa baithuti hantle mme ba sebedise **Leqephe la Tshebetso ya ho Bala 10**.
- 2 Hlalosetsa baithuti **Mosebetsi wa 1** wa **Labobedi**.
- 3 Bitsa sehlopha sa pele ho sebetsa mmoho le wena.
- 4 Kamora metsotso e 15, ba kgutisetse ditulong tsa bona
- 5 Etsa **Mosebetsi wa Phetoho ya ho Bala**.
- 6 Hlalosetsa baithuti Mosebetsi wa 2 wa **Labobedi**.
- 7 Bitsa sehlopha sa bobedi ho sebetsa mmoho le wena.
- 8 Tlatsa tereka ya hao ho bontsha dihlopha tse o di mamatseng, le seo ba se badileng.
- 9 Ngola diphetoho tse ka etswang dihlopheng tsa ho bala kapa mesebetsing ya ho bala.

Laboraro

Mesebetsi ya Molomo

Metsotso e 15

TLOTLONTSWE YA MOKOTABA

- 1 Ruta o sebedisa PATS
- 2 Bapatsa mantswe le ditshwantsho tjhateng ya Tlotlontswe ya Mokotaba.
 - bodulo
 - honyela
 - hlwekisa

Raeme kapa pina	Diketso
Tweba di le tharo x2	<i>Bontsha menwana e meraro.</i>
Tse fufetseng x2	<i>Kwahela mahlo a hao ka matsoho.</i>
Mosadimohoho a di lelekisa	<i>Matha ekare hon a le seo o se lelekisang.</i>
A di kgaola mehatla ka thipa e kgolo	<i>Sebedisa diatla tla hao ho bontsha ho kgaola/seha ka thipa</i>
Tweba di le tharo	<i>Bontsha menwana e meraro</i>

HO PHETA DIPALE KA BOIQAPELO/BOKGONI (BEKE YA PELE YA MOKOTABA)

- 1 Arola baithuti ka dihlotshwana tse nyane.
- 2 Neha sehlopha ka seng leqephe la ditshwantsho la ho petha pale ka boiqapelo/bokgoni ba bona.
- 3 Bolella baithuti ho nahana ka pale e tla tsamaelanang le ditshwantsho.
- 4 Dumella baithuti motsotso kapa e mmedi ho nahana ka dintlha tsa bona.
- 5 Kamorao ho seo, moithuti ka mong sehlotshwaneng a fumane monyetla wa ho phehisa kutlwisiso ya hae ka pale.
- 6 Hopotsa baithuti hore pale tsa bona di tshwanetse ho kgahlisa, le ho tsamaelana le ditshwantsho!
- 7 Hopotsa baithuti ho mamela dipale tsa ba bang ka hlooko.
- 8 Leboha baithuti ka ho abelana le balekane ba bona dipale tsa bona.

Tlhokomediso ya Medumo le Medumo:

Metsotso e 15

Poeletso ya mantswe a seng a rutilwe

POELETSO/PHETHO YA MANTSWE

- 1 Hlophisa dipapetla tsa medumo kaofela.
- 2 Bontsha papetla ya lentswe mme o kope baithuti ba fapaneng ho a bala.
- 3 Ha moithuti a hloleha ho bala lentswe, mo thuse ho le qapodisa/bala.

LENANEO LA DIFONIKI/MEDUMO LE FAPANENG

Modumo/Medumo: _____

Mantswe: _____

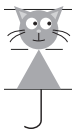

Mongolo:

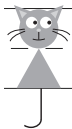
Metsotso e 15

Phetha ditlhaku / mantswe / dipolelo

- 1 Bontsha baithuti ho ngola dipolelo tse kgutshwane ka ho di ngola tlapangollong.
- 2 Ba eelliswe hore polelo e nngwe le e nngwe e qala ka tlhaku e kgolo ebile e qetela ka kgutlo.
- 3 Baithuti ba lokela ho ngola dipolelo tsena ka dibukeng tsa bona.

Nana o llela mobu.

Monna yane o a bina.

LENANEO LA MONGOLO LE FAPANENG

Modumo/Medumo: _____

Mantswe: _____

Ngodiso:

Metsotso e 30

Ho rala le ho thala

SEHLOHO: Nahana ka matlo a baphetwa ba banyane ba bararo ba hao

MOSEBETSI: Taka setshwantsho mme o ngole polelo.

FOREIMI YA HO NGOLA: ...tse nyane di ahile ntlo ya tsona ka..., ..., le ...

BONTSHA KA HO ETSA

- 1 Hlalosa hore kajeno, baithuti ba tlile ho taka matlo a o baphetwa ba banyane ba bararo ba bona ba tla aha.
- 2 Bontsha ka ho etsa hore o **nahana pele o ngola.**
- 3 Bolella baithuti mohopolo wa hao ka setshwantsho seo o tlileng ho se taka, ka mokgwa ona: Dikatse di rata ntlo e mofuthu, e lerato. Dikatse tse nyane di ahile ntlo ya tsona ka diaparo tsa kgale, dikobo le mesamelo.
- 4 Bontsha ka ho taka setshwantsho sa matlo a manyane.
- 5 Hlalosa hore ke mantswe afe ao o tlileng ho a ngola. Sehela lentswe le leng le leng mola: ka mokgwa ona: Dikatse tse nyane di ahile ntlo ya tsona ka diaparo tsa kgale, dikobo le mesamelo.
- 6 Hlakola mohlala wa hao tlapangolong. Hlalosa hore hona e ne e le mohlala feela, baithuti ba tshwanela ho ngola mehopolo ya bona ya sethatong.

DITAELO TSA MOLOMO

- 1 Sekasekang mantswe a mang ka disebediswa tsa ho aha matlo le baithuti.
- 2 Ngola mantswe tlapangolong, ka mokgwa ona majwe, patsi, ditene, jwang, makalana, ji.
- 3 Botsa baithuti hore: Ke disebediswa dife tseo baphetwa ba bararo ba banyane ba hao ba tla di sebedisa ho aha matlo a bona?
- 4 Laela baithuti ho **nahana pele ba ngola.**
- 5 Bitsa baithuti ba 2–3 ho o phetela disebediswa tseo ba di kgethileng.
- 6 Ba tshwanetse hore: Baphetwa ba tla aha ka...
- 7 Hlalosetsa baithuti hore jwale ba tlile ho taka le ho fa ditshwantsho tsa bona sehloho.

NGODISO

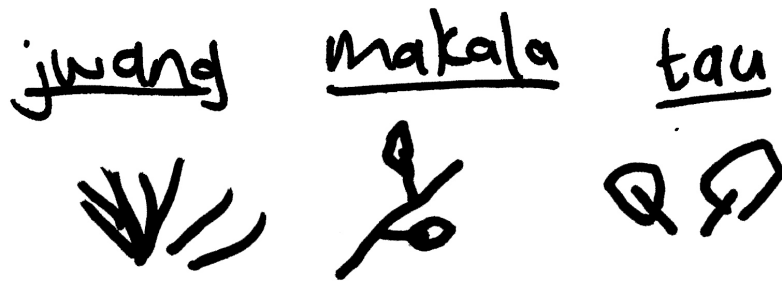
- 1 Neha baithuti dibuka tsa bona.
- 2 Ha baithuti ba ntse ba ngola, tsama-tsamaya ka phaposingburutelo ho phethela **dikopanonyana.**
- 3 Kopa baithuti ho o phetela seo ba se ngotseng.
- 4 Thusa baithuti ho ngola sehloho.

5 Kgothatsa baithuti.

BOISANANG KA BOBEDI

- 1 Ha ho setse metsotso e 2–3, laela baithuti ho beha diphensele tsa bona fatshe.
- 2 Laela baithuti ho **buisana ka bobedi** le balekane ba bona ka seo ba se takileng.

*Bapatsa bongodi ba baithuti leboteng ka phaposiburutelong moo bohle ba kgonang ho bona.
Hona ho thusa baithuti ho buisana ka mokotaba.*

Ditshepe di ahile matlo d
tsona ka jwang, dithupa le
makala.

Ho bala ka tataiso ya sehlopha

Metsotso e 30

DIHLOPHA: _____

- 1 Dudisa baithuti bohle ka **Leqephe la tshebetso la ho Bala 10**.
- 2 Hlalosetsa baithuti bohle **mosebetsi wa 1** wa **Laboraro**.
- 3 Bitsa sehlopha sa pele ho sebetsa ha mmoho le wena.
- 4 Kamora metsotso e 15, ba kgutlisetse ditulong tsa bona.
- 5 Etsa phethoho ya **Mosebetsi wa Phetoho ya ho Bala**.
- 6 Hlalosetsa baithuti bohle **Mosebetsi wa 2** wa **Laboraro**.
- 7 Bitsa sehlopha sa bobedi ho sebetsa ha mmoho le wena.
- 8 Tlatsa tereka ya hao ho bontsha dihlopha tseo o di mametseng, le seo ba se badileng.
- 9 Ngola diphetoho tse ka etswang dihlopheng tsa ho bala kapa mesebetsing ya ho bala.

Labone

Tlhokomediso ya Medumo le Medumo:

Metsotso e 15

Poeletso ya ho arola le ho kopanya medumo

SEO KE SE ETSANG....

- 1 Sebedisa mantswe a mabedi a batlileng a tshwana ka medumo, mohlala: **fela, fola**
- 2 Bitsa lentswe: **fela**
- 3 Arola lentswe ho ya ka medumo ya lona: /f/-/e/-/l/-/a/
- 4 Qapodisa/Bitsa modumo wa pele wa lentswe: /f/
- 5 Qapodisa modumo o latelang lentsweng: /e/
- 6 Qapodisa modumo wa boraro lentsweng: /l/
- 7 Qapodisa modumo wa ho qetela lentsweng: /a/
- 8 Ngola lentswe tlapangolong: **fela**
- 9 Bontsha ka ho supa o kopanya medumo ho etsa lentswe: /fe/-/la/ = **fela**
- 10 Phetha sena ka lentswe: **fola**

SEO RE SE ETSANG...

- 1 Sebedisa mantswe a mang a mabedi a batlileng a tshwana ka medumo, mohlala: **hula, hola**
- 2 Bitsa lentswe: **hula**
- 3 Botsa baithuti: Modumo wa pele wa lentswe ke ofe? /h/
- 4 Botsa baithuti: Modumo wa bobedi lentsweng ke ofe? /u/
- 5 Botsa baithuti: Modumo wa boraro lentsweng ke ofe? /l/
- 6 Botsa baithuti: Modumo wa ho qetela lentsweng ke ofe? /a/
- 7 Bolella baithuti ho arola lentswe ho ya ka medumo ya lona: /h/-/u/-/l/-/a/
- 8 Ngola lentswe tlapangolong: **hula**
- 9 Laela baithuti ho o thusa ho kopanya medumo: /hu/-/la/ = **hula**
- 10 Phetha sena ka lentswe: Repeat this with the next word: **hola**

LENANEO LA DIFONIKI/MEDUMO LE FAPANENG

Modumo/Medumo: _____

Mantswe: _____

Ho bala ka kopanelo:

Metsotso e 15

Padiso ya bobedi

MAANO A HO BALA: HO AMAHANYA DIKETSAHALO HO YA KA BOIPHILELO BA HAO

Seratswana <u>Diorangutan tse tharo</u>	Padiso ya bobedi (Nahana, o bue)
<p>Kgalekgale, sehlekehlekeng sa Borneo, ho ne ho dula lelapa la diorangutang. Dikgofu di ne di hleka moru ho etsetsa hore ho lengwe difate tsa kofi. Sena se ne se etsa hore bodulo bo fokotsehe.</p> <p>Mme wa diorangutan o ile a tlameha ho lokolla bana ba hae. Hona ho ne ho mo utlwisitse bohloko bo sa tsweng madi.</p> <p>“Ke kopa le kgethe mahae a lona a matjha ka hloko!” Le dule le itshireleditse, le dule hole le dikgofu tsena tse senyang moru wa rona.” Mama Orangutan a bua a kgelletse dikeledi.</p>	<p>Ke kgona ho etsa papiso! Paleng ya Difariki tse tharo ho ne ho na le Phiri e kgohlhahetseng. Paleng ena ho na le kgofu e kgolo e kgohlhahetseng. Dipale tsena di le pedi di na le diphethwa tse etsang bobee, empa diphethwa tsena di fapane!</p>
<p>Diorangutans di ile tsa qalella ho swinka difatyanang tse neng di setse morung, di ile tsa bapala ntse di tsheha. Haufinyana kamora moo, orangutan ya pele e ile ya kgathala. E ile ya ema qetellong ya moru – pele sebaka seo se tlo hlekwa, difate di heletswa.</p> <p>“Ke tla dula mona,” a rialo.</p> <p>“Sebaka sena se haufi,” kgaitsemi ya hae ya bua. “Kgofo e tla senya lehae la hao ha o dula mona!”</p>	<p>Paleng ya Difariki tse tharo, diphethwa di aha matlo a tsona, empa paleng ena di orangutans di fumana mahae difateng. Di hloka matlo kaofela, empa matlo a fapane.</p>
<p>Diorangutan tse ding tse pedi di ile tsa tswela pele ka leeto, tsa tsamaya moo moru o neng o hlekuwe teng. Ho ne ho se na difate tse meriti moo ba ka swinkang teng. Ba ne ba ikutlwa ba tjhesa ebile ba saretswe.</p> <p>“Ke lapile!” ho rialo orangutan ya bobedi. Hanghang o ile a bona masimo a dipanana.</p> <p>“Ke tla dula mona, mo ho nang le dipanana tse ngata!” Ke lapile, ebile ho tjhesa haholo hore nka tswela pele!” a rialo.</p> <p>Empa ho na le dikgofu tse ngata difateng tsa dipanana!” ha rialo orangutan ya boraro. “Ha ho a bolokeha!”</p> <p>Orangutan ya bobedi ha e ya ka ya mamela tlhokomediso e tswang ho ngwanabo.</p>	<p>Ha ke bapisa sena paleng ya Difariki tse tharo, ke ikutlwa ke tshohetse orangutan ya bobedi, hobane ke a tseba hore ntlo ya yona e tlo heletswa.</p>

Seratswana <u>Diorangutan tse tharo</u>	Padiso ya bobedi (Nahana, o bue)
<p>Orangutan ya boraro e ile ya tsamaya ya tsamaya ho fihlela e fumana moru o teteaneng. E ile ya bona letshwao le reng "Semengoh Wildlife Preserve."</p> <p>"Sena ke sebaka se phethahetseng!" a rialo. "Ha ho na dikgofu tse dumelletsweng mona!" Maoto a yona a ne a le bohloko kamora ho tsamaya matsatsi a mangata, empa e ne e tseba hore e ne e le sebakeng se nepahetseng se bolokehileng.</p>	<p>Ha ke bapisa sena le Difariki tse tharo, ke ikutlwa ke na le tshepo kgethong ya orangutan ya boraro, hobane ke a tseba ya boraro ke yona e hlokolotsi ho feta tse ding. Lehae la yona ha le na heletswa.</p>
<p>Tsatsing le latelang e sa le hoseng, orangutan ya pele e ile ya tsoswa ke modumo wa kgofu e kgolo e tshabehang. E ile ya shebella ha difate tse neng di e potapotile di wela fatshe. Qetellong kgofu e ila ya atamela sefateng sa yona.</p> <p>"Orangutan, orangutan, tloha sefateng seo!" kgofu ya laela.</p> <p>"Nka se tlohe! Le kgale! Leka fela o tle o bone!" orangutan ya hweletsa.</p> <p>"Ha ho le jwalo, ke tla sututsa, ke be ke heletse lehae la hao!" kgofu ya hlokomedisa. E ile ya sututsa hang mme ya diha sefate. Orangutan e ile ya baleha, ya balehela lehaheng la ngwanabo yona.</p>	<p>Le ha dipale tsena di le pedi di na le diphethwa tse kgohlahetseng, mabaka la ho heletsa le ho fefola a fapane. Phiri e mpe e kgohlahetseng e ne e batla ho ja difariki, ha kgofu yona e ne e batla fela ho kgaola difate.</p>
<p>Kamora dibeke tse mmalwa, kamora ho ja dipanana tse monate e le dijo tsa hoseng. Orangutan ya pele le ya bobedi di ile tsa utlwa modumo o tlwaelehileng wa kgofu e kgolo e kgohlahetseng. Qetellong, kgofu e ile ya fihla sefateng sa bona.</p> <p>"Diorangutan, diorangutan, tlohang sefateng seo!" kgofu ya laela.</p> <p>"Ha re na tloha! Le kgale! Leka fela o tle o bone!" diorangutan tsa hweletsa.</p> <p>"Ha ho le jwalo ke tla sututsa, ke heletse lehae la lona!" kgofu ya ba hlokomedisa.</p> <p>E ile ya sututsa hang fela yaba sefate se ya wa. Di orangutang di ile tsa matha, tsa balehela lehaeng la ngwana bo tsona.</p>	<p>Ke lakatsa eka paterone e ile ya fetoha, ha etsahala hore lehae la orangutan ya bobedi le se ke la heletswa.</p>

Seratswana Diorangutan tse tharo	Padiso ya bobedi (Nahana, o bue)
<p>Ka mora dikgwedi tse mmalwa, ka mora papadi ya ho swinka difateng ya hoseng, diorangutan di ile tsa utlwa modumo o tlwaelehileng wa kgofu e kgolo e kgohlatseng.</p> <p>“Dikgofu ha di a dumellwa sebakeng sa polokeho!” ho rialo orangutan ya boraro. Di orangutan tse na tse tharo di ile tsa swinkela terateng e arolang serapa ho lo sheba hore ho etsahala eng. Di ile tsa bona kgofu, e leka ho kena.</p>	<p>Ha ke bapisa le Difariki tse tharo, ke ikutlwa ke sa tshwenyeha, hobane ke na le bonnete ba hore di orangutans di tla tshireletseha lehae la tsona la boraro.</p>
<p>“Diorangutan, diorangutan, tlohang sefateng seo!” kgofu ya laela.</p> <p>“Re ke ke ra tloha! Le kgale! Leka fela o tle o bone!” diorangutan tsa hweletsa.</p> <p>“Ha ho le jwalo, ke tla sututsa ke be ke heletse lehae la lona!” kgofu ya hlokomedisa.</p>	
<p>Eitse ha kgofu e atamela, letshwele la batho ba tshwereng matshwao ba hlaha. Ba ile ba ema pela terata.</p> <p>“Tsamaya kgofu towe!” Tlohella sebaka sena sa polokeho!” ba hweletsa, ho fihlela kgofu e tsamaya e swabile.</p>	<p>Ho na le batho paleng ena, ke bona ba thusang ho tshireletsa di orangutan. Hona ho fapane le Difariking tse tharo.</p>
<p>Diorangutan tse tharo di ile tsa dula hamonate, ka kgotso di thabile Serapeng sa Semenggoh. Di tshepile hore lehae la tsona le letjha ha le na ba le ha e le nngwe kgofu.</p>	
Dipotso tsa tlhakisetsa	Dikarabo tse lebelletsweng
<p>Diorangutan di ile tsa nka qeto ya ho dula kae?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Orangutan ya pele e ile ya kgetha ho dula getellong ya moru. • Orangutan ya bobedi e ile ya kgetha ho dula masimong a dipanana. • Orangutan ya boraro e ile ya kgetha ho dula Semenggoh Wildlife Preserve.
<p>Hobaneng diorangutan di sa ahe matlo jwaloka difariki tse tharo?</p>	<p>Hobane di orangutans di dula difateng, ha di hloke matlo.</p>
Potso Hobaneng/Potso ya maikutlo	Dikarabo tse lebelletsweng
<p>Pale ena e fapane jwang le ya difariki tse tharo?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Dibaka seo dipale di etsahalang ho sona di fapane. • Diphethwa di fapane. • Bodulo bo fapane. • Tsela eo diphethwa tse kgohlatseng di senyang matlo e fapane. • jwalojwalo

Ho bala ka tataiso ya sehlopha

Metsotso e 30

DIHLOPHA: _____

- 1 Dudisa baithuti hantle mme ba sebedise **Leqephe la Tshebetso la ho Bala 10**.
- 2 Hlalosetsa baithuti bohle **Mosebetsi wa 1 wa Labone** ho baithuti bohle.
- 3 Bitsa sehlopha sa pele ho sebetsa ha mmoho le wena.
- 4 Kamora metsotso e 15, ba kgutlisetse ditulong tsa bona.
- 5 Etsa **mosebetsi wa phetoho wa ho bala**.
- 6 Hlalosetsa baithuti bohle mosebetsi wa 2 wa **Labone**.
- 7 Bitsa sehlopha sa bobedi ho sebetsa ha mmoho le wena.
- 8 Tlatsa tereka ho bontsha dihlopha tse o di mametseng, le seo ba se badileng.
- 9 Ngola diphetoho tse ka etswang dihlopheng tsa ho bala kapa mesebetsing ya ho bala.

Labohlano

Mesebetsi ya Molomo

Metsotso e 15

TLOTLONTSWE YA MOKOTABA

- 1 Ruta o sebedisa PATS
- 2 Bapatsa mantswe le ditshwantsho tjhateng ya Tlotlontswe ya Mokotaba.
 - boloka
 - ho honotha
 - ho batla ka nkane

Raeme kapa pina	Diketso
Tweba di le tharo x2	<i>Bontsha menwana e meraro.</i>
Tse fofetseng x2	<i>Kwahela mahlo a hao ka matsoho.</i>
Mosadimohoho a di lelekisa	<i>Matha ekare hon a le seo o se lelekisang.</i>
A di kgaola mehatla ka thipa e kgolo	<i>Sebedisa diatla tla hao ho bontsha ho kgaola/seha ka thipa</i>
Tweba di le tharo	<i>Bontsha menwana e meraro</i>

PUISANO YA SERATSWANA SE BADILWENG KA KOPANELO

- 1 Ngola foreimi ya puisano tlapangollong
 Pale ena e tshwana le ya dikolobe tse tharo tse nyane hobane...
 Pale ena e fapane le ya dikolobe tse tharo tse nyane hobane...
 Ke ratile...ho feta hobane...
- 2 Balla baithuti foreimi ya puisano.
- 3 Arola baithuti ka **dihlotshwana tse nyane**.
- 4 Bolella baithuti hore e mong le e mong a fumane monyetla wa ho tshwaela puisanong.
- 5 Laela baithuti ho mamela ka hlooko.
- 6 Kopa baithuti ba fapaneng kapa sehlopha se itseng sa baithuti ho abelana le wena dikarabo tsa bona.
- 7 Ha dikarabo di sa nepahala, di lokise.
- 8 Leboha baithuti ka diphehiso tsa bona.

Tlhokomediso ya Medumo le Medumo:

Metsotso e 15

Popo ya mantswe

Ngola lenane tlapangolong le nang le medumo eo ba ithutileng yona dibekeng tse fetileng.

k	d	t
a	l	m
s	h	q
e	b	i
kg	ph	ny
o	n	u

BONTSHA KA HO E TSA

- 1 Qapodisa medumo yohle e tlapangolong.
- 2 Efa baithuti metsotso e 3 ho bopa mantswe ao ba ka a kgonang ba sebedisa medumo eo.

SEO KE SE ETSANG...

- 1 Bolella baithuti ho bula dibuka tsa bona.
- 2 Laela baithuti ho qala ho bopa mantswe mme ba e ngole ka dibukeng tsa bona.
- 3 Efa baithuti metsotso e 3 ho bopa mantswe ka bongata boo ba ka bo kgonang.
- 4 Dumella baithuti ho itshwaela mesebetsi ya bona.
- 5 Kopa baithuti ho arolelana mantswe eo ba a bopileng le ba bang mme o a ngole tlapangolong.

LENANEO LA DIFONIKI/MEDUMO LE FAPANENG

Modumo/Medumo: _____

Mantswe: _____

Ho bala ka kopanelo:

Metsotso e 15

Diketsahalo kamora ho bala

MAANO A KUTLWISISO: KAKARETSO / HO AMAHANYA DIKETSAHALO HO YA KA BOIPHILELO BA HAO

PHETO YA PALE KA MOLOMO

- 1 Hlalosa hore baithuti bat la bua ka seo ba se ratileng paleng: Diorangutan tse tharo tse nyane
- 2 Ba tla bua le kamoo ba ka **ikamahanyang le diketsahalo** tsa pale ya *Dikolobe tse tharo tse nyane*.
- 3 Bontsha ka moo baithuti ba ka buang ka dipolelo 1–2 ka seo **ba se ratileng** le ho **ikamahanya le diketsahalo** tsa pale, jwaloka: **Ke ratile hore** batho ba tlike ho thusa diorangutan tse tharo tse nyane ha di ne di le polokelong. Sena se fapane le dikolobe tse tharo tse nyane. Feela, ke ikamahanya le pale tsena hobane dikolobe tse nyane le di-orangutans di bolokehile pheletsong ya pale.
- 4 Phahamisa ditshwantsho ho tswa bukeng e kgolo. Laela baithuti ho sheba ditshwantsho mme ba nahanisise se etsahalang.
- 5 Laela baithuti ho nahana ka seo ba se **ratang** le ho **ikamahanya** le pale ya *Dikolobe tse tharo tse nyane*.
- 6 Kopa baithuti ba 1–2 ho **abelana** le baithuti bohle. **Thusa** baithuti ho bopa dipolelo tse tletseng.
- 7 Hlalosa le ho lokisa diphoso tse tlwaelehileng.
- 8 Laela baithuti ho buisana le balekane ho abelana ka moqoqo wa bona wa sethatong. (Ba se ke ba bua ka seo titjhere e se buileng, empa ba bue ka mehopollo ya bona ya sethatong)

Ho bala ka tataiso ya sehlopha

Metsotso e 30

DIHLOPHA: _____

- 1 Dudisa baithuti hantle mme ba sebedise **Leqephe la Tshebetso la ho Bala 10**.
- 2 Hlalosetsa baithuti bohle **Mosebetsi wa 1 wa Labohlano** ho baithuti bohle.
- 3 Bitsa sehlopha sa pele ho sebetsa ha mmoho le wena.
- 4 Kamora metsotso e 15, ba kgutlisetse ditulong tsa bona.
- 5 Etsa **Mosebetsi wa Phetoho wa ho Bala**.
- 6 Hlalosetsa baithuti bohle **Mosebetsi wa 2 wa Labohlano**.
- 7 Bitsa sehlopha sa bobedi ho sebetsa ha mmoho le wena.
- 8 Tlatsa tereka ya hao ho bontsha dihlopha tse o di mametseng, le seo ba se badileng.
- 9 Ngola diphetoho tse ka etswang dihlopheng tsa ho bala kapa mesebetsing ya ho bala.

Boikgopotso ba thuto ya puo pheletsong ya beke

Metsotso e 15

- 1 Dudisa baithuti mmateng pheletsong ya letsatsi.
- 2 Etsa boikgopotso ba thuto ya puo. O ka nna wa kgetha ho kopanya Puo ya Lapeng le Puo ya Senyesemane ha o ntse o etsa boikgopotso bona.
- 3 Hopola ho dumella baithuti ho buisana ka bobedi ka dikarabo tsa bona le balekane ba bona. Kamora moo, kgetha baithuti ba seng ba kae ho abelana dikarabo tsa bona ho baithuti bohle.
- 4 Sebedisa dipotso tse latelang ho tataisa dipuisano tsa thuto ya puo:
 - a **Mmokotaba wa rona wa beke e ne e le ofe?**
 - b **Ke pale dife tseo re di badileng mmoho?**
 - c **Ke mantswe afe a matjha ao o a ratileng bekeng ena?**
 - d **O ithutile eng paleng tseo re di badileng mmoho?**
 - e **Re ngotse ka eng bekeng ena?**
 - f **Tsebo ya hao ya mongolo e ntlafetse jwang bekeng ena?**
 - g **Tsebo ya hao ya ho bala e ntlafetse jwang bekeng ena?**
 - h **Ke eng seo o leng motlotlo ka ona bekeng ena?**
- 5 Qetellong, bolella baithuti ho nahana ka dintho tse pedi tseo ba tla qoqela ba lelapa la bona tseo baithutileng tsona bekeng ena le hore tsebo ya bona e ntlafetse hakae?

Hlokomela: mosebetsi ona wa boikgopotso le boitekolo o bohlokwa haholo jwaloka karolo ya thuto. Ka kopo o se ke wa tlola mosebetsi ona wa beke.

